

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

Ανακριτικές πρακτικές και δικαιώματα του ανθρώπου

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ιωάννα Μαριόλη
(ΑΜ 3219Μ004)

Αθήνα, 2022

Τριμελής Επιτροπή

Ιάκωβος Φαρσεδάκης, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Γεώργιος Νικολόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Δημήτριος Ζιούβας, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ιωάννα Μαριόλη, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
Abstract	6
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο πρώτο	12
Προδικασία	12
Η ποινική δίωξη.....	12
Η ανάκριση.....	15
Η προκαταρκτική εξέταση.....	17
Η προανάκριση και η αστυνομική προανάκριση ειδικότερα	18
Προσαγωγές και συλλήψεις δυνάμει του Προεδρικού Διατάγματος 141/1991.....	23
Η κύρια ανάκριση.....	27
Κεφάλαιο δεύτερο	28
Τα σχετιζόμενα με την προδικασία δικαιώματα του ανθρώπου και η προστασία τους	28
Το τεκμήριο της αθωότητας ειδικά.....	30
Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα στο Σύνταγμα	34
Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα στα ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα	39
Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	40
Αποδεικτικά μέσα αποκτηθέντα με πράξεις βίας.....	46
Αποδεικτικά μέσα αποκτηθέντα με αθέμιτη παγίδευση του κατηγορουμένου	46
Οι ανακριτικές πρακτικές στον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	56
Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα και η προστασία τους διεθνώς.....	65
Κεφάλαιο τρίτο.....	68
Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.....	68
Τα βασανιστήρια <i>stricto sensu</i>	80
Η προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής	94
Το DNA ως αποδεικτικό μέσο	99
Συμπεράσματα- Επίλογος	108
Βιβλιογραφία- Πηγές	112
Πηγές	112
Α. Πρακτικά και Εκθέσεις	112
Β. Δικαστικές αποφάσεις και Γνωμοδοτήσεις	114
Γ. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία και Διεθνείς Συμβάσεις.....	119

Δ. Ιστοσελίδες.....	121
Βιβλιογραφία	124
Παράρτημα.....	128

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε δια δευτερογενούς έρευνας και διβιβλιογραφικής. Σκοπός της είναι η ανάδειξη των ανακριτικών πρακτικών στην Ελλάδα, την Ευρώπη και διεθνώς που βάζουν κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι τρόποι με τους οποίους αποτρέπεται η προσβολή αυτή. Για την επίτευξη δε του ως άνω σκοπού αναγκαία καθίσταται και η μελέτη νομοθεσίας και νομολογίας που καταδεικνύει την ισχύουσα θεσμικώς πρακτική. Έτσι, εισαγωγικά προσδιορίζουμε τι εστί ανακριτικές πρακτικές και δικαιώματα του ανθρώπου και ποια συγκεκριμένα διακυβεύονται κατά την ενάσκηση των πρακτικών αυτών και αναδεικνύουμε τη σημασία της Ανακριτικής ως κλάδου της εγκληματολογικής επιστήμης σε αυτήν την διελκυστίνδα. Στη συνέχεια ερευνώντας συγκεκριμένες περιπτώσεις που έχουν απασχολήσει εθνικά Δικαστήρια, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και επιμέρους επιτροπές και φορείς που βρίσκονται στην υπηρεσία της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταδεικνύουμε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τελικά κρίθηκε ότι υπήρξε ή όχι παραβίαση. Ιδιαίτερα δε, θα μας απασχολήσουν τα βασανιστήρια, οι παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής και το γενετικό υλικό. Το σκεπτικό που διαπνέει το σύνολο της εργασίας είναι αυτό που διατυπώνεται από το σύνολο των μεγάλων επιστημόνων της νομικής επιστήμης που παρατίθενται στη Βιβλιογραφία, ήτοι ότι ο άνθρωπος όταν καθίσταται αντικείμενο εφαρμογής ανακριτικών πρακτικών – δικαίως ή αδικώς- έρχεται αντιμέτωπος με το τεράστιο κράτος, το οποίο μόνον όταν είναι Κράτος Δικαίου εξασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ ανακριτικών πράξεων και δικαιωμάτων του ανθρώπου και ότι σε κάθε περίπτωση η αλήθεια δεν πρέπει να αποκαλύπτεται πάση θυσία. Τέλος, επειδή όπως κάθε έκφανση της κοινωνικής ζωής έτσι και οι ανακριτικές πρακτικές και τα δικαιώματα του ανθρώπου εξελίσσονται, γεγονός στο οποίο συμβάλει και η πρόοδος της τεχνολογίας, η επιστήμη που διέπει την αγαστή συμβίωση των ανθρώπων οφείλει να βρίσκει λύσεις στα προβλήματα που δημιουργούνται στις αντίστοιχες περιπτώσεις. Η παρούσα καταδεικνύει αυτή τη δυναμική καθώς και τις προτάσεις που έχουν διατυπωθεί σχετικά και επιχειρεί να διατυπώσει και νέες.

Λέξεις κλειδιά: Ανακριτική, ανακριτικές πρακτικές, ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου, υπέρβαση εξουσίας

Investigative practices and human rights

Ioanna Marioli

Abstract

This dissertation was elaborated on secondary research that is bibliography. Its purpose is to highlight the investigative practices in Greece, Europe and internationally that oppose human rights and the ways in which this violation is prevented. In order to achieve the above purpose, the study of legislation and jurisprudence that demonstrates the current institutional practice becomes necessary. Thus, in the introductory part, we define what investigative practices and human rights are and what specifically are at stake in the practice of these practices, and we highlight the importance of Criminalistics as a branch of Forensic science in this tug-of-war. Then, by investigating specific cases that have dealt with national courts, the European Court of Human Rights and individual committees and bodies in the service of human rights protection, we demonstrate the conditions under which it was finally judged whether or not there was a violation. In particular, we will be concerned with torture, privacy breaches and genetic material. The rationale behind the whole work is that expressed by all the great jurists listed in the Bibliography, namely that when man becomes the object of investigative practices - fairly or wrongly - he is confronted with the vast state, which only when it is the Rule of Law does it ensure a balance between investigative acts and human rights and that in any case the truth must not be revealed at all costs. Finally, because like every aspect of social life, investigative practices and human rights are evolving, to which the advancement of technology also contributes, the science that governs the good coexistence of human beings must find solutions to the problems created in the respective cases. The present demonstrates this dynamic as well as the proposals that have been formulated in this regard and attempts to formulate new ones as well.

Keywords: Criminalistics, investigative practices, human rights, rule of law, excess of power

Η Ανακριτική ως κλάδος της Εγκληματολογίας ασχολείται με τα ανωτέρω ήτοι τις βασικές αρχές τόσο θεωρητικά όσο και στην πράξη οι οποίες πρέπει να διέπουν την ανακριτική διαδικασία. Ειδικότερα, η Ανακριτική ελέγχει και εξετάζει: 1. τη νομική ρύθμιση της ανάκρισης και 2. τις τεχνικές και μεθόδους που χρησιμοποιεί η ανάκριση για τη διαλεύκανση των εγκλημάτων συναφώς προς τις επιταγές μιας ορθής αντεγκληματικής πολιτικής⁴. Η ανάγκη ύπαρξης της ανακριτικής ξεκινά από την απεριόριστη εξουσία και ελευθερία που διαθέτει θεωρητικά ο ανακριτής προκειμένου να διαλευκάνει το έγκλημα. Ο ανακριτής ως όργανο της κρατικής εξουσίας έχοντας στη διάθεσή του το σύνολο της κοινωνικής οργάνωσης έναντι του υπόπτου δημιούργησε την ανάγκη να εγκαθιδρυθεί μία νέα ισορροπία μεταξύ κράτους και ατόμου (υπόπτου) ούτως ώστε να διασφαλιστεί η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του τελευταίου κατά την άσκηση της εξουσίας του πρώτου.⁵ Η εξουσία του ανακριτή, λοιπόν, ως τμήμα μίας ορθής αντεγκληματικής πολιτικής έπρεπε να τεθεί σε ορισμένο πλαίσιο με συγκεκριμένα όρια με γνώμονα τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου.⁶ Στο σημείο αυτό πρέπει να ορίσουμε την «Αντεγκληματική Πολιτική» ούτως ώστε να γίνει αντιληπτό για ποιο λόγο η ανάκριση αποτελεί τμήμα της τελευταίας. Η αντεγκληματική πολιτική, λοιπόν, μελετά τις στρατηγικές, τα προγράμματα και τα μέτρα που έχουν στόχο τον έλεγχο της εγκληματικότητας τόσο σε επίπεδο προφύλαξης όσο και σε επίπεδο πρόληψης, πλην όμως σε ανεκτά όρια και πάντα με κριτήριο την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.⁷ Από τον ανωτέρω εννοιολογικό ορισμό καθίσταται σαφές ότι οι ανακριτικές πράξεις είναι το πρώτο χρονικό σημείο κατά το οποίο ο ύποπτος τέλεσης ενός εγκλήματος έρχεται σε επαφή με την «τσιμπίδα του νόμου» όπως χαρακτηριστικά λέγεται. Αύτη ταύτη η εμπλοκή του ανθρώπου με το Νόμο, ιδίως για όσους εγκληματούν πρώτη φορά, δημιουργεί βιώματα αποφασιστικής σημασίας για την

⁴ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.15

⁵ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.19, 29

⁶ Φαρσεδάκης, Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.30 υπ.117

⁷ Φαρσεδάκης, Ι. (2005). *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.132

περαιτέρω εξέλιξη του συλλαμβανομένου.⁸ Εξάλλου η ανακριτική ασχολείται ακριβώς με αυτό το στάδιο της ζωής του ανθρώπου που ξεκινά από τη στιγμή διάπραξης του εγκλήματος και εφεξής.⁹ Πλείστα όσα από τα θεσμοθετημένα ανθρώπινα δικαιώματα του ύποπτου τέλεσης αξιόποινης πράξης διακυβεύονται στα πλαίσια εξεύρεσης της αλήθειας.

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η ανάγκη για ισορροπία μεταξύ κράτους και ατόμου και η προφύλαξη του τελευταίου από ενδεχόμενες κρατικές αυθαιρεσίες υφίσταται τόσο κατά τη νομική ρύθμιση της ανάκρισης όσο και στις επιστημονικές-τεχνικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη διαλεύκανση του εγκλήματος, ήτοι και στα δύο σκέλη που συνιστούν το αντικείμενο μελέτης και ελέγχου της ανακριτικής.¹⁰ Άμεση συνέπεια των ανωτέρω είναι η στενή σχέση της ανακριτικής με άλλους επιστημονικούς κλάδους και συνακόλουθα η εξάρτησή της από αυτούς, γεγονός που καθιστά την ανακριτική διεπιστημονική.¹¹ Οι επιστημονικές ανακαλύψεις στη φυσική, τη χημεία, την ιατρική, την ιατροδικαστική, την τοξικολογία, τη βιολογία, τη γραφολογία επηρεάζουν την ανακριτική διαδικασία από πρακτική άποψη και την ανακριτική από επιστημονική.^{12 13} Τούτο συμβαίνει διότι με τις δυνατότητες που δίνουν οι επιστημονικές αυτές ανακαλύψεις πολλαπλασιάζουν τα αποδεικτικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανακάλυψη της αλήθειας πλην όμως «δεν αποτελεί αρχή του δικονομικού δικαίου η αναζήτηση της αλήθειας με οποιοδήποτε τίμημα»¹⁴. Εξάλλου ο ρόλος της επιστήμης και της τεχνολογίας είναι διττός υπό την έννοια ότι η πρόοδός τους προάγει ταυτόχρονα και την εγκληματογένεση και εν

⁸ Φαρσεδάκης, Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.24-25 υπ.100

⁹ Φαρσεδάκης, Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.23

¹⁰ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.20

¹¹ Φαρσεδάκης, Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.23

¹² Φαρσεδάκης, Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.23

¹³ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.40

¹⁴ Ανδρουλάκης Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα* 22. σ. 1352

ονόματι της ασφάλειας εύκολα υποχωρούν και περιορίζονται ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες.¹⁵

Για το λόγο αυτό το ποινικό δικονομικό δίκαιο – ως ένας ακόμη επιστημονικός κλάδος από τον οποίο η ανακριτική εξαρτάται άμεσα- ορίζει το σκοπό της ανάκρισης, τα όργανα που νομιμοποιούνται να την διενεργούν, τους τρόπους και τα μέσα που τα τελευταία χρησιμοποιούν και συνακόλουθα τις ακυρότητες που δημιουργούνται.¹⁶ Η ποινική δικονομία καθορίζει αυστηρά τυπικές διαδικασίες και τα δικαιώματα του κατηγορουμένου που πρέπει να προστατεύονται, άλλως το παρανόμως συλληχθέν αποδεικτικό υλικό δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην ποινική διαδικασία.¹⁷ Ως προείπαμε ο ανακριτής έχει θεωρητικά απεριόριστες δυνατότητες και τούτο διότι η ελληνική ποινική δικονομία δεν περιγράφει εξαντλητικά τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν με στόχο τη διαλεύκανση του εγκλήματος επαφίοντας μεγάλο εύρος πρωτοβουλιών στην ικανότητα του ανακριτικού οργάνου.¹⁸ Οι πρωτοβουλίες αυτές εκτός του ότι οφείλουν να είναι σύννομες *stricto sensu* οφείλουν στο βαθμό που περιορίζουν ανθρώπινα δικαιώματα, σύμφωνα με το άρθρο 251 παρ.2ΚΠΔ (Ίδετε Παράρτημα) να εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας όπως ορίζεται στο άρθρο 25 παρ. 1 Συντάγματος (Ίδετε Παράρτημα). Ειδικότερα, η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει να υφίσταται *«εύλογη αναλογία ανάμεσα στον επιδιωκόμενο σκοπό και στον περιορισμό του συνταγματικού δικαιώματος, ως μέσου για την επίτευξη του σκοπού. Ο περιορισμός πρέπει να συγκεντρώνει τις ιδιότητες της καταλληλότητας και της αναγκαιότητας»*.¹⁹ Η αρχή της αναλογικότητας περιλαμβάνει τρεις επιμέρους αρχές: 1. Την αρχή της προσφορότητας/ καταλληλότητας υπό την έννοια ότι η πράξη που προκαλεί τον περιορισμό του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος είναι η πρόσφορη, η κατάλληλη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, 2. Την αρχή της αναγκαιότητας σύμφωνα με την οποία η πράξη που προκαλεί τον περιορισμό του

¹⁵ Παπαθεοδώρου Θ. (2005) Ασφάλεια: Δικαίωμα του πολίτη ή άλλοθι ποινικοποίησης; Στο Χ. Ανθόπουλος, Ξ.Κοντιάδης, Θ. Παπαθεοδώρου(επιμ.) *Ασφάλεια και Δικαιώματα στην κοινωνία της διακινδύνευσης*. Αθήνα- Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.207

¹⁶ Φαρσεδάκης Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.23

¹⁷ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.36

¹⁸ Αλεξιάδης, Σ. (2006) *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.41

¹⁹ Δημητρόπουλος, Α. (2005). *Συνταγματικά Δικαιώματα. Γενικό μέρος. Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου Τόμος Γ' Ημιτόμος Ι*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα σ.245

συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος είναι η απολύτως αναγκαία είτε υπό την έννοια ότι είναι η μόνη πράξη που δύναται να οδηγήσει στην επίτευξη του σκοπού είτε υπό την έννοια ότι είναι η ηπιότερη που διατίθεται και 3. Την *stricto sensu* αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με την οποία η πράξη που περιορίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σε μία παραδεκτή αναλογία με τη σπουδαιότητα του συγκεκριμένου σκοπού.²⁰

Στο ίδιο πλαίσιο και το ουσιαστικό ποινικό δίκαιο βρίσκεται σε στενή σχέση με την ανακριτική και ως κλάδο της εγκληματολογίας και πρακτικά εν σχέσει με την ανάκριση διότι αυτό ορίζει ποια υλική πράξη θεωρείται νομικά έγκλημα και την αντίστοιχη κύρωση που αυτό επισύρει.²¹ Αν ο ανακριτικός υπάλληλος δεν έχει επαρκείς γνώσεις του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, δεν είναι σε θέση να ξεχωρίσει ποια τα προς διερεύνηση πραγματικά περιστατικά και η αντίστοιχη αξιοποίησή τους με άμεση συνέπεια την βλάβη της ανάκρισης και τελικά της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Η ελλιπής γνώση του ουσιαστικού ποινικού δικαίου οδηγεί αντίστοιχα τον ανακριτικό υπάλληλο στην παραβίαση της υποχρέωσής του να ανακοινώνει αμελλητί στον εισαγγελέα όπως επιτάσσουν τα άρθρα 38ΚΠΔ και 250 παρ. 2 ΚΠΔ ο,τιδήποτε πληροφορείται κατά τη διενέργεια της ανάκρισης για άλλες αξιόποινες πράξεις.²²

Ποια όμως από τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αυτά που χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας στα πλαίσια της ποινικής προδικασίας και πως προστατεύονται στην Ελλάδα και διεθνώς; Τι ορίζουμε ως ανακριτικές πρακτικές και ποιες οι νομοθετικές προβλέψεις που καθορίζουν τη νομιμότητα της διεξαγωγής τους; Υπάρχουν ανακριτικές πρακτικές που δεν περιορίζουν αλλά προσβάλλουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και αν ναι ποιες και με ποιον τρόπο; Υπάρχει τρόπος να αποτραπούν οι προσβολές; Τα ως άνω συνιστούν τα σημεία ενδιαφέροντος και αποτελούν τους λόγους εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας διά δευτερογενούς (βιβλιογραφικής και νομολογιακής) έρευνας, για τις ανάγκες της οποίας θα χρησιμοποιήσουμε τους όρους που χρησιμοποιεί και το ποινικό δικονομικό μας δίκαιο και τους αντίστοιχους

²⁰ Ανδρουλάκης, Ν. (1994) *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.18

²¹ Φαρσεδάκης Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.25

²² Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.67

εκεί ορισμούς. Η παρούσα μελέτη σκοπό έχει αφού προσδιορίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα ως προστατεύονται και ανακριτικές πρακτικές σε σχέση αλληλεπίδρασης, να καταδείξει εάν κατά την ενάσκηση των ανακριτικών πρακτικών τα ανθρώπινα δικαιώματα του ύποπτου της τέλεσης της αξιόποινης πράξης υφίστανται περιορισμούς και αν ναι σε ποιο βαθμό αυτοί επιβάλλονται από την αρχή της αναλογικότητας στα πλαίσια μίας ολοένα ευφάνταστης εγκληματικότητας υπό την αρωγή της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας. Διαφορετικά, οι εν λόγω περιορισμοί συνιστούν προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η βασικότερη δυσκολία στην προσπάθειά μας για επιβεβαίωση ή διάψευση της ως άνω υπόθεσης εργασίας έγκειται στο ότι οι καταχρήσεις της ασκούμενης από τα ανακριτικά όργανα εξουσίας δεν καταγράφονται παρά μόνο εφόσον εκδοθούν σχετικές δικαστικές αποφάσεις, όπερ σημαίνει ότι κάποιος εκ των κατηγορουμένων βίωσε κατά την ανακριτική διαδικασία την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του και έθεσε τα γεγονότα ενώπιον του αρμόδιου προς τούτο Δικαστηρίου προκειμένου να κρίνει εάν όντως υπήρξε προσβολή ή όχι. Από το γεγονός ότι υφίστανται τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς δικαστικές αποφάσεις που έχουν κρίνει ότι έχουν προσβληθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα συνάγεται ευθέως ότι πιθανότατα αυτές δεν είναι οι μοναδικές προσβολές αυτού του τύπου και άρα οι τελευταίες έχουν έναν δικό τους σκοτεινό αριθμό ο οποίος πιθανότατα οφείλει την ύπαρξή του στους ίδιους λόγους που οφείλεται ο σκοτεινός αριθμός και της κοινής εγκληματικότητας.

Κεφάλαιο πρώτο

Προδικασία

Η ποινική δίωξη

Η ελληνική ποινική δίκη διέρχεται τέσσερα στάδια: Προδικασία- Διαδικασία στο ακροατήριο- Διαδικασία ένδικων μέσων- Εκτέλεση. Η Προδικασία -που μας ενδιαφέρει εδώ- εκκινεί με την ποινική δίωξη και τελειώνει με την αμετάκλητη είτε παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, είτε βούλευμα ότι δεν πρέπει να ασκηθεί κατηγορία ή παύει η ποινική δίωξη ή ότι κηρύσσεται απαράδεκτη η ποινική δίωξη.

Ειδικότερα η προδικασία αποτελείται από: α) την ποινική δίωξη β) την ανάκριση η οποία διακρίνεται σε προανάκριση και κύρια ανάκριση και γ) την

διαδικασία ενώπιον των δικαστικών συμβουλίων η οποία έχει ως αντικείμενο την επίλυση ζητημάτων που ανέκυψαν κατά την ανάκριση ή την εκτίμηση των πορισμάτων αυτής μετά το πέρας της.²³ Το δικαστικό συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να μην προχωρήσει η διαδικασία στο επόμενο στάδιο δηλαδή ενώπιον του ακροατηρίου απαλλάσσοντας έτσι τον κατηγορούμενο «από την ηθική μείωση της παραπομπής του στο ακροατήριο του δικαστηρίου»²⁴ και την ποινική δικαιοσύνη από την ενασχόληση με αβάσιμες κατηγορίες.²⁵

Η διαδικασία ενώπιον του ποινικού ακροατηρίου «συνιστά πάντοτε για εκείνον που κάθεται στο εδώλιο του κατηγορουμένου μια σοβαρή δοκιμασία, που τον ταπεινώνει στα μάτια της δημοσιότητας, κλονίζει την κοινωνική του υπόσταση και τραυματίζει την ψυχική του ισορροπία».²⁶ Για τον λόγο αυτό προηγείται της διαδικασίας στο ακροατήριο ο προδικαστικός έλεγχος της κατηγορίας κατά τον οποίο έχουν συναχθεί αποχρώσεις ενδείξεις της ενοχής του.²⁷

Η άσκηση της ποινικής δίωξης έχει ως αποτέλεσμα να περιέλθει η υπόθεση στη δικαιοδοσία του ποινικού δικαστηρίου και περιλαμβάνει και την εκπροσώπηση της κατηγορίας κατά την διάρκεια της δίκης.²⁸ Με την ποινική δίωξη τίθεται ενώπιον του ποινικού δικαστή η αξιόποινη πράξη που φέρεται ότι τελέσθηκε και ενδεχομένως και ο φερόμενος ως δράστης για να διαπιστωθεί εάν πράγματι τελέστηκε η πράξη και αν ο κατηγορούμενος για την τέλεσή της είναι ο πραγματικός ένοχος.²⁹ Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι πράγματι υφίσταται σύνδεση μεταξύ πράξης και δράστη, ακολούθως αναζητείται ο τρόπος εμπλοκής του, ο βαθμός της ενοχής του, ο ορισμός του εγκλήματος με όρους ουσιαστικού ποινικού δικαίου, τα αναγκαία στοιχεία για τη σωστή κρίση του Δικαστηρίου στην επιμέτρηση της ποινής ή του όποιου μέτρου μέλλει να επιβληθεί. Αρμόδιο όργανο για την άσκηση ποινικής δίωξης, που σκοπό έχει την

²³ Καρράς, Α. (2007) *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο* Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.14

²⁴ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.87

²⁵ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.14

²⁶ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις: Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.87

²⁷ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις: Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.87

²⁸ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις: Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.59

²⁹ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.267

ανεύρεση της αλήθειας και όχι την καταδίκη, είναι η Εισαγγελική Αρχή και δη ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών.³⁰ Συνεπώς, ισχύει η αρχή της κρατικής δίωξης των εγκλημάτων και τούτο διότι τα άτομα που περιέρχονται στη θέση του κατηγορουμένου θα υποστούν σοβαρές συνέπειες, ανεξαρτήτως της έκβασης της δίκης, συνεπώς μόνον η Πολιτεία δύναται να εξασφαλίσει αντικειμενική και αμερόληπτη κρίση έναντι οιασδήποτε κατηγορίας.³¹

Σύμφωνα με το άρθρο 37ΚΠΔ η ποινική δίωξη εκκινεί αυτεπάγγελα εκτός από τις περιπτώσεις που απαιτείται η υποβολή έγκλησης από τον παθόντα. Η αρχή της κρατικής δίωξης του εγκλήματος συνεπιφέρει και την αυτεπάγγελτη δίωξή του διότι η καταστολή του αφορά ευθέως το κοινωνικόν όλον γεγονός που αξιώνει κρατική επέμβαση ανεξαρτήτως της θέλησης του παθόντος.³² Σημειωτέον δε ότι η έναρξη της ποινικής δίωξης λαμβάνει χώρα *in rem* δηλαδή αναφέρεται σε συγκεκριμένη πράξη και όχι *in personam* δηλαδή κατά ορισμένου προσώπου.³³ Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 42 υπό τον τίτλο «Μήνυση αξιόποινων πράξεων» εκτός από αυτόν που αδικήθηκε και οποιοσδήποτε άλλος έχει το δικαίωμα να καταγγείλει αυτεπαγγέλτως διωκόμενες αξιόποινες πράξεις που πληροφορήθηκε καθ' οιονδήποτε τρόπο. Ο Εισαγγελέας, εφόσον κρίνει ότι η υποβαλλόμενη μήνυση ή αναφορά ή έγκληση δεν είναι νομικά αστήρικτη ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης ή κατ' ουσίαν προφανώς αβάσιμη και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την τέλεση εγκλήματος υποχρεούται να προβεί στην άσκηση ποινικής δίωξης.³⁴ Σε διαφορετική περίπτωση ο Εισαγγελέας έχει τη δυνατότητα να θέσει την υπόθεση στο αρχείο εκθέτοντας στον Εισαγγελέα Εφετών γραπτώς τους λόγους για τους οποίους δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη.³⁵ Η έναρξη της ποινικής δίωξης πρακτικά σημαίνει, κατά το άρθρο 43ΚΠΔ, την παραγγελία ανάκρισης ή την εισαγωγή της υπόθεσης απευθείας στο ακροατήριο με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου ή την υποβολή αίτησης για την έκδοση ποινικής διαταγής ή τη

³⁰ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.41-42

³¹ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.267

³² Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.49

³³ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.271

³⁴ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή. Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.293

³⁵ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.43

διαβίβαση της υπόθεσης στον εισαγγελέα εφετών εάν έχει προηγηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατ' άρθρο 245 παρ.2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή έκθεση της αρμόδιας κατά νόμο αρχής για έλεγχο πλημμελήματος των προσώπων του άρθρου 111 παρ.6. Επίσης, στα κακουργήματα ή πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και τριμελούς εφετείου ο Εισαγγελέας κινεί την ποινική δίωξη εφόσον έχει ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατ' άρθρο 245 παρ.2 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνησή της. (Ιδείτε Παράρτημα)

Η ανάκριση

Το τρίτο βιβλίο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που εκτείνεται στα άρθρα 239-319 τιτλοφορείται Προδικασία και στο πρώτο τμήμα του (άρθρα 239-250) υπό τον τίτλο Ανάκριση θέτει τους γενικούς ορισμούς και ορίζει τα της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης και της κύριας ανάκρισης. Στο δεύτερο τμήμα (άρθρα 251-300) υπό τον τίτλο Ανακριτικές πράξεις ορίζονται τα καθήκοντα και τα δικαιώματα του ανακριτή και των ανακριτικών υπαλλήλων, τα των ερευνών, των ειδικών ανακριτικών πράξεων επί συγκεκριμένων εγκλημάτων, της μεσεγγύησης πραγμάτων ή εγγράφων που σχετίζονται με το έγκλημα, των κατασχέσεων σε τράπεζες και άλλα ιδρύματα, των κατασχέσεων εγγράφων, εντύπων και ψηφιακών δεδομένων, τραπεζικών λογαριασμών και δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, περιγράφεται η τηρητέα διαδικασία για την απολογία του κατηγορουμένου, τη σύλληψη, την προσωρινή κράτησή του και την επιβολή περιοριστικών όρων. (Ιδείτε παράρτημα)

Στο άρθρο 239ΚΠΔ παρ. 1 ορίζεται ότι η ανάκριση σκοπό έχει τη συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για να βεβαιωθεί η τέλεση εγκλήματος και να αποφασιστεί αν πρέπει να εισαχθεί κάποιος σε δίκη γι' αυτό. Η ποινική δίκη είναι μία πολυτελής διαδικασία η οποία δεν πρέπει να εκκινεί εάν δεν εξασφαλιστεί με μεγάλο βαθμό πιθανότητας ότι πράγματι τελέστηκε έγκλημα και ότι το καταγγελλόμενο άτομο ενδέχεται να είναι δράστης του³⁶. Τα δύο βασικά χαρακτηριστικά της ανάκρισης είναι η έγγραφη διεξαγωγή της και η κατ' αρχήν μυστικότητα και τούτο διότι τα αποδεικτικά στοιχεία που θα συγκεντρωθούν πρέπει να διατηρούνται ούτως ώστε να τεθούν υπόψη του δικαστή της ουσίας αλλά ο κατηγορούμενος να μην μπορεί να τα εξαφανίσει ή

³⁶ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.88

εξουδετερώσει και να καταστρώσει αντίστοιχα την υπερασπιστική γραμμή του.³⁷ Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 239ΚΠΔ ορίζει ότι «Κατά την κύρια ανάκριση γίνεται καθετί που μπορεί να βοηθήσει την εξακρίβωση της αλήθειας, εξετάζεται και βεβαιώνεται αυτεπαγγέλτως όχι μόνο η ενοχή, αλλά και η αθωότητα του κατηγορουμένου, καθώς και κάθε στοιχείο που αφορά την προσωπικότητά του και επηρεάζει την επιμέτρηση της ποινής.» Σημειωτέον δε ότι ως σκοπός της ανάκρισης νοείται ο σκοπός της προδικασίας εν γένει.³⁸ Με τις κατάλληλες δε φραστικές αλλαγές διαπιστώνεται ότι αυτός είναι ο σκοπός της ανάκρισης και στην κύρια διαδικασία.³⁹ Η ανεύρεση, η διαλογή, η ταξινόμηση και η διασφάλιση των αποδείξεων απαιτεί χρόνο και δράση έξω από τις δικαστικές αίθουσες.⁴⁰ Την εποπτεία αυτής της δράσης αναλαμβάνει ο εισαγγελέας σύμφωνα με το άρθρο 32ΚΠΔ. Ειδικότερα, ο Εισαγγελέας είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω των οργάνων που υπάγονται σε αυτόν αναλαμβάνει την προδικαστική συλλογή και επεξεργασία του αποδεικτικού υλικού.⁴¹

Από τη διατύπωση του άρθρου 239ΚΠΔ γίνεται αντιληπτό ότι στο δικονομικό μας σύστημα ισχύει η αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας η οποία διεξάγεται από πολιτειακά όργανα διά της συλλογής στοιχείων και της συνακόλουθης μετάβασης της ποινικής διαδικασίας στα επόμενα στάδια. Από την αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας απορρέουν και οι αρχές της αυτεπάγγελτης δίωξης και της κρατικής δίωξης των εγκλημάτων όπως είδαμε ανωτέρω αλλά και οι αρχές της αυτεπάγγελτης συγκέντρωσης του αποδεικτικού υλικού, της μυστικότητας, της ελεύθερης χρησιμοποίησης και εκτίμησης οποιουδήποτε αποδεικτικού μέσου, της υποχρεωτικής εμφάνισης του κατηγορουμένου, της ολόπλευρης διερεύνησης της υπόθεσης και της υποχρέωσης διασαφήνισης της κατηγορούμενης πράξης από το δικαστήριο και τη διεξαγωγή της κύριας διαδικασίας στο ακροατήριο από τον διευθύνοντα τη συζήτηση. Όμως η αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας δε συνιστά αξία που προστατεύεται από το Σύνταγμά μας αφού τα άρθρα 96 παρ.1 και 25 παρ.1

³⁷ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.90

³⁸ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.89

³⁹ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.40

⁴⁰ Ανδρουλάκης, Ν. (1994) *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.86-87

⁴¹ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.89

δε θεμελιώνουν την εν λόγω αρχή.⁴² Συνεπώς, η αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας θα πρέπει να υποχωρεί ή να περιορίζεται όταν αυτό επιβάλλεται από την αρχή του σεβασμού και της προστασίας του ανθρώπου που προστατεύεται στο άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματός μας και συνιστά θεμελιώδη διάταξη. Από την εν λόγω αρχή απορρέουν και άλλες που προστατεύονται συνταγματικά και συγκεκριμένα η αρχή της δικαστικής ακρόασης, το τεκμήριο της αθωότητας, της αμφιβολίας υπέρ του κατηγορουμένου, της δίκαιης διεξαγωγής της δίκης, της ισότητας των όπλων, της δικαστικής βοήθειας, της απαγόρευσης χρησιμοποίησης και εκτίμησης αποδεικτικών μέσων που προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ή θεμελιώνονται σε ειδικότερες συνταγματικές διατάξεις.⁴³

Η προκαταρκτική εξέταση

Η προκαταρκτική εξέταση έχει περισσότερο διοικητικό χαρακτήρα και διενεργείται είτε από τον Εισαγγελέα προσωπικά είτε κατόπιν εντολής του τελευταίου από γενικούς ή ειδικούς κατ' άρθρο 31ΚΠΔ ανακριτικούς υπαλλήλους, με αυτή δε επιδιώκεται η συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων ούτως ώστε να κριθεί εάν θα ασκηθεί ποινική δίωξη.⁴⁴ Κατά την προκαταρκτική εξέταση ο ύποπτος εξετάζεται ως μάρτυρας και επομένως οι γραπτές εξηγήσεις και εξετάσεις του μετέπειτα κατηγορουμένου δεν μπορούν να αποτελέσουν μέρος της δικογραφίας άλλως προσβάλλεται το δικαίωμα σιωπής, μη αυτοεπιβάρυνσης και μη αυτοενοχοποίησης του κατηγορουμένου διότι εφόσον δεν του έχει απαγγελθεί ακόμα κατηγορία για συγκεκριμένο αδίκημα και καταθέτει γενικώς όσα γνωρίζει ενδέχεται άθελά του να καταθέσει στοιχεία που στην πορεία θα επιβαρύνουν τη θέση του.⁴⁵

Μάλιστα, αν η προκαταρκτική εξέταση διενεργείται κατά ορισμένου προσώπου η εξέταση αυτού για την παροχή εξηγήσεων γίνεται χωρίς όρκο σύμφωνα με το άρθρο 244ΚΠΔ. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο ο ύποπτος έχει το δικαίωμα να αντιπροσωπεύεται ή να συμπαρίσταται με περισσότερους από δύο συνηγόρους ή να παραιτηθεί από αυτό

⁴² Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.24-25

⁴³ Καρράς, Α. (2007) *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.24

⁴⁴ Φαρσεδάκης, Ι. (2014) *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.43

⁴⁵ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.43

του το δικαίωμα, να κάνει χρήση δωρεάν νομικής βοήθειας, να ενημερώνεται ότι έχει τα εξής δικαιώματα: **α)** το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, **β)** το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών, **γ)** το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, **δ)** το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης και **ε)** το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης, να του χορηγείται έγγραφο επί των δικαιωμάτων του, να παρίσταται με συνήγορο ακόμα και στην κατ'αντιπαράσταση εξέταση, η επικοινωνία με το συνήγορό του, δικαίωμα πρόσβασης στη δικογραφία, δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης, δικαίωμα αίτησης διεξαγωγής αποδείξεων, να ζητήσει προθεσμία για την απολογία του, να σιωπήσει και να μην αυτοενοχοποιηθεί, να διορίσει τεχνικό σύμβουλο σε περίπτωση διεξαγωγής πραγματογνωμοσύνης. Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου αν πρόκειται να ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα διαφορετικό από αυτό για το οποίο διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση τότε ο ύποπτος καλείται να ασκήσει εκ νέου τα δικαιώματά του.

Η προανάκριση και η αστυνομική προανάκριση ειδικότερα

Κατά το άρθρο 245 παρ. 1 ΚΠΔ η προανάκριση ενεργείται από οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα είναι συνοπτική και δεν περατώνεται πριν ληφθεί η απολογία του κατηγορουμένου. Περιλαμβάνει δε, όλες τις προανακριτικές πράξεις που αφορούν την υπόθεση για την οποία δίδεται η παραγγελία.

Στο άρθρο 245 παρ.2 περιγράφεται η περίπτωση της λεγόμενης αστυνομικής προανάκρισης η οποία συνίσταται στην άμεση επέμβαση των ανακριτικών υπαλλήλων, ιδίως αστυνομικών (εξ ου και ο χαρακτηρισμός ως αστυνομική προανάκριση), σε αυτόφωρα εγκλήματα και σε άλλες κατεπείγουσες περιπτώσεις πριν χορηγηθεί η εισαγγελική παραγγελία. Ειδικότερα, πρόκειται για περιπτώσεις στις οποίες *«από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος απώλειας των αποδεικτικών στοιχείων ή υπάρχει δυσχέρεια πραγματοποίησης συγκεκριμένης ανακριτικής πράξης ή κτήσης αποδεικτικού στοιχείου στο μέλλον»* άρθρο 245 παρ.2 ΚΠΔ (ίδτετε παράρτημα)

Το αυτόφωρο έγκλημα περιγράφεται στο άρθρο 242ΚΠΔ και είναι αυτό του οποίου ο δράστης καταλαμβάνεται κατά την ώρα τέλεσής του. Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 242ΚΠΔ θεωρείται αυτόφωρο και το έγκλημα όταν ο δράστης καταδιώκεται αμέσως μετά την τέλεσή του από δημόσια δύναμη ή από τον ίδιο τον παθόντα ή με δημόσια κραυγή και όταν συλλαμβάνεται σε χρόνο πολύ κοντινό στην

αξιόποινη πράξη με αντικείμενα ή ίχνη από τα οποία συνάγεται η διάπραξη του εγκλήματος. Η πρώτη περίπτωση αποτελεί τη γνήσια μορφή αυτόφωρου εγκλήματος καθότι η πιθανότητα ενοχής προσεγγίζει τη βεβαιότητα. Η δεύτερη περίπτωση της παρ.2 άρθρου 242ΚΠΔ δε συνιστά αυτόφωρη κατάληψη και για το λόγο αυτό ο νομοθέτης καθόρισε τις ως άνω πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις προκειμένου να αποφευχθεί ενδεχόμενη κατάχρηση. Επίσης, ο νομοθέτης περιόρισε τα χρονικά όρια του αυτόφωρου εγκλήματος το αργότερο έως το τέλος της επόμενης ημέρας από την τέλεση της πράξης. Επιπλέον, και σε αυτήν την περίπτωση η πιθανολόγηση της φερόμενης ως τελεσθείσας αξιόποινης πράξης και η ενοχή του κατηγορουμένου θα πρέπει να προσεγγίζει τη βεβαιότητα.⁴⁶

Αναφορικά δε με το τι εστί άμεσος κίνδυνος εξαιτίας της καθυστέρησης παραθέτουμε το ακόλουθο παράδειγμα από το οποίο προκύπτει ευθέως: Οι αστυνομικοί διενεργούν κατ' οίκον έρευνα στα πλαίσια αστυνομικής προανάκρισης κατόπιν πληροφοριών τοξικομανούς ότι στο σπίτι του Α υπάρχουν ναρκωτικά, αν βρεθούν στοιχειοθετείται αδίκημα για την κατοχή ναρκωτικών ουσιών και μάλιστα αυτόφωρο. Κατά την εν λόγω έρευνα οι αστυνομικοί ανακαλύπτουν μεγάλη ποσότητα επώνυμων ενδυμάτων τα οποία αποτελούν προϊόν κλοπής τελεσθείσας προ διμήνου. Η κλοπή αυτή δεν είναι αυτόφωρο έγκλημα αλλά εάν δεν κατασχεθούν τα κλοπιμαία και δε συνταχθεί έκθεση κατ' οίκον έρευνας και κατάσχεσης υπάρχει άμεσος κίνδυνος να εξαφανισθούν τα πειστήρια του εγκλήματος και άρα να απωλεσθεί η δυνατότητα εξακρίβωσης της ταυτότητας του δράστη.⁴⁷ Άλλες περιπτώσεις άμεσου κινδύνου από την αναβολή είναι η διενέργεια αυτοψίας για την εξασφάλιση των ιχνών του εγκλήματος, η εξέταση ουσιώδους μάρτυρα που είναι σοβαρά άρρωστος ή ετοιμάζεται να αναχωρήσει για το εξωτερικό.⁴⁸

Η καταδίωξη του εγκλήματος απαιτεί από πλευράς χρόνου «*κεραυνοβόλο επέμβαση από ειδικευμένα όργανα, με μεγάλη ακτίνα δράσης και κατάλληλο εξοπλισμό*» και ευελιξία, χαρακτηριστικά που μόνο η αστυνομία δύναται να κατέχει και να χρησιμοποιήσει εκμεταλλευόμενη το χρόνο μέχρι να χορηγηθεί η σχετική παραγγελία

⁴⁶ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.276-277

⁴⁷ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.55-56 υπ.219

⁴⁸ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.278

του εισαγγελέα τηρώντας όμως ταυτόχρονα όλους τους δικονομικούς τύπους.⁴⁹ Η αυτεπάγγελτη αυτή δραστηριότητα των αστυνομικών οργάνων δε συνιστά έναρξη της ποινικής δίωξης⁵⁰ αλλά εάν από τη δραστηριότητα αυτή προκύψει η ταυτότητα του δράστη, ο χρόνος τέλεσης του εγκλήματος και ο χαρακτηρισμός του εγκλήματος τότε ασκείται ποινική δίωξη⁵¹. Οι δε πράξεις αυτές τελούν πάντοτε υπό την αίρεση της εγκρίσεώς τους από τον εισαγγελέα αλλά εξομοιώνονται από το νόμο με τη γνήσια προανάκριση τόσο εν σχέσει με τις δυνατότητες δράσης των φορέων της όσο και με τη θέση του υπόπτου ο οποίος εξομοιούται με τον κατηγορούμενο και προστατεύεται με όλα τα δικαιώματα του τελευταίου.⁵² Τα σημαντικότερα δε εξ αυτών των δικαιωμάτων είναι τα εξής δύο: Το δικαίωμα της γνώσεως των εγγράφων της ανακρίσεως σύμφωνα με το άρθρο 100ΚΠΔ και το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση κατ'άρθρο 105 παρ.2 ΚΠΔ. Για να είναι όμως αποδοτική η εν λόγω πρόσβαση θα πρέπει η επικοινωνία με τον συνήγορο να είναι απόρρητη όπως ακριβώς προβλέπεται ρητά στο άρθρο 105 παρ. 2 εδ.β ΚΠΔ ούτως ώστε και ο ύποπτος να μπορέσει ελεύθερα να θέσει σε γνώση του συνηγόρου του ό,τι έχει σχέση με την αποδιδόμενη κατηγορία αλλά και για τις συνθήκες κράτησής του επί τω τέλει ο συνήγορος να συμβουλεύσει ορθά τον ύποπτο.⁵³ Μάλιστα κατά το άρθρο 105 παρ. 3 σε περίπτωση που η εξέταση του ύποπτου πραγματοποιηθεί χωρίς να τηρηθούν τα οριζόμενα γεννά απόλυτη ακυρότητα της εξέτασης και δε λαμβάνεται υπόψη. Ο λόγος για τον οποίον είναι σημαντικό να λάβει γνώση και ασκήσει τα δικαιώματα του ο ύποπτος που εξομοιούται με κατηγορούμενο είναι διότι οι εξετάσεις εν είδει απολογίας που λαμβάνονται στην αστυνομική προανάκριση παραμένουν στη δικογραφία με αποτέλεσμα ο τακτικός ανακριτής κατά τις καταθέσεις που δίδονται ενώπιον του να αναφέρεται στα «προανακριτικώς λεχθέντα».⁵⁴ Για το λόγο αυτό ο ύποπτος που προανακρίνεται στην αστυνομική προανάκριση θεωρείται «κατηγορούμενος ως προς

⁴⁹ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.97-98

⁵⁰ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις: Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.276

⁵¹ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.99 και αρ.43ΚΠΔ

⁵² Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.98

⁵³ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1347

⁵⁴ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1347

τα δικαιώματα» υπό την έννοια ότι δεν είναι μεν ρητώς κατηγορούμενος κατ'άρθρο 72ΚΠΔ διότι δεν του έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, δεν έχει οργανικό ρόλο στην ποινική διαδικασία και δεν έχει ακόμα αποκοπεί από τους «τίμιους» της κοινωνίας αλλά έναντι του ανακρίνοντος διατηρεί προς όφελός του όλα τα δικαιώματα του ρητώς κατηγορουμένου.⁵⁵ Τούτο συμβαίνει διότι ενδέχεται να προσλάβει πράγματι την ιδιότητα του ρητώς κατηγορούμενου με όσα θα καταθέσει κατά την προανάκριση και επομένως πρέπει να εξασφαλιστεί ότι θα τηρηθούν οι διαδικασίες που προστατεύουν τα δικαιώματα του κατηγορουμένου και σε αυτό το στάδιο της προδικασίας επί ποινή απόλυτης ακυρότητας κατ'άρθρο 171ΚΠΔ. Η απόφαση 697/2019 του Αρείου Πάγου αποδίδει με ακρίβεια τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό: « [...] Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (ν.δ. 53/1974), 31 παρ. 2, 105 παρ. 2 και 223 παρ. 4 του ΚΠΔ, συνάγεται ότι απαγορεύεται η αποδεικτική αξιοποίηση σε βάρος του κατηγορουμένου της έγγραφης ένορκης εξέτασής του, που έγινε κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης ή της ένορκης κατάθεσης που έδωσε κατά τη διενέργεια της αυτεπάγγελτης προανάκρισης και πριν στραφούν οι υπόνοιες εναντίον του. Η λήψη υπόψη και η αποδεικτική αξιοποίηση εκ μέρους του δικαστηρίου, των μαρτυρικών καταθέσεων, οι οποίες δόθηκαν πριν ο εξετασθείς αποκτήσει την ιδιότητα του κατηγορουμένου με κάποιον από τους τρόπους που αναφέρονται στο άρθρο 72 ΚΠΔ δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα κατά τα άρθρα 171 παρ. 1 περ. δ' και 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ, διότι αφορά στην υπεράσπιση του κατηγορουμένου και ειδικότερα το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησής του, ως ειδικότερη έκφραση του δικαιώματός του για "δίκαιη δίκη", που του εξασφαλίζει το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, καθώς και το δικαίωμα του από το άρθρο 223 παρ. 4 ΚΠΔ να αρνηθεί την κατάθεση περιστατικών, από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει η ενοχή του για αξιόποινη πράξη. Η θεμελιώδης αυτή αρχή της μη αυτοενοχοποίησης διακηρύσσεται και στο άρθρο 14 παρ. 3 εδ. ζ' του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που κυρώθηκε με το ν. 2462/1997 και έχει, κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπερνομοθετική ισχύ, κατά το οποίο κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα απολαύει σε πλήρη ισότητα μεταξύ των άλλων και την εγγύηση να μην εξαναγκάζεται να καταθέσει εναντίον του εαυτού του ή να ομολογήσει την ενοχή του. Το αυτό δε αποτέλεσμα με τον

⁵⁵ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1350

εξαναγκασμό του κατηγορουμένου να καταθέσει εναντίον του, επάγεται και η μετά την κτήση της ιδιότητας του κατηγορουμένου λήψη υπόψη, χωρίς τη συναίνεση του, όσων επιβαρυντικών για τον ίδιο είχε αυτός καταθέσει σε χρόνο προγενέστερο της κτήσεως της ιδιότητας αυτής (ΟΛΑΠ 1/2004). Συνακόλουθα, η κατά παράβαση της απαγόρευσης αυτής αποδεικτική αξιοποίηση σε βάρος εκείνου που κατέθεσε και στη συνέχεια κατέστη κατηγορούμενος της ως άνω κατάθεσής του, είτε στην προδικασία είτε κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, επάγεται απόλυτη ακυρότητα, κατά το άρθρο 171 παρ. 1 περ. δ' του ΚΠΔ και θεμελιώνει έτσι τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ιδίου Κώδικα λόγο αναίρεσης(ΑΠ1180/2017)»⁵⁶

Η αστυνομική προανάκριση κρίνεται ως το μεγαλύτερο μειονέκτημα του Κώδικά μας και τούτο διότι η παραβίαση της ανθρώπινης ελευθερίας υπό περιπτώσεις νομοθετικά καθορισμένες είναι θεμιτή, η παραβίαση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας όμως επ' ουδενί. Ο κατηγορούμενος εξακολουθεί να διατηρεί την ιδιότητα του προσώπου και άρα το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και επ' ουδενί μετατρέπεται σε μέσο ανακάλυψης της αλήθειας.⁵⁷ Με το σκεπτικό αυτό η αποδεικτική αξία της ομολογίας υποβιβάστηκε, έπαυσε να θεωρείται «βασιλίδα των αποδεικτικών μέσων» και υπόκειται και αυτή στην ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων ούτως ώστε να θάλπεται η ελευθερία και να παύσουν εν τοις πράγμασι τα νομοθετικά απαγορευμένα βασανιστήρια.⁵⁸ Η διά της βίας εκμαιευόμενη ομολογία είναι απολύτως ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης διότι συνιστά βάνανση καταπάτηση της αξιοπρέπειας του κατηγορουμένου⁵⁹. Σε περίπτωση δε, που γίνει χρήση στην επ' ακροατηρίω διαδικασία παρανόμως κτηθέντος αποδεικτικού μέσου και δη ομολογίας διά βασάνων τότε αυτό προσβάλλει ακόμα πιο βαθιά, ολοκληρωτικά τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν πληγεί κατά την προδικασία και δη της ανθρώπινης

⁵⁶http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=G89ZFQJXFHF4OGJWA6WKAHIGTKCVX8&apof=697_2019&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C5

ανακτήθηκε 29.8.2021

⁵⁷ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ.1353

⁵⁸ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1351,1352

⁵⁹ Παπαδαμάκης, Α. (2007). *Ανακριτική διείδουση και άρση του απορρήτου ως ανακριτικές πράξεις κατά του οργανωμένου εγκλήματος*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.958

αξιοπρέπειας σε περίπτωση βασανιστηρίων⁶⁰. Για την εξασφάλιση της προστασίας των ως άνω δικαιωμάτων η ειδική αιτιολογία των ποινικών καταδικαστικών αποφάσεων κατ' άρθρο 510 περ. Δ ΚΠΔ με μνεία στα αποδεικτικά μέσα στα οποία ερείδεται αποτελεί τη μοναδική λύση.⁶¹ Το πρόβλημα λύνεται εν τοις πράγμασι με την καθιέρωση της αρχής του αμέσου της λήψεως των αποδείξεων σύμφωνα με την οποία ο δικαστής της ουσίας, ήτοι ο δικαστής της επ' ακροατηρίω διαδικασίας επανεξετάζει τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στην προδικασία ούτως ώστε η ουσιαστική ανάκριση του εγκλήματος να επαναληφθεί στο ακροατήριο.⁶²

Προσαγωγές και συλλήψεις δυνάμει του Προεδρικού Διατάγματος 141/1991

Στο άρθρο 74 παρ. 15 περ. θ του ως άνω προεδρικού διατάγματος δίδεται το δικαίωμα σε αστυνομικούς να προσάγουν στο τμήμα προς εξέταση άτομα που δε φέρουν αποδεικτικά της ταυτότητας τους ή που εξαιτίας του τόπου, χρόνου, των περιστάσεων και της συμπεριφοράς τους δημιουργούν υπόνοιες διάπραξης εγκληματικής ενέργειας. (Ιδείτε Παράρτημα)

Εν τοις πράγμασι η αστυνομία έχει μεταφέρει άτομα στο αστυνομικό τμήμα δυνάμει της ως άνω διάταξης παρά το γεγονός ότι έφεραν αποδεικτικά στοιχεία της ταυτότητας του και τούτο διότι ευρέθησαν σε περιοχή «υψηλής» εγκληματικότητας σε συνδυασμό με το γεγονός ότι κατά την γνώμη της αστυνομίας «περιφέρονταν ύποπτα» ή «δε μπορούσαν να αιτιολογήσουν την παρουσία τους εκεί» ή « αυτή δεν κρίθηκε πειστική». Για παράδειγμα κρίθηκαν ύποπτοι για τέλεση εγκλήματος, δεσμεύτηκαν με χειροπέδες και μεταφέρθηκαν στο τμήμα νεαροί που ισχυρίστηκαν ότι πηγαίνουν για μπάνιο πλην όμως κατά τη γνώμη των αστυνομικών δεν έφεραν την κατάλληλη περιβολή για το σκοπό αυτό.⁶³

Στις περιπτώσεις αυτές όπως αντιλαμβανόμαστε η αστυνομία επεκτείνει την δραστηριότητα της άνευ δικαστικού εντάλματος, άνευ αυτόφωρου αδικήματος, άνευ

⁶⁰ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1353,1354

⁶¹ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1356

⁶² Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.89

⁶³ Συνήγορος του Πολίτη «Πόρισμα για τις νομικές προϋποθέσεις προσαγωγών και αστυνομικών ερευνών» Ιούνιος 2003 σ.4 https://www.synigoros.gr/resources/docs/por_16024_2002_da.pdf ανακτήθηκε 25/1/2022

οποιασδήποτε ένδειξης εμπλοκής σε αξιόποινη πράξη με μόνη επίκληση την αυξημένη εγκληματικότητα και την δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος. Παράδειγμα η προσαγωγή με χειροπέδες Γάλλου πολίτη ο οποίος διήρχετο από το Ζάππειο ο οποίος αναφέρει μάλιστα και χειροδικία εις βάρος του από αστυνομικό εντός του τμήματος. Σύμφωνα με την καταγγελία οι αστυνομικοί αρνούσαν στον προσαχθέντα να τηλεφωνήσει σε οικεία πρόσωπα που θα διευκόλυναν την επικοινωνία με τους αστυνομικούς και θα εξηγούσαν για ποιο λόγο βρισκόταν στο συγκεκριμένο σημείο.⁶⁴

Το πρόβλημα είναι διαχρονικό καθότι και στην ετήσια έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού για την διερεύνηση περιστατικών αυθαιρεσίας για το 2020 διαπιστώνονται πανομοιότυπες πρακτικές και μάλιστα σε μεγάλο αριθμό καταγγελιών. Οι καταγγελίες ελέγχονται υπό το πρίσμα των άρθρων 137^A παρ. 1 περ. β και γ και παρ. 6. Συγκεκριμένα: περίπτωση συμμετεχόντων σε διαδήλωση οι οποίοι αναγκάστηκαν μετά το πέρας της να μεταβούν στο τμήμα παρά το γεγονός ότι έφεραν όλα τα νομιμοποιητικά τους έγγραφα και ουδέν ύποπτο έφεραν μετά από σωματικό έλεγχο και έλεγχο σακιδίων και άρα κατά παράβαση του αρ. 74 παρ.15 περ.θ του ΠΔ 141/1991. Ομοίως και για την περίπτωση τροχαίας παράβασης κατά την οποία ο οδηγός υβρίστηκε, απειλήθηκε και του ασκήθηκε αναίτια βία χωρίς να έχει προηγηθεί αντίσταση.⁶⁵

Η προσαγωγή στο αστυνομικό κατάστημα συνιστά περιορισμό της ελευθερίας της κίνησης εφόσον ο ελεγχόμενος αφήνεται ελεύθερος αμέσως μόλις αποπερατωθεί ο έλεγχος ήτοι εντός εύλογου χρόνου.^{66 67} Όταν η προσαγωγή γίνεται με βιαίως και με την εφαρμογή των χειροπέδων καθίσταται απόλυτη η φυσική εξουσία των κρατικών

⁶⁴Συνήγορος του Πολίτη Ετήσια έκθεση 1999 σελ. 78
https://www.synigoros.gr/resources/docs/552_50-107.pdf -ανακτήθηκε 25/1/2022

⁶⁵Ετήσια Έκθεση Εθνικού Μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας 2020 σελ. 35
https://www.synigoros.gr/resources/docs/240521-ekthesh-emhdipa_-2020_gr.pdf - ανακτήθηκε 15.2.2022

⁶⁶ Δημητρόπουλος, Α. (2005). *Συνταγματικά Δικαιώματα . Ειδικό μέρος. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου τομ. ΙΙΙ ημ.Β* Αθήνα σ. 283

⁶⁷ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'.* Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα –Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας σ.278-279

οργάνων υποστηρίζεται ότι υφίσταται στέρηση της ελευθερίας και όχι περιορισμός της ελευθερίας κίνησης.⁶⁸

Η τυπική συνταγματικότητα της εν λόγω διάταξης τίθεται εν αμφιβόλω και τούτο διότι το ως άνω προεδρικό διάταγμα εκδόθηκε βάσει του νόμου 1481/1984 ο οποίος όμως παρείχε εξουσιοδότηση για την ρύθμιση θεμάτων που αφορούσαν την λειτουργία της αστυνομίας και όχι την εγκαθίδρυση περιορισμών της προσωπικής ελευθερίας. Η δράση της αστυνομίας που περιορίζει την ατομική ελευθερία θα πρέπει να συνοδεύεται από απτά στοιχεία που θεμελιώνουν την υπόνοια εμπλοκής σε αξιόποινη πράξη άλλως η προσβολή της ελευθερίας συνιστά παράνομη βία ή παράνομη κατακράτηση υπό την έννοια του ποινικού μας νόμου.

Σύμφωνα με το πόρισμα του συνηγόρου του πολίτη για τις νομικές προϋποθέσεις προσαγωγών και αστυνομικών ερευνών του Ιουνίου 2003 η εν λόγω τακτική των αστυνομικών εδράζεται σε παγιωμένη ερμηνεία των διατάξεων του προεδρικού διατάγματος πλην όμως η πράξη παραμένει άδικη και χωρεί άμυνα υπό την έννοια του ποινικού δικαίου από πλευράς του πολίτη ούτως ώστε να προστατευτεί από την παράνομη βία ή παράνομη παρακράτηση.⁶⁹

Αντίστοιχα η αστυνομία από πλευράς της δύναται να επικαλεστεί νομική πλάνη πλην όμως η πλάνη οδηγεί σε άρση του καταλογισμού της παράνομης πράξης των αστυνομικών οργάνων μόνον όταν ο δράστης δεν θα μπορούσε να διαγνώσει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης του οποιαδήποτε προσοχή και επιμέλεια και αν κατέβαλε δεδομένης της ηλικίας του, των πνευματικών και επαγγελματικών του ικανοτήτων καθώς και των προσπαθειών που έκανε να ενημερωθεί σχετικά από ειδήμονες.⁷⁰ Πλην όμως η ετήσια έκθεση για το έτος του 1999 του συνηγόρου του πολίτη στην οποία αναφερθήκαμε ανωτέρω δεν αφήνει περιθώρια στα αστυνομικά όργανα να επικαλεστούν άγνοια στα επιτρεπόμενα όρια της βίας κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε σύμφωνα με το άρθρο 21 ΠΚ η ποινική ευθύνη περιορίζεται στους ιεραρχικά ανώτερους που έχουν δώσει τη σχετική προσταγή στα αστυνομικά όργανα. (Ιδείτε Παράρτημα)

⁶⁸ Χρυσόγονος, Κ. (2002). *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*. 2^η Έκδοση. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη. σ.217

⁶⁹ Συνηγόρος του Πολίτη «Πόρισμα για τις νομικές προϋποθέσεις προσαγωγών και αστυνομικών ερευνών» Ιούνιος 2003 σ. 3 https://www.synigoros.gr/resources/docs/por_16024_2002_da.pdf ανακτήθηκε 25/1/2022

⁷⁰ Ολομέλεια Αρείου Πάγου 1179/86. *Ποινικά Χρονικά* 1986, 1008

Η προσβολή της ελευθερίας είναι νόμιμη κατά τη σύλληψη αλλά η συμπεριφορά των αστυνομικών κατά την διενέργεια της μπορεί να αποτελέσει αξιόποινη πράξη έναντι της τιμής του συλληφθέντος.

Το άρθρο 119 περ. δ του ως άνω προεδρικού διατάγματος ορίζει ότι η υπόνοια φυγής δημιουργείται από την αμέσως διαγωγή του ατόμου. Η απλώς αρνητική συμπεριφορά πολίτη σε έλεγχο του αυτοκινήτου του από τους αστυνομικούς και η αναφορά προς τους αστυνομικούς ότι απαγορεύεται να προβούν σε έρευνα άνευ εισαγγελία δεν νομιμοποιεί την σωματική έρευνα που ακολούθησε εξαιτίας αυτής της συμπεριφοράς του πολίτη.⁷¹ Και τούτο διότι δεν υφίσταται υποχρέωση των πολιτών να επιδεικνύουν θετική συμπεριφορά κατά τον έλεγχο τους ούτε υποχρεούνται να μην αναφέρονται σε δικαιώματα που έχουν ή νομίζουν ότι έχουν. Η εν λόγω αντίδραση των αστυνομικών οργάνων στη μη θετική συμπεριφορά ελεγχόμενων πολιτών παρά την ύπαρξη νομιμοποιητικών εγγράφων είναι διαχρονική και παρατηρείται και το έτος 2019 στην Ετήσια έκθεση μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας του Συνηγόρου του Πολίτη όπου καταγράφηκαν αντίστοιχες περιπτώσεις οι οποίες μάλιστα κλιμακώθηκαν με τους αστυνομικούς να προβαίνουν σε σωματικούς ελέγχους εντός του περιπολικού και όχι μετά την προσαγωγή στο τμήμα.⁷² Οι περιπτώσεις αυτές συνιστούν παραβίαση του άρθρου 5 παρ. 2 του Συντάγματος για την προσωπική ελευθερία. Στο άρθρο 257ΚΠΔ ορίζεται ότι σωματική έρευνα στον κατηγορούμενο διεξάγεται όταν εκείνος που διεξάγει την ανάκριση κρίνει ότι συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι για τη διενέργειά της προκειμένου να αποκαλυφθεί η αλήθεια και θα πρέπει να διενεργείται ιδιαίτερος και χωριστά για κάθε πρόσωπο χωρίς να προκαλείται βλάβη της υγείας και προσβολή της αξιοπρέπειάς του. Έρευνα δύναται να διενεργηθεί και έναντι τρίτου προσώπου εφόσον υπάρχει βάσιμη και σοβαρή υπόνοια ότι θα βρεθούν ίχνη ή άλλα αντικείμενα που σχετίζονται με την πράξη για την οποία διενεργείται η ανάκριση ή απόλυτη ανάγκη.

⁷¹ https://www.synigoros.gr/resources/docs/por_16024_2002_da.pdf ανακτήθηκε 25/1/2022 Συνήγορος του Πολίτη «Πόρισμα για τις νομικές προϋποθέσεις προσαγωγών και αστυνομικών ερευνών» Ιούνιος 2003 σ. 5

⁷² Ετήσια έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας σελ. 34-38 https://www.synigoros.gr/resources/docs/emhdipa_2019.pdf ανακτήθηκε 15-2-2022

Η κύρια ανάκριση

Την κύρια ανάκριση που περιγράφεται στα άρθρα 246-250ΚΠΔ ενεργεί μόνον ανακριτής μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα σε κακουργήματα και πλημμελήματα στα οποία προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης ή περιοριστικών όρων. Η παραγγελία αυτή εξειδικεύει και καθορίζει την αξιόποινη πράξη και την ποινική διάταξη που την προβλέπει. (άρθρο 246ΚΠΔ)

Ο ανακριτής δικαιούται: 1. να επαναλάβει τις ανακριτικές πράξεις μόνο εάν θεωρεί ότι είναι αναγκαίο για τη νομιμότητά τους ή την πληρέστερη διερεύνηση της υπόθεσης 2. να ενεργήσει νέες εξ ιδίας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήσεως του κατηγορουμένου. 3. Να ζητήσει τον ορισμό με πράξη ειδικών επιστημόνων με την απαιτούμενη εξειδίκευση για την υποβοήθηση του έργου της ανάκρισης εφόσον αυτή απαιτεί ειδικές γνώσεις (άρθρο 248ΚΠΔ)

Στην παράγραφο 5 του ίδιου ως άνω άρθρου ορίζονται τα χρονικά περιθώρια εντός των οποίων οφείλει να περατωθεί η ανάκριση. (Ιδείτε παράρτημα).

Στην παράγραφο 6 του ίδιου ως άνω άρθρου δίδεται η εξουσία στον ανακριτή μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, εφόσον προκύπτουν ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος αποκόμισε ή προσπόρισε σε άλλον περιουσιακό όφελος διά κακουργηματικής πράξης, να εκδώσει διάταξη για την άρση του φορολογικού, τραπεζικού, χρηματιστηριακού ή κάθε είδους άλλου απορρήτου, εξαιρουμένου του δικηγορικού και του τηλεπικοινωνιακού και να αποκτά πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο Δημόσιας Αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Ανωτέρω είδαμε ότι η ποινική δίωξη ασκείται *in rem* και όχι *in personam* πλην όμως στο άρθρο 250ΚΠΔ δίδεται η εξουσία στον ανακριτή που διενεργεί κύρια ανάκριση να επεκτείνει την ποινική δίωξη σε όλους όσοι συμμετείχαν στην ίδια πράξη. Δεν μπορεί όμως να επεκτείνει την ποινική δίωξη και σε άλλη πράξη έστω και συναφή, ούτε έχει δικαίωμα συρρίκνωσης ή διεύρυνσης της ασκηθείσας ποινικής δίωξης. Αν κατά την πορεία της ανάκρισης ανακαλυφθούν και άλλες αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως ο ανακριτής τις ανακοινώνει στον εισαγγελέα, χωρίς εντωμεταξύ να εμποδίζεται να ενεργεί τις κατεπείγουσες ανακριτικές πράξεις για τη βεβαίωσή τους.

Τα ως άνω είναι απολύτως συμβατά με την ανωτέρω ανάλυση σύμφωνα με την οποία η ποινική δίωξη ασκείται από τον Εισαγγελέα.

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές 1. ποιο το σκεπτικό που διέπει την καθιέρωση του βελτιωμένου μικτού δικονομικού συστήματος το οποίο εφαρμόζει το εξεταστικό σύστημα στην προδικασία με αρμόδιο όργανο για την άσκηση της ποινικής δίωξης τον εισαγγελέα, ο οποίος δεν είναι ούτε ιδιώτης ούτε δικαστής και έχει την εποπτεία όλης της ανάκρισης και την αρμοδιότητα να ασκεί την κατηγορία και το κατηγορητικό σύστημα στην κύρια διαδικασία με τον τακτικό δικαστή να κρίνει την ενοχή και να αποφασίζει την ποινή.⁷³ Στο εν λόγω σύστημα, η μυστικότητα της ανάκρισης υποχωρεί στο βαθμό που ο κατηγορούμενος και εν πολλοίς και ο «δικαιώματι κατηγορούμενος» δικαιούται να παρίσταται κατά τις ανακριτικές πράξεις και να λαμβάνει γνώση των εγγράφων της ανάκρισης πριν απολογηθεί (96, 99, 100, 102ΚΠΔ)⁷⁴ και 2. πόσο σημαντική είναι η θέση της ανάκρισης στην ποινική διαδικασία, στην ορθή απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και τελικά στην επιτυχή καταστολή. Δεν είναι τυχαία η διατύπωση εν αρχή ην ο Ανακριτής. Ο τακτικός ανακριτής περισυλλέγει και ελέγχει το αποδεικτικό υλικό επί του οποίου θα βασιστεί η τελική δικαστική κρίση. Ταυτόχρονα, έχοντας την ιδιότητα του πρωτοδίκη η δράση του έχει περιβληθεί με τις εγγυήσεις της δικαστικής ανεξαρτησίας όμοιας με του δικαστή της ουσίας. Από τα ως άνω καθίσταται σαφές ο ρόλος και το έργο του έχουν δικαστικό και όχι καταδιωκτικό χαρακτήρα.⁷⁵

Κεφάλαιο δεύτερο

Τα σχετιζόμενα με την προδικασία δικαιώματα του ανθρώπου και η προστασία τους

Ακριβώς όμως εκ του λόγου ότι τα πορίσματα της ανάκρισης είναι καθοριστικά για την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας εξίσου ορισμένες νομοθετικά πρέπει να είναι και οι ανακριτικές πράξεις και οι κανόνες που πρέπει να τηρεί ο ανακριτής αλλά κυρίως οι μη δικαστές ανακριτικοί υπάλληλοι κατά την διενέργεια τους. Και τούτο διότι η

⁷³ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.31 υπ.120

⁷⁴ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.89

⁷⁵ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.103-104

σημασία της ανάκρισης δεν είναι σημαντική μόνο για την ορθή απονομή της ποινικής δικαιοσύνης αλλά και για την διασφάλιση των ατομικών ελευθεριών των πολιτών.⁷⁶

Προς το σκοπό αυτό έχει δημιουργηθεί ένα minimum σύστημα αξιών που διατυπώνεται σε διεθνή κείμενα ερειδόμενο στα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου ήτοι αυτά που θέτουν ως πρώτη αξία την προστασία της ζωής και της αξιοπρέπειάς του ανθρώπου, της ελευθερίας και της ασφάλειάς του σε συνδυασμό με την κοινωνική δικαιοσύνη. Το σύστημα αυτό επηρεάζει την κατάσταση της αντεγκληματικής πολιτικής τόσο στις σχέσεις μεταξύ πολιτείας και πολιτών όσο και στις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους.⁷⁷

Τα «Δικαιώματα του Ανθρώπου» ή «Ανθρώπινα Δικαιώματα» είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη ιδιότητα, ήτοι όλοι οι άνθρωποι είναι φορείς τους εκ του λόγου και μόνον ότι είναι άνθρωποι. Η αναγνώριση και η προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατοχυρώνουν κάθε άνθρωπο έναντι της κρατικής αυθαιρεσίας ή κατάχρησης και εξασφαλίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Κάθε άνθρωπος είναι μέλος ενός κοινωνικού συνόλου και άρα η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δημιουργεί μία κοινωνία δικαίου στην οποία όλοι οι κοινωνοί απολαμβάνουν το σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους. Για τους ως άνω λόγους η προστασία αυτή καθεαυτή αποτελεί το θεμέλιο της δημοκρατικής έννομης τάξης. Επιπλέον, η αναγνώριση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ρυθμίζει έννομα κάθε ανθρώπινη συμπεριφορά.⁷⁸

Σε εθνικό επίπεδο οι αξίες αυτές προστατεύονται από το Σύνταγμα και τον ποινικό κώδικα, σε διεθνές επίπεδο από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία αυτούσια κυρωμένη έχει άμεση επιρροή στην εθνική νομοθεσία και εφαρμογή των εθνικών νόμων αλλά και έμμεσο διά του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) το οποίο θεσπίζοντας ορισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα επηρεάζει και τα εθνικά δικαστήρια κατά την

⁷⁶ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.105, 111

⁷⁷ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. (2001). Δικαιώματα του ανθρώπου και έγκλημα. Σύγχρονες Εξελίξεις. Στο Ν. Κουράκης *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ. 1278-1279

⁷⁸ Ματθίας, Σ. (2006). *Η Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη*, Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών. σ.22-23

ερμηνεία των κανόνων που τα προστατεύουν. Την ίδια επίδραση έχει και η Ευρωπαϊκή και η Διεθνής σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και κάθε σκληρής, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας οι οποίες έχουν διευρύνει την έννοια των βασανιστηρίων.⁷⁹ Στα διεθνή αυτά κείμενα υπάρχουν προβλέψεις για την προστασία του ύποπτου και του κατηγορουμένου κατά την προδικασία και τη ποινική δίκη.⁸⁰

Το τεκμήριο της αθωότητας ειδικά

Στα πλαίσια αυτά κορωνίδα των προς διαφύλαξη δικαιωμάτων είναι το τεκμήριο της αθωότητας.⁸¹

Αυτό περιγράφεται και κατοχυρώνεται στην παρ. 2 του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ («2. Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του»), στο άρθρο 48 παρ. 1 του Χάρτη των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («1. Κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με τον νόμο.»)⁸². Αντίστοιχα προβλέπονται και στο άρθρο 11 της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 10^{ης} Δεκεμβρίου 1948 του ΟΗΕ και στην παρ. 2 του αρ. 14 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά Δικαιώματα της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1966.

Σε αντίθεση με τα ως άνω ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα το ισχύον Σύνταγμα αλλά και κανένα προηγούμενο δεν κάνει σχετική πρόβλεψη με μοναδική εξαίρεση το Σύνταγμα της Τροιζήνας του 1827 άρθρο 15⁸³. Σε κάθε περίπτωση αυτό υπονοείται

⁷⁹ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. (2001). Δικαιώματα του ανθρώπου και έγκλημα. Σύγχρονες Εξελίξεις Στο Ν.Κουράκης *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος* Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ. 1282

⁸⁰ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. (2001). Δικαιώματα του ανθρώπου και έγκλημα. Σύγχρονες Εξελίξεις Στο Ν. Κουράκης *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος* Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ. 1288

⁸¹ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. (2001). Δικαιώματα του ανθρώπου και έγκλημα. Σύγχρονες Εξελίξεις Στο Ν. Κουράκης *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος* Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ. 1288

⁸² <https://fra.europa.eu/el/eu-charter/article/48-tekmirio-athootitas-kai-dikaiomata-tis-yperaspisis>
ανακτήθηκε 12.12.2021

⁸³ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.7

εύλογα συνακόλουθα με τις διατάξεις για την προσωπική ασφάλεια του άρθρου 6 του Συντάγματος.⁸⁴ Σε κάθε περίπτωση το άρθρο 71 του ΚΠΔ το ορίζει ρητά: Οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι τεκμαίρονται αθώοι μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή τους σύμφωνα με το νόμο.

Το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου συντίθεται από τις προϋποθέσεις εφαρμογής του, την έκταση της ισχύος του και από τα πρόσωπα τα οποία δεσμεύει. Ως προϋποθέσεις συνδρομής του κριτηρίου ορίζονται: 1) το υποκείμενο υπέρ του οποίου λειτουργεί και το οποίο στην Ελλάδα είναι φυσικό πρόσωπο, 2) η ύπαρξη κατηγορίας για την διάπραξη ποινικού αδικήματος και 3) η απόδοση στο υποκείμενο της ιδιότητας του υπόπτου ή του κατηγορουμένου σύμφωνα με το 72ΚΠΔ⁸⁵. Ειδικότερα, κατά το 72ΚΠΔ η ιδιότητα του κατηγορουμένου αποκτάται από εκείνον «εναντίον του οποίου ο Εισαγγελέας άσκησε ρητά την ποινική δίωξη και εκείνος στον οποίο σε οποιοδήποτε στάδιο της ανάκρισης αποδίδεται η αξιόποινη πράξη». Η έκταση της ισχύος του τεκμηρίου σύμφωνα με την γραμματική διατύπωση του άρθρου 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ διαρκεί μέχρι το πέρας της κύριας διαδικασίας ήτοι μέχρι το σημείο οπότε και λαμβάνει χώρα η μυστική διάσκεψη της έδρας για την έκδοση της απόφασης επί της ενοχής του κατηγορουμένου. Σύμφωνα δε με την θεωρία ακόμα και μετά την πρωτοβάθμια απόφαση ενοχής του κατηγορουμένου το τεκμήριο της αθωότητας διατηρείται ως την έκδοση αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης⁸⁶. Τούτο ενισχύεται από την ανασταλτική δύναμη της προθεσμίας άσκησης των ενδίκων μέσων κατά άρθρο 471ΚΠΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 546ΚΠΔ σύμφωνα με το οποίο η απόφαση καθίσταται αμετάκλητη όταν δεν επιτρέπεται η άσκηση ενδίκου μέσου ή αυτό δεν ασκήθηκε μέσα στην προθεσμία ή αυτό ασκήθηκε εμπρόθεσμα και απορρίφθηκε και με το άρθρο 545ΚΠΔ κατά το οποίο η καταδικαστική απόφαση εκτελείται μόλις γίνει αμετάκλητη.

Η ύπαρξη του τεκμηρίου της αθωότητας στο στάδιο της ανάκρισης συνεπάγεται ότι: α) τα αρμόδια κρατικά όργανα οφείλουν να μεταχειρίζονται και να αντιμετωπίζουν τον κατηγορούμενο ως μη ένοχο. Σε τούτο συνηγορεί και το άρθρο 278 παρ. 2: «τα αρμόδια για τη σύλληψη όργανα οφείλουν να συμπεριφέρονται με κάθε δυνατή

⁸⁴ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση, Αθήνα –Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.322

⁸⁵ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.9-11

⁸⁶ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.17

ευγένεια σε αυτόν που συλλαμβάνουν και να σέβονται την τιμή του. Για αυτό δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βία παρά μόνο αν υπάρχει ανάγκη και δεν επιτρέπεται να τον δεσμεύουν παρά μόνο όταν ο συλλαμβανόμενος αντιστέκεται ή είναι ύποπτος φυγής» β) η αρχή της μυστικότητας που ως προείπαμε ισχύει στο στάδιο της ανάκρισης βρίσκει έκφραση και στο τεκμήριο της αθωότητας διότι η προβολή που ενδεχομένως δίδεται από τα ανακριτικά όργανα μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης θα πρέπει αφενός να είναι πολύ περιορισμένη αφετέρου να τονίζεται ότι η ανακάλυψη του φυσικού προσώπου αφορά ύποπτο τέλεσης της φερόμενης ως διαπραχθείσας πράξης και όχι δράστη ανενδοίαστα.⁸⁷

Άλλη μία έκφραση του τεκμηρίου της αθωότητας και η θέσπιση του άρθρο 8 του Ν.3090/2002 δυνάμει του οποίου απαγορεύεται η ολική ή μερική μετάδοση από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, καθώς και η κινηματογράφηση και μαγνητοσκόπηση της δίκης ενώπιον ποινικού, πολιτικού ή διοικητικού δικαστηρίου. Κατ' εξαίρεση, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει τις ενέργειες αυτές, εφόσον συναινούν ο εισαγγελέας και οι διάδικοι και συντρέχει ουσιώδες δημόσιο συμφέρον. Ομοίως απαγορεύεται η μετάδοση από την τηλεόραση ή η κινηματογράφηση ή μαγνητοσκόπηση ή φωτογράφιση των προσώπων που οδηγούνται ενώπιον των δικαστικών ή εισαγγελικών ή αστυνομικών και λοιπών αρχών. Η ποινή που επισύρει η παράβαση του εν λόγω άρθρου είναι φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή είκοσι χιλιάδων (20.000) έως διακοσίων χιλιάδων (200.000) ευρώ. (Ιδείτε Παράρτημα)

Ευκρινώς εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το τεκμήριο της αθωότητας δεσμεύει πρωτίστως τους δικαστές αλλά και όλα τα κρατικά όργανα και λειτουργούς που παίρνουν μέρος με οποιαδήποτε ιδιότητα στην ποινική διαδικασία ήτοι: γραμματείς, εισαγγελείς, ανακριτικούς υπαλλήλους, αστυνομικά όργανα, δικηγόρους.⁸⁸ Μάλιστα, κατά το άρθρο 171 παρ.1 περ. δ υπάρχει απόλυτη ακυρότητα εάν δεν τηρηθούν οι διατάξεις της ΕΣΔΑ, του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά Δικαιώματα και του Χάρτη Θεμελιωδών Ελευθεριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν την εμφάνιση, την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση του κατηγορουμένου ή του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η πράξη κατά την προκαταρκτική εξέταση και την άσκηση των δικαιωμάτων που τους παρέχονται. (Ιδείτε Παράρτημα)

⁸⁷ Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.376

⁸⁸ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.20-21

Το τεκμήριο της αθωότητας μπορεί να μην προβλέπεται ρητά στο Σύνταγμά μας, ως προείπαμε, αλλά το ανωτέρω άρθρο σε συνδυασμό με το άρθρο 28 του Συντάγματος που προβλέπει ότι οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωσή τους υπερισχύουν κάθε αντίθετης διάταξης νόμου (Ιδείτε Παράρτημα) προσδίδει αυξημένη τυπική δύναμη στο τεκμήριο και δεσμεύει και τον κοινό νομοθέτη.⁸⁹

Άλλη μία έκφανση του τεκμηρίου της αθωότητας συναντάμε κατά τη διατύπωση της οριστικής κρίσης και απόφασης επί της εκάστοτε ποινικής υπόθεσης. Πρόκειται για την αρχή *in dubio pro reo* η οποία μεταφράζεται ως εξής: εν αμφιβολία υπέρ του κατηγορουμένου. Επιγραμματικά αυτό αναλύεται ως εξής: Εάν δε διαμορφωθεί δικανική πεποίθηση επί της ενοχής του κατηγορουμένου, ήτοι εάν υφίστανται αμφιβολίες τότε ο κατηγορούμενος οφείλει να αθωωθεί. Η αρχή αυτή συμβαδίζει με την αρχή της ελεύθερης ηθικής και όχι νομικής εκτίμησης των αποδείξεων⁹⁰ όπως ορίζει και το άρθρο 177ΚΠΔ όπως θα δούμε παρακάτω.

Νομολογιακά έχει κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι το τεκμήριο της αθωότητας κάμπτεται είτε λόγω της ανάγκης ικανοποίησης του σκοπού της ποινική δίκης είτε της ασήμαντης βλάβης του κατηγορουμένου συγκριτικά με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Τέτοια παραδείγματα είναι: 1. η λήψη δείγματος αίματος για εξέταση ούτως ώστε να διαπιστωθεί η οδήγηση σε κατάσταση μέθης και 2. η κατάσχεση κατά την προδικασία χρηματικού ποσού που είχε στην κατοχή του ο κατηγορούμενος κατά τη σύλληψή του, το οποίο θα του αποδοθεί εάν αθωωθεί.⁹¹

Εφαλτήριο όμως για τη δημιουργία του τεκμηρίου είναι μία σειρά από θεσμοθετημένες αρχές και ανθρώπινα δικαιώματα όπως ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου, το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, το δικαίωμα στη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης η αρχή καμία ποινή χωρίς νόμο, η απαγόρευση βασανιστηρίων, η προστασία προσωπικών δεδομένων, το δικαίωμα αναφοράς προς τις αρχές, η προστασία της ιδιοκτησίας, το απόρρητο των επιστολών, ανταπόκρισης και

⁸⁹ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.21-22

⁹⁰ Ανδρουλάκης, Ν. (1994). *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.187-189

⁹¹ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.27-28

επικοινωνίας, η απαγόρευση των διακρίσεων. Η θεσμοθέτηση τους ως είπαμε έχει λάβει χώρα τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Θα εξετάσουμε δε όσα εκ των ανωτέρω ενδιαφέρουν την παρούσα ήτοι εντός των πλαισίων της ανακριτικής διαδικασίας υπό το πρίσμα των εγγυήσεων της προστασίας τους και των θεσμοθετημένων περιορισμών τους. Στη συνέχεια δε θα παραθέσουμε τις ανακριτικές πρακτικές προκειμένου να διαπιστώσουμε την εν τοις πράγμασι ή μη εφαρμογή τους.

Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα στο Σύνταγμα

Το ελληνικό Σύνταγμα στην πρώτη παράγραφο του δεύτερου άρθρου ορίζει ότι: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.» Ο άνθρωπος και η ανθρώπινη αξία είναι όροι συνώνυμοι και συνιστούν πραγματική-δικαιϊκή ταυτότητα. Κάθε άνθρωπος, κάθε ανθρώπινη ύπαρξη είναι φορέας ανθρώπινης αξίας. Η ανθρώπινη αξία ταυτίζεται με την προσωπικότητα υπό την έννοια ότι η προσωπικότητα είναι η ανθρώπινη αξία του συγκεκριμένου ατόμου.⁹²

Τα ανθρώπινα δικαιώματα περιγράφονται και προστατεύονται σε εθνικό επίπεδο πρωτίστως από το Σύνταγμα της Ελλάδας και δη στο δεύτερο μέρος αυτού που τιτλοφορείται Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (άρθρα 4-25). «Ο όρος ατομικά δικαιώματα δεν περιέχει ατομιστική έμφαση αλλά τονίζει την αυθυπαρξία και την έμφυτη ατομικότητα του ανθρώπου που κινδυνεύει από τα κάθε λογής ολοκληρωτικά κράτη αλλά και από την αυταρχικότητα στην οποία μπορεί εύκολα να διολισθήσει σε μία συγκεκριμένη περίπτωση και ένα κράτος που σέβεται καταρχήν την ελευθερία του ατόμου.» Υπό αυτήν την έννοια ο όρος ατομικά δικαιώματα υπερέχει του όρου ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ατομικά δικαιώματα μετατρέπουν τον ιδιώτη από αντικείμενο δικαίου σε υποκείμενο δικαίου, από υπήκοο σε πολίτη.⁹³

⁹² Δημητρόπουλος, Α. (2005). *Συνταγματικά Δικαιώματα*. Ειδικό μέρος. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου τομ. ΙΙΙ ημ.Β Αθήνα σ. 4-5

⁹³ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση, Αθήνα –Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκουλας σελ.6, 9

Τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως περιγράφονται στα ως άνω άρθρα του Συντάγματός μας έχουν ορισμένο περιεχόμενο και μόνο το ίδιο το Σύνταγμα μπορεί να προβλέψει τον περιορισμό τους.⁹⁴

Στο άρθρο 5 του Συντάγματος προστατεύονται η ζωή, η τιμή και η ελευθερία χωρίς διάκριση φυλής γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Η ελευθερία του ανθρώπου νοείται ως αντικειμενική αρχή και ως μητρικό θεμελιώδες δικαίωμα.⁹⁵

Ταυτόχρονα όμως στο ίδιο άρθρο διατυπώνονται όλα τα είδη των περιορισμών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: «1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, **εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.** 2. Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. **Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο.** Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας. 3. Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κανένας δεν καταδιώκεται ούτε συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, **παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος.** 4. Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, **σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων, όπως νόμος ορίζει.** 5. Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία κάθε προσώπου έναντι των βιοϊατρικών παρεμβάσεων. **Ερμηνευτική δήλωση: Στην απαγόρευση της παραγράφου 4 δεν περιλαμβάνεται η απαγόρευση της εξόδου με πράξη του εισαγγελέα, εξαιτίας ποινικής δίωξης, ούτε**

⁹⁴ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'.* Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση, Αθήνα –Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκουλας σελ.136

⁹⁵ Δημητρόπουλος, Α. (2005). *Συνταγματικά Δικαιώματα . Ειδικό μέρος. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου τομ. ΙΙΙ ημ.Β* Αθήνα σ. 39

η λήψη μέτρων που επιβάλλονται για την προστασία της δημόσιας υγείας ή της υγείας ασθενών, όπως νόμος ορίζει.»

Στην παράγραφο 1 θεσπίζεται ένας γνήσιος περιορισμός προβλεπόμενος ευθέως στο Σύνταγμα, στην παράγραφο 2 συναντάμε έναν γνήσιο περιορισμό προβλεπόμενο από το διεθνές δίκαιο, στις παραγράφους 3, 4 και 5 προβλέπονται γνήσιοι περιορισμοί από Νόμο κατ' εξουσιοδότηση του ίδιου του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 4 γίνεται λόγος για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων.

Στην παράγραφο 3 του ως άνω άρθρου η προσωπική ελευθερία κηρύσσεται απαραβίαστη αλλά η ελευθερία από καταδίωξη, σύλληψη, φυλάκιση ή άλλο περιορισμό υπάγεται σε επιφύλαξη νόμου. Πλην όμως ο Νόμος δεν επιτρέπεται να δίδει στη διοίκηση ευρύτατες εξουσίες περί τη σύλληψη και κράτηση. Προς τούτο ήδη το Σύνταγμα στο άρθρο 6 ορίζει τις βασικές προϋποθέσεις σύλληψης, τη βασική διαδικασία και την ανώτατη διάρκεια της προσωρινής κράτησης.⁹⁶

Ειδικότερα: «1. Κανένας δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα, που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή η προφυλάκιση. Εξαιρούνται τα αυτόφωρα εγκλήματα. 2. Όποιος συλλαμβάνεται για αυτόφωρο έγκλημα ή με ένταλμα προσάγεται στον αρμόδιο ανακριτή το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις ώρες από τη σύλληψη, αν όμως η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του ανακριτή, η προσαγωγή γίνεται μέσα στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για τη μεταγωγή του. Ο ανακριτής οφείλει, μέσα σε τρεις ημέρες από την προσαγωγή, είτε να απολύσει τον συλληφθέντα είτε να εκδώσει ένταλμα φυλάκισης. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται για δύο ημέρες, αν το ζητήσει αυτός που έχει προσαχθεί, ή σε περίπτωση ανώτερης βίας που βεβαιώνεται αμέσως με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου. 3. Όταν περάσει άπρακτη καθεμία από τις δύο αυτές προθεσμίες, κάθε δεσμοφύλακας ή άλλος, είτε πολιτικός υπάλληλος είτε στρατιωτικός, στον οποίο έχει ανατεθεί η κράτηση εκείνου που έχει συλληφθεί, οφείλει να τον απολύσει αμέσως. Οι παραβάτες τιμωρούνται για παράνομη κατακράτηση και υποχρεούνται να επανορθώσουν κάθε ζημία που έγινε στον παθόντα και να τον ικανοποιήσουν για ηθική βλάβη με χρηματικό ποσό, όπως νόμος ορίζει. 4. Νόμος ορίζει το ανώτατο όριο διάρκειας της προφυλάκισης, που δεν μπορεί να υπερβεί το ένα έτος στα κακουργήματα και τους έξι μήνες στα πλημμελήματα. Σε εντελώς

⁹⁶ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα –Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.280-281

εξαιρετικές περιπτώσεις τα ανώτατα αυτά όρια μπορούν να παραταθούν για έξι και τρεις μήνες, αντίστοιχα, με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου. Απαγορεύεται η υπέρβαση των ανώτατων ορίων της προφυλάκισης με τη διαδοχική επιβολή του μέτρου αυτού για επί μέρους πράξεις της ίδιας υπόθεσης.»

Ομοίως και εδώ εφαρμόζεται το άρθρο 48 του Συντάγματος περί τυπικής υπερίσχυσης των κανόνων του διεθνούς δικαίου έναντι των νόμων. Επειδή όμως στην ΕΣΔΑ οι προβλέπονται εντονότεροι περιορισμοί έναντι του Συντάγματος δεν έχουν πρακτικά σημασία.⁹⁷

Από τα ανωτέρω που συνιστούν το δικαίωμα στην προσωπική ασφάλεια συνάγεται ότι η τελευταία προστατεύεται σε δύο φάσεις στη μεν πρώτη περιλαμβάνεται η προσωπική ασφάλεια υπό στενή έννοια ήτοι η προστασία από αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση, στη δε δεύτερη οι εγγυήσεις για την άσκηση της ποινικής δίωξης, την εκδίκαση, την επιβολή και την έκτιση της ποινής.⁹⁸

Περαιτέρω το άρθρο 19 έχει ως εξής: «1. Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο. **Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο** για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση **ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.** [...] **3. Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9Α.»**

Κατά δε το άρθρο 9 «1. Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη. Καμία έρευνα δεν γίνεται σε κατοικία, παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος και πάντοτε με την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας. 2. Οι παραβάτες της προηγούμενης διάταξης τιμωρούνται για παραβίαση του οικιακού ασύλου και για κατάχρηση εξουσίας και υποχρεούνται σε πλήρη αποζημίωση του παθόντος, όπως νόμος ορίζει.»

Και το 9Α: «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος

⁹⁷ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα –Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.281

⁹⁸ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα –Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.276

ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

Επιπλέον, κατά το άρθρο 7 του Συντάγματος: 1. Έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της. Ποτέ δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που προβλεπόταν κατά την τέλεση της πράξης. 2. Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως νόμος ορίζει. 3. Η γενική δήμευση απαγορεύεται. Θανατική ποινή δεν επιβάλλεται, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο νόμο για κακουργήματα τα οποία τελούνται σε καιρό πολέμου και σχετίζονται με αυτόν. 4. Νόμος ορίζει με ποιους όρους το Κράτος παρέχει, ύστερα από δικαστική απόφαση, αποζημίωση σε όσους καταδικάστηκαν, προφυλακίστηκαν ή με άλλο τρόπο στερήθηκαν άδικα ή παράνομα την προσωπική τους ελευθερία.

Στην πρώτη παράγραφο διατυπώνεται ο κανόνας *nullum crimen nulla poena sine lege* που οριοθετεί τη θέση και την ερμηνεία των ποινικών νόμων ούτως ώστε να περιορίσει τη δράση της κρατικής εξουσίας στο ποινικό πεδίο στο οποίο άλλωστε το κράτος δύναται να θίξει αμεσότερα και εντονότερα την ανθρώπινη προσωπικότητα.⁹⁹

Στην απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης της παραγράφου 2 του άρθρου 7 εντάσσονται οι κύριες, οι παρεπόμενες ποινές και παντός είδους κρατικά επιβαλλόμενος περιορισμός της ελευθερίας. Παράδειγμα τέτοιου περιορισμού συνιστούν τα μέτρα ασφαλείας.¹⁰⁰

Η δε απαγόρευση των βασανιστηρίων είναι γενική ανεξάρτητη και ως εκ τούτου δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν καθ'οιονδήποτε τρόπο ήτοι ανακριτικό, εκφοβιστικό ή ως ποινή ή αντίποινο ή αυτοσκοπός. Για τον ίδιο λόγο είναι αδιάφορο και το αν τα βασανιστήρια συνιστούν το μέσο για την επιδίωξη ενός νόμιμου σκοπού όπως είναι η αποκάλυψη της αλήθειας και συνακόλουθα η ποινική τιμώρηση του υπαιτίου.¹⁰¹

⁹⁹ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα – Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.319

¹⁰⁰ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα – Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.332

¹⁰¹ Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα – Κομοτηνή : Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκουλας σ.250

Τέλος, άλλη μία διάταξη του Συντάγματος που ενδιαφέρει την παρούσα είναι αυτή του άρθρου 87 σύμφωνα με το οποίο: «1. Η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία. 2. Οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του Συντάγματος.» Εν προκειμένω μας ενδιαφέρει για τις περιπτώσεις που οι ανακριτικές πράξεις διενεργούνται από δικαστές ως ανωτέρω έχουμε εκθέσει.

Όπως προείπαμε η αρχή που θεσπίζεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ήτοι ότι ο άνθρωπος ως αξία έχει προτεραιότητα από κάθε άλλη δικαιοκή αξία διέπει όλο το δικαιοκή και πολιτειακό σύστημα. Συνεπώς, κανένας κανόνας δικαίου δεν μπορεί να εφαρμοστεί εάν αντιτίθεται στην αρχή του σεβασμού και της αξίας του ανθρώπου. Μάλιστα, ο συντακτικός νομοθέτης δεν θα μπορούσε να θεσπίσει εξαιρέσεις στον κανόνα αυτό, εξαιρέσεις οι οποίες θα ήταν αντίθετες στο διεθνές δίκαιο το οποίο αποτελεί τη δικαιοκή βάση ελέγχου της δράσης της πολιτείας.¹⁰² Τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζονται και προστατεύονται από διεθνείς συνθήκες οι οποίες αφενός κατισχύουν του απλού νόμου σύμφωνα με το άρθρο 28 του Συντάγματός μας και αφετέρου δεσμεύουν κάθε κράτος έναντι των άλλων κρατών που τα έχουν συνυπογράψει και κυρώσει. ¹⁰³Η χώρα μας έχει προσχωρήσει και κυρώσει διεθνείς συμβάσεις οι οποίες προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στις οποίες θα αναφερθούμε αμέσως παρακάτω.

Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα στα ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα

Όπως είπαμε η Ανακριτική ασχολείται και με τον έλεγχο της νομικής ρύθμισης των θεμάτων που άπτονται της ανάκρισης ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία του ατόμου έναντι της παντοδύναμης κρατικής εξουσίας. Σε αυτό πρωταρχικό ρόλο διαδραμάτισαν οι κοινωνικές δοκιμασίες εξαιτίας των πολέμων και συνακόλουθα οι

¹⁰² Κασιμάτης, Γ. (2008). Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ασφάλεια. Στο Μ. Κρανιδιώτη (επιμ.) *Νέες Τεχνολογίες και Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκουλα. σ.22

¹⁰³ Μαθθίας, Σ. (2006) *Η Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη*. Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών. σ.23

ατομικές δοκιμασίες που υποχρέωσαν πολλούς ανθρώπους να διαβιούν σε κοινωνίες όπου η παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων συνιστούσε καθημερινότητα. Για το λόγο αυτό τόσο τα Συντάγματα, όσο και οι εσωτερικές νομοθεσίες με γνώμονα το φιλελεύθερο πνεύμα των διεθνών Διακηρύξεων των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προσπάθησαν να διαφυλάξουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.¹⁰⁴ Ειδικότερα, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια ως έννοια είναι δημιούργημα του ανασυστημένου -κατόπιν σοβαρών κρίσεων και επικράτησης ολοκληρωτικών καθεστώτων- μεταφιλελεύθερου δημοκρατικού και κοινωνικού αστικού κράτους.¹⁰⁵ «*Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προσβάλλει κατά τρόπο ανυπόφορο υπερεθνικά έννομα αγαθά της διεθνούς κοινότητας.*»¹⁰⁶ Ειδικά, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, όπως θα δούμε παρακάτω, εμφανίζεται σε διεθνή και εγχώρια νομικά κείμενα αμέσως μετά τη δραματική εμπειρία του Β' παγκοσμίου πολέμου.¹⁰⁷ Στην Ελλάδα δε, εγκαθιδρύεται με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975, ήτοι μετά την πτώση της δικτατορίας.¹⁰⁸

Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ) καταρτίστηκε το 1950 στη Ρώμη στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης και υπογράφηκε από τους εκπροσώπους των ιδρυτικών ευρωπαϊκών κρατών και άρχισε να ισχύει το 1953. Στη σύμβαση αυτή προσχώρησαν διαδοχικά όλα τα ευρωπαϊκά κράτη σχεδόν.

¹⁰⁴ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.19-20

¹⁰⁵ Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «*Ανθρώπινη αξιοπρέπεια*»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.) Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ. 13

¹⁰⁶ Μυλωνόπουλος Χ. (1993). *Διεθνές ποινικό δίκαιο. Τα τοπικά όρια των ποινικών νόμων*. β' έκδ., Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλας. σ. 39

¹⁰⁷ Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «*Ανθρώπινη αξιοπρέπεια*»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.) Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ. 13 υποσ16

¹⁰⁸ Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «*Ανθρώπινη αξιοπρέπεια*»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.) Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ. 13

Η χώρα μας κύρωσε την ΕΣΔΑ με το Ν.2329/1953 αλλά κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974) αποχώρησε. Η διακρατική προσφυγή των σκανδιναβικών χωρών και της Ολλανδίας κατά της Ελλάδας εκείνη την περίοδο που αφορούσαν βασανιστήρια οδήγησε την Ευρωπαϊκή επιτροπή Ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε έρευνα κατά την οποία διαπιστώθηκε η βασιμότητα της προσφυγής με αποτέλεσμα οι κυβερνώντες να αποφασίσουν την απόσυρση από το Συμβούλιο της Ευρώπης ούτως ώστε να αποφευχθεί και η καταδίκη.¹⁰⁹ Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας η χώρα μας επανεντάχθηκε στην ΕΣΔΑ δυνάμει του ν.δ. 53/1974.

Η τήρηση της ΕΣΔΑ ανατέθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Στο ΕΔΔΑ δύναται να προσφεύγει έκαστος ιδιώτης του οποίου τα προστατευόμενα από την ΕΣΔΑ ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται αφού εξαντλήσει τα ένδικα μέσα που διατίθενται στο εθνικό δίκαιο.¹¹⁰

Στο άρθρο 2 της ΕΣΔΑ προστατεύεται το δικαίωμα στη ζωή αλλά η χρήση βίας που επιφέρει θάνατο σε περίπτωση υπεράσπισης προσώπου από παράνομη βία, πραγματοποίηση νόμιμης συλλήψεως ή παρεμπόδιση αποδράσεως νομίμως κρατούμενου δεν αντίκειται στην υποχρέωση προστασίας της ζωής. (Ιδείτε Παράρτημα)

Στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ υπό τον τίτλο «Απαγόρευση των βασανιστηρίων» «Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπων ή εξευτελιστικάς.» Οι τρεις έννοιες (βασάνοι, ποινές, μεταχείριση) απευθύνονται στα κρατικά όργανα, είναι ισοδύναμες και δεν επιδέχονται παρεκκλίσεις. Η δε απάνθρωπη μεταχείριση είναι πάντοτε αδικαιολόγητη. Έχει κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως απάνθρωπη η μεταχείριση που επιφέρει σοβαρό ψυχικό πόνο, ως εξευτελιστική η μεταχείριση που υποβαθμίζει το άτομο απέναντι στα άλλα και απέναντι στον εαυτό του ή το υποχρεώνει

¹⁰⁹ Σπινέλλης Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους), *Υπεράσπιση* 1999 σ. 843

¹¹⁰ Ματθίας, Σ. (2006) *Η Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη*. Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών σ.21,26,18

να ενεργεί παρά τη θέληση ή τη συνείδησή του, ως βασανισμός η απάνθρωπη μεταχείριση επί σκοπού απόσπασης πληροφοριών ή τιμώρησης¹¹¹.

Η δέσμευση με χειροπέδες έχει κριθεί από το ΕΔΔΑ ότι συνιστά εξευτελιστική μεταχείριση σε περιπτώσεις μη νόμιμης σύλληψης ή όταν δεν αιτιολογείται από την συμπεριφορά του προς σύλληψη προσώπου. Στη τελευταία αυτή περίπτωση θα πρέπει να αποδειχθεί επιπλέον ότι η δέσμευση επηρέασε την πνευματική κατάσταση του συλληφθέντος ή αποσκοπούσε στον εξευτελισμό και την ταπείνωση του. Περαιτέρω η δημοσιότητα της δέσμευσης καθεαυτής αξιολογείται αυτούσια για την διαπίστωση του εξευτελισμού.¹¹²

Από τα ως άνω άρθρα της ΕΣΔΑ γίνεται αντιληπτό ότι η έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας 1. συμπαρατίθεται στα δικαιώματα του ανθρώπου χωρίς να είναι ένα εξ αυτών και άρα δεν προσβάλλεται χάριν υπέρτερου συμφέροντος, εξαιτίας ποινής ή νόμιμης άμυνας και 2. Κατισχύει του ανθρώπινου δικαιώματος στη ζωή δεδομένου ότι το τελευταίο κάμπτεται στις περιπτώσεις που ρητά αναφέρονται στο άρθρο 2 σε αντίθεση με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια που είναι απαραβίαστη.¹¹³

Μια περίπτωση στην οποία βρήκε εφαρμογή το άρθρο 3 ήταν η υπόθεση Altun v. German στην οποία η Τουρκία είχε υποβάλει προς τη Γερμανία αίτηση εκδόσεως υπηκόου της κατηγορουμένου για εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου. Ο κατηγορούμενος προσέφυγε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με αίτημα την αναστολή της έκδοσης του διότι αυτή θα τον εξέθετε στον κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια από τις τουρκικές αρχές.¹¹⁴ Αντίστοιχα στην υπόθεση Soering το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ομόφωνα ότι η έκδοση του συγκεκριμένου κατηγορουμένου στις ΗΠΑ θα τον εξέθετε στον κίνδυνο να υποστεί το σύνδρομο του διαδρόμου του θανάτου και τούτο διότι σε

¹¹¹ Ρούκουνας Ε. (1995). *Διεθνής Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*. Αθήνα: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» σ. 139-140

¹¹² ΕΔΔΑ, Ocalan v. Turkey 12/5/2005 p.182
<https://policehumanrightsresources.org/content/uploads/2019/06/ECtHR-CASE-OF-CALAN-v.-TURKEY.pdf?x19059> ανακτήθηκε 25/1/2022

¹¹³ Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.) Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ. 17

¹¹⁴ Ρούκουνας Ε. (1995). *Διεθνής Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*. Αθήνα: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» σ.142

περίπτωση που καταδικαζόταν σε θάνατο η ποινή θα εκτελούταν 6 έως 8 έτη αργότερα. Με το αιτιολογικό αυτό το Ηνωμένο Βασίλειο υποχρεώθηκε να μην εκδώσει τον εν λόγω κατηγορούμενο στις ΗΠΑ, παρά το γεγονός ότι οι τελευταίες είναι μη συμβαλλόμενες στην ΕΣΔΑ. Σε κάθε περίπτωση η παραβίαση το άρθρου 3 κρίνεται συχνότερα υπό το πρίσμα της εξουτελιστικής μεταχείρισης παρά του βασανισμού και τούτο διότι η σύννομες συμπεριφορές των κρατικών οργάνων απευθύνονται συνεχώς διευρυνόμενο κύκλο προσώπων όπως είναι οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και έγκλειστοι σε σωφρονιστικά και ψυχιατρικά καταστήματα.¹¹⁵

Το άρθρο 5 τιτλοφορείται το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια (Ιδείτε Παράρτημα) και βασικός σκοπός του είναι η αποτροπή αυθαίρετων ή αδικαιολόγητων στερήσεων της ελευθερίας και κρατήσεων στα χέρια των αρχών. Για την ενεργοποίηση του άρθρου 5 απαιτείται η στέρηση της ελευθερίας όπως για παράδειγμα ο εγκλεισμός σε κελί ακόμα και αστυνομικού τμήματος και όχι οποιοσδήποτε περιορισμός της ελευθερίας¹¹⁶.

Μια υπόθεση κράτησης υπόπτου στην οποία το ΕΔΔΑ έκρινε ότι οι ιταλικές αρχές παραβίασαν το άρθρο 5 είναι αυτή του Guzzardi κατά Ιταλίας. Στον τελευταίο είχε επιβληθεί περιορισμός 16 μηνών σε ένα μικρό νησί επί του οποίου επιτρεπόταν να κινείται σε περίμετρο 2,5χλμ άνευ φράχτη αλλά το βράδυ απαγορευόταν εν όλω η κυκλοφορία. Επίσης, επιτρεπόταν στον κρατούμενο να ζει με τη γυναίκα και το παιδί του αλλά για οποιαδήποτε επικοινωνία με τρίτο πρόσωπο έπρεπε να λάβει άδεια από την αστυνομία στην οποία αναφερόταν ούτως ή άλλως δυο φορές ημερησίως. Η παραβίαση των ως άνω όρων θα αντικαθιστούσε τον περιορισμό με φυλάκιση. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι πράγματι τα επιμέρους στοιχεία συνιστούν περιορισμό της ελευθερίας και όχι κράτηση αλλά σωρευτικά και συνδυαστικά συνιστούν «ανοιχτή φυλακή» και ως εκ τούτου ο προσφεύγων – ύποπτος και όχι καταδικασθείς πράγματι στερείται της ελευθερίας του.¹¹⁷

¹¹⁵ Ρούκουνας Ε. (1995). *Διεθνής Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*. Αθήνα: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» σ. 143-144

¹¹⁶ Μπολάνη Α.-Μ. (2017) Στο *Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση* Λ.-Α. Σισιλιάνος (επιμ) Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 167, 168

¹¹⁷ ΕΔΔΑ, *Guzzardi v. Italy app.no 7367/76, 06/11/1980, p. 92-95*
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1980/5.html> - ανακτήθηκε 25.1.2022

Εξάλλου η κράτηση δεν αρκεί να είναι νόμιμη αλλά θα πρέπει να μην είναι αυθαίρετη. Ως αυθαίρετη έχει κριθεί η κράτηση κατά την οποία οι αρχές έχουν επιδείξει κακή πίστη ή έχουν αμελήσει να εφαρμόσουν ή έστω να επιχειρήσουν να εφαρμόσουν την εσωτερική τους νομοθεσία σύμφωνα με το πνεύμα της ΕΣΔΑ.¹¹⁸

Η σύλληψη και η κράτηση είναι νόμιμες κατά το άρθρο 5 παρ. 1 περ. γ -που μας ενδιαφέρει εν προκειμένω- όταν υπάρχει εύλογη υποψία ότι έχει διαπραχθεί αδίκημα ή επιχειρείται με τον τρόπο αυτό να μη διαπραχθεί νέο ή να μην δραπετεύσει ο δράστης.

Αντίστοιχα σε σχέση με τον χρόνο κράτησης στην υπόθεση Κορτέσης κατά Ελλάδας κρίθηκε από το ΕΔΔΑ ότι: «Είναι αλήθεια ότι σύμφωνα με το άρθρο 168 § 1 του κώδικα ποινικής δικονομίας «η εικοσιτετράωρη προθεσμία διαρκεί όλη την επόμενη ημέρα μετά την έναρξή της» (πιο πάνω παράγραφος 38). Ωστόσο εν προκειμένω ο προσφεύγων παρουσιάσθηκε ενώπιον του ανακριτή την μεθεπομένη της σύλληψής του, δηλαδή μετά τη λήξη της μέγιστης προβλεπόμενης από το νόμο προθεσμίας. 54. Το Δικαστήριο εκτιμά ως εκ τούτου ότι εν προκειμένω η στέρηση της ελευθερίας που υπέστη ο προσφεύγων έως την απαγγελία κατηγοριών από τον ανακριτή δεν είχε νομική βάση στο εσωτερικό δίκαιο και ότι συνεπώς παραβίασε το άρθρο 5 § 1 γ) της Σύμβασης. 55. Λαμβανομένου υπόψη αυτού του συμπεράσματος, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί ξεχωριστά επί της αιτίας της ελκόμενης από το άρθρο 5 § 3 της Σύμβασης, η οποία στηρίζεται στο γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν οδηγήθηκε «συντόμως» ενώπιον δικαστικού λειτουργού νομίμως εντεταλμένου να εκτελεί δικαστικά καθήκοντα.»¹¹⁹ Η παρεχόμενη από την παράγραφο 3 του άρθρου 5 προστασία μέσω δικαστικού ελέγχου αποσκοπεί στην προστασία από τον κίνδυνο: 1. κακομεταχείρισης στο αρχικό στάδιο κράτησης και 2. μυστικής κράτησης και τον συνακόλουθο κίνδυνο κατάχρησης των εξουσιών από αστυνομικούς. Για τον ίδιο λόγο στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι και η δίκη του συλληφθέντος ή κρατούμενου πρέπει να οριστεί σε σύντομο χρόνο.¹²⁰ Μάλιστα στην υπόθεση Neumeister v. Austria το ΕΔΔΑ

¹¹⁸ Μπολάνη Λ.-Μ. (2017) Στο *Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση* Λ.-Α. Σισιλιάνος (επιμ) Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 176

¹¹⁹ ΕΔΔΑ, Kortesis v. Greece app.no 60593/10, 12/6/2012, par. 53, 54,55

¹²⁰ Αναγνωστόπουλος, Η. (2017) *Δικαιώματα των κατηγορουμένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι οδηγίες 2010/64/ΕΕ 2012/13/ΕΕ*. Αθήνα: Π.Ν.Σάκκουλας σ.129,130

ερμηνεύοντας το δεύτερο σκέλος της παρ. 3 τόνισε ότι «*δε δίδεται στις δικαστικές αρχές η επιλογή είτε να άγουν τον κατηγορούμενο σε δίκη σε εύλογο χρόνο είτε να τον αφήσουν ελεύθερο με εγγύηση. Μέχρι την καταδίκη του τεκμαίρεται αθώος και ο βασικός σκοπός της διάταξης είναι η προσωρινή απόλυση όταν η κράτηση παύσει να είναι εύλογη.*»¹²¹

Στην παρ. 2 του ως άνω άρθρου θεσμοθετείται το δικαίωμα στην πληροφόρηση σύμφωνα με την οποία κάθε άτομο που συλλαμβάνεται πρέπει να λαμβάνει γνώση σε απλή και κατανοητή μη τεχνική γλώσσα τους βασικούς νομικούς και πραγματικούς λόγους στους οποίους εδράζεται η στέρηση της ελευθερίας του ούτως ώστε να έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητά της απευθυνόμενος στο Δικαστήριο.¹²²

Το άρθρο 6 προστατεύει το δικαίωμα στη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης. (ίδτετε παράρτημα) Η προστασία αυτή εκκινεί από την απόδοση σε κάποιον της ιδιότητας του κατηγορουμένου, γεγονός που δεν ταυτίζεται απαραίτητα χρονικά με την άσκηση της ποινικής δίωξης.¹²³ Ειδικότερα το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι: «το δικαστήριο εκκινεί από την ιδέα ότι χρησιμοποιώντας τις φράσεις «κατηγορία ποινικής φύσεως», «πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι» και «κατηγορούμενος» οι τρεις παράγραφοι του άρθρου 6 αναφέρονται σε όμοιες καταστάσεις». ¹²⁴Η προστασία του άρθρου 6 εκτείνεται από την προδικασία έως και τη διαδικασία στο ακροατήριο, η δε εφαρμογή του επιβάλλεται στις περιπτώσεις που εάν δεν τηρηθεί διακυβεύεται η δικαιοσύνη της δίκης.¹²⁵

¹²¹ ΕΔΔΑ, Neumeister v. Austria, app.no 1936/63, 27/6/1968, par.4 <https://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Neumeister%20v.%20Austria%20%5b27%20Jun%201968%5d%20%5bEN%5d.pdf> - ανακτήθηκε 25.1.2022)

¹²² Μπολάνη Λ.-Μ. (2017) Στο *Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση* Λ.-Α. Σισιλιάνος (επιμ) Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 198

¹²³ Χουλιάρας, Α. (2008). Οι γενικές απαιτήσεις του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ στην ποινική διαδικασία. *Δικαιώματα του ανθρώπου*, 37 σ. 87

¹²⁴ ΕΔΔΑ, Lutz v. Germany 25/8/1987, par. 52 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1987/20.html> ανακτήθηκε 25-1-2022

¹²⁵ Χουλιάρας, Α. (2008). Οι γενικές απαιτήσεις του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ στην ποινική διαδικασία. *Δικαιώματα του ανθρώπου*, 37 σ. 89

Το δικαίωμα του κατηγορουμένου να παρίσταται αυτοπροσώπως στην ποινική δίκη κατοχυρώνεται στις παραγράφους 3γ, 3δ, 3ε του άρθρου 6. Το ΕΔΔΑ διαπίστωσε ότι δύναται να παραβιάζεται η αρχή της δίκαιης δίκης όταν η προγενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου απομειώνει τις φυσικές και πνευματικές αντιστάσεις κατά την διάρκεια της ακρόασης. (ΕΔΔΑ, Barbera, Messeguen, Jabardo v. Spain, 6/12/1988 par. 69, 70, 89) Εν προκειμένω οι κατηγορούμενοι είχαν συλληφθεί μετά την δολοφονία Καταλανού από τρομοκρατική οργάνωση. Η μεταφορά τους κατά τη διάρκεια της νύχτας από τις φυλακές της Βαρκελώνης στη Μαδρίτη για την εκδίκαση της υπόθεσης, οπότε και έφθασαν λίγες μόνο ώρες πριν την έναρξη της διαδικασίας κρίθηκε από το ΕΔΔΑ αφαίμαξε την ενέργεια που χρειάζονταν για να υπερασπισθούν τους εαυτούς τους, να συνεννοηθούν με τους συνηγόρους τους και να ανταπεξέλθουν στις ερωτήσεις.

Αποδεικτικά μέσα αποκτηθέντα με πράξεις βίας

Στην υπόθεση Jalloh κατά Γερμανίας το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η απόσπαση των ναρκωτικών σε σακουλάκι που είχε καταπιεί ο κατηγορούμενος κατά την σύλληψη του με την χορήγηση εμετικών ουσιών παρά το γεγονός ότι επιτρεπόταν από το εθνικό δίκαιο και η πρόθεση των αρχών δεν ήταν να προκαλέσουν πόνο η βάσανο συνιστούσε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση όπως περιγράφεται στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα έκρινε ότι πρόκειται για παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 και τούτο διότι το βασικό αποδεικτικό μέσο για την στοιχειοθέτηση της κατηγορίας ήταν προϊόν ευθείας παραβίασης των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η ΕΣΔΑ, πλην όμως το εθνικό δικαστήριο δεν μπορούσε να αποκλείσει την χρήση του στοιχείου αυτού διότι η εσωτερική νομοθεσία επέτρεπε την χορήγηση των εμετικών. Ταυτόχρονα όμως η επιβαλλόμενη καταδίκη της τάξης των 6 μηνών με αναστολή αποδείκνυε το περιορισμένο του δημοσίου συμφέροντος της τιμωρίας αυτής.¹²⁶

Αποδεικτικά μέσα αποκτηθέντα με αθέμιτη παγίδευση του κατηγορουμένου

Το λεγόμενο οργανωμένο έγκλημα που δραστηριοποιείται συνήθως σε εμπορία ναρκωτικών και λευκής σαρκός αποτελείται από ομάδες που έχουν άρτια οργάνωση

¹²⁶ ΕΔΔΑ, Jalloh v. Germany 11.7.2006 p.103
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22fulltext%22:%5B%22Jalloh%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-76307%22%5D%7D> ανακτήθηκε 22-2-2022

και δυνατότητα απαγωγών, εκβιασμού και εν γένει εκφοβισμού των θυμάτων τους. Για την εξάρθρωσή τους η αστυνομία επιχειρεί να διεισδύει και να λαμβάνει τα ενοχοποιητικά στοιχεία εκ των έσω. Κατά την παραμονή τους στις εν λόγω οργανώσεις οι αστυνομικοί ενδέχεται να παρακινήσουν ή και να υποκινήσουν ήδη υπάρχοντα μέλη στην τέλεση άδικων πράξεων προκειμένου να προβούν στη σύλληψή τους. Πρόκειται για το θεσμό των λεγόμενων agents provocateurs.¹²⁷

Το ΕΔΔΑ αντιμετώπισε την περίπτωση που ο κατηγορούμενος άχθηκε στη διάπραξη του αδικήματος όχι αυτοβούλως αλλά κατόπιν παραπλανητικής συμπεριφοράς των μυστικών πρακτόρων των λεγόμενων «agent provocateurs» που έχουν διεισδύσει ακριβώς για το σκοπό αυτό στον κόσμο του οργανωμένου συνήθως εγκλήματος.¹²⁸

Μια ελληνική υπόθεση με την οποία ασχολήθηκε το ΕΔΔΑ είναι αυτή του Χ1 κρατούμενου στη δικαστική φυλακή Πατρών σε εκτέλεση της με αριθμό 64/2005 αμετάκλητης απόφασης του πενταμελούς εφετείου Κρήτης με την οποία καταδικάστηκε σε ποινή κάθειρξης 10 ετών και χρηματική ποινή 7000 ευρώ για διαμεσολάβηση στην πώληση ναρκωτικών (άρθρο 5 & 1β ν. 1729/1987 και ν. 2161/1993). Κατά της ως άνω απόφασης ο Χ1 προσέφυγε στο ΕΔΔΑ και εκδόθηκε η με αριθμό 25291/11-2-2008 απόφαση δυνάμει της οποίας κρίθηκε ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα ευθυδικίας. Ειδικότερα όπως αναφέρεται στην με αριθμό 64/2005 απόφαση του πενταμελούς εφετείου Κρήτης το μόνο το οποίο έκανε ο Χ1 ήταν ότι με την προτροπή και παρακίνηση των αστυνομικών έφερε σε επαφή τον ορισθέντα ως αγοραστή αστυνομικό Γ1, μέσα στα πλαίσια αστυνομικής διείσδυσης με τον πωλητή των ναρκωτικών ώστε να καταστεί δυνατή η σύλληψη εμπόρου ναρκωτικών. Μάλιστα ο αιτών αρνήθηκε κάθε ανάμειξη στη διακίνηση ναρκωτικών και αναφέρει ότι συγχρόνως γνώριζε ότι ο Γ1 είναι αστυνομικός γιατί του το είχε πει ο αστυνομικός. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι ο αιτών χρησιμοποιήθηκε από την αστυνομία προκειμένου να καταστεί δυνατή η επαφή του ως αγοραστή εμφανιζόμενου αστυνομικού Γ1 με τον

¹²⁷ Παπαδημητράκης, Γ. (2003). Η έννοια της «παγίδευσης» του κατηγορουμένου από τις αρχές στο αγγλοσαξωνικό δίκαιο και οι συνέπειές της. *Ποινική Δικαιοσύνη* 12, σ.1366

¹²⁸ Ανδρουλάκης, Ι. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Λ. Κοτσαλής (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ.411

καταδικασθέντα συγκατηγορούμενο του αιτούντα για κατοχή ναρκωτικών Χ για την πώληση από μέρους του Χ ποσότητας ναρκωτικών 4 κιλών ινδικής κάνναβης στον ως άνω αγοραστή εμφανιζόμενο αστυνομικό, χωρίς ο αιτών να συμμετέχει σε άλλες διαδικασίες πλην αυτής. Συγκεκριμένα:

Το ΕΔΔΑ με την ως άνω απόφασή του δέχτηκε στις παρ. 21 και 22 ότι "στην προκειμένη περίπτωση, η αστυνομία κήρυξε μία επιχείρηση για να σταματήσει τις εγκληματικές ενέργειες του Π. εγκαθιστώντας μία εικονική διακίνηση ναρκωτικών. Ο αιτών, για να οδηγήσει την αστυνομία στον Π. στη συνέχεια της ζήτησης μίας γνωριμίας, είδε τον εαυτό του να κατηγορείται που έπαιξε τον ρόλο του μεσάζοντος. Αρμόζει λοιπόν να καθορίσουμε εάν ο τελευταίος είχε διαπράξει την παράβαση για την οποία κατηγορήθηκε χωρίς την παρέμβαση της αστυνομίας. Ανεξάρτητα από το ζήτημα να ξέρουμε εάν ο αιτών γνώριζε την ταυτότητα του αστυνομικού που παρουσιάστηκε ως αγοραστής, θέμα που οι διάδικοι αμφισβητούν, προκύπτει χωρίς αμφιβολία από τον φάκελο ότι ο αιτών εμφανίστηκε στην υπόθεση μόνο την μοιραία ημέρα και ότι ο ρόλος του περιορίστηκε να υποδείξει στους αστυνομικούς το μέρος όπου βρισκόταν ο Π. Δεν αποδείχθηκε ότι ο αιτών είχε ποινικό ιστορικό ή ότι οι αρχές διέθεταν δυνατούς λόγους να υποπτευθούν ότι ενεπλέκετο επίσης σε διακινήσεις ναρκωτικών. Ούτε οι αποφάσεις των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων αποδεικνύουν συμπεριφορά του αιτούντος, προηγούμενη της σύλληψης του, η οποία να μπορεί να οδηγήσει να συμπεράνουμε ότι ο τελευταίος ήταν έτοιμος να διαπράξει την εν λόγω παράβαση ακόμη και ελλείψει της παρέμβασης των αστυνομικών οργάνων. Έκτοτε, ούτε θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι οι αστυνομικοί περιορίστηκαν να αποκαλύψουν υπάρχουσα εγκληματική πρόθεση, αλλά σε υποβόσκουσα κατάσταση, δίνοντας στον αιτούντα την ευκαιρία να την υλοποιήσει... Αυτά τα στοιχεία επαρκούν για το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για να συμπεράνει ότι οι ενέργειες των αστυνομικών που εμπλέκονται στην υπόθεση ήταν, με τρόπο ουσιώδη διαφορετικά αποκλειστικό, η αρχή της τέλεσης του υποτιθέμενου κακούργηματος και της καταδίκης του αιτούντος σε βαριά ποινή. Έτσι προκάλεσαν εγκληματική δραστηριότητα η οποία διαφορετικά δεν θα λάμβανε χώρα. Σύμφωνα με τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, αυτή η κατάσταση πρόσβαλλε με ανεπανόρθωτο τρόπο τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας. Συνεπώς, υπήρξε παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1 της Σύμβασης.» Για τους λόγους αυτούς ο Άρειος Πάγος με την 1381/2008 απόφαση του κατόπιν σχετικής αίτησης του Χ1 ακύρωσε την ως άνω με αριθμό 64/2005 απόφαση του πενταμελούς εφετείου Κρήτης διέταξε την επανάληψη

της ποινικής διαδικασίας και παρέπεμψε την συζήτηση της υπόθεσης στο Πενταμελές Εφετείο Αθηνών.¹²⁹

Στην εν λόγω ελληνικού ενδιαφέροντος υπόθεση το ΕΔΔΑ ακολούθησε την πάγια νομολογία του ως την είχε αποσαφηνίσει ήδη από το 1998 στην υπόθεση Teixeira de Castro κατά Πορτογαλίας. Στην τελευταία, το ΕΔΔΑ είχε κρίνει ότι οι αστυνομικοί εν τοις πράγμασι έδρασαν ως ηθικοί αυτουργοί στην πράξη του κατηγορουμένου και ήδη καταδικασμένου σε κάθειρξη έξι ετών Teixeira και τούτο διότι από τα πραγματικά περιστατικά δεν προέκυψε ότι ο Teixeira θα προέβαινε στις παράνομες πράξεις για τις οποίες καταδικάστηκε αν δεν είχε μεσολαβήσει η δράση των αστυνομικών. Συνεπώς, υπήρχε αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της άδικης και καταλογιστής πράξης του κατηγορουμένου και των ενεργειών των αστυνομικών οι οποίοι κατά το ΕΔΔΑ υπερέβησαν τα όρια της αστυνομικής συγκεκαλυμμένης δράσης. Το ΕΔΔΑ οδηγήθηκε στην ως άνω κρίση του για τους εξής λόγους:

1. Οι αστυνομικοί δεν έδρασαν υπό την εποπτεία και τον έλεγχο δικαστικών αρχών
2. Ο κατηγορούμενος ουδέποτε είχε απασχολήσει προγενέστερα την αστυνομία, για την ακρίβεια ήταν παντελώς άγνωστος στην αστυνομία η οποία τον προσέγγισε διά των μυστικών της
3. Ο κατηγορούμενος απέκτησε την κατοχή της ποσότητας των ναρκωτικών που οι μυστικοί του ζήτησαν να αποκτήσει
4. Δεν αποδείχτηκε ότι ο κατηγορούμενος είχε την προδιάθεση να τελέσει αυτό ή άλλο αδίκημα.
5. Οι αστυνομικοί δεν περιορίστηκαν σε παθητικό ρόλο αλλά έφτασαν στο σημείο να προκαλέσουν οι ίδιοι την τέλεση της αξιόποινης πράξης από τον κατηγορούμενο
6. Η καταδίκη στηρίχθηκε αποκλειστικά στις μαρτυρίες των εν λόγω αστυνομικών.

¹²⁹Άρειος

Συνεπώς, υπήρχε παραβίαση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ για δίκαιη δίκη και το δημόσιο συμφέρον δε δικαιολογεί τη χρήση αποδείξεων που είναι προϊόν αστυνομικής πρόκλησης.¹³⁰

Η έννοια της προδιάθεσης και η καθοριστική για το θεμιτό ή αθέμιτο της συγκαλυμμένης έρευνας σημασία της αντλήθηκε από την αμερικανική νομολογία όπου και δημιουργήθηκε η έννοια της παγίδευσης. Συγκεκριμένα, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ στην υπόθεση *Sorells*, από τα 1932 μάλιστα, δέχτηκε ότι υπάρχει παγίδευση όταν το εγκληματικό σχέδιο είναι δημιούργημα κρατικών οργάνων οι οποίοι και το εμφυτεύουν στο μυαλό ενός ανθρώπου που δεν είχε τη σχετική προδιάθεση να προβεί στην τέλεση της εν λόγω αξιόποινης πράξης.¹³¹

Αντίθετα, στην υπόθεση *Ludi* κατά Ελβετίας (15.6.1992 παρ. 39 και 40) το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η χρήση πρακτικών αστυνομικής διείσδυσης (*infiltration*) δεν είναι αθέμιτη υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Εν προκειμένω, η αστυνομική διείσδυση πραγματοποιήθηκε με στόχο την καταπολέμηση σοβαρής εγκληματικότητας στα πλαίσια ήδη ανοιχθείσας προκαταρκτικής εξέτασης, είχε προηγηθεί άδεια του αρχηγείου της τοπικής αστυνομίας και ειδική ενημέρωση του μυστικού αστυνομικού ως προς τα επιτρεπτά όρια της της δράσης του για την τελευταία δε είχε γνώση η δικαστική αρχή. Μάλιστα, οι εν λόγω συνθήκες αίρουν και την παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή και στις επικοινωνίες του κατηγορούμενου *Ludi* που πραγματοποιήθηκαν διά της παγίδευσης του τηλεφώνου του.¹³² Στην ίδια υπόθεση όμως κρίθηκε ότι η παρατήρηση καθεαυτή συνιστά παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής ως προστατεύεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ¹³³ όπως και η έρευνα προ της τέλεσης της εγκληματικής πράξης και τούτο διότι κατά την έρευνα καθεαυτή η αστυνομία συλλέγει και χειρίζεται πληροφορίες χωρίς ακόμα να έχει περιέλθει σε γνώση τους η τέλεση συγκεκριμένου

¹³⁰ Παπαδαμάκης, Α. (2007). *Ανακριτική διείσδυση και άρση του απορρήτου ως ανακριτικές πράξεις κατά του οργανωμένου εγκλήματος*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.955

¹³¹ Αναγνωστόπουλος, Η. (2001) *Αστυνομική παγίδευση και δίκαιη δίκη* Στο Ν.Κουράκης (επιμ.) *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών* Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ. 57

¹³² ΕΔΔΑ, *Ludi v. Switzerland*, 15.6.1992 p.39,40 https://www.hrdp.org/files/2013/09/11/CASE_OF_LUDI_v_SWITZERLAND.pdf ανακτήθηκε 25-1-2022

¹³³ ΕΔΔΑ, *Ludi v. Switzerland*, 15.6.1992 p. 238 https://www.hrdp.org/files/2013/09/11/CASE_OF_LUDI_v_SWITZERLAND.pdf ανακτήθηκε 25-1-2022

αδικήματος. Για το λόγο αυτό η εντολή για έρευνα πρέπει να ερείδεται σε συγκεκριμένες, επαρκείς και σοβαρές ενδείξεις επικείμενης τέλεσης αδικήματος. Αντίστοιχα και η διά της παρατήρησης ένταση της προσβολής του ως άνω δικαιώματος είναι ανάλογη των μέσων που χρησιμοποιούνται για αυτή, της διάρκειάς της και του τόπου που πραγματοποιείται. Τέλος, τα όργανα που την πραγματοποιούν θα πρέπει να έχουν λάβει ειδική εκπαίδευση και να ελέγχονται από δικαστική αρχή.¹³⁴

Σε άλλες αντίστοιχες υποθέσεις εφόσον οι κατηγορούμενοι είχαν καταστήσει εμφανή την ανάμειξη τους σε κυκλώματα διεθνούς εμπορίας ναρκωτικών π.χ. επικοινωνώντας αυτοβούλως με τους μυστικούς αστυνομικούς προσφέροντας τους χρήματα, ζητώντας από τρίτα πρόσωπα να τους δωροδοκήσουν ή οργανώνοντας στάδια μεταφοράς ή παραλαβής μη νόμιμων ουσιών είχαν δημιουργήσει στις αρχές την εύλογη πεποίθηση ότι επέκειντο η τέλεση αξιόποινων πράξεων. Στις περιπτώσεις αυτές εφόσον οι καταθέσεις των μυστικών και τα εν γένει αποδεικτικά στοιχεία που προέκυψαν από την αστυνομική διείσδυση δεν αποτέλεσαν τον αποκλειστικό παράγοντα που οδήγησε στην καταδίκη τους σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι κατηγορούμενοι άσκησαν ελεύθερα και πλήρως τα υπερασπιστικά τους δικαιώματα το Δικαστήριο έκρινε ότι η παγίδευση δεν ήταν αθέμιτη.¹³⁵

Πάντως, η ανακριτική διείσδυση κάθε άλλο παρά ανακριτική μέθοδος δύναται να θεωρηθεί και τούτο διότι είναι αδύνατον να πραγματοποιηθεί από ανακριτικό υπάλληλο ή δικαστή. Στην ουσία πρόκειται για μέθοδο κατασκευής μαρτύρων.¹³⁶ Και δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι για να στεφθεί με επιτυχία μία τέτοια επιχείρηση θα πρέπει να τα υπό κάλυψη όργανα να διαπράξουν μία ή περισσότερες παραβάσεις προκειμένου να αποδείξουν ότι είναι εναρμονισμένοι με την εγκληματοποιοί δράση.¹³⁷

Στη υπόθεση Schenk κατά Ελβετίας (12/7/1988 παρ. 46 επ.) το Δικαστήριο έκρινε ότι η χρήση υποκλαπέισας τηλεφωνικής επικοινωνίας ως αποδεικτικού μέσου

¹³⁴ Bosly H. (1998) *Οι μοντέρνες αστυνομικές μέθοδοι και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων* αποδ. Παπαθανασόπουλου Ε. *Ποινική Δικαιοσύνη* 11, 1134

¹³⁵ Ανδρουλάκης, Ι. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Κοτσαλής Λ. (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ.411

¹³⁶ Αλεξιάδης, Σ. (2006) *Ανακριτική* Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.214

¹³⁷ Bosly H. (1998) *Οι μοντέρνες αστυνομικές μέθοδοι και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων* αποδ. Παπαθανασόπουλου Ε. *Ποινική Δικαιοσύνη* 11, 1135

αποτελεί αρμοδιότητα της εγχώριας έννομης τάξης και εφόσον ο κατηγορούμενος είχε την δυνατότητα να αμφισβητήσει την αυθεντικότητα του υλικού φορέα της συνομιλίας στα εθνικά δικαστήρια ενώ ταυτόχρονα το δικάζον δικαστήριο διέθετε και άλλα σοβαρά στοιχεία εις βάρος του δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1.¹³⁸

Αντίθετα στην υπόθεση Khan κατά Ηνωμένου Βασιλείου (12/5/2000 παρ. 34 επ.) η υποκλοπή συνομιλίας ήταν το αποκλειστικό αποδεικτικό στοιχείο εις βάρος του κατηγορουμένου. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής μένει ατιμώρητη και η αστυνομία ενήργησε κατά τα ειωθότα. Ταυτόχρονα δε διαπιστώθηκε παγίδευση ή εξαναγκασμός του κατηγορουμένου προκειμένου να ομολογήσει. Έτσι το δικαστήριο δεν διέγνωσε παράβαση του άρθρου 6 παρ 1. Συγκεκριμένα, είχε τοποθετηθεί κρυφή συσκευή παρακολούθησης σε σπίτι γνωστού του προσφεύγοντος και κατά τη διάρκεια επίσκεψης του ο τελευταίος παραδέχτηκε τη συμμετοχή του σε κύκλωμα διακίνησης ναρκωτικών. Έτσι το ΕΔΔΑ διαπίστωσε παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής (αρ.8 ΕΣΔΑ) λόγω του ότι κατά τη στιγμή της καταγραφής δεν υφίστατο νόμος που να την επιτρέπει.¹³⁹ Στην αντίστοιχη περίπτωση Kruslin κατά Γαλλίας, η γαλλική κυβέρνηση επικαλέστηκε πλείστα όσα νομολογιακά παραδείγματα από τα οποία προέκυπτε ότι ο ανακριτής νόμιμα διατάσσει την υποκλοπή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων αφού επιτρέπεται εκ του νόμου να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διακρίβωση της αλήθειας. Κατά το ΕΔΔΑ η εν λόγω διατύπωση δεν παρείχε τα εχέγγυα έναντι ενδεχόμενης κατάχρησης εξουσίας έναντι του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής. Ειδικότερα, ναι μεν ο ανακριτής ως ανεξάρτητο όργανο της δικαστικής εξουσίας οφείλει να έχει αυτή τη δυνατότητα αλλά με τη συγκεκριμένη διατύπωση δεν τίθεται ένα όριο στο χρόνο παρακολούθησης, στην απομαγνητοφώνηση των υποκλοπών συνομιλιών, τις περιπτώσεις διαγραφής τους κ.ο.κ.¹⁴⁰

¹³⁸ Ανδρουλάκης, Ι. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Κοτσαλής Λ. (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ.406

¹³⁹ ΕΔΔΑ Khan v. UK 12.5.2000 παρ.34, 27 https://www.hrdp.org/files/2013/09/11/CASE_OF_KHAN_v._THE_UNITED_KINGDOM_.pdf -ανακτήθηκε 11.2.2022

¹⁴⁰ ΕΔΔΑ, Kruslin v. France 24.4.1990 παρ. 31, 35, 36 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1990/10.html> - ανακτήθηκε 11.2.2022

Άρα αυτό που θεωρεί προβληματικό το ΕΔΔΑ σε σχέση με τις παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής μέσω των υποκλοπών είναι ότι το κανονιστικό πλαίσιο που τις επιβάλλει είτε είναι νόμοι είτε είναι ερμηνεία νόμων είτε νομολογία δεν εκθέτει πλήρως και σαφώς τις προϋποθέσεις, τη διαδικασία των μεθόδων παρακολούθησης, της χρησιμοποίησης των αποτελεσμάτων τους και της διαγραφής τους, τις αρχές που είναι αρμόδιες να επιτρέψουν να διεξάγουν την παρακολούθηση και τα ένδικα βοηθήματα που έχει στη διάθεση του το υπό παρακολούθηση άτομο. Στόχος του δικαστηρίου είναι η αποφυγή θολών σημείων στη νομοθεσία που θα επέτρεπαν την κατάχρηση εξουσίας, η οποία είναι φυσικά ορατή.¹⁴¹

Αντίθετα, στην υπόθεση Klass κατά Γερμανίας το Δικαστήριο έκρινε ότι εφόσον η εν λόγω παρακολούθηση με κρυφά μέσα διενεργείτο κατόπιν αδείας του αρμόδιου Υπουργού διότι υπήρχαν αποχρώσεις ενδείξεις αναφορικά με την οργάνωση ή την τέλεση εγκληματικών πράξεων και η διάρκεια της δεν ξεπερνούσε τους τρεις μήνες και η νομιμότητά της κρινόταν από την αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή και ειδική ανεξάρτητη επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια της παρακολούθησης, η τελευταία πληρούσε τις ως άνω προϋποθέσεις παρά τη μη πρόβλεψη για δικαστικό έλεγχο.¹⁴²

Στη πρώτη περίπτωση, Shimovolos κατά Ρωσίας ο προσφεύγων είχε καταχωριστεί στη λίστα που περιλάμβανε ονόματα ως φερόμενων ακραίων ακτιβιστών τη λεγόμενη «Βάση Δεδομένων Επιτήρησης». Στόχος αυτής της λίστας που δημιουργήθηκε κατ' επιταγή του Υπουργείου Εσωτερικών της Ρωσίας είναι η ενημέρωση της τοπικής υπηρεσίας του τμήματος μεταφορών όταν κάποιο από αυτά τα άτομα εξέδιδε εισιτήριο τρένου ή αεροπλάνου προκειμένου να παταχθούν οι συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας των λεγόμενων εξτρεμιστών. Η εν λόγω τοπική υπηρεσία ενημέρωσε όλες τις αντίστοιχες ότι ο προσφεύγων εξέδωσε εισιτήριο για την πόλη Samara για ημερομηνίες που επρόκειτο να διεξαχθεί η Διάσκεψη Κορυφής Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ρωσίας. Έτσι, την ημέρα της επιβίβασής του τρεις αστυνομικοί προέβησαν σε έλεγχο των εγγράφων του και τον ρώτησαν το σκοπό του ταξιδιού του.

¹⁴¹

(ΕΔΔΑ, Shimovolos v Russia 21/6/2011 par. 68

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-105217%22%5D%7D> – ανακτήθηκε 11/2/2022)

¹⁴² Klass v Germany 6.9.1978 par. 51-60 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1978/4.html>

- ανακτήθηκε 11.2.2022)

Σε επόμενο σταθμό έλαβε χώρα εκ νέου έλεγχος εγγράφων και σκοπού ταξιδιού. Οι αστυνομικοί ζήτησαν από τον προσφεύγοντα να αποβιβαστεί και ο τελευταίος αρνήθηκε. Όταν έφτασε στον προορισμό Samara υπεβλήθη σε τρίτο έλεγχο και αφότου αποβιβάστηκε οι αστυνομικοί του ζήτησαν να μεταβεί στο αστυνομικό τμήμα για έλεγχο στη βάση δεδομένων της Αστυνομίας, μάλιστα τον εκφόβισαν ότι θα χρησιμοποιήσουν βία σε περίπτωση άρνησης. Η αστυνομία είχε λάβει telex με το οποίο πληροφορούνταν ότι ο προσφεύγων κατέφθανε στη Samara για να συμμετάσχει σε εξτρεμιστικές διαμαρτυρίες και ενδεχομένως να έφερε και αντίστοιχο υλικό, πλην όμως ο τελευταίος δεν υπεβλήθη σε σχετικό έλεγχο διότι δεν είχε αποσκευές!¹⁴³

Αντίθετα, στην υπόθεση Klass κατά Γερμανίας - στην οποία είχε προηγηθεί συμφωνία των διαδίκων ως προς το ότι καλώς η γερμανική νομοθεσία επέτρεπε τις κρυφές παρακολούθησεις συνδιαλέξεων εν ονόματι της προστασίας του δημοκρατικού πολιτεύματος και της εθνικής ασφάλειας- το Δικαστήριο έκρινε ότι ναι μεν οι δημοκρατικές κοινωνίες βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπες με τις εξαιρετικά εξελιγμένες μορφές κατασκοπίας και τρομοκρατίας και άρα το Κράτος πρέπει να είναι σε θέση να παρακολουθεί μυστικά όποια επικίνδυνα στοιχεία ενεργούν εντός της δικαιοδοσίας του με σκοπό να αποτρέψει αποτελεσματικά την όποια απειλή πλην όμως θα πρέπει να θεσπίζει τις αντίστοιχες εγγυήσεις κατά της καταχρηστικής άσκησης εξουσίας διότι ελλοχεύει ταυτόχρονα ο κίνδυνος με τα μέσα αυτά παρακολούθησης να υποσκάπτεται και εν τέλει να καταστραφεί η δημοκρατία.¹⁴⁴

Παρόμοια και η περίπτωση Uzun κατά Γερμανίας στην οποία ο προσφεύγων παρακολουθείτο με gps που είχαν τοποθετήσει η γερμανικές αρχές στο αυτοκίνητο του συνεργού του. Το Δικαστήριο έκρινε καταρχάς ότι το συγκεκριμένο μέσο δεν απειλεί τόσο το σεβασμό στην ιδιωτική ζωή διότι δεν αποκαλύπτει τις απόψεις, τις συμπεριφορές και τα συναισθήματα ενός ατόμου ωστόσο η παρακολούθηση ερειδόταν σε αποχρώσεις ενδείξεις για συμμετοχή του προσφεύγοντα σε απόπειρες δολοφονίας πολιτικών και βομβιστικές επιθέσεις κατά δημοσίων λειτουργών και το gps δεν είχε

¹⁴³ Shimovolos v Russia 21/6/2011 par. 6-16 <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-105217%22%7D> – ανακτήθηκε 11/2/2022

¹⁴⁴ Καραβίας Μ. (2017) «Άρθρο 8 Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής» στο Σισιλιάνος Λ.-Α. (διευθ.εκδ.) «Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση» Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 422

τοποθετηθεί στο αυτοκίνητο του ίδιου συνεπώς η χρήση του εν λόγω μέσου ήταν και αναγκαία και αναλογική.¹⁴⁵

Αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι η λήψη φωτογραφιών κατά τη διάρκεια διαδήλωσης με στόχο την αποτροπή παραβιάσεων του ΚΟΚ και η διατήρηση των φωτογραφιών στο δελτίο συμβάντων δε συνιστά παραβίαση του άρθρου 8. Ομοίως έκρινε και για την περίπτωση που η Αστυνομία επεδείκνυε νομίμως ληφθείσα φωτογραφία προσώπου σε περιοίκους για να διαπιστώσει διακίνηση ναρκωτικών στη συγκεκριμένη περιοχή.¹⁴⁶

Σύμφωνα με την νομολογία του ΕΔΔΑ – χωρίς να έχουν διατυπωθεί οι ορισμοί των εννοιών του άρθρου 8– στην έννοια του ιδιωτικού βίου υπάγονται η υπ' αόριστο διατήρηση δακτυλικών αποτυπωμάτων, γενετικού υλικού και προφίλ DNA ακόμα και αν ο ύποπτος έχει απαλλαγεί από την κατηγορία ή υπόθεση έχει τεθεί στο αρχείο, η χρήση κλειστού κυκλώματος εικόνας κρατουμένου σε αστυνομικό τμήμα και η καταγραφή του τελευταίου ούτως ώστε να αποτελέσει αντικείμενο αναγνώρισης για ληστεία χωρίς να έχει λάβει γνώσει ότι τελείται η εν λόγω διαδικασία, η καταγραφή καταδίκης ή σύλληψης σε ποινικό μητρώο, η συλλογή και διατήρηση προσωπικών δεδομένων από κρατικές υπηρεσίες ασφαλείας, οι έρευνες και κατασχέσεις, έρευνα και κατάσχεση σε ερμάρια ατομικού γραφείου υπαλλήλου σε δημόσια υπηρεσία εντός αυτής χωρίς να έχει προηγηθεί η άσκηση ποινικής δίωξης, η παρακολούθηση τηλεφωνικών επικοινωνιών, η τοποθέτηση συσκευής υποκλοπών συνομιλιών εντός διαμερίσματος, η παρακολούθηση μέσω συσκευής GPS καθώς και η επεξεργασία και χρήση των δεδομένων που παρήχθησαν.¹⁴⁷

Ως περιπτώσεις παραβίασης του δικαιώματος κατοικίας νομολογιακά έχει κριθεί ότι υπάγονται οι έρευνες σε κατοικίες, η έρευνα και κατάσχεση ηλεκτρονικού υπολογιστή δικηγόρου εντός της κατοικίας του η οποία ταυτίζεται με τον επαγγελματικό του χώρο και το περιεχόμενου του ηλεκτρονικού υπολογιστή

¹⁴⁵ ΕΔΔΑ, *Uzun v Germany* 2.9.2010 par. 52, 80 <https://policehumanrightsresources.org/uzun-v-germany-35623-05> ανακτήθηκε 11.2.2022

¹⁴⁶ Καραβίας, Μ. (2017) «Άρθρο 8 Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής» Στο Λ.-Α. Σισιλιάνος (διευθ. εκδ.) «Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ' άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση» Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 424

¹⁴⁷ Τσόλιας, Γ. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Λ. Κοτσαλής (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο Αθήνα*, Νομική Βιβλιοθήκη, σ. 753-756

περιλαμβάνουν αρχεία που εμπíπτουν στο επαγγελματικό απόρρητο, έρευνες σε γραφεία εφημερίδας προκειμένου να διαπιστωθεί ο συντάκτης συγκεκριμένου άρθρου.¹⁴⁸

Το δικαίωμα σεβασμού της αλληλογραφίας νοείται η εξασφάλιση της εμπιστευτικής, αδιάλειπτης και απρόσκοπτης ιδιωτικής επικοινωνίας.¹⁴⁹

Ως τέτοιες έχουν κριθεί οι επιστολές, οι τηλεφωνικές επικοινωνίες, οι τηλεφωνικές συνομιλίες και η αλληλογραφία παντός τύπου των κρατουμένων, οι τηλεφωνικές επικοινωνίες δικηγόρων, η ηλεκτρονική αλληλογραφία, διαδίκτυο, κατάσχεση επαγγελματικής ή εμπορικής αλληλογραφίας, τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας και αναλυτικοί λογαριασμοί.¹⁵⁰

Οι ανακριτικές πρακτικές στον ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Στην Ελλάδα, το άρθρο 254ΚΠΔ προβλέπει ρητά ότι η έρευνα που διενεργείται για εγκλήματα αφορώντα εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατία, παραχάραξη, κυκλοφορία πλαστών νομισμάτων και άλλων μέσων πληρωμής, καθ' υπέρβαση ή άνευ αδείας κατασκευή, προμήθεια, κατοχή, χρήση μη πλαστού νομίσματος, εμπορία ανθρώπων, βιασμός ανηλίκου, κατάχρηση ανηλίκου σε γενετήσια πράξη, γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι ή άνευ αμοιβής, πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων, πορνογραφία ανηλίκων, προσέλκυση παιδιών για γενετήσιες πράξεις, κατάχρηση ανηλίκων που έχουν εμπιστευθεί δύναται να συμπεριλάβει την συγκαλυμμένη έρευνα, την ανακριτική διείδυση, τις ελεγχόμενες μεταφορές, άρση του απορρήτου των επικοινωνιών ή των δεδομένων θέσης και κίνησης με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες που ορίζονται στα άρθρα 4 και 5 του Ν. 2225/1994 και τον Γενικό

¹⁴⁸ Τσόλιας, Γ. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Κοτσαλής Λ. (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο*. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σ.753-759

¹⁴⁹ Καραβίας, Μ. (2017) «Άρθρο 8 Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής» Στο Λ.-Α. Σισιλιάνος (διευθ.εκδ.) «*Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση*» Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη. σ.408

¹⁵⁰ Τσόλιας, Γ. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Κοτσαλής Λ. (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο*. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σ.760

Κανονισμό προσωπικών δεδομένων ως αυτός έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, καταγραφής της δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ή ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα, συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. (Ίδετε Παράρτημα)

Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή των συγκεκριμένων ανακριτικών μεθόδων που χαρακτηρίζονται ως «ειδικές ανακριτικές πράξεις» είναι: α) να προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις για την τέλεση της αξιόποινης ή των αξιόποινων πράξεων και β) να είναι αδύνατη ή ιδιαίτερα δυσχερής η εξιχνίαση των συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων και η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης. (άρθρο 254ΚΠΔ παρ. 2- Ίδετε Παράρτημα)

Οι εγγυήσεις για τη διενέργεια των εν λόγω μεθόδων τίθενται στην παράγραφο 3 του άρθρου 254ΚΠΔ σύμφωνα με την οποία η άδεια για τη διενέργειά τους δίδεται διά αιτιολογημένου βουλεύματος από το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο κατόπιν πρότασης του εισαγγελέα στο οποίο ορίζεται : 1. Η αξιόποινη πράξη 2. Οι σοβαρές ενδείξεις ενοχής σε βάρος του προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η ανακριτική πράξη, 3. ο σκοπός αυτής, 4. η αδυναμία ή ιδιαίτερη δυσχέρεια διακρίβωσης του εγκλήματος με άλλο τρόπο 5. η απόλυτα αναγκαία χρονική διάρκεια της ανακριτικής πράξης. Ως περαιτέρω εγγύηση στην παράγραφο 5 ορίζεται ότι κάθε άλλο στοιχείο ή γνώση που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των ως άνω ανακριτικών πράξεων απαγορεύεται, για λόγους δικαιοσύνης της διαδικασίας, να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως άμεση ή έμμεση απόδειξη στην ίδια ή σε οποιαδήποτε άλλη δίκη και διοικητική διαδικασία. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν για τη βεβαίωση εγκλήματος, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού. Τέλος, σύμφωνα με την παράγραφο 4 οι μέθοδοι αυτές δύνανται να χρησιμοποιηθούν και σε αμέτοχο πρόσωπο προκειμένου να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου ή ο τόπος διαμονής ή της κατοικίας του και εφόσον είναι τεχνικά αδύνατη η εξακρίβωση αυτών των στοιχείων με άλλον τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές το αποδεικτικό υλικό που αφορά το τρίτο πρόσωπο καταστρέφεται αμέσως μετά την επίτευξη του ανακριτικού σκοπού, εκτός εάν με αυτό αποδεικνύεται η εκ μέρους του τέλεση κακούργηματος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας, του πολιτεύματος ή της ακεραιότητας της χώρας, οπότε επιτρέπεται η αξιοποίησή του σε δίκη για τα εν λόγω εγκλήματα.

Η συγκαλυμμένη έρευνα και η ανακριτική διείσδυση παρατίθενται αναλυτικά στο νόμο (Ιδείτε Παράρτημα) και εξετέθησαν ανωτέρω προς αποφυγή επαναλήψεων λοιπόν περνάμε στις ελεγχόμενες μεταφορές. Στη μέθοδο των ελεγχόμενων μεταφορών τα ανακριτικά όργανα ελέγχου όταν έχουν βάσιμες ενδείξεις – πολλώ δε μάλλον όταν έχουν αποδείξεις- διακίνησης παράνομου φορτίου πχ. Ναρκωτικά, όπλα, ανθρώπους, έργα τέχνης έχουν τη δυνατότητα να μην παρέμβουν αμέσως αλλά να παρακολουθήσουν το φορτίο ούτως ώστε να οδηγηθούν στους ηθικούς αυτουργούς και στην εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης αντί στην άμεση σύλληψη απλώς των μεταφορέων.¹⁵¹

Η άρση του απορρήτου του περιεχομένου των επιστολών (254 παρ. 1 περ. δ) προβλέπεται στο εδάφιο β της παρ. 1 του Συντάγματος και μαζί με την άρση του απορρήτου των δεδομένων θέσης και κίνησης (254 παρ. 1 περ. ε) των υπό παρακολούθηση ατόμων ελέγχονται από πλευράς εγγυήσεων και διαδικασιών από τα άρθρα 4 και 5 του Ν. 2225/1994 «Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις». (Ιδείτε Παράρτημα) Σύμφωνα με το άρθρο 4 η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή για τη διακρίβωση των κακουργημάτων που αφορούν το πολίτευμα και την εθνική ασφάλεια της χώρας, τις εγκληματικές και τρομοκρατικές οργανώσεις, τα νομίματα, τη δωροδοκία και δωροληψία δημοσίων και δικαστικών υπαλλήλων, τους εμπρησμούς, την πρόκληση εκρήξεων, τις επικίνδυνες για την ασφάλεια της οδικής συγκοινωνίας παρεμβάσεις, κατά της ασφάλειας των τηλεφωνικών επικοινωνιών, ανθρωποκτονία, βαριά σωματική βλάβη, αρπαγή, εμπορία ανθρώπων, βιασμός ανηλίκου, κατάχρηση ανίκανου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη, ανηλίκους, μαστροπεία, παραβίαση απορρήτου τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας, hacking, διακεκριμένες κλοπές, ληστείες, εκβίαση, διακεκριμένες περιπτώσεις κατοχής, κατασκευής, εμπορίας, μετασκευής, συναρμολόγησης, μεταφοράς, παράδοσης και εισαγωγής όπλων, τη διακίνηση ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κακουργήματα που αφορούν το περιβάλλον, τις αρχαιότητες, την πολιτιστική κληρονομιά, την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα, την κεφαλαιαγορά, (Ιδείτε Παράρτημα)

Πρόκειται λοιπόν για την άρση του απορρήτου της εσωτερικής πλευράς της επικοινωνίας, εφόσον ο νόμος κάνει λόγο για περιεχόμενο. Για την εξωτερική πλευρά

¹⁵¹ Αλεξιάδης, Σ. (2006) *Ανακριτική* Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.215

της επικοινωνίας ήτοι τα εμφανή δημοσίως στοιχεία πχ: ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, επάγγελμα, ιδιότητα αποστολέα και παραλήπτη, τόπος και χρόνος αποστολής και παράδοσης, συχνότητα επικοινωνίας υπερिशύχει η άποψη ότι ναι μεν προστατεύεται από το άρθρο 19 παρ.1 του Συντάγματος πλην όμως δεν απαιτείται η προβλεπόμενη διαδικασία και η τήρηση των εγγυήσεων αλλά αρκεί η παραγγελία δικαστικής αρχής.¹⁵²

Ιδίως αναφορικά με τα εξωτερικά στοιχεία της τηλεφωνικής επικοινωνίας δυνάμει του αρ. 5 του Ν. 3783/2009 επιτρέπεται η πρόσβαση των διωκτικών αρχών στα τηρούμενα από τον πάροχο στοιχεία ταυτότητας συνδρομητή και ταυτοποίησης κινητού τερματικού υπό τους όρους του άρθρου 4 του ν.2225/1994, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 του ν. 3115/2003 (ΦΕΚ 47 Α) και του π.δ. 47/2005 (ΦΕΚ 64 Α).

Τα αποδεικτικά μέσα που αποκτήθηκαν κατόπιν νόμιμης αδείας ή εντολής χρησιμοποιούνται καταλλήλως αλλά η αποκάλυψη περιεχομένου μηνύματος είναι δυνατή ακόμα και άνευ προγενέστερης αδείας ή και τυχαία και τούτο διότι το δίκαιο δεν μπορεί να διασφαλίζει τη μυστικότητα ενός μηνύματος που αντιτίθεται στο δίκαιο.

153

Η αυστηρότητα των εγγυήσεων για την άρση αποτυπώνεται σε βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών το οποίο αρνήθηκε σχετικό αίτημα του εισαγγελέα που διενεργούσε προκαταρκτική εξέταση για κακουργήματα σχετικά με ξέπλυμα μαύρου χρήματος, λαθρεμπορίας, εγκληματική οργάνωση, ναρκωτικά με αιτιολογικό ότι η περίοδος για την οποία ζητείται η άρση είναι εκτός της ερευνώμενης και ουδέν έχει να εισφέρει στην ποινική διαδικασία. Το βούλευμα τελικά αναιρέθηκε από τον Άρειο Πάγο λόγω ελλειπών και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας και τονίστηκε μάλιστα εμμέσως ότι διά της περαιτέρω άρσης θα αναφύοταν εάν εξακολουθεί η εγκληματική δράση των εμπλεκομένων. (ΑΠ 287 / 2018)¹⁵⁴

¹⁵² Δημητρόπουλος, Α. (2005) *Συνταγματικά Δικαιώματα. Ειδικό μέρος. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου* τομ. ΙΙΙ ημ.Β Αθήνα σ. 182,183

¹⁵³ Δημητρόπουλος Α. (2005) *Συνταγματικά Δικαιώματα. Ειδικό μέρος. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου* τομ. ΙΙΙ ημ.Β Αθήνα σ. 190

154

http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=XYAEIREOWZLPE5HCT2JZPDZUT3QWUM&apof=287_2018&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C1%E3%ED%F9%F3%F4%EF%20%F0%E9%ED%DC%EA%E9%EF

ανακτήθηκε

9.5.2022

της δημοσίας ασφαλείας από άτομα που ταξιδεύουν από τόπο σε τόπο. (Ίδετε Παράρτημα)

Η συσχέτιση ή ο συνδυασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τελεί υπό τις διαδικασίες και τις εγγυήσεις που θέτει ο Γενικός Κανονισμός Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα στο άρθρο 2 του οποίου ορίζεται ότι: 1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στην, εν όλω ή εν μέρει, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης και στην παράγραφο 2 περ. δ ορίζεται η εξαίρεση εφαρμογής του: «*από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια.*» Επίσης, στο άρθρο 9 του ως άνω Κανονισμού ορίζεται ότι: 1. Απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό και στην παράγραφο 2 περ. στ ορίζεται η εξαίρεση εφαρμογής της παραγράφου 1 όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα.¹⁵⁷

Μάλιστα, στην αιτιολογική σκέψη με αρ. 19 του ως άνω Κανονισμού: Ο παρών κανονισμός δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε δραστηριότητες επεξεργασίας για δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης έναντι των απειλών κατά της δημόσιας ασφαλείας και της πρόληψής τους και της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών καθ'ότι αυτό αποτελεί αντικείμενο ειδικής ενωσιακής νομικής πράξης. Ωστόσο, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υφίστανται επεξεργασία από δημόσιες αρχές βάσει του παρόντος κανονισμού θα πρέπει, όταν χρησιμοποιούνται

¹⁵⁷

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR>

ανακτήθηκε 5.3.2022

για τους ως άνω σκοπούς, να ρυθμίζονται από ειδικότερη ενωσιακή νομική πράξη, δηλαδή την οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.¹⁵⁸

Στις αιτιολογικές σκέψεις με αρ. 3,4,7,10, 11,12, της οδηγίας αυτής (ΕΕ) 2016/680 η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει ότι οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις συμβάλλουν στην πρόοδο του εγκλήματος και τη συνακόλουθη ανάγκη για έλεγχο αυτού. Η συνθήκη αυτή όμως δε θα πρέπει να οδηγεί στη θυσία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διά της άκριτης και ανεξέλεγκτης επεξεργασίας τους από αστυνομικές, δικαστικές αρχές και ιδιώτες. Στα πλαίσια της αναγκαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την πάταξη της εγκληματικότητας εναρμονισμένη όμως με την προστασία των προσωπικών δεδομένων αναγνωρίζεται η ανάγκη για συμβατότητα των κρατικών ρυθμίσεων (αιτιολογική σκέψη 15) και η σύνδεση των κρατών με τον Διεθνή Οργανισμό Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Interpol) η οποία χωρίς να έχει εκτελεστικό τμήμα λαμβάνει, αποθηκεύει και κυκλοφορεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, με σκοπό να παρέχει στις αρμόδιες αρχές συνδρομή κατά την πρόληψη και την καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας (αιτιολογική σκέψη 25).¹⁵⁹

Η Ελλάδα κύρωσε τον Κανονισμό και την Οδηγία με το νόμο 4624/2019 («Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις») και όρισε ως εποπτεύουσα αρχή την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα η οποία είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη δημόσια Αρχή δυνάμει του άρθρου 9^Α του

¹⁵⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR> - ανακτήθηκε 5.3.2022

¹⁵⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680&rid=1> - ανακτήθηκε 5.3.2022

Συντάγματος και ιδρύθηκε με τον Ν.2472/1997 ο οποίος είχε ενσωματώσει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή Οδηγία 95/46/ΕΚ.¹⁶⁰

Όλες οι έρευνες που είδαμε κατ'άρθρα 253, 254, 255, 256 και 257ΚΠΔ έχουν μία επιπλέον εγγύηση αυτή της καταγραφής της διεξαγωγής της σε έκθεση κατ'άρθρο 258ΚΠΔ. (Ιδείτε Παράρτημα)

Στα πλαίσια αποκάλυψης της αλήθειας τα άρθρα 260, 261 και 265 προβλέπουν ρητά: 1. κατασχέσεις τίτλων αξιών κατατεθειμένων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ιδιωτικά ή δημόσια και περιεχομένων θυρίδων τηρούμενων σε τράπεζες ακόμα και αν δεν είναι επ' ονόματι του κατηγορουμένου αρκεί να σχετίζονται με το έγκλημα υπό την αίρεση ότι η κατάσχεση δεν είναι αντίθετη σε διάταξη ειδικού νόμου 2.την εξέταση της αλληλογραφίας με το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα 3. Ενώ η κατάσχεση μπορεί να γίνει από τον ανακριτή μόνον η δέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών γίνεται κατόπιν σύμφωνης γνώμης εισαγγελέα ομοίως και η δέσμευση κινητών, ακίνητων ή και άυλων περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου για τα οποία προέκυψε από την ανάκριση ότι προήλθαν άμεσα ή έμμεσα από την διερευνώμενη αξιόποινη πράξη. 4. Κατάσχεση ψηφιακών δεδομένων σε σύστημα υπολογιστή, σε μέσο αποθήκευσης υπολογιστή, σε απομακρυσμένο σύστημα υπολογιστή (server) αλλά όχι σε cloud.

Οι ως άνω πράξεις συνιστούν θεμιτούς περιορισμούς του συνταγματικά προστατευμένου στο άρθρο 5 δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, της συμμετοχής στην οικονομική ζωή και στο 17 της ιδιοκτησίας και εφόσον κατά την εφαρμογή τους τηρείται η αρχή της αναλογικότητας συντάσσονται προς τη συνταγματική απαγόρευση της γενικής δήμευσης (άρ.7 Συντ) και στην προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου (άρ.2 παρ.1 Συντ). Μάλιστα, τα κατασχεμένα φυλάσσονται ειδικώς και δη τα τιμαλφή στο Ταμείο παρακαταθηκών και δανείων κατά το άρθρο 268ΚΠΔ. Επ' αυτού ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου εξέδωσε την με αρ. 15/2020 Γνωμοδότηση σύμφωνα με την οποία *«Κατά καιρούς διαπιστώνεται ότι δεν τηρούνται τα από τις συναφείς δικονομικές διατάξεις ανωτέρω (άρθρα 260-269ΚΠΔ) παρατηρούμενα και γενικώς τα επιτασσόμενα για τα κατασχεμένα αντικείμενα ή έγγραφα. [...] Άλλοτε δεν εκτελείται ακόμη και η διάταξη της αμετάκλητης απόφασης του δικαστηρίου που αποφαίνεται για την τύχη των κατασχεμένων με συνεπακόλουθο την παράταση της φύλαξης, μάλιστα σε υπερπλήρεις και ακατάλληλους τις περισσότερες*

¹⁶⁰ <https://www.dpa.gr/el/arxi/profile> - ανακτήθηκε 5.3.2022

φορές χώρους. Άξια επισήμανσης και η μη υποβολή σε μεγάλο αριθμό υποθέσεων αίτησης του αρμοδίου εισαγγελέα στο δικαστήριο για συμπλήρωση της απόφασης του, όταν τούτο παρέλειψε ν' αποφανθεί για την τύχη κατασχεθέντων αντικειμένων, διατηρούμενης και από αυτό το λόγο της σχετικής εκκρεμότητας. Επιβάλλεται, ακολούθως, όπως κατά λόγο αρμοδιότητας σας ασχοληθείτε συστηματικά, με συνεχές το ενδιαφέρον σας για τα ζητήματα που τίγονται προηγουμένως, ενεργώντας τα κατά περίπτωση νόμιμα.» ¹⁶¹

Τα άρθρα 275 έως 300 του ΚΠΔ είναι ο περιγραφείς στα άρθρα 5 παρ. 3 και 6 του Σύνταγμα Νόμος δυνάμει του οποίου ορίζονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις της σύλληψης και της προσωρινής κράτησης καθώς κι τα χρονικά πλαίσια μέσα στα οποία οφείλουν να εξελίσσονται.

Ειδικότερα, με την εξαίρεση των αυτόφωρων αδικημάτων που έχουμε ήδη αναφερθεί κανείς δε συλλαμβάνεται χωρίς ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα του ανακριτή ή βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου που πρέπει να επιδίδονται τη στιγμή της σύλληψης. Το δε ένταλμα εκδίδεται από τον ανακριτή αφότου διατυπώσει τη γνώμη του ο εισαγγελέας και μόνον στις περιπτώσεις που επιτρέπεται προσωρινή κράτηση. Προϋπόθεση δε έκδοσής του είναι η ύπαρξη σοβαρών ενδείξεων επι τη βάσει συγκεκριμένων περιστατικών που πρέπει να μνημονεύονται στο σώμα του εντάλματος ότι ο κατηγορούμενος έχει σχεδιάσει τη φυγή του ή την τέλεση άλλων σοβαρών εγκλημάτων. Επίσης, το ένταλμα σύλληψης δύναται να ανακληθεί εάν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν την έκδοσή του. (Ιδείτε Παράρτημα άρθρο 276ΚΠΔ)

Αναφορικά δε με τη διαδικασία της σύλληψης, αυτή σύμφωνα με το άρθρο 278 ΚΠΔ δεν μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια ιερουργίας θείας λατρείας εντός οικήματος προορισμένου για το σκοπό αυτό και κατά τη διάρκεια νύχτας σε ιδιωτική κατοικία. Για την τελευταία αυτή περίπτωση προβλέπονται δύο εξαιρέσεις: η μία συνίσταται στην ίδια την επιθυμία του συλλαμβανόμενου, η δεύτερη συνίσταται στην τήρηση των διατυπώσεων του άρθρου 256ΚΠΔ σύμφωνα με την οποία αυτή διενεργείται μόνον από δικαστικό λειτουργό αν πρόκειται να συλληφθεί πρόσωπο που διώκεται νόμιμα, αν μέσα στην κατοικία διαπράττεται αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ή γίνεται

¹⁶¹ <https://eisap.gr/%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-15-2020/> - ανακτήθηκε 5.3.2022

συγκέντρωση όπου παίζονται κατ'επάγγελμα τυχερά παιχνίδια ή η κατοικία χρησιμοποιείται ως τόπος κατ'επάγγελμα ακολασίας. Επιπλέον, τα αρμόδια για τη σύλληψη όργανα οφείλουν να συμπεριφέρονται με κάθε δυνατή ευγένεια σε αυτόν που συλλαμβάνουν και να σέβονται την τιμή του. Για αυτό δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βία παρά μόνο αν υπάρχει ανάγκη και δεν επιτρέπεται να τον δεσμεύουν παρά μόνο όταν ο συλλαμβανόμενος αντιστέκεται ή είναι ύποπτος φυγής. (Ίδετε Παράρτημα)

Ακολούθως προσδιορίζεται το χρονικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο ο συλλαμβανόμενος οδηγείται χωρίς αναβολή στον αρμόδιο εισαγγελέα, το αργότερο εντός 24 ωρών από τη σύλληψή του και σε περίπτωση σύλληψης εκτός της έδρας του εισαγγελέα στον απολύτως αναγκαίο για τη μεταφορά του χρόνο. Σε περίπτωση δε σύλληψης επ'αυτοφώρω για πλημμέλημα ο ανακριτικός υπάλληλος οφείλει να ειδοποιήσει τον εισαγγελέα με το ταχύτερο δυνατό μέσο. Ο τελευταίος μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του δράστη, να δώσει εντολή να αφηθεί αυτός ελεύθερος και να μην εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη για τα αυτόφωρα εγκλήματα διαδικασία. (άρθρο 279 ΚΠΔ Ίδετε Παράρτημα)

Τα σχετιζόμενα με ανακριτικές πρακτικές ανθρώπινα δικαιώματα και η προστασία τους διεθνώς

Στα πλαίσια της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει υπεγράφη ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών στο San Francisco στις 26 Ιουνίου 1945 και επιχειρεί την πρώτη, επίσημη, ρητή είσοδο των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο διεθνές δίκαιο.¹⁶² Στο προοίμιό του ο Χάρτης αναφέρει ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών «είναι αποφασισμένοι να διακηρύξουν εκ νέου την πίστη τους στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, στην ισότητα των δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών και εθνών, μεγάλων και μικρών...».

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια εμφανίζεται ως όρος στο προοίμιο του εν λόγω Χάρτη και θεσμοθετείται όχι τυχαία αλλά αμέσως μετά τις τραγικές συνέπειες του Β'

¹⁶² Ρούκουνας Ε. (1995) *Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Αθήνα: Εστία, σ.57

παγκοσμίου πολέμου.¹⁶³ Για το λόγο αυτό στο άρθρο 68 προβλέπεται η Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα η οποία συστήνεται το 1946.

Κατά τα άρθρα 55 και 56 του Χάρτη, τα Ηνωμένα Έθνη ευνοούν και συνεργάζονται για α)την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, την εργασία για όλους και τη δημιουργία συνθηκών οικονομικής και κοινωνικής προόδου και ανάπτυξης, β)τη λύση διεθνών προβλημάτων οικονομικών, κοινωνικών, δημόσιας υγείας και άλλων συναφών, τη διεθνή οικονομική και πολιτιστική συνεργασία και γ)τον παγκόσμιο και αποτελεσματικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Ίδετε παράρτημα)

Οι διατάξεις του Χάρτη σύμφωνα με το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και τα ελληνικά Δικαστήρια δεσμεύουν νομικά τα Κράτη Μέλη του ΟΗΕ παρά το ότι δεν γίνεται σχετική ρητή μνεία στο Χάρτη. Το άρθρο 13 αναφέρει ότι, η Γενική Συνέλευση προβαίνει σε συστάσεις με σκοπό «να προάγει τη διεθνή συνεργασία στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, εκπαιδευτικό και υγειονομικό τομέα, και να διευκολύνει για όλους χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας, την απολαβή των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.»¹⁶⁴Οι συστάσεις αυτές δεν έχουν νομική ισχύ και επαφίεται στα κράτη μέλη να τις εφαρμόσουν πλην όμως αποτελούν τη βάση για τη δημιουργία ενός διεθνούς εθίμου.¹⁶⁵

Τον ως άνω Καταστατικό Χάρτη ακολουθεί η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου η οποία αποτελεί το πρώτο σημαντικό επίτευγμα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ην. Εθνών και υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1948 από τα λιγιστά τότε κράτη των Ηνωμένων Εθνών (της Ελλάδας περιλαμβανομένης).¹⁶⁶ Στο προοίμιο της ως άνω Διακήρυξης καθώς και στα άρθρα 1

¹⁶³ Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.)Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ. 13 υποσ16

¹⁶⁴ Περράκης Ε. Σ. (1998) *Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Ηνωμένα Έθνη-Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Σάκκουλας Αντ. Ν., σελ 47-50

¹⁶⁵ Τσάτσος Δ. (1988) *Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Γ', Θεμελιώδη Δικαιώματα* Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας σελ.57-58

¹⁶⁶ Ρούκουνας, Ε. (1995) *Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Αθήνα: Εστία, σ. 55-61

και 22 τρία έτη μετά τη δραματική εμπειρία του β' παγκοσμίου πολέμου επαναλαμβάνεται ρητά η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας¹⁶⁷

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν είναι νομικά δεσμευτική για τα Κράτη-Μέλη γιατί δεν προβλέπει την κύρωσή της από αυτά. Επίσης δεν προνοεί για μέτρα που μπορούν να ληφθούν, σε περιπτώσεις παραβίασεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάποιου Κράτους, έναντι αυτού του Κράτους. Ωστόσο, το παγκόσμιο κύρος της είναι αδιαμφισβήτητο.

Από τη σταχυολόγηση του Προοιμίου και των άρθρων της συγκρατούμε τα αναλυτικά παρατιθέμενα στο Παράρτημα απόμμενα των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων τα οποία συνοψίζονται ως εξής:

Τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να προστατεύονται υπό καθεστώς δικαίου και η παρούσα Διακήρυξη να αποτελεί το κοινό ιδανικό των χωρών. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα τα οποία δικαιούνται να επικαλούνται ως αυτά προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια, απαγορεύονται τα βασανιστήρια και κάθε είδους απάνθρωπη, σκληρή και ταπεινωτική μεταχείριση ή ποινή, προβλέπεται η άσκηση αποτελεσματικών ενδίκων μέσων κατά πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος, απαγορεύεται η αυθαίρετη σύλληψη, κράτηση εξορία, ισονομία, προβλέπεται το δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια δίκη από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο που θα αποφασίσει για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και για το βάσιμο της κατηγορίας εναντίον του, τεκμήριο αθωότητας, *nullum crimen sine lege*, ισότητα απέναντι στο Νόμο, προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας από αυθαίρετες επεμβάσεις.

Στα τελευταία άρθρα διακηρύσσεται το δικαίωμα όλων να επικρατούν οι κατάλληλες συνθήκες ώστε να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα αυτά.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «Ανθρώπινη αξιοπρέπεια»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.) Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ. 13 υπος16

¹⁶⁸ Τσάτσος, «Συνταγματικό Δίκαιο. Θεμελιώδη Δικαιώματα» Τόμος Γ', ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 1988, σελ.58-61

Πλην όμως η Οικουμενική Διακήρυξη δεν προβλέπει μηχανισμό προστασίας σε ενδεχόμενες παραβιάσεις.¹⁶⁹

Για το λόγο αυτό το 1966 η Γενική Συνέλευση των Ην. Εθνών υιοθέτησε δύο σημαντικά κείμενα επεξεργασμένα από την Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου α) Το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (ΔΣΑΠ) το οποίο προστατεύει τη ζωή(άρθρο 6), το δικαίωμα στην προσωπικότητα (άρθρο 16), τη συμμετοχή στα κοινά(άρθρο 25), απαγορεύει τη δουλεία, την αναγκαστική εργασία(άρθρο 8), τη φυλάκιση για ιδιωτικά χρέη(άρθρο 11) κ.α. και β) Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ΔΣΟΙΚΠ) το οποίο προστατεύει το δικαίωμα στην εργασία (άρθρο 6), την οικογένεια και περιέχει ειδική μέριμνα για μητέρες και παιδιά (άρθρο 10), το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση(άρθρο 9) και στην εκπαίδευση (άρθρα 13-14) κ.α. Τα ως άνω Σύμφωνα συγκεκριμενοποιούν τα δικαιώματα της Διακήρυξης και προβλέπουν τη δυνατότητα περιορισμού τους από το νόμο για λόγους προστασίας των δικαιωμάτων τρίτων ή για λόγους εθνικής ασφάλειας και δημόσιας τάξης και υπό τον όρο ότι οι περιορισμοί αυτοί είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία.¹⁷⁰Επίσης, στο προοίμιο των ως άνω Συμφώνων επαναλαμβάνεται ρητά η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. (Ίδετε Παράρτημα)

Από την επισκόπηση των ως άνω δικαιωμάτων μπορούμε να καταλάβουμε ποια θα μας απασχολήσουν ως περιοριζόμενα ή προσβαλλόμενα κατά τις ανακριτικές πράξεις.

Κεφάλαιο τρίτο

Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας

Κατ' επιταγή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης και βασανιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας η οποία υιοθετήθηκε διά της από 10 Δεκεμβρίου 1984 απόφασης με αρ. 39/46 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών ιδρύθηκε η Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων ως φορέας προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η Σύμβαση αυτή, στο άρθρο 1,

¹⁶⁹ Περράκης, Σ. (1998). *Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Ηνωμένα Έθνη-Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Εκδόσεις: Αντ. Ν. Σάκκουλας, σ. 43

¹⁷⁰ Κασιμάτης Γ. (2001) *Το Σύνταγμα της Ελλάδας και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, σ. 129

περιέχει έναν πληρέστερο ορισμό της έννοιας των βασανιστηρίων ¹⁷¹ σύμφωνα με τον οποίο: «...ο όρος "βασανιστήρια" σημαίνει κάθε πράξη με την οποία, σωματικός ή ψυχικός πόνος ή έντονη οδύνη επιβάλλονται με πρόθεση σ' ένα πρόσωπο, με σκοπό ιδίως να αποκτηθούν απ' αυτό ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορίες ή ομολογίες, να τιμωρηθεί για μια πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο ότι την έχει διαπράξει, να εκφοβηθεί ή εξαναγκασθεί αυτός ή τρίτο πρόσωπο, ή για κάθε άλλο λόγο που βασίζεται σε διάκριση οποιασδήποτε μορφής, εφ' όσον ένας τέτοιος πόνος ή οδύνη επιβάλλονται από δημόσιο λειτουργό ή κάθε πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή με την υποκίνηση ή τη συναίνεση ή την ανοχή του.»¹⁷²

Ομοίως στην Ευρώπη θεσπίστηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την πρόληψη των βασανιστηρίων. Στη σύμβαση αυτή, την οποία κύρωσε η Ελλάδα με το νόμο 1949/1991, μετέχουν όλα τα κράτη μέλη του συμβουλίου της Ευρώπης και αποβλέπει τόσο στην πρόληψη των βασανιστηρίων και της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισεως κρατουμένων σε σωφρονιστικά και ψυχιατρικά καταστήματα. Η σύμβαση αυτή δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων ως όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής της (Επιτροπή για την Πρόληψη των βασανιστηρίων -CPT). Το όργανο αυτό προβαίνει σε έλεγχο των περιοδικών εθνικών εκθέσεων εφαρμογής της σύμβασης ενός εκάστου συμβαλλόμενου κράτους. Δύναται επίσης να παρεμβαίνει με τακτικές και έκτακτες επισκέψεις και έρευνες και να υποδεικνύει προς τις κυβερνήσεις μέτρα για την αποτροπή και κατάπαυση των

¹⁷¹ Ρούκουνας, Ε. (1995). *Διεθνής Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*. Αθήνα: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»

¹⁷² <https://www.asylumlawdatabase.eu/sites/default/files/aldfiles/%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%97%CE%95%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AF%CF%89%CE%BD%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CF%89%CE%BD%20%CF%84%CF%81%CF%8C%CF%80%CF%89%CE%BD%20%CF%83%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%AE%CF%82%2C%20%CE%B1%CF%80%CE%AC%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B7%CF%82%20%CE%AE%20%CF%84%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%BD%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.pdf> ανακτήθηκε την 8.8.2021

παραβιάσεων. Οι εκθέσεις τις επιτροπής είναι απόρρητες αλλά δύναται να δημοσιευθούν ως ποινή κατά του κράτους που δε συμμορφώθηκε προς τα μέτρα.¹⁷³

Η Επιτροπή απαρτίζεται από ένα μέλος από κάθε κράτος που έχει κυρώσει τη Σύμβαση και διενεργεί επισκέψεις για την επισκόπηση των συνθηκών κράτησης και της εν γένει μεταχείρισης παντός είδους κρατουμένων και σε περίπτωση διαπίστωσης παραβίασης λειτουργεί με γνώμονα την ενίσχυση της προστασίας τους. Η πρώτη επίσκεψη της εν λόγω Επιτροπής στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε από 14 έως 26 Μαρτίου 1993 και τα αποτελέσματα δημοσιεύτηκαν με τη συγκατάθεση της Ελλάδας και τα σημαντικότερα από αυτά μπορούν να συνοψιστούν στα εξής: Καταρχάς οι καταγγελίες ήταν πολλές αλλά συσσωρευμένες στα έτη με αποτέλεσμα η επιτροπή να καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η συχνότητα και η βαρύτητα των περιστατικών είναι ήδη μειωμένη. Οι περισσότερες καταγγελίες αφορούσαν κακομεταχείριση που συνέβη κατά τη σύλληψη ή αμέσως μετά στη ΓΑΔΑ ή σε κεντρικά και όχι περιφερειακά αστυνομικά τμήματα. Οι συχνότερες μορφές κακοποίησης ήταν χαστούκια, κλωτσιές, γροθιές, χτυπήματα με ρόπαλα ενώ καταγράφηκαν και φάλαγγα και ηλεκτροσόκ μεμονωμένα. Όσες καταγγελίες διερευνήθηκαν από την Επιτροπή επαληθεύτηκαν. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης διέτρεχαν οι ύποπτοι της λεγόμενης βαριάς εγκληματικότητας ήτοι εμπορία ναρκωτικών, ληστείες, βιασμούς.¹⁷⁴

Στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά των βασανιστηρίων είναι η αποφυγή των συγκρούσεων (conflict avoidance) σε πρακτικό επίπεδο και η διά συστάσεων συμμόρφωση εκάστου κράτους – μέλους.¹⁷⁵

Οι διαπιστώσεις της CPT για το 2020 αναφορικά με την κακομεταχείριση μεταναστών και προσφύγων είναι πανομοιότυπες με τα ανωτέρω προ 27ετίας γεγονός που συνιστά διαχρονική τη δράση αντίθετα στα διεθνώς συμπεφωνημένα εκ μέρους

¹⁷³ Ρούκουνας, Ε. (1995). *Διεθνής Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*. Αθήνα: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» σ. 145

¹⁷⁴ Σπινέλλης, Δ. (1999) Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους) *Υπεράσπιση* σελ. 850,851

¹⁷⁵ Kaiser, G. (1999) Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας (απόδοση Α. Πιτσελά) *Υπεράσπιση*, σελ. 1048

των αρμοδίων προς τούτο στη χώρα μας.¹⁷⁶ Η CPT διαπιστώνει επίσης ελλιπέστατες συνθήκες υγιεινής στους χώρους κράτησης (κρατητήρια, Προαναχωρησιακά κέντρα Κράτησης, κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης) που προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και συνιστούν εξευτελιστική μεταχείριση με μείζονα παραδείγματα τις ελλείψεις: φυσικού ή/και τεχνητού φωτισμού, εξαερισμού, κρεβατιών ή/και στρωμάτων με αποτέλεσμα οι παρανόμως εισηγμένοι στη χώρα και προσωρινά κρατούμενοι έως αποδόσεως ή μη ασύλου ή μεταφοράς σε τρίτες χώρες να κοιμούνται σε χαρτόνια ή κουβέρτες στο πάτωμα, νερού, σαπουνιού, χώρων τουαλέτας εκτός του χώρου κράτησης.¹⁷⁷ Η επίσημη απάντηση της ελληνικής κυβέρνησης διά του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για τις περιπτώσεις κακομεταχείρισης είναι ότι δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για τους δράστες, τα θύματα και τους μάρτυρες έτσι ώστε να ταυτοποιηθούν και να αποδειχτούν ή όχι τα παράπονα των κρατουμένων ενώ σε κάθε περίπτωση δεν υφίστανται επίσημες καταγγελίες σχετικών συμβάντων.¹⁷⁸ Εν προκειμένω δηλαδή η ελληνική κυβέρνηση αρνείται κυριολεκτικά: «εφόσον τίποτα από τα καταγγελλόμενα δεν μπορεί να αποδειχθεί, τίποτα δε συνέβη» εκφράζοντας με τον τρόπο αυτό τον λόγο της επίσημης άρνησης, που θα δούμε αναλυτικά παρακάτω.¹⁷⁹ Αντίστοιχα, αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στην επίσημη απάντηση της η ελληνική κυβέρνηση χωρίς να αναγνωρίζει ή να αρνείται ρητά τις οφθαλμοφανείς ελλείψεις άλλοτε τις δικαιολογεί (φθορές και καταστροφές αναλωσίμων και υποδομών που δεν πρόλαβαν να αποκατασταθούν) και άλλοτε κάνει μνεία των διορθωτικών κινήσεων στις οποίες έχει προβεί (ανακαινίσεις χώρων, αντικαταστάσεις αναλωσίμων

¹⁷⁶ Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 17 March 2020 p.10,11 <https://rm.coe.int/1680a06a86> <https://www.coe.int/en/web/cpt/greece>

¹⁷⁷ Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 17 March 2020 p.14-21 <https://rm.coe.int/1680a06a86> <https://www.coe.int/en/web/cpt/greece>

¹⁷⁸ Response of the Greek Government to the report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) on its visit to Greece from 13 to 17 March 2020 p.4 <https://rm.coe.int/1680a06a87> <https://www.coe.int/en/web/cpt/greece>

¹⁷⁹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 160,161

κλπ).¹⁸⁰ Η δικαιολόγηση των συνθηκών συνιστά τη λεγόμενη ενοχοποιητική άρνηση διά της οποίας ο φορέας επίσημων λόγων όπως είναι η κυβέρνηση εξηγεί γιατί αυτό που συνέβη είναι δικαιολογημένο αρνούμενη την εμπλοκή και αποδίδοντας τα γεγονότα σε τυχηρά και στις συνθήκες πίεσης έναντι του μεγάλου αριθμού εισροών (contextualization). Στην απευθείας μνεία των διορθωτικών κινήσεων η κυβέρνηση προχωρά σε μερική αναγνώριση του σφάλματος και αυτοδιόρθωσή του.¹⁸¹

Το 2006 τέθηκε σε ισχύ από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (OPCAT). Το εν λόγω πρωτόκολλο υιοθέτησε διεύρυνε τον ορισμό του βασανιστηρίου υπό την έννοια ότι *«αυτό δεν περιορίζεται μόνο στη συστηματική πρόκληση πόνου αλλά και σε κάθε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση που υποβιβάζει την ανθρώπινη υπόσταση.»*¹⁸²

Βάση της εν λόγω διεύρυνσης αποτέλεσε η διαπίστωση ότι χώροι εγκλειστών όπως οι φυλακές, τα αστυνομικά κρατητήρια τα κέντρα κράτησης μεταναστών, τα ψυχιατρεία αποτελούν εστίες κινδύνου για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια η οποία πρέπει να προστατευτεί και μάλιστα προληπτικά. Στη χώρα μας το ως άνω Πρωτόκολλο κυρώθηκε με το ν. 4228/2014 αυξημένης τυπικής ισχύος κατ'άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος. Με τον ίδιο Νόμο ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης Βασανιστηρίων ορίστηκε ο Συνήγορος του Πολίτη ο οποίος οφείλει να προβαίνει τακτικά σε ελέγχους της μεταχείρισης των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους, διά προγραμματισμένων ή μη επισκέψεων σε εργάσιμες ή μη ώρες ακόμα και νυχτερινές στους ως άνω χώρους. Κατά τις επισκέψεις αυτές ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης Βασανιστηρίων επιτρέπεται να συλλέγει στοιχεία ακόμα και με λήψη φωτογραφιών και εξέταση κρατουμένων. Εξάλλου κατά το άρθρο 103 § 9 του Συντάγματος και του

¹⁸⁰ Response of the Greek Government to the report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) on its visit to Greece from 13 to 17 March 2020 p.9-15 <https://rm.coe.int/1680a06a87> <https://www.coe.int/en/web/cpt/greece>

¹⁸¹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Αθήνα: Τόπος, σ. 168, 169, 172, 173

¹⁸² Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης - Συνηγόρου του Πολίτη σελ. 15- https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε 19.12.2021

ν. 3094/2003, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει πρόσβαση σε κάθε αρχείο, έγγραφο, στοιχείο ή φάκελο. Εν συνεχεία ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης Βασανιστηρίων καταθέτει τις αντίστοιχες συστάσεις βελτίωσης προς τις αρμόδιες αρχές και υποβάλλει προτάσεις και παρατηρήσεις τόσο επί της υφιστάμενης νομοθεσίας όσο και επί των σχεδίων νόμων.¹⁸³

Η απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση απαντάται στους παρανόμως εισηγμένους στη χώρα μας κρατούμενους και στους κρατούμενους των κρατητηρίων των αστυνομικών τμημάτων και τούτο διότι οι υποδομές τους προορίζονταν να φιλοξενούν λίγους ανθρώπους για λίγο χρόνο.¹⁸⁴

Προς επίρρωση των ανωτέρω η ειδική έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων για το έτος 2019 σύμφωνα με την οποία τα κρατητήρια αγγίζουν τα όρια της χωρητικότητάς τους με αλλοδαπούς διοικητικά κρατούμενους ενώ οι υποδομές κρίνονται προβληματικές εξαιτίας της αδυναμίας προαυλισμού, ανεπάρκειας φρούρησης, περιορισμένης χωρητικότητας και ελλιπούς καθαριότητας.¹⁸⁵

Έτσι διαπιστώθηκε ότι λειτουργούν προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης παρανόμως εισηγμένων στη χώρα μας με ελλειπείς συνθήκες καθαριότητας και ζωτικού χώρου των κρατουμένων καθώς και υποστηρικτικού ανθρώπινου δυναμικού (ΠροΚεΚΑ Θεσσαλονίκη, Κορίνθου, Αμυγδαλέζας) με αποτέλεσμα να διαβιούν σε συνθήκες που προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ενόσω ούτως ή άλλως υφίστανται την διοικητική κράτηση η οποία τους στερεί την ελευθερία τους για χρονικό διάστημα που δύναται να φτάσει τους 36 μήνες καθώς ο χρόνος της διοικητικής

¹⁸³ Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης - Συνηγόρου του Πολίτη σελ. 15-16 https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε 19.12.2021

¹⁸⁴ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Α. (2001) *Δικαιώματα του ανθρώπου και έγκλημα. Σύγχρονες Εξελίξεις στο Κουράκης Ν. Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ. 1292

¹⁸⁵ Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού πρόληψης των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης σ.43-50 https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε 12.9.2021

κράτησης που είναι έως 18 μήνες δεν συνυπολογίζεται στο χρόνο αναμονής επιστροφής για τον οποίον ορίζονται επίσης 18 μήνες.¹⁸⁶

Όμοιες και οι διαπιστώσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για το έτος 2019 – 2020 όπως αποτυπώθηκαν στην έκθεση αναφοράς για το προσφυγικό και το μεταναστευτικό ζήτημα το Σεπτέμβριο του 2020 και εστιάζει ιδίως στον υπερπληθυσμό όλων των χώρων κράτησης.¹⁸⁷ Επ’ αυτού τα επίσημα στοιχεία ως δίνονται από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου κάνουν λόγο για αποσυμφόρηση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) – αναγνωρίζοντας μερικώς εμμέσως και αυτοδιορθώνοντας την προηγούμενη συμφόρηση.¹⁸⁸ Παράλληλα, στην ως άνω έκθεση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου για το έτος 2019 – 2020 αναφέρεται ότι «η Μόρια είχε καταστεί ο μεγαλύτερος (άτυπος) προσφυγικός καταυλισμός στην Ευρώπη ενώ οι αναξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου έχουν στηλιτευθεί από διεθνείς και ευρωπαϊκούς ελεγκτικούς μηχανισμούς και έχουν οδηγήσει σε προσωρινά μέτρα υποδειχθέντα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προς τις ελληνικές αρχές σε πλείστες υποθέσεις.»¹⁸⁹ Ωστόσο μία περιήγηση στο επίσημο site του ως άνω Υπουργείου δίδει την εντύπωση ότι Δομές Φιλοξενίας¹⁹⁰, ΚΥΤ και Κλειστές ελεγχόμενες Δομές μοιάζουν περισσότερο με campus¹⁹¹. Αυτή η επίσημη ρητή

¹⁸⁶ Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού πρόληψης των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης σ.53-60 https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε 12.9.2021

¹⁸⁷ Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα 2020 σ. 33-40 https://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Ekthesi_Anaforas_Prosfugiko_el_compressed.pdf ανακτήθηκε 5-5-2022

¹⁸⁸ [Ενημερωτικό Σημείωμα - Σεπτέμβριος 2020 | PDF \(scribd.com\)](https://www.scribd.com/document/611111111/Ενημερωτικό-Σημείωμα-Σεπτέμβριος-2020) ανακτήθηκε 5-5-2022

¹⁸⁹ Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα 2020 σ. 33 https://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Ekthesi_Anaforas_Prosfugiko_el_compressed.pdf ανακτήθηκε 5-5-2022

¹⁹⁰ <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/domes/> και <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/domes//domi-kyllinis/> ανακτήθηκε 5-5-2022

¹⁹¹ <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/> και <https://migration.gov.gr/ked-samoy-kleisti-elegchomeni-domi-samoy/> και <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/k-y-t-orestiadas/> ανακτήθηκε 5-5-2022

κυριολεκτική άρνηση έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύει το ίδιο Υπουργείο¹⁹² και αποδεικνύουν ότι ο υπερπληθυσμός υπονομεύει και τις καλύτερες των προθέσεων -εάν ήθελε υποτεθεί ότι υπάρχουν- συμμόρφωσης προς τα διεθνώς συμφωνημένα.

Στο παρελθόν είχε παρατηρηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων (CPT) ιδίως σε χώρες της βόρειας Ευρώπης ότι οι αιτούντες άσυλο παρέμεναν σε καθεστώς απομόνωσης στους χώρους transit των αεροδρομίων με μοναδική λύση συχνότερα την αναχώρηση από τη χώρα.¹⁹³

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ οι συνθήκες κράτησης στα αστυνομικά τμήματα θα πρέπει να ανταποκρίνονται στην υποχρέωση σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ο κρατούμενος να απολαμβάνει την δέουσα ιατρική περίθαλψη που απαιτείται για την καλή του υγεία και σωματική κατάσταση. Συγκεκριμένα ο υποχρεωτικός περιορισμός του κρατούμενου σε ένα κρεβάτι ή ένα κελί χωρίς παράθυρο υπό συνθήκες υπερβολικής ζέστης για το μεγαλύτερο μέρος του εικοσιτετραώρου, η εκπλήρωση των βιολογικών αναγκών σε κοινή θέα, η έλλειψη διευκολύνσεων για τον ύπνο και ο μεγάλος χρόνος κράτησης έχει κριθεί ότι αποτελεί εξευτελιστική μεταχείριση. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται από το υπουργείο Δημόσια Τάξης¹⁹⁴ και έχουν θεωρηθεί ταπεινωτική συμπεριφορά από το ΕΔΔΑ το οποίο καταδίκασε την χώρα μας για προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.¹⁹⁵ Η επίσημη αντίδραση του Υπουργείου ως φορέα επίσημου λόγου συνιστά άρνηση της εμπλοκής διά αιτιολόγησης των συνθηκών (contextualization) καθώς αποδίδει τις ανθυγιεινές συνθήκες κράτησης στην μικρή κτιριακή υποδομή έναντι του μεγάλου αριθμού των κρατουμένων.¹⁹⁶

Διαχρονικό το πρόβλημα του υπερπληθυσμού σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά από τη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής πολιτικής για την εφταετία

¹⁹² Στατιστικά | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου ([migration.gov.gr](https://www.migration.gov.gr)) ανακτήθηκε 5-5-2022

¹⁹³ Kaiser, G. (1999) *Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας* (απόδοση Α. Πιτσελά). *Υπεράσπιση 1999* σ. 1060

¹⁹⁴ Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για τις συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα Ποινική Δικαιοσύνη 2001 σελ.1058

¹⁹⁵ ΕΔΔΑ, *Dougoz v. Greece* 6/3/2001 p.46-48 <https://www.refworld.org/cases,ECHR,3deb8d884.html> ανακτήθηκε 25/1/2022

¹⁹⁶ Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για τις συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα Ποινική Δικαιοσύνη 2001 σελ.1058 και Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 168, 169

2015-2022¹⁹⁷ Η ελληνική κυβέρνηση αρνείται την εγκληματικότητά της δηλαδή την παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε χώρους κράτησης προβάλλοντας ως δικαιολογία τον υπερπληθυσμό των φυλακών¹⁹⁸. Στην ουσία βέβαια πρόκειται για ταυτολογία διότι ο υπερπληθυσμός καθαυτός προάγει ή/ και συνιστά την απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση και άρα την κρατική εγκληματικότητα. Εξάλλου δεν είναι τυχαίο ότι σε άλλες επίσημες απαντήσεις της η ελληνική κυβέρνηση μερικώς αναγνωρίζει τις παραβιάσεις και μάλιστα με αυτό- διόρθωση¹⁹⁹ προβαίνοντας σε ενέργειες για τη μεταφορά τμημάτων των φυλακών σε νέες εγκαταστάσεις επιδιώκοντας μεταξύ άλλων και την αποσυμφόρηση²⁰⁰

Επιπλέον, σύμφωνα με την γνωμοδότηση με αριθμό 10/2000 του εισαγγελέα ΑΠ η συνεχής παρακολούθηση των κρατουμένων μέσω κλειστού κυκλώματος της τηλεόρασης συνιστά προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.²⁰¹ Βέβαια, για να εξαχθεί με ασφάλεια το συμπέρασμα της εξευτελιστικής μεταχείρισης λαμβάνεται υπόψη και ο σκοπός, η πρόθεση της ταπείνωσης, η οποία όμως δε συνιστά *conditio sine qua non* για τη διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.²⁰²

Σε κάθε περίπτωση το γεγονός ότι το κράτος παραλείπει τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση των απαράδεκτων συνθηκών κράτησης αποτελεί έλλειψη σεβασμού προς το άτομο.²⁰³ Γεγονός που δημιουργεί αυτόματα συνειρμούς για τη λεγόμενη ετερογένεια των στόχων και εξηγούμε:

¹⁹⁷ Στατιστικός Πίνακας Κρατουμένων – Ποινών κατά την 1η Ιανουαρίου εκάστου έτους (2015-2022) και **Χωρητικότητα Καταστημάτων Κράτησης** http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=7055&Itemid=696&lang=GR ανακτήθηκε 5-5-2022

¹⁹⁸ Cohen, S. (2015) Δικαιώματα του ανθρώπου και Εγκλήματα του Κράτους: η κουλτούρα της άρνησης σε Καρύδη Β., Χουλιάρη Α. (επιμ.) *Ηθικοί Πανικοί, Εξουσία και Δικαιώματα. Σύγχρονες Προσεγγίσεις*, Συνήγορος του Πολίτη - Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 158 και 161.

¹⁹⁹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 172, 173

²⁰⁰ 2020 Εκθέσεις Χωρών για τις Πρακτικές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ελλάδα <https://gr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/206/Country-Reports-on-Human-Rights-Practices-2020-GR.pdf>

σελ. 5-6 ανακτήθηκε 5-5-2022

²⁰¹ Γνωμοδότηση με αριθμό 10/2000 του εισαγγελέα ΑΠ, *Ποινικά Χρονικά 2000* σ.1017

²⁰² ΕΔΔΑ, Peers v. Greece 19/4/2001 p. 74-75 https://www.hrdp.org/files/2013/09/09/CASE_OF_PEERS_v_GREECE_.pdf ανακτήθηκε 25/1/2022

²⁰³ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2004) *Αστυνομική Βία και ανθρώπινα δικαιώματα* Στο Ευρωπαϊκή σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου – πενήντα χρόνια εφαρμογής» 3^ο Συνέδριο ένωσης Ελλήνων ποινικολόγων Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα σ. 111

Οι πηγές της αντεγκληματικής πολιτικής αναζητώνται στο πεδίο των λόγων (discourses) και σε εκείνο των κοινωνικών πρακτικών.

Ως λόγους ορίζουμε τις ρηματικές δηλώσεις που αποτυπώνουν τους στόχους της αντεγκληματικής πολιτικής και εκφράζονται είτε μέσα από το Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης και ονομάζονται ενδοσυστημικοί λόγοι (πχ δικαστικές αποφάσεις, αστυνομικές διατάξεις, εισαγγελικές εγκύκλιοι, αιτιολογικές εκθέσεις συναφών νόμων κοκ) είτε έξω από το Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης και ονομάζονται εξωσυστημικοί λόγοι (πχ πολιτικός λόγος, δημόσιες παρεμβάσεις φορέων ΣΑΠΔ, επιστημονικός λόγος κοκ) ²⁰⁴

Ανωτέρω είδαμε εξωσυστημικούς λόγους επίσημων φορέων της αντεγκληματικής πολιτικής και συγκεκριμένα πολιτικών λόγων να εκφράζουν με διάφορους τρόπους την άρνηση της κρατικής εγκληματικότητας εναντίον της πολλαπλώς προστατευμένης ανθρώπινης αξιοπρέπειας. *«Ο επίσημος λόγος είναι αναπόφευκτα ένα μείγμα από κατάφωρα ψέματα, μισές αλήθειες, υπεκφυγές, νομικίστικες σοφιστείες, ιδεολογικές επικλήσεις και αξιόπιστες, βασισμένες στα γεγονότα, αντιρρήσεις.»* ²⁰⁵ Η εκ μέρους του κράτους παραβίαση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας συνιστά έγκλημα και μάλιστα με σοβαρές επιπτώσεις, -παρά τις θεωρητικές ενστάσεις ότι το κράτος δεν έχει ατομική ποινική ευθύνη ²⁰⁶ και παρά τις αρνήσεις των επίσημων λόγων. Η άρνηση μπορεί να λάβει τις εξής τρεις μορφές : 1. Η κυριολεκτική η οποία συνοψίζεται στο «τίποτα δε συνέβη» και είναι διαδεδομένη στα απολυταρχικά καθεστώτα ²⁰⁷ 2. στην ερμηνευτική η οποία έγκειται στο ερμηνευτικό πλαίσιο των συμβάντων τα οποία ναι μεν είναι αληθινά αλλά δε συνιστούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τους τάδε ή δείνα λόγους δηλαδή αυτό που πράγματι συνέβη είναι κάτι άλλο ²⁰⁸ και 3. Στην ενοχοποιητική για την οποία αυτό που συνέβη είναι δικαιολογημένο ²⁰⁹ με τον τρόπο

²⁰⁴ Νικολόπουλος, Γ. (2020) Φάκελος Σημειώσεων στο μάθημα Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και δικαιώματα του ανθρώπου, ΠΜΣ Εγκληματολογία σ.20-22

²⁰⁵ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 173

²⁰⁶ Cohen, S. (2015) Δικαιώματα του ανθρώπου και Εγκλήματα του Κράτους: η κουλτούρα της άρνησης σε Καρύδη Β., Χουλιάρα Α. (επιμ.) *Ηθικοί Πανικοί, Εξουσία και Δικαιώματα. Σύγχρονες Προσεγγίσεις*, Συνήγορος του Πολίτη - Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 158 και 160

²⁰⁷ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 160,161

²⁰⁸ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 163

²⁰⁹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 160

αυτό το κράτος αρνείται την εμπλοκή επικαλούμενο ανώτερα ιδανικά, την αναγκαιότητα της πράξης, την άρνηση ότι τα θύματα είναι θύματα, τις συνθήκες υπό τις οποίες συνέβησαν οι παραβιάσεις και επωφελείς συγκρίσεις έναντι άλλων παραβιάσεων που έχουν διαπραχθεί από τους επικριτές.²¹⁰ Οι περισσότερες χώρες χρησιμοποιούν την δεύτερη και τρίτη κατηγορία σε μία προσπάθεια να καθησυχάσουν τους διεθνείς ελεγκτικούς μηχανισμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πλην όμως υπάρχουν και χώρες που πρόθυμα απαντούν σε όλους τους ανωτέρω φορείς παραπονούμενες για μεροληψία.²¹¹ Η ανταπόκριση αυτή μπορεί να συνιστά και μερική αναγνώριση των παραβιάσεων και ταυτόχρονα της κρατικής εγκληματικότητας ως είδαμε και ανωτέρω για την περίπτωση της χώρας μας. Οι απαντήσεις είναι εν πολλοίς αυθεντικές και λαμβάνουν υπόψη τους περιορισμένους πόρους, τη διαφθορά κ.α.ο. επικαλούμενες «μεμονωμένο συμβάν», «παρελθοντικές πρακτικές» και «επικείμενη αυτοδιόρθωση»²¹²

Ως ποινικές πρακτικές ορίζουμε συμπεριφορές που στοχεύουν στην επίλυση προβλημάτων και τη λήψη αποφάσεων για συγκεκριμένα ζητήματα που αντιμετωπίζουν φορείς του ΣΑΠΔ καθημερινά. Στις κοινωνικές πρακτικές μπορεί να εντοπιστεί και η λεγόμενη ετερογένεια των στόχων του ΣΑΠΔ μεταξύ των επισήμως διακηρυγμένων ως τέτοιων και των πραγματικών αποτελεσμάτων. Δηλαδή οι διακηρύξεις της αντεγκληματικής πολιτικής εκτεφρασμένες διά ενδοσυστημικών ή/και εξωσυστημικών λόγων μπορεί να έχουν και καλυμμένες λειτουργίες (εν τοις πράγμασι μετατόπιση των στόχων του προγράμματος αντεγκληματικής πολιτικής) ή να σχετίζονται με παίγνια των φορέων υλοποίησης (τύποις εφαρμόζονται- εν τοις πράγμασι αλλοιώνεται η φύση και ο σκοπός τους).²¹³

Ανωτέρω είδαμε ότι η χώρα μας έχει κυρώσει όλες τις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις που προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και δη την ανθρώπινη αξιοπρέπεια πλην όμως οι αντίστοιχες κρατικές πρακτικές που εφαρμόζει σχεδόν

²¹⁰ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 168-169

²¹¹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 159

²¹² Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 172

²¹³ Νικολόπουλος, Γ. (2020) Φάκελος Σημειώσεων στο μάθημα Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και δικαιώματα του ανθρώπου, ΠΜΣ Εγκληματολογία σ. 22-24

παγίως στις συνθήκες κράτησης (Υπουργείο μεταναστευτικής πολιτικής, Υπουργείο προστασίας του πολίτη) δεν συνάδουν με τα συμπεφωνημένα και οδηγούν στην καταστρατήγηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Προς επίρρωση του ισχυρισμού για την ετερογένεια των στόχων και η απόφαση της παρούσας κυβέρνησης (εκλογές 7-7-2019) να μεταφέρει τις αρμοδιότητες της αντεγκληματικής και της σωφρονιστικής πολιτικής από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη με το π.δ. 81/2019. Η εν λόγω μεταφορά εγείρει εύλογα ερωτηματικά για τη συμβατότητα με βασικές διεθνείς και ευρωπαϊκές συμφωνίες αντεγκληματικής και σωφρονιστικής πολιτικής. Μείζον όλων δε η υπαγωγή της σωφρονιστικής πολιτικής και του ελέγχου των φυλακών στην αρμοδιότητα του ίδιου υπουργείου με την αστυνομία και η εξασφάλιση της αρχής της διάκρισης της αστυνομικής από τη σωφρονιστική υπηρεσία και δη οι αρμοδιότητες των αστυνομικών αρχών στα καταστήματα κράτησης. Λειτουργικά δε η Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής πολιτικής έχει υπηρεσίες που υπάγονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και υπηρεσίες που υπάγονται στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό της αντεγκληματικής και σωφρονιστικής πολιτικής.²¹⁴

Με το άρθρο 3 του Π.Δ. 123/2016, ΦΕΚ 208/Α/4.11.2016 συστήθηκε υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής το οποίο καταργήθηκε με το ίδιο ως άνω πδ 81/2019. Κατόπιν τούτου η Γραμματεία Πρώτης Υποδοχής, η αυτοτελής Υπηρεσία Ασύλου και η ανεξάρτητη Αρχή Προσφυγών υπήχθησαν στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη ανασύροντας στη μνήμη καταδίκες της χώρας κατά την περίοδο που το ίδιο υπουργείο είχε στην εποπτεία του την υπηρεσία ασύλου. Το Δεκέμβριο του 2019 συστάθηκε θέση Εθνικού Συντονιστή για την αντιμετώπιση και διαχείριση του μεταναστευτικού-προσφυγικού ζητήματος, ο οποίος υπάγεται απευθείας στον Πρωθυπουργό. Με το Π.Δ. 4/2020 συστάθηκε εκ νέου Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου και με το Ν. 4686/2020 προστέθηκαν και άλλες Διευθύνσεις.²¹⁵ Οι πολιτικές αποφάσεις κατάργησης φορέων αντιμετώπισης μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών, θέματος φλέγοντος για τα τρέχοντα δεδομένα της χώρας, οδηγεί νομοτελειακά στην αναποτελεσματική εφαρμογή των ευρωπαϊκών και διεθνών κυρωμένων συμβάσεων

²¹⁴ Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού πρόληψης των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης σ.21-22 https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε 12.9.2021

²¹⁵ Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα 2020 σ. 33-40 https://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Ekthesi_Anaforas_Prosfugiko_el_co_mpressed.pdf

και συμφωνιών γεγονός που αποδεικνύεται από την κατ'ανάγκην επανασύσταση του λίγου μήνες μετά την κατάργησή του. Στην πρόχειρη αντιμετώπιση του φλέγοντος (ανθρωπιστικά και νομικά) ζητήματος αυτού προστίθεται και η υπαγωγή του στις αρμοδιότητες του υπουργείου που έχει υπό την εποπτεία του την αστική καταστολή (όπως θα δούμε και παρακάτω) για να μας οδηγήσει ευθέως στο συμπέρασμα ότι υφίσταται ετερογένεια στόχων μεταξύ κυρωμένων διεθνών συμβάσεων και ρεαλιστικής εσωτερικής εφαρμογής τους.

Συνεπώς η επικύρωση των διεθνών συμβάσεων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι μονοδιάστατη αφού αναπτύσσει την εργαλειακή λειτουργία που επιτρέπει την επίκληση τους στα πλαίσια ποινικής δίκης ή/και κοινωνικών διεκδικήσεων και τη βεβαιωτική λειτουργία που εγκαθιδρύει το κύρος του κράτους στη διεθνή κοινότητα αναφορικά με το σεβασμό του προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. ²¹⁶

Τα βασανιστήρια *stricto sensu*

Τα βασανιστήρια έχουν αποτελέσει διαχρονικά την αιχμή του δόρατος για την Εγκληματολογία.

Στην Ελλάδα στο άρθρο 137^A ΠΚ ορίζονται τα βασανιστήρια και η απάνθρωπη και εξευτελιστική αυτοτελώς ως αδικήματα και σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη οι εν λόγω πράξεις είναι επίσης αξιόποινες. Συνεπώς είναι απορίας άξιο το πως υπάρχουν τόσες πολλές υποθέσεις ενώπιον του ευρωπαϊκού δικαστηρίου δεδομένου ότι η προσφυγή σε αυτό προϋποθέτει την εξάντληση των εγχώριων ένδικων βοηθημάτων. Η απάντηση είναι απλή η τιμώρηση των ενόχων από τα εθνικά δικαστήρια είναι δυσχερής.²¹⁷ Και τούτο διότι η στάση εύνοιας έναντι των αστυνομικών αποτελεί συχνή δικαστηριακή πρακτική τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες.²¹⁸ Μία τέτοια υπόθεση είναι η εξής: ο πρώην κρατούμενος και ήδη εγκαλών κατέθεσε ότι στα πλαίσια προανακριτικής διαδικασίας υπέστη κακώσεις από αστυνομικό και δη στην περιοχή

²¹⁶ Νικολόπουλος, Γ. (2020) Φάκελος Σημειώσεων στο μάθημα Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και δικαιώματα του ανθρώπου, ΠΜΣ Εγκληματολογία σ. 25

²¹⁷ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2004) *Αστυνομική Βία και ανθρώπινα δικαιώματα* Στο «η Ευρωπαϊκή σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου – πενήντα χρόνια εφαρμογής» 3^ο Συνέδριο ένωσης Ελλήνων ποινικολόγων Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα σ. 112

²¹⁸ ΕΔΔΑ, Ribitsch v Austria 4-12-1995 p. 33 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1995/55.html> ανακτήθηκε 30.1.2022

των ματιών. Μετά την απόλυση του και την ιατροδικαστική εξέταση στην οποία υπεβλήθη ακολούθως, η κατάθεση αυτή επιβεβαιώθηκε και συντάχθηκε σχετική ιατροδικαστική έκθεση. Πλην όμως στο απαλλακτικό βούλευμα αναφέρεται ότι δεν υφίστανται ενδείξεις ότι τα τραύματα προκλήθηκαν από τον κατηγορούμενο ή άλλον αστυνομικό. Μάλιστα στην εισαγγελική πρόταση αναφέρεται επί λέξει: «Μπορεί το πρωί ο εγκαλόν να είχε γύρω από τα μάτια του μαύρους κύκλους αλλά αυτοί αναμφίβολα προέρχονταν από την ολονύχτια αγωνία του για την δύσκολη κατάσταση και πάντως αποκλείεται να προήρθαν από επέμβαση του κατηγορουμένου»²¹⁹.

Το συγκεκριμένο απαλλακτικό βούλευμα ως οιονεί δικαστική απόφαση αποτελεί ενδοσυστημικό λόγο του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης και μάλιστα εκφράζει άρνηση κυριολεκτική. Τα σημάδια του κατηγορούμενου και ήδη εγκαλούντος δεν είναι προϊόν βασανιστηρίου. Η αντίδραση αυτή προσομοιάζει με την εξωσυστημική άρνηση που είδαμε ανωτέρω στην περίπτωση που υπήρχε δυσκολία στην ταυτοποίηση θυμάτων και δραστών και εν πάση περιπτώσει δεν υπήρχαν επίσημες καταγγελίες.

Συνάγουμε λοιπόν ως συμπέρασμα ότι στις περιπτώσεις που η κρατική εγκληματικότητα αδυνατεί να δικαιολογηθεί ή να αναγνωριστεί μερικώς επιλέγεται η κυριολεκτική επίσημη²²⁰ άρνηση τόσο από ενδοσυστημικούς όσο και από εξωσυστημικούς λόγους. Το τρίγωνο της θηριωδίας αποτελείται στη μία γωνία από τα θύματα που έχουν υποστεί τον πόνο, στη δεύτερη από τους θύτες οι οποίοι έχουν προκαλέσει τον πόνο και στην τρίτη οι παρατηρητές – μάρτυρες οι οποίοι και βλέπουν και γνωρίζουν τι συμβαίνει.²²¹

Η επίσημη κυριολεκτική άρνηση – εκπεφρασμένη από θεσμικούς κρατικούς παράγοντες- ερείδεται σε αυτό που αποκαλείται το κλειδί για την επιτυχή συνομωσία : «οι ανώτεροι να μη ρωτούν τι συμβαίνει και οι υφιστάμενοι να μην τους λένε».²²² Με τον τρόπο αυτό οι ανώτεροι δε χρειάζεται να πουν ψέματα ή να εθελοτυφλήσουν διότι απλά δεν γνωρίζουν και είναι αναγκαίο για αυτούς να μη γνωρίζουν. Εξάλλου όσο πιο

²¹⁹ Βούλευμα Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης 1437/1997. *Υπεράσπιση 1999* σ. 455

²²⁰ Για τον ορισμό της επίσημης άρνησης βλ. Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 45

²²¹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 49

²²² Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 116

ψηλά βρίσκεσαι στην ιεραρχία τόσο απομακρύνεσαι από τα αποτελέσματα των πρακτικών αφού ούτε εκτελείς ούτε καν επιβλέπεις ιδίως όμμασι. Από την άλλη όσο πιο χαμηλά είσαι στην ιεραρχία τόσο πιο εύκολα αρνείσαι την προσωπική ευθύνη ως ανίκανος ανάληψης πρωτοβουλιών και υπάκουος σε εντολές. Η συνομοσία οργανώνεται από μεσαίου επιπέδου στην ιεραρχία άτομα.²²³

Επανερχόμενοι στα βασανιστήρια *sticto sensu* αποτελεί νομολογία του ΕΔΔΑ ότι όταν ένα άτομο που χαίρει άκρας υγείας κατά το χρονικό σημείο που καθίσταται κρατούμενος, φέρει τραύματα και κακώσεις κατά την απόλυση του, το κράτος οφείλει να παράσχει επαρκείς εξηγήσεις επ' αυτού.²²⁴ Με τον τρόπο αυτό ο κρατούμενος και ήδη απολυμένος δε χρειάζεται να αποδείξει ότι η διαφοροποίηση της υγείας του οφείλεται σε κακή μεταχείριση του από τα αστυνομικά όργανα και ταυτόχρονα δεν καταργείται το τεκμήριο της αθωότητας των τελευταίων. Τα κράτη εξακολουθούν να είναι υπόλογα ανεξαρτήτως ενδεχόμενης αθωωτικής απόφασης του αστυνομικού οργάνου από το εθνικό ποινικό δικαστήριο και άρα εξαναγκάζονται να ερευνούν ενδελεχώς και αντικειμενικά τους πραγματικούς δράστες των βασανιστηρίων ή της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης. Οι αστυνομικοί είναι υπεύθυνοι όχι μόνο για τη ζωή αλλά και την σωματική ακεραιότητα των προσώπων υπό κράτηση και η διαφοροποίηση της κατάστασης της υγείας τους αποτελεί σαφή αντικειμενική και ισχυρή ένδειξη της ενοχής των αστυνομικών – εάν φυσικά ο κρατούμενος δεν το προκάλεσε με προγενέστερη συμπεριφορά του π.χ. επιχείρηση απόδρασης και εφόσον η βία που ασκήθηκε δεν ήταν υπερβολική ή δυσανάλογη της προς καταστολή συμπεριφοράς.²²⁵ Την ίδια θέση περί εξέτασης από γιατρό της προσωπικής επιλογής των κρατουμένων προσβύει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων (CPT) η οποία συνηγορεί επίσης υπέρ της ηλεκτρονικής καταγραφής των ανακρίσεων για τη διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας των συλληφθέντων και συνακόλουθα

²²³ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 116, 143

²²⁴ ΕΔΔΑ, *Aksoy v. Turkey* 18.12.1996 par. 61 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1996/68.html> ανακτήθηκε 15.1.2022 και *LM v. Greece* 13.12.2005, 3. *D.Z. v. Greece* 24.5.2007

²²⁵ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2004) *Αστυνομική Βία και ανθρώπινα δικαιώματα* Στο «η Ευρωπαϊκή σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου – πενήντα χρόνια εφαρμογής» 3^ο Συνέδριο ένωσης Ελλήνων ποινικολόγων Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα σ.113

την ορθή απονομή της δικαιοσύνης.²²⁶ Και τούτο διότι μία προανακριτική ομολογία προϊόν βίας που θα οδηγήσει στην καταδίκη του αθώου αφήνει απροστάτευτο το θύμα αφού ο αληθινός δράστης εξακολουθεί να κυκλοφορεί ελεύθερος.²²⁷

Το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι ο φάλαγγας,²²⁸ πολλαπλά χτυπήματα σε όλο το σώμα που προκαλούν έντονο πόνο επί σειρά ημερών σε συνδυασμό με απειλές και εν γένει εξευτελιστική μεταχείριση έχει κριθεί ότι αποτελούν βασανιστήριο.²²⁹ Το δέσιμο, οι εξυβρίσεις, οι απειλές, ο ξυλοδαρμός των κρατουμένων και η πρόκληση σωματικών βλαβών έχει κριθεί ως απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.²³⁰ Ωστόσο οι πέντε μέθοδοι ανάκρισης που αποτελούσαν πάγια τακτική της αγγλικής αστυνομίας έναντι της τρομοκρατίας έχει κριθεί ως απάνθρωπη μεταχείριση και όχι ως βασανιστήριο. Ειδικότερα πρόκειται για την μακρά ορθοστασία μπροστά σε τοίχο, την κάλυψη του κεφαλιού με κουκούλα, τη στέρηση ύπνου, τη μείωση τροφής και την έκθεση σε θόρυβο, μέθοδοι οι οποίες αν και χρησιμοποιούνταν με σκοπό την απόσπαση ομολογιών και πληροφοριών ο πόνος που προκαλούσαν δεν αντιστοιχούσε στην ένταση του πόνου που προκαλούν τα βασανιστήρια.²³¹

Και ενώ η χρήση των βασανιστηρίων είναι απολύτως απαγορευμένη, τα διεθνή κείμενα σιωπούν αναφορικά με την απειλή χρήσης βασανιστηρίων²³² ενώ η νομολογία του ΕΔΔΑ έχει κρίνει επ' αυτών ως προείπαμε. Βέβαια στην Ελλάδα στο άρθρο 137 Α παρ. 4 υπάρχει πρόβλεψη για την τιμώρηση της άσκησης παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και κάθε άλλης σοβαρής προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς

²²⁶ Kaiser, G. *Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας* (απόδοση Α. Πιτσελά) *Υπεράσπιση 1999* σ. 1054

²²⁷ Χριστοφορίδης Χ. (2006) Ο κατηγορούμενος και η υπεράσπισή του *Ποινικά Χρονικά 2006* σ. 865

²²⁸ ΕΔΔΑ, *Aktas v Turkey* 24.4.2003 p. 131, 157, 166, 179, 281, 309, 310 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2003/194.html> ανακτήθηκε 30-1-2022

²²⁹ ΕΔΔΑ, *Selmuni v. France* 28.7.1999 par. 102, 103 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1999/66.html> ανακτήθηκε 30.1.2022

²³⁰ *Tomasi v France* par. 114, 115 <https://policehumanrightsresources.org/tomasi-v-france-application-no-12850-87> και *Ribitsch v Austria* 4-12-1995 p.35 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1995/55.html> ανακτήθηκαν 30.1.2022).

²³¹ ΕΔΔΑ, *Ireland v. England* 18-1-1978 p. 167 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1978/1.html> ανακτήθηκε 30-1-2022

²³² Βαθιώτης, Κ. (2014) Βασανιστήρια για αποτροπή τρομοκρατικής επίθεσης: Απολύτως απαγορευμένα ή κατ' εξαίρεσιν επιτρεπτά; *Νομικό Βήμα Σεπτέμβριος 2014* σ. 1764

που τελούνται κατά την διάρκεια δίωξης ή ανάκρισης ή εξέτασης αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτώματων ή εκτέλεση ποινών ή φύλαξης ή επιμέλειας κρατουμένων (Ιδείτε παράρτημα). Η προβληματική αυτή ενδιαφέρει και δίδεται το εξής παράδειγμα από τη γερμανική νομολογία: νεαρός φοιτητής νομικής απαγάγει εντεκάχρονο γιο τραπεζίτη και ζητά λύτρα 1.000.000ευρω μετά την ομολογία του αρνείται να αποκαλύψει το σημείο που κρατεί τον ανήλικο. Ο αστυνομικός διευθυντής δίδει εντολή σε αστυνομικό υφιστάμενό του – αμφότεροι ήδη κατηγορούμενοι- να απειλήσει τον κρατούμενο απαγωγέα ότι επίκειται η χρήση φρικτών βασανιστηρίων και δη 1. Ξερίζωμα οδόντων, 2. Βιασμός από δύο αφροαμερικανούς 3. Άφιξη με ελικόπτερο ειδικού στην πρόκληση αφόρητων πόνων. Κατόπιν τούτων ο απαγωγέας ομολογεί το σημείο κράτησης του ανηλίκου αλλά όταν φτάνει η αστυνομία το θύμα είναι ήδη νεκρό. Για την ακρίβεια, ο απαγωγέας είχε στραγγαλίσει το θύμα λίγες ώρες μετά την αρπαγή του διότι το τελευταίο θα μπορούσε να ομολογήσει την ταυτότητα του δράστη τον οποίο ήδη γνώριζε ως γνωστό της αδερφής του.

Αναφορικά δε με την προσταγή στο άρθρο 137^A ΠΚ προβλέπεται η τιμώρηση της πράξης ακόμα και έγινε κατόπιν εντολής προϊσταμένου.

Γενικότερα το άρθρο 137^A ΠΚ θεσμοθετήθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 παρ. 2 του Συντάγματος που απαγορεύει ρητά τα βασανιστήρια. Ειδικότερα στο άρθρο 137^A παρ. 1 ορίζεται ότι *«1. Υπάλληλος ή στρατιωτικός, στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη ή η ανάκριση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτώματων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με κάθειρξη, εάν υποβάλλει σε βασανιστήρια κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του με σκοπό: α) να αποσπάσει από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο ομολογία, κατάθεση, πληροφορία ή δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας· β) να το τιμωρήσει· γ) να εκφοβίσει αυτό ή τρίτα πρόσωπα. Με την ίδια ποινή τιμωρείται υπάλληλος ή στρατιωτικός, που με εντολή των προϊσταμένων του ή αυτοβούλως σφετερίζεται τέτοια καθήκοντα και τελεί τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου»*. Τα βασανιστήρια προσδιορίζονται αυθεντικά στην παράγραφο 6 και τυποποιούνται σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία τα βασανιστήρια αποτελούν έγκλημα αποτελέσματος και δη την πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη. Ακόμα και αν τα αίτια πρόκλησης του ψυχικού πόνου δεν είναι αληθή εφόσον προκλήθηκε τόσο έντονος ψυχικός πόνος που διατάραξε την ψυχική ισορροπία του ατόμου τότε

πληρώθηκε η νομοτυπική μορφή του εγκλήματος.²³³ Ως παραδείγματα τέτοιου ψυχικού πόνου έδωσε ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης Γεώργιος Αλέξανδρος Μαγκάκης τα εξής: ψευδής αναγγελία θανάτωσης προσφιλούς προσώπου, η τοποθέτησή μαγνητοφώνου σε κελί κρατουμένου μέσω του οποίου ακούει τη γυναίκα ή το παιδί του να τους βασανίζουν και να εκλιπαρούν να σταματήσουν.²³⁴ Τα βασανιστήρια αποτελούν έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης της σωματικής ακεραιότητας όταν έχουν ως αποτέλεσμα σωματική εξάντληση επικίνδυνη για την υγεία.

Στην δεύτερη κατηγορία βασανιστηρίων συνιστά η χρήση και μόνο χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνικών μέσων με σκοπό την κάμψη της βούλησης του παθόντος. Στο σημείο αυτό ο Έλληνας νομοθέτης πρωτοτυπεί αφού εισάγει ως βασανιστήρια μορφές συμπεριφοράς που δεν είχε συμπεριλάβει η διεθνής σύμβαση κατά των βασανιστηρίων. Η χρήση της φράσης φυσικών ή τεχνικών μέσων είναι τόσο γενική που μόνο με συστατική ερμηνεία του σκοπού τέλεσης μπορεί να προσδιοριστεί. Για παράδειγμα η χρήση παραισθησιογόνων ή χρήση χημικών ουσιών που παραλύουν το νευρικό σύστημα συνιστά βαρύτατη επέμβαση διότι η ελευθερία της βούλησης εκμηδενίζεται με αποτέλεσμα να εξισώνονται με την πρώτη κατηγορία.²³⁵

Το σημαντικό στην παράγραφο 6 που προστέθηκε διά του Ν.4637/2019 είναι η αντικατάσταση του όρου «μεθοδευμένη» που χρησιμοποιούσε στην προηγούμενη μορφή του το ίδιο άρθρο στην παράγραφο 2 με τον όρο «εσκεμμένη». Ο όρος αυτός θα έπρεπε να απαλειφθεί ούτως ώστε να μην περιορίζεται η υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος με κίνδυνο οι βασανιστές να εκφύγουν της τιμωρίας. Αυτή ήταν και η πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη με την ιδιότητα του Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας και συνάδει με τις σχετικές προσκλήσεις του ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης προς τη χώρα μας ούτως ώστε να εναρμονίσει το σχετικό ορισμό με αυτόν που έχει καθιερωθεί διεθνώς και περιγράφεται στο άρθρο 1 §1 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων. Σε κάθε περίπτωση ουδεμία υπόσταση έχει τεχνικά στο ποινικό δικονομικό μας δίκαιο και ορθότερο θα ήταν να

²³³ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2009) Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα *Ποινικά Χρονικά* 2009 σ. 4

²³⁴ Πρακτικά Βουλής 12/11/1984 σ. 1569

²³⁵ Συμεωνίδου – Καστανίδου Ε. (2009) Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα. *Ποινικά Χρονικά* 2009 σ. 8-9

τεθεί η φράση «από πρόθεση».²³⁶ Αφορμή για την εν λόγω εισήγηση υπήρξε η υπόθεση Ζοντούλ κατά Ελλάδος ενώπιον του ΕΔΔΑ στην οποία οι παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που προέρχονταν από βιασμό με κλομπ αμετακλήτως διαπιστωθέντα από το Ναυτοδικείο Χανίων και το Αναθεωρητικό Ναυτοδικείο συνιστούν βασανιστήριο κατά το ΕΔΔΑ, βιασμό κατά το ελληνικό δίκαιο και ράπισμα και ψυχολογική πίεση κατά την ένορκη διοικητική εξέταση του Λιμενικού Σώματος²³⁷

Εντούτοις στην αιτιολογική έκθεση του νόμου ορίζεται ότι : «Με τον όρο "εσκεμμένη" αποδίδεται ο όρος "intentionally" του αγγλικού κειμένου [ενν. Σύμβαση του Ο.Η.Ε. κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CAT)]. Ειδικότερα, με τη χρήση του όρου αυτού επιχειρείται να αποσαφηνιστεί ότι από την έννοια των βασανιστηρίων αποκλείεται μόνο η "απαράσκευη" πρόκληση πόνου, εξάντλησης κλπ - η οποία έχει εξαιρεθεί και από το ΕΔΔΑ από την έννοια των βασανιστηρίων».

Με την ίδια λογική προκειμένου να παρακαμφθεί το “intentionally” στο σκάνδαλο των βασανιστηρίων Ιρακινών κρατουμένων στο Αμπού Γκραιμπ Αμερικανοί και Βρετανοί στρατιώτες επικαλέστηκαν ότι δεν είχαν πρόθεση να τους βασανίσουν αλλά να κάνουν πλάκα.²³⁸ Αποτέλεσμα η επιβολή ποινής μόλις ενός έτους κάθειρξης.²³⁹ Βέβαια, έναντι του νομικισμού που πασχίζει να αποδείξει ότι ο ισχυρισμός δεν είναι σωστός, δεν είναι βασανιστήριο διότι δεν ταιριάζει στο κατάλληλο άρθρο, σύμβαση κλπ στον οποίο προστίθεται ο μαγικός νομικισμός σύμφωνα με τον οποίο ο ισχυρισμός δεν είναι σωστός, δεν είναι βασανιστήριο διότι η χώρα μας έχει κυρώσει νόμους και συμβάσεις και απαγορεύει τα βασανιστήρια²⁴⁰ στέκονται οι αποδείξεις με βιντεοληπτικό υλικό και τα ΜΜΕ που τα αναδεικνύουν έτσι

²³⁶ Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων & της Κακομεταχείρισης - Ετήσια Ειδική Έκθεση OPCAT 2019 σελ. 24-25

https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε 12.9.2021

²³⁷ Ετήσια έκθεση 2017-2018 Εθνικού μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας σελ. 46 [emhdipa_2017_2018_gr.pdf](https://www.synigoros.gr/emhdipa_2017_2018_gr.pdf) (synigoros.gr) – ανακτήθηκε 5.5.2022

²³⁸ <https://www.tanea.gr/2004/05/15/world/toys-basanizan-gia-plaka/> ανακτήθηκε 5-5-2022

²³⁹ <https://www.tanea.gr/2004/05/20/world/ta-dakrya-den-toys-sygkinisan/> ανακτήθηκε 5-5-2022

²⁴⁰ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 165-166

ώστε οι επίσημοι αρνητές να βρίσκουν βάσιμο αντίλογο.²⁴¹ Παρόλα αυτά οι φωτογραφίες που αποτυπώνουν τα βασανιστήρια αποτυπώνουν και τη διασκέδαση των στρατιωτών που ζωγραφίζεται στα γελαστά τους πρόσωπα.²⁴²

Στην παράγραφο 4 του άρθρου 137^Α ΠΚ ορίζεται ότι αξιόποινη είναι κάθε σοβαρή προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ενδεικτικά αναφέρονται οι: σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας, άσκηση παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας, οι οποίες ακόμα και αν δεν υπάγονται στην τυπική έννοια των βασανιστηρίων παραμένουν αξιόποινες. Στο σημείο αυτό ο νομοθέτης κάνει ρητή μνεία στη χρησιμοποίηση του ανιχνευτή αλήθειας, στην παρατεταμένη απομόνωση και στην σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Νομολογιακά ως σοβαρή προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και όχι βασανιστήριο κρίθηκε με το 111/1995 βούλευμα του Στρατοδικείου Λάρισας η περίπτωση Αλβανού λαθρομετανάστη ο οποίος αφότου δραπέτευσε από κλούβα της ΕΛ.ΑΣ. που τον μετέφερε στα σύνορα για απέλαση εισήλθε ξανά στη χώρα παράνομα συνελήφθη και οι αστυνομικοί τον έδεσαν στη σκάλα με χειροπέδες, τον κλωτσούσαν στα οπίσθια, τον κούρεψαν περιμετρικά, τον άλειψαν με βερνίκι παπουτσιών και τον περιέλουσαν με βενζίνη.²⁴³

Η εν λόγω αναφορά αποτελεί πιλότο για τον εφαρμοστή του δικαίου προκειμένου να υπαγάγει προσβολές αντίστοιχης βαρύτητας στον εν λόγω κανόνα. Επιπλέον στην ψυχολογική βία εντάσσεται η ανακοίνωση μίας μέλλουσας να συμβεί συμφοράς στο υπό κράτηση άτομο κατ' εντολήν του δράστη των βασανιστηρίων. Υπάγεται δηλαδή και η απειλή χρήσης βίας – που είδαμε ανωτέρω στο παράδειγμα από τη γερμανική νομολογία – καθώς και ή βία κατά πραγμάτων και η απειλή σοβαρής προσβολής οποιουδήποτε έννομου αγαθού ακόμη και χωρίς τη χρήση βίας π.χ. απειλή

²⁴¹ Cohen, S. (2021) Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο (επιμ. Σ. Βιδάλη), Τόπος, σ. 161

²⁴² <https://www.aljazeera.com/features/2013/7/15/the-scars-of-abu-ghraib>
<https://www.nytimes.com/2007/02/22/arts/television/22stan.html>
<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/us-soldier-who-abused-prisoners-at-abu-ghraib-refuses-to-apologise-for-her-actions-7579422.html>

²⁴³ Σπινέλλης, Δ. (1999). «Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους)» *Υπεράσπιση 1999* σ.846

σε κρατούμενο ότι η εγκυμονούσα σύζυγος του θα κρατηθεί αποκλεισμένη σε ένα νησί.²⁴⁴

Σημαντικό επίσης είναι ότι για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης οι εν λόγω πράξεις θα πρέπει να τελούνται από υπάλληλο σε βάρος ατόμου υπό οποιασδήποτε μορφής κράτησης που βρίσκεται για το λόγο αυτό υπό την εξουσία του. Δια των βασανιστηρίων ο υπάλληλος δεν ασκεί μόνον την εξωτερική βία – η οποία πραγματώνεται ούτως ή άλλως διά της κρατήσεως- αλλά επεμβαίνει στο *forum internum* του κρατούμενου «*επιδιώκοντας την εξουδετέρωση της θέλησής του και τη μετατροπή του σε απλό αντικείμενο εξουσίας.*»²⁴⁵ Πρόκειται για έκφραση της κατάχρησης εξουσίας υπό την έννοια ότι είτε ασκείται αδικαιολόγητα είτε σκόπιμα δεν ασκείται αλλά σε κάθε περίπτωση με τέτοιον τρόπο ώστε να καταστήσει σαφή την κοινωνική θέση ισχύος του δράστη και φυσικά αποτελεί έκφραση της κρατικής εγκληματικότητας.²⁴⁶

Τα βασανιστήρια αποτελούν μία από τις σοβαρότερες προσβολές της ελευθερίας και τούτο αποτυπώνεται στην παρ.1 του άρθρου 137^A ΠΚ σύμφωνα με την οποία ναι μεν αποσκοπούν στην απόσπαση ομολογίας, κατάθεσης, πληροφορίας ή δήλωσης αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας αλλά αποσκοπούν επίσης στον εκφοβισμό και στην τιμώρηση. Ο εκφοβισμός και η τιμώρηση ενέχει τα στοιχεία του εξαναγκασμού, ούτως ώστε το θύμα να ευθυγραμμίσει τη μελλοντική συμπεριφορά του στη βούληση των βασανιστών του, να μην ξανακάνει αυτό για το οποίο βασανίζεται πχ συμμετοχή σε πορεία.²⁴⁷ Επιπλέον, η κρατική εξουσία επιδεικνύει με τον τρόπο αυτό ότι αρνείται να συνδιαλλαγεί και να συνυπάρξει καθ' οιονδήποτε τρόπο με κοινωνικές ομάδες που θέτουν εν αμφιβόλω την υπόστασή της καθώς και με κοινωνικές ομάδες με υποβαθμισμένο κοινωνικό status πχ. αλλοδαποί,

²⁴⁴ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2009) Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα *Ποινικά Χρονικά 2009* σ. 9,10

²⁴⁵ Σπυράκος Δ. (1993) Ποινικοποίηση των βασανιστηρίων: επίσημη στάση και πραγματικότητα *Υπεράσπιση 1993 τομος 1* σ.38

²⁴⁶ Kaiser, G. (1999) Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας (απόδοση Α. Πιτσελά) *Υπεράσπιση 1999* σ.1044

²⁴⁷ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2009) Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα. *Ποινικά Χρονικά 2009* σ. 5

ρομά κλπ. Η αποτελεσματικότητα της ποινικής δίωξης εξασφαλίζεται με την τήρηση των δικονομικών εγγυήσεων και όχι με τη συντέλεση νέων «παράπλευρων» εγκλημάτων κατά τη διάρκειά της και μάλιστα θεσμικών.²⁴⁸

Προς επίρρωση της ως άνω θεώρησης καταγγελίες από διεθνείς οργανώσεις όπως η Διεθνής Αμνηστία και δημοσιεύματα σε μέσα μαζικής επικοινωνίας.²⁴⁹ Επί παραδείγματι: η κακοποίηση Πακιστανών πολιτών, ο δημόσιος ξυλοδαρμός φοιτητή από αστυνομικούς στη Θεσσαλονίκη²⁵⁰ και πλείστα όσα παραδείγματα καταγεγραμμένα από τη Διεθνή Αμνηστία διαχρονικά. Στην έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για την Ελλάδα για το έτος 1992 καταγράφονται εις βάρος κρατουμένων από αστυνομικούς και αξιωματούχους : γροθιές, κλοτσιές, χτυπήματα με ξύλα, ρόπαλα ή γκλόμπ, απειλήθηκαν με περίστροφο, υπέστησαν φάλαγγα, τοποθέτηση μολυβιών ανάμεσα στα δάχτυλα και εν συνεχεία σύνθλιψη των δακτύλων, δέσιμο σε χέρια ή και σε πόδια και ξυλοκόπημα, κάψιμο στα γεννητικά όργανα και τα πόδια, 12 γυναίκες συλληφθείσες για αφισοκόλληση ξυλοκοπήθηκαν και αναγκάστηκαν να σταθούν γυμνές σε κοινή θέα εντός αστυνομικού τμήματος εν αναμονή σωματικής έρευνας, στον εν λόγω χρόνο έγιναν αντικείμενα χλευασμού με χυδαία και εξευτελιστικά σχόλια.²⁵¹ Πλείστες όσες σχετικές περιπτώσεις έχουν καταγραφεί με ύβρεις, χτυπήματα, αποκλεισμό επικοινωνίας²⁵² απειλές για ψευδείς κατηγορίες (αστυνομικός κατά την εξακρίβωση ταυτότητας έβγαλε μαχαίρι και απείλησε τον ερευνώμενο ότι θα τον κατηγορήσει για οπλοκατοχή)²⁵³

²⁴⁸ Σπυράκος Δ. Ποινικοποίηση των βασανιστηρίων: επίσημη στάση και πραγματικότητα σε Υπεράσπιση 1993 τομος 1 σελ.42 και 44

²⁴⁹ Σπινέλλης, Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους) *Υπεράσπιση 1999* σ. 841

²⁵⁰ Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2009) Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα. *Ποινικά Χρονικά 2009* σ. 3

²⁵¹ Amnesty International Report: Greece torture and ill treatment 25-6-1992 p.2 <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250061992en.pdf> – ανακτήθηκε 5.2.2.2022

²⁵² Amnesty International Press Release Greece: Call for independent investigation into ill-treatment of demonstrators 2003 <https://www.amnesty.org/es/wp-content/uploads/2021/06/eur250092003en.pdf> ανακτήθηκε 5.2.2022

²⁵³ Amnesty International Report GREECE: ALLEGED ILL-TREATMENT OF DEMITRE PHOTOPOULOS BY POLICE OFFICERS <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250371998en.pdf> ανακτήθηκε 5.2.2022

Υπάρχουν βασανιστήρια που χάρις τη σύγχρονη τεχνολογία δεν αφήνουν εξωτερικά σημάδια με αποτέλεσμα να είναι δυσχερής η απόδειξή τους.²⁵⁴

Επίσης, έχουν καταγραφεί περιπτώσεις βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης αμέσως μετά τη σύλληψη μέσα στο μέσο μεταφοράς στο αστυνομικό τμήμα ή σε απομακρυσμένα μέρη όπως παραλίες ενώ καταγγέλλεται και κακομεταχείριση έως και 36 ώρες κατά τη διάρκεια των οποίων δεν υπήρξε επικοινωνία ούτε με την οικογένεια πολλώ δε μάλλον με συνήγορο υπεράσπισης.²⁵⁵ Δεν μπορεί να είναι τυχαία η σύμπτωση ότι σε όλες τις καταγγελλόμενες περιπτώσεις οι κρατούμενοι είχαν στερηθεί το δικαίωμα επικοινωνίας με δικηγόρο.²⁵⁶ Η πληροφόρηση του κρατουμένου για τα δικαιώματά του αποτελεί την αφετηρία διαλόγου με το κράτος, διάλογος ο οποίος ως προειπώθηκε δεν είναι πάντα επιθυμητός για την κρατική εξουσία που πλήττεται από το έγκλημα ως πράξη αμφισβήτησής της. Η δε πλήρης και χωρίς καθυστέρηση πρόσβαση σε συνήγορο εγκαθιδρύει τον εν λόγω διάλογο γι' αυτό και ενίοτε παραβλέπεται.

Η Διεθνής Αμνηστία είναι μία μη κυβερνητική οργάνωση άνευ δεσμών με κυβερνήσεις αλλά και άνευ δυνατότητας να διερευνήσει μεθοδικά τη βασιμότητα των καταγγελιών γι' αυτό και η ίδια τις μνημονεύει ως «ισχυρισμούς για κακομεταχείριση (alleged ill treatment)».²⁵⁷ Βέβαια, στις καταγγελλόμενες περιπτώσεις οι μαρτυρίες προέρχονται όχι μόνο από τους ίδιους τους παθόντες αλλά και από τους δικηγόρους τους, τις οικογένειες τους ενώ κάποιες αποδεικνύονται και από ιατρικές γνωματεύσεις.²⁵⁸

²⁵⁴ Kaiser, G. Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας (απόδοση Α. Πιτσελά). *Υπεράσπιση 1999* σ. 1045

²⁵⁵ «Amnesty International Report: Greece torture and ill treatment 25-6-1992 σ.2 <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250061992en.pdf> ανακτήθηκε 5.2.2022, «Amnesty International Greece: “Shut up, we’ll take you barefoot”: The alleged ill-treatment of Andreas Kalamiotis by police Ιούλιος 2001 p.1,2 <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/003/2001/en/> ανακτήθηκε 5.2.2022

²⁵⁶ Amnesty International Report: Greece torture and ill treatment 25-6-1992 p.20 <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250061992en.pdf>

²⁵⁷ Σπινέλλης, Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους) *Υπεράσπιση 1999* σ. 848,849

²⁵⁸ Amnesty International Report: Greece torture and ill treatment 25-6-1992 p.1 <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250061992en.pdf> ανακτήθηκε 5.2.2022

Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπει κανείς ότι οι κρατούμενοι είναι συχνά επικίνδυνοι εγκληματίες οι οποίοι είναι αδύνατον να αντιμετωπιστούν με τυπικές και *comme il faut* συμπεριφορές. Ενδεχομένως δε, να έχει προηγηθεί αντίσταση κατά τη νόμιμη σύλληψη ή προσπάθεια απόδρασης και συνεπώς η ασκηθείσα βία να είναι εύλογη.²⁵⁹ Το ίδιο επιχείρημα δύναται να χρησιμοποιηθεί εξ αντιθέτου εδραζόμενο στην πεποίθηση των αστυνομικών ότι σε περιπτώσεις «δύσκολων» και «επικίνδυνων» κρατουμένων επιτρέπεται να χρησιμοποιούν μεθόδους εκτός νομιμότητας άνευ κυρώσεων. Η τρομοκρατία, το εμπόριο ναρκωτικών και οι εν γένει λεγόμενη βαριά εγκληματικότητα εντάσσεται κατά τη γνώμη τους σε αυτήν την κατηγορία.²⁶⁰

Τρεις είναι οι βασικές κατηγορίες βασανιστηρίων που δύναται να χρησιμοποιήσει η κρατική εξουσία σε βάρος πολίτη εμπλεκόμενου σε ποινική διαδικασία στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα λεγόμενα κατασταλτικά βασανιστήρια τα οποία αποσκοπούν στην απόκτηση πληροφοριών ή και αποδείξεων χρήσιμων για την έγερση κατηγορίας. Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται τα βασανιστήρια με σκοπό την απόκτηση υψηλής σημασίας στρατιωτικών, πολιτικών, οικονομικών πληροφοριών. Στην τρίτη κατηγορία εντάσσονται τα βασανιστήρια με σκοπό την απόσπαση πληροφοριών από το θύμα του βασανισμού προκειμένου να εξουδετερωθεί μία κατάσταση από την οποία κινδυνεύουν η ζωή ή και η σωματική έτερων ανθρώπων. Στη τελευταία αυτή κατηγορία τα βασανιστήρια χαρακτηρίζονται ως προληπτικά ή σωστικά. Η απόσπαση της πληροφορίας αποσκοπεί στη αποσόβηση μιας μεγάλης συμφοράς ή στη διάσωση ενός ή περισσότερων θυμάτων.²⁶¹ Ομοιάζει με την περίπτωση των σωστικών θανατώσεων χαρακτηριστικό παράδειγμα της οποίας είναι η περίπτωση κατά την οποία ένα επιβατικό αεροσκάφος έχει καταληφθεί από τρομοκράτες και κατευθύνεται σε κατοικημένο από χιλιάδες ανθρώπους κτίριο. Αν η κρατική εξουσία επέμβει και καταρρίψει το αεροσκάφος θα θυσιάστούν οι δεκάδες αθώοι επιβάτες αλλά θα σωθούν οι χιλιάδες άνθρωποι που θα σκοτώνονται εξαιτίας της πρόσκρουσης του αεροσκάφους. Κλασικό παράδειγμα σωστικού βασανιστηρίου αποτελεί η περίπτωση στην οποία τρομοκράτης συλλαμβάνεται και ομολογεί την

²⁵⁹ Σπινέλλης, Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους) *Υπεράσπιση 1999* σ. 848

²⁶⁰ Σπινέλλης, Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους) *Υπεράσπιση 1999* σ. 841

²⁶¹ Βαθιώτης, Κ. (2014) Βασανιστήρια για αποτροπή τρομοκρατικής επίθεσης: Απολύτως απαγορευμένα ή κατ' εξαίρεσιν επιτρεπτά; *Νομικό Βήμα Σεπτέμβριος 2014* σ. 1759

τοποθέτηση ενεργοποιημένων χημικών βομβών οι οποίες πρόκειται να εκραγούν εντός τριών ωρών και να αποτελέσουν επώδυνο θάνατο σε χιλιάδες Αθηναίους. Η εκκένωση της Αθήνας εντός τριών ωρών είναι αδύνατη συνεπώς έχει ο αρχηγός της ελληνικής αστυνομίας το δικαίωμα να βασανίσει τον τρομοκράτη προκειμένου να εκμαιεύσει την πληροφορία και με τον τρόπο αυτό να σώσει χιλιάδες Αθηναίους; Δικαιολογείται κατ' εξαίρεση η χρήση των βασανιστηρίων; Σημαντικά κατώτερη δεν μπορεί να είναι ποτέ και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες η προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ακόμα και σε σχέση με την απειλούμενη καταστροφή.²⁶² Σύμφωνα με τον Ανδρουλάκη: «ακόμα και η επιταγή/αρχή για την προστασία της αξίας του ανθρώπου άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος καίτοι την προστασία αυτή αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, υπόκειται εντούτοις κατά την γνώμη μου σε κάποιες εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις, στην αρχή της αναλογικότητας [...] ιδίως καθόσον αφορά σε πράξεις επιπτώσες στην παράγραφο 3 του άρθρου 137^Α ΠΚ που γίνονται ωστόσο απολύτως αναγκαίες για τη σωτηρία της ζωής και την απελευθέρωση των ομήρων ή την πρόληψη με βεβαιότητα επικείμενης τρομοκρατικής ενέργειας που απειλεί τη ζωή αθώων θυμάτων».²⁶³

Όμως η κατ' εξαίρεση κάμψη της απόλυτης απαγόρευσης των βασανιστηρίων μπορεί να ανοίξει την κερκόπορτα που θα οδηγήσει στην υπονόμηση της διότι θα είναι δύσκολο να οροθετηθεί τα νόμιμα και παράνομα βασανιστήρια. όσο πιο προηγμένες είναι ο νομικός πολιτισμός της εκάστοτε χώρας τόσο πιο ισχυρή και η κανονιστική του θωράκιση που αποτρέπει την αποδόμηση των δικαιοκρατικών εγγυήσεων. Διαφορετικά θα επαληθευθούν εκείνοι που παραλληλίζουν την θυσία του κράτους δικαίου με την θυσία των Αθηναίων προς τον Μινώταυρο χάριν της ασφάλειας. Αυτή η θυσία αυτοακυρώνει το κράτος δικαίου διότι για να εξασφαλίσει την συνέχεια του εξαναγκάζεται να απεμπολήσει τις θεμελιώδεις αρχές του. ²⁶⁴ «Η ανθρώπινη

²⁶² Βαθιώτης, Κ. (2014) Βασανιστήρια για αποτροπή τρομοκρατικής επίθεσης: Απολύτως απαγορευμένα ή κατ' εξαίρεσίν επιτρεπτά; *Νομικό Βήμα Σεπτέμβριος 2014* σ. 1762, 1765

²⁶³ Ανδρουλάκης, Ν. (2007) «... να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας» *Ποινικά Χρονικά 2007* σ. 866 υποσημείωση 14

²⁶⁴ Βαθιώτης, Κ. (2014) Βασανιστήρια για αποτροπή τρομοκρατικής επίθεσης: Απολύτως απαγορευμένα ή κατ' εξαίρεσίν επιτρεπτά; *Νομικό Βήμα Σεπτέμβριος 2014* σ. 1780, 1783

αξιοπρέπεια είναι η σημαία του πολιτισμού μας, ο νωτιαίος μυελός μιας συντεταγμένης πολιτείας». ²⁶⁵

Ως πρακτικές λύσεις υπέρ της διασφάλισης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας μπορούν να θεωρηθούν: 1. η ορθότερη εκπαίδευση των αστυνομικών υπαλλήλων ούτως ώστε να τηρούν τις δικονομικές εγγυήσεις κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους ακόμα και σε δυσχερείς περιπτώσεις καθώς και την εκμάθηση για των ορίων χρήσης λελογισμένης βίας στις περιπτώσεις που θεωρείται νόμιμη (αντίσταση, προσπάθεια απόδρασης) και 2. Η σύσταση δικαστικής αστυνομίας -που προτείνεται από τον Γεώργιο Αλέξανδρο Μαγκάκη- προκειμένου η αστυνομική προανάκριση να τίθεται εξ αρχής υπό την εποπτεία δικαστή.²⁶⁶ Οι ίδιες λύσεις προτείνονται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων ερειδόμενες στις συστάσεις των Ηνωμένων Εθνών περί εγκαθίδρυσης Κώδικα συμπεριφοράς των υπαλλήλων που σχετίζονται καθ' οιονδήποτε τρόπο με κρατούμενους. ²⁶⁷ Πράγματι, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έθεσε σε δημόσια διαβούλευση τη νομοθετική του πρωτοβουλία με τίτλο: «Ίδρυση Υπηρεσίας Δικαστικής Αστυνομίας» η οποία ολοκληρώθηκε επιτυχώς την 17.8.2018.²⁶⁸ Στο άρθρο 1 του νομοσχεδίου ορίζεται ότι η υπό σύσταση υπηρεσία θα αποτελείται από πολιτικό και αστυνομικό κλάδο και στο άρθρο 2 ότι οι υπάλληλοί του είναι ανακριτικοί υπάλληλοι υπό την έννοια του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Σκοπός της ίδρυσης της είναι η υποβοήθηση των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών και στα καθήκοντα των υπαλλήλων της είναι -μεταξύ άλλων- η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης και προανακριτικών πράξεων, η εκτέλεση ενταλμάτων σύλληψης και η κατά νόμο διενέργεια αυτόφωρων συλλήψεων.²⁶⁹ Τον Φεβρουάριο του 2022 ανακοινώθηκε ότι

²⁶⁵ Βαθιώτης, Κ. (2014) Βασανιστήρια για αποτροπή τρομοκρατικής επίθεσης: Απολύτως απαγορευμένα ή κατ' εξαίρεσίν επιτρεπτά; *Νομικό Βήμα Σεπτέμβριος 2014* σ. 1784

²⁶⁶ Σπινέλλης, Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους) *Υπεράσπιση 1999* σ.860

²⁶⁷ Kaiser, G. Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας (απόδοση Α. Πιτσελά) *Υπεράσπιση 1999* σ. 1064

²⁶⁸ <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=9718> - ανακτήθηκε 24.2.2022

²⁶⁹ http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2018/07/judge_police.pdf - ανακτήθηκε 24.2.2022

συγκροτήθηκε νέα ομάδα εργασίας για την κατάρτιση νέου νομοσχεδίου για την ίδρυση δικαστικής αστυνομίας²⁷⁰

Η κατάχρηση της εξουσίας στα πλαίσια άσκησης αστυνομικών καθηκόντων είναι τόσο δεδομένη που ανατέθηκε στο Συνήγορο του Πολίτη η σύσταση Εθνικού Μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας από σώματα ασφαλείας και υπαλλήλους καταστημάτων κράτησης με διευρυμένες εξουσίες και δη προανακριτικού οργάνου.²⁷¹

Η προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Το ποινικό δικονομικό μας δίκαιο εξειδικεύει στην πράξη την προστασία των συνταγματικά και διεθνώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Σύμφωνα με το άρθρο 253ΚΠΔ «Αν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται όταν μπορεί βάσιμα να υποτεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί ή να διευκολυνθεί μόνο με αυτήν.» Η έρευνα του άρθρου 253ΚΠΔ αποτελεί ανακριτική πράξη διενεργούμενη από ανακριτή και ανακριτικούς υπαλλήλους κατά το άρθρο 251ΚΠΔ και περιλαμβάνει τη χωρίς χρονοτριβή συγκέντρωση πληροφοριών για το έγκλημα και τους υπαιτίους του, την εξέταση μαρτύρων, τη μετάβαση στο σημείο για τη διενέργεια αυτοψίας συνοδεία πραγματογνωμόνων, την κατάληψη πειστηρίων, τη συλλογή και διατήρηση αποδείξεων και την εξασφάλιση των ιχνών του εγκλήματος. (Ιδείτε Παράρτημα). Συνοψίζοντας η έρευνα έγκειται στην περισυλλογή των υλικών σημείων από τον τόπο του εγκλήματος, η μελέτη του τόπου τέλεσης και των καταλειπόμενων σε αυτόν ενδείξεων που οδηγεί στη διαπίστωση του *modus operandi* του εγκληματία καθώς και – σε ένα βαθμό- του ιστορικού της εγκληματικής πράξης και τέλος τη διακριτική επιτήρηση του χώρου που μπορεί να οδηγήσει στην αποκάλυψη

²⁷⁰ <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/dikastiki-astynomia-sygekrotithike-i-omada-ergasias-gia-shedio-nomoy-toy-yp-dikaiosynis> - ανακτήθηκε 24.2.2022

²⁷¹ Ετήσια Έκθεση Εθνικού Μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας 2020 σελ. 9
https://www.synigoros.gr/resources/docs/240521-ekthesh-emhdipa_-2020_gr.pdf - ανακτήθηκε 15.2.2022

του δράστη δεδομένου ότι πράγματι ενίοτε ο δολοφόνος επιστρέφει στον τόπο του εγκλήματος.²⁷²

Ειδικά δε στο άρθρο 256ΚΠΔ τίθενται οι διατυπώσεις για την έρευνα σε κατοικία. (Ιδείτε Παράρτημα)

Τα άρθρα αυτά συμμορφώνονται με την κανονιστική επιταγή του άρθρου 9 του Συντάγματος, αναφορικά δε με την έρευνα σε κατοικία εκδίδεται κατ'επιταγή του. Αμφότερα δε, συνάδουν πλήρως με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ (Ιδείτε Παράρτημα) το οποίο προστατεύει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, την κατοικία και την αλληλογραφία με τέτοια διατύπωση που επιτρέπει τη διευρυμένη ερμηνεία και εφαρμογή του. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής δεν αφορά μία ζώνη ατομικής αυτονομίας αλλά και τη σφαίρα δημόσιας διάδρασης με τρίτους, η οποία διάδραση εμπίπτει στην έννοια της ιδιωτικής ζωής.²⁷³ Στα πλαίσια της ιδιωτικής ζωής υπάγεται και η εικόνα και για το λόγο αυτό το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η ανάρτηση σε αστυνομικά τμήματα φωτογραφίας ατόμου ως καταζητούμενου για ανθρωποκτονία χωρίς να έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εις βάρος του έβλαψε την κοινωνική του ταυτότητα και την ψυχολογική του ακεραιότητα.²⁷⁴

Στην απόφαση S και Marper v. UK το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η μόνιμη αποθήκευση των δακτυλικών αποτυπωμάτων σε εθνική βάση δεδομένων μετά την παύση της ποινικής δίωξης συνιστά παραβίαση της ιδιωτικής ζωής διότι μπορούν να οδηγήσουν στην ταυτοποίηση. Σοβαρότερη όμως κρίθηκε η μόνιμη αποθήκευση των δειγμάτων DNA που δεν αποκλείεται να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον με επαχθείς συνέπειες για την ιδιωτικότητα του ατόμου. Τα δείγματα αυτά περιλαμβάνουν έναν μοναδικό γενετικό κώδικα και ως εκ τούτου αποτελούν εξαιρετικό προσωπικό δεδομένο από την ανάλυση των οποίων προκύπτει η εθνική καταγωγή, οι συγγενικές σχέσεις, οι οικογενειακές σχέσεις.²⁷⁵ Επιπλέον, συνιστά παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας

²⁷² Αλεξιάδης, Σ. (2006) *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Σάκκουλα σ.207

²⁷³ ΕΔΔΑ, Gillan and Quinton v UK 12.1.2010 p. 61

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-96585%22%7D> ανακτήθηκε 10.2.2022

²⁷⁴ Nikolaishvili v. Georgia 13.1.2009, p. 122, 128

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%5D,%22appno%22:%5B%2237048/04%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-90590%22%5D%7D> ανακτήθηκε 10.2.2022

²⁷⁵ ΕΔΔΑ, S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM 4.12.2008 p. 71,72, 74, 75, 85, 86

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%7D> ανακτήθηκε 10.2.2022

διότι οι εν λόγω άνθρωποι δεν είχαν καταδικαστεί παρόλα αυτά η μόνιμη αποθήκευση του γενετικού υλικού τους και των δακτυλικών αποτυπωμάτων τους εξομοιούται με συμπεριφορά που επιδεικνύεται σε καταδικασμένους.²⁷⁶

Αντίστοιχα, Γαλλίδα υπήκοος που καταγράφηκε από τους Ελβετούς αστυνομικούς στα αρχεία της Αστυνομίας ως πόρνη εξαιτίας του ότι σε τυχαίο έλεγχο στη Γενεύη έφερε κάρτες με το εξής κείμενο: «Ευγενική, ευπαρουσίαστη τριαντάρα ζητά να γνωρίσει κύριο με σκοπό την κοινωνική συναναστροφή» και η οποία όμως ουδέποτε καταδικάστηκε για πορνεία θεωρήθηκε από το ΕΔΔΑ ότι συνιστά παραβίαση του δικαιώματος του σεβασμού στην ιδιωτική ζωή δεδομένου μάλιστα ότι η εν λόγω καταχώριση διατηρήθηκε για πέντε έτη. Η Ελβετία κλήθηκε να αποζημιώσει την προσφεύγουσα με το ποσό των 15.000ευρώ.²⁷⁷

Αντίθετα, η καταχώριση του Gardel σε ειδικό μητρώο δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων μετά την καταδίκη του για βιασμό ανήλικης και η διατήρηση του ονόματός του στην εν λόγω λίστα για χρονικό διάστημα είκοσι έως τριάντα ετών δε θεωρήθηκε από το Δικαστήριο ότι συνιστά παραβίαση της Γαλλίας στην ιδιωτική ζωή του ατόμου και τουτο διότι η κατάρτιση της εν λόγω λίστας αποσκοπούσε στην πρόληψη τέλεσης παρόμοιων ειδεχθέστατων αδικημάτων. Εξάλλου, στη Γαλλία υφίσταται και ένδικο βοήθημα το οποίο δύναται να ασκήσει όποιος θεωρεί ότι λανθασμένα καταχωρίστηκε στην εν λόγω λίστα.²⁷⁸

Μια ενδιαφέρουσα περίπτωση από την ελληνική πραγματικότητα αναφορικά με το άσυλο της κατοικίας η οποία όμως δεν έχει τελεσιδικήσει ακόμα είναι η υπόθεση του Δημήτρη Ινδαρέ. Πρόκειται για έναν ευηπόληπτο πολίτη, σκηνοθέτη στο επάγγελμα παντρεμένο με την Έρση Σπαρτιώτη- Ινδαρέ αρχιτέκτονα στο επάγγελμα με δύο γιούς ο ένας εκ των οποίων ήταν ασκούμενος δικηγόρος και ο άλλος φοιτητής. Η οικογένεια στεγάζεται σε ένα μεσοπολεμικό διώροφο επί της οδού Ματρόζου στο Κουκάκι, η διπλανή κατοικία τελούσε υπό κατάληψη.²⁷⁹ Το βράδυ της 18.12.2019

²⁷⁶ ΕΔΔΑ, S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM 4.12.2008 p. 122 <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%7D> ανακτήθηκε 10.2.2022

²⁷⁷ ΕΔΔΑ, Khelili v Switzerland 18.10.2011 p. 195 https://cnpd.public.lu/dam-assets/fr/legislation/jurisprudence/cedh/cedh_caselaw_dp_fr.pdf ανακτήθηκε 11.2.2022

²⁷⁸ ΕΔΔΑ, Gardel v. France 17.12.2009 par. 68-71 <https://www.legal-tools.org/doc/315a62/pdf/> - ανακτήθηκε 11.2.2022

²⁷⁹ <https://www.lifo.gr/now/greece/dimitris-indares-aisthima-tis-adikias-den-katapinetai> ανακτήθηκε 12.2.2022

πραγματοποιείται επιχείρηση εκκένωσης από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις. «[...]Υπήρχε ένα σκηνικό μάχης, με πυροβολισμούς, φωνές, πτώσεις αντικειμένων. Μου χτυπάει το κουδούνι ένας άνθρωπος λουσμένος με μπογιές, εκτός εαυτού. Με κρυμμένα χαρακτηριστικά, χωρίς διακριτικά ή κάποιο στοιχείο ταυτότητας. Του έκανα την ερώτηση που θα έκανε κάθε ενεργός πολίτης: αν υπάρχει εισαγγελέας ή κάποια νόμιμη άδεια. Έκανε μεταβολή και έφυγε. Αν υπήρχε εισαγγελέας, θα ήταν περιττός κάθε διάλογος(..)» (Συνέντευξη στη Μαρία Κατσούνακη και στην Καθημερινή, 12 Ιανουαρίου 2020)²⁸⁰ Λίγο μετά, η οικογένεια άκουσε θόρυβο στην ταράτσα της κατοικίας και ανέβηκαν να δουν τι συμβαίνει. Εκεί ήρθαν αντιμέτωποι με τον άντρα που είχε χτυπήσει το κουδούνι και με άντρες της Ειδικής Κατασταλτικής Αντιτρομοκρατικής Μονάδας οι οποίοι βιαιοπράγησαν κατά του πατέρα και των υιών, τους έδεσαν πισθάγκωνα τους έβριζαν σκαιότατα και απείλησαν τη μητέρα ότι αν δεν κατέβει μόνη της θα την πετάξουν από τις σκάλες. Ο πατέρας και οι υιοί συλλαμβάνονται – οι τελευταίοι μάλιστα με τις κάλτσες-, προσάγονται στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών.²⁸¹ στη συνέχεια μεταφέρονται στο νοσοκομείο Ερυθρός Σταυρός για να τους παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες στα επείγοντα και να εξεταστούν περαιτέρω.²⁸²

Η συνέχεια δίδεται από τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών ο οποίος αρχειοθετεί την έγκληση της οικογένειας Ινδαρέ για τα αδικήματα της απειλής και της εξύβρισης και κρίνει ως αβάσιμη την έγκληση για το αδίκημα της σωματικής βλάβης. Η οικογένεια προσφεύγει στον Εισαγγελέα Εφετών. Συνακόλουθα, στον πατέρα και στους υιούς απαγγέλλονται πλημμεληματικές κατηγορίες για αντίσταση κατά της αρχής και στους

²⁸⁰ <https://www.2020mag.gr/themata/932-o-kafkikos-efialtis-tou-dimitri-indare> ανακτήθηκε 12.2.2022

²⁸¹ <https://www.2020mag.gr/themata/932-o-kafkikos-efialtis-tou-dimitri-indare>
<https://www.ethnos.gr/greece/article/78500/syzygosdhmhtrhindarestoethnosgrhelassynelabelathosanthropoysstokoykaki>
<https://www.lifo.gr/now/greece/dimitris-indares-aisthima-tis-adikias-den-katapinetai> Ανακτήθηκαν 12.2.2022

²⁸² <https://astinomiko.gr/%CF%83%CF%8D%CE%B6%CF%85%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CF%84%CE%B7-%CE%BF-%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CE%AF%CF%87%CE%B5-%CF%87%CF%84/>
<https://www.flash.gr/greece/1566431/dimitris-indares-fwtografies-toy-skinotheti-poy-traymatise-i-astynomia-vids-kai-pics>

υιούς επιπλέον για συμμετοχή στην κατάληψη. Συμμετοχή η οποία δεν επιβεβαιώθηκε από DNA και δακτυλικά αποτυπώματα που εντοπίστηκαν στο υπό κατάληψη οίκημα και εξετάστηκαν στα εργαστήρια της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών.²⁸³ Αυτή ήταν η εκδοχή της Αστυνομίας η οποία μάλιστα στην επίσημη ανακοίνωση της ισχυρίστηκε ότι στην κατοικία Ινδαρέ οδηγήθηκαν διότι είχε προηγηθεί ρίψη αντικειμένου από την ταρατσα τους κατά αστυνομικών.²⁸⁴

Η υπόθεση δεν έχει εκδικαστεί ακόμη αλλά σημασία έχει η οπτική του καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου στη Νομική Αθηνών Ν. Αλιβιζάτου ως επικεφαλής της Επιτροπής που συστάθηκε το Νοέμβριο του 2019 από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη με σκοπό την «τακτική παρακολούθηση της διαδικασίας υλοποίησης παρατηρήσεων και πορισμάτων του Συνηγόρου του Πολίτη που αφορούν στη διοικητική διερεύνηση πειθαρχικών παραπτωμάτων της Αστυνομίας».²⁸⁵ Σύμφωνα με την εν λόγω οπτική του λοιπόν παρατίθεται αυτολεξεί: *«Η δικαίωση θα είναι-διότι φυσικά διώκεται ο ίδιος ο Ινδαρές, είναι τρελό αυτό που συμβαίνει αλλά διώκεται-να αθωωθεί στο δικαστήριο. Από κει και πέρα θέλω να πιστεύω ότι προσέφυγε στο Συνήγορο του Πολίτη που είναι αρμόδιος για να κάνει τη σχετική έρευνα και θα επιβληθούν κυρώσεις αν αποδειχτεί ότι η αστυνομία εκείνη τη μέρα δεν έκανε καλά τη δουλειά της. Η προσωπική μου γνώμη-και το λέω χωρίς να αναφέρω το όνομα του Ινδαρέ στο βιβλίο-είναι ότι εκείνη τη μέρα η αστυνομία δεν φέρθηκε με τον επαγγελματισμό που έπρεπε. Της έφυγαν μέσα από τα χέρια αυτοί που τους πετούσαν ζεματιστά νερά και για να καλύψει τα νώτα της τα βάζει με τον Ινδαρέ. Από που τα βγάζω αυτά; Έχω λόγους να πιστεύω ότι τα ξέρω».*²⁸⁶

Η τύχη της Επιτροπής, δηλαδή η εν τοις πράγμασι παύση της²⁸⁷ μάλλον αποδεικνύει τα λεγόμενα του καθηγητή, ότι δηλαδή η αστυνομική βία ζει και βασιλεύει και δε σκοπεύει να παταχθεί ούτε κατ'έπιφαση.²⁸⁸ Σε αυτό συνηγορεί και το από

²⁸³ <https://www.2020mag.gr/themata/932-o-kafkikos-efialtis-tou-dimitri-indare> ανακτήθηκε 12-2-2022

²⁸⁴ <https://www.kathimerini.gr/society/1056730/archigeio-el-as-stin-katalipsi-tis-odoy-matrozoy-symmeteichan-ta-dyo-aderfia-poy-synelifthisan-se-diplani-taratsa/> Ανακτήθηκε 12-2-2022

²⁸⁵ <https://www.dikastiko.gr/eidhsh/systathike-epitropi-gia-tin-astynomiki-via/> Ανακτήθηκε 12-2-2022

²⁸⁶ <https://www.2020mag.gr/themata/932-o-kafkikos-efialtis-tou-dimitri-indare> Ανακτήθηκε 12-2-2022

²⁸⁷ <https://www.kathimerini.gr/society/561288208/n-alivizatos-echei-papsei-na-yparchei-i-epitropi-diareynisis-astynomikis-vias/> Ανακτήθηκε 12-2-2022

²⁸⁸ <https://www.lifo.gr/now/greece/ponao-mia-olokliri-hora-fonazei-os-edo-me-tin-diahroniki-astynomiki-barbarotita> Ανακτήθηκε 12-2-2022

4.5.2020 Πόρισμα της ως άνω επιτροπής που παραδόθηκε στον αρμόδιο υπουργό Προστασίας του Πολίτη. ²⁸⁹

Το DNA ως αποδεικτικό μέσο

Στο άρθρο 201ΚΠΔ προβλέπεται η υποχρεωτική λήψη γενετικού υλικού για την ανάλυση DNA προκειμένου να διαπιστωθεί η ταυτότητα του δράστη κακουργήματος ή πλημμελήματος το οποίο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ένα έτος. (Ιδείτε Παράρτημα) Λόγω της μοναδικότητας του DNA και της συνακόλουθης αξιοποίησης του η προβληματική της εν λόγω διάταξης έγκειται στην υποχρεωτικότητα της λήψης, στη δημιουργία βάσης δεδομένων γενετικών υλικών και στις προϋποθέσεις διατήρησης των δεδομένων στο βαθμό που προσβάλλονται ανθρώπινα δικαιώματα διεθνώς, συνταγματικά και νομοθετικά κατοχυρωμένα.

Το DNA (δεσοξυριβοζονουκλεϊκό οξύ) είναι «ο γενετικός κώδικας ή το χημικό μόριο που έχει όλες τις γενετικές πληροφορίες για τη δημιουργία του οργανισμού που το περιλαμβάνει» ²⁹⁰. Το DNA λαμβάνεται από ιστικά υπολείμματα τα οποία μπορεί να είναι νωπά πχ: ολικό αίμα, επιθηλιακά κύτταρα στοματικού βλεννογόνου, θύλακες τριχών, σπέρμα, κύτταρα αμνιακού υγρού και των χοριακών λαχνών κάθε είδος ιστού ή αποξηραμένα πχ: αποξηραμένες κηλίδες αίματος και σπέρματος, νεκροτομικό υλικό εκταφής, υλικό βιοψίας, ο πολφός των οδόντων, ο μυελός των οστών και το οστόν αυτό καθ' εαυτό. Η μοναδικότητα της γενετικής ταυτότητας του ατόμου έχει διττή χρησιμότητα συμβάλλοντας αφενός στην αναγνώριση της ταυτότητας προσώπων αφετέρου στην ταυτοποίηση βιολογικού υλικού με πρόσωπα.²⁹¹

Για τους λόγους αυτούς ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της

²⁸⁹ <https://sdppa.aegean.gr/sites/default/files/anakoinoseis/files/%CE%A0%CF%8C%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1%20%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE%CF%82%20%CE%91%CE%BB%CE%B9%CE%B2%CE%B9%CE%B6%CE%AC%CF%84%CE%BF%CF%85.pdf>

<https://vouliwatch.gr/news/article/porisma-alivizatoy-astynomiki-via> ανακτήθηκαν 12-2-2022

²⁹⁰ Κατσώρχης, Θ. (1987) *Ειδικά θέματα σύγχρονης βιολογίας*, Αθήνα σ.24

²⁹¹ Πολλάτου, Ι. (2001) Ανάλυση του DNA και νέοι ορίζοντες στη διερεύνηση του εγκλήματος *Ποινική Δικαιοσύνη ΙΙ Νοέμβριος 2001* σ. 1179

οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Δεδομένων) (σ.σ. έτσι εφεξής) εντάσσει τα γενετικά δεδομένα στα υπό προστασία δικαιώματα τα οποία ορίζει στο άρθρο 4 περ. 13 ως «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν τα γενετικά χαρακτηριστικά φυσικού προσώπου που κληρονομήθηκαν ή αποκτήθηκαν, όπως προκύπτουν, ιδίως, από ανάλυση βιολογικού δείγματος του εν λόγω φυσικού προσώπου και τα οποία παρέχουν μοναδικές πληροφορίες σχετικά με την φυσιολογία ή την υγεία του εν λόγω φυσικού προσώπου.» Του ορισμού έχει προηγηθεί η αιτιολογική σκέψη υπό στοιχείο 34 σύμφωνα με την οποία ως τρόποι ανάλυσης βιολογικού δείγματος του εν λόγω φυσικού προσώπου μνημονεύονται: «[...] χρωμοσωμική ανάλυση δεσοξυριβονουκλεϊκού οξέος (DNA) ή ριβονουκλεϊκού οξέος (RNA) ή από την ανάλυση άλλου στοιχείου που επιτρέπει την απόκτηση ισοδύναμων πληροφοριών.»

Ο ίδιος ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Δεδομένων στο άρθρο 2 παρ. 2 περ. δ θέτει την εξαίρεση της εφαρμογής του σε περιπτώσεις που αφορούν την επεξεργασία των δεδομένων «από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και πρόληψης έναντι κινδύνων που απειλούν τη δημόσια ασφάλεια.»

Η Σύσταση R87(15) του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη χρήση προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα ήταν αποτέλεσμα της αυξανόμενης χρήσης των τεχνολογικών μέσων στις δράσεις της αστυνομίας και αποσκοπούσε στην εξισορρόπηση μεταξύ της ανάγκης για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και συνακόλουθα την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και της προστασίας της ιδιωτικότητας και των ελευθεριών των προσώπων. Σύμφωνα με τη Σύσταση αυτή κάθε κράτος – μέλος οφείλει να ιδρύσει μία ανεξάρτητη αρχή επιβλέπουσα της δράσης της αστυνομίας επί των προσωπικών δεδομένων. Η συλλογή των προσωπικών δεδομένων θα διενεργείται στο βαθμό που αποσκοπεί στην αποτροπή πραγματικού κινδύνου ή την κατάπνιξη συγκεκριμένου αδικήματος. Απαγορεύεται η συλλογή προσωπικών δεδομένων ερειδόμενων αποκλειστικά στην φυλετική καταγωγή, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, τη σεξουαλική συμπεριφορά, την πολιτική κατεύθυνση ή τη συμμετοχή σε οργανώσεις απαγορευμένες. Επιτρέπεται όμως κατ'εξαίρεση εάν πρόκειται για συγκεκριμένη έρευνα εξαιτίας συγκεκριμένου γεγονότος σχετικού. Από τα

συλλεγέντα δεδομένα θα πρέπει να αποθηκεύονται αυτά που είναι απολύτως ακριβή και σχετίζονται με τον αστυνομικό λόγο για τον οποίο συλλέγησαν.²⁹²

Για τη χρήση της ανάλυσης DNA στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης εκδόθηκε η Σύσταση R(92) 1 του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία όμως, όπως όλες οι συστάσεις δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τα Κράτη μέλη.

Η συλλογή και ανάλυση dna σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα στο βαθμό που απαιτείται η προηγούμενη συναίνεση του υπόπτου και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις γραπτή (στις χώρες του common law). Στις υπόλοιπες χώρες είναι ενδεχόμενος και ο εξαναγκασμός. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε θεωρήσει τον εξαναγκασμό σε παροχή δείγματος αίματος ως παραβίαση των άρθρων 5 και 8 της ΕΣΔΑ. Η καταφυγή στην ανάλυση DNA (ήτοι για ποια αδικήματα) και οι προϋποθέσεις (συναίνεση ή εξαναγκασμός) συλλογής του διαφέρει από χώρα σε χώρα και εναπόκειται στο εσωτερικό δίκαιο να τα διευκρινίσει. Για την αρχή της ισότητας των όπλων τα κράτη πρέπει να εξασφαλίσουν την πρόσβαση στην ανάλυση dna στην υπεράσπιση του υπόπτου ως ειδικό μέσο απόδειξης είτε μέσω δικαστικής απόφασης, είτε μέσω ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα.

Σύμφωνα με την οδηγία R(92)1 η συλλογή και ανάλυση DNA πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα προσωπικά δεδομένα. Η δημιουργία βάσης δεδομένων με γενετικό υλικό ικανοποιεί μεν την ανάγκη για τη διασφάλιση της νομιμότητας αλλά η ανεξέλεγκτη χρήση των δεδομένων αυτών θέτει σε κίνδυνο και τα προσωπικά δεδομένα και ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι, η Σύσταση θέτει τις προϋποθέσεις διατήρησης ή καταστροφής δειγμάτων και δεδομένων. Ο βασικός κανόνας είναι ο εξής: «δείγματα ή άλλοι σωματικοί ιστοί που έχουν ληφθεί από άτομα για ανάλυση DNA δεν πρέπει να διατηρούνται μετά την έκδοση της δικαστικής απόφασης για την υπόθεση για την οποία ελήφθησαν». Οι εξαιρέσεις σύμφωνα με τις οποίες επιτρέπεται η διατήρηση του δείγματος είναι οι εξής: 1. Είναι αναγκαία για λόγους που συνδέονται με το άτομο από το οποίο ελήφθη, 2. Εάν το άτομο καταδικάστηκε για σοβαρή αξιόποινη πράξη εναντίον της ζωής, της ακεραιότητας και της ασφάλειας πολιτών, 3. Εφόσον το άτομο το ζητήσει 4. Εάν δεν μπορεί να αποδοθεί σε ένα μόνο άτομο, 5. Εάν αφορά ζήτημα τρομοκρατίας οπότε

292

<https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-04/Recommendation%20No.%20R%2887%29%2015%20%5BEnglish%5D.pdf>

εναπόκειται στην εσωτερική νομοθεσία να εξειδικεύσει τους χρόνους διατήρησης του δείγματος και των αποτελεσμάτων ακόμα και αν δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη ή δεν έχει καταδικαστεί.²⁹³

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Ψήφισμα της 9ης Ιουνίου 1997 σχετικά με την ανταλλαγή αποτελεσμάτων ανάλυσης του DNA (97/C 193/02) αναγνωρίζοντας τις δυνατότητες που παρέχει το γενετικό υλικό για την εξιχνίαση εγκλημάτων θέτει τις αρχές για τη δημιουργία εθνικών βάσεων δεδομένων με κοινή κωδικοποίηση ούτως ώστε να είναι δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών. Στη βάση θα αποθηκεύεται εκείνο το τμήμα του γενετικού υλικού που δεν παρέχει πληροφορίες για τις κληρονομικές ιδιότητες αλλά το κάθε κράτος θα αποφασίζει για ποια αδικήματα θα αποθηκεύει αποτελέσματα ανάλυσης DNA. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζοντας τι διακυβεύεται καθ'όλη τη διαδικασία της αξιοποίησης του γενετικού υλικού αρχής γενομένης από τη λήψη του ορίζει ότι η λήψη του DNA πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να προστατεύει τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου καθώς και ότι οι εθνικές έννομες τάξεις θα πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένες με την ευρωπαϊκή σύμβαση αριθ. 108 για την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (σ.σ. ο εκ των υστέρων θεσμοθετηθείς Ευρωπαϊκός Κανονισμός 2016/679 για τα προσωπικά δεδομένα έλυσε με ακρίβεια την ευθυγράμμιση των εθνικών νομοθεσιών για τα προσωπικά δεδομένα) και καθώς και με τη Σύσταση R87(15) του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη χρήση προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα.²⁹⁴ Εντεκα χρόνια αργότερα δυνάμει της απόφασης 615 του 2008 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάθε κράτος μέλος υποχρεούται όχι μόνο να δημιουργήσει αρχεία DNA με σκοπό τη διερεύνηση αξιόποινων πράξεων αλλά και να παρέχει πρόσβαση στα άλλα κράτη μέλη στην αυτοματοποιημένη αναζήτηση γενετικών αποτυπωμάτων. Η προβληματική αναφορικά με τη δημιουργία βάσης γενετικών δεδομένων έγκειται στο ότι ενώ η ανάλυση του γενετικού υλικού στα πλαίσια εξιχνίασης υπαρκτού εγκλήματος υπό

²⁹³ Σπινέλλη, Κ. Η Σύσταση NO R (92) 1 για τη χρήση της ανάλυσης dna στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης – Αξιοποιήσεις χωρίς καταχρήσεις. *Ποινικά Χρονικά 2001* σελ.286-288

²⁹⁴ [https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y0624\(02\):EL:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y0624(02):EL:HTML)

ανακτήθηκε 26-2-2022

προϋποθέσεις θεωρείται προσβολή μεν της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης ²⁹⁵ του υπόπτου δικαιολογημένη δε, η ανάλυση που διατάσσεται με το ενδεχόμενο να γίνει χρήση του σε μελλοντικές ποινικές διαδικασίες δεχόμενοι ως γεγονός ότι το ίδιο άτομο ενδέχεται να τελέσει και άλλα εγκλήματα στο μέλλον ή ακόμα και να έχει ήδη τελέσει άλλα εγκλήματα, για τα οποία ωστόσο δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε ενδείξεις ενοχής συνιστά προσβολή της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης του ατόμου κατά παράβαση των αρχών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. ²⁹⁶

Το άρθρο 201ΚΠΔ, όπως και το προγενέστερο 200^Α ΚΠΔ, προβλέπει την υποχρεωτικότητα της λήψης γεγονόσ που θέτει τον προβληματισμό αναφορικά με τις εγγυήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, προβληματισμός που ετέθη από το καθ' ύλην αρμόδιο υπουργείο αυτό τη Προστασία του Πολίτη προς τον Άρειο Πάγο. Επ' αυτού εξεδόθη η με αρ. 15/2011 Γνωμοδότηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου σύμφωνα με την οποία στα άρθρα 96, 25 παρ. 1 εδ.α και β του Συντάγματος προβλέπεται η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης υπό την έννοια της τιμώρησης των ενόχων ως καθήκον της πολιτείας. Στα πλαίσια του κράτους δικαίου εντάσσεται η αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας και υπό αυτήν την έννοια η ποινική διαδικασία έχει καταναγκαστικό χαρακτήρα. (Γνωμοδότηση ΑΠ 15/2011 σελ.2,3) Ο καταναγκαστικός χαρακτήρας εκδηλώνεται σε όλες τις εκφάνσεις της ποινικής διαδικασίας ακόμα και σε προγενέστερες μεθόδους αναζήτησης του δράστη ενδεικτικά στην αναγκαστική λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων, στη σωματική έρευνα, στη διενέργεια αλκοτέστ. (Γνωμοδότηση ΑΠ 15/2011 σελ.16,17) Στη σελίδα 15 λοιπόν διατυπώνεται ρητά ότι : *«η εκτέλεση της υποχρέωσης του διωκτικού οργάνου δεν εξαρτάται από τη θέληση του κατηγορουμένου ο οποίος υποχρεούται να ανεχθεί τη*

²⁹⁵ Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού αναπτύχθηκε και προσδιορίστηκε κατά περιεχόμενο από τη γερμανική κυρίως νομολογία και θεωρία ως το δικαίωμα του καθενός από εμάς να αποφασίζει ο ίδιος ή η ίδια ποιος, τι, από που και για ποιο σκοπό θα γνωρίζει γι' αυτόν/ήν. Λαζαράκος Γ. (2001) Βιομετρία: Προστασία των προσωπικών δεδομένων μέσω της επεξεργασίας ευαίσθητων (σωματικών) πληροφοριών *Ποινική Δικαιοσύνη*, 11 Νοέμβριος 2001 σ.1165

²⁹⁶ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε. Ανάλυση DNA και ποινική δίκη : το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο (2011) *Ποινικά Χρονικά*, τ. ΞΑ, τεύχ. 1, σελ. 7

λήψη του αναγκαίου γενετικού υλικού και σε περίπτωση δυστροπίας την δια της αναγκαιούσης βίας λήψη αυτού»²⁹⁷

Συνεπώς η υποχρεωτικότητα είναι δεδομένη, η αρχή της αναλογικότητας όμως θα κρίνει το θεμιτό των πράξεων των διωκτικών οργάνων οι οποίες επ' ουδενί δεν πρέπει να φτάνουν σε βαθμό βασανιστηρίου. Αυτός είναι ο κανόνας που διέπει την αναλογικότητα της βίας και έχει κριθεί από το ΕΔΔΑ. Ειδικότερα, στην υπόθεση Saunders κατά Ηνωμένου Βασιλείου στη σκέψη 69 το ΕΔΔΑ δεν αποκλείει «την απόσπαση από το σώμα ενός ατόμου υλικών, τα οποία μπορούν να υπάρχουν στον εξωτερικό κόσμο και ανεξάρτητα από τη βούλησή του» τέτοιο υλικό είναι και το DNA.²⁹⁸ Επίσης, με αφορμή την υπόθεση Jalloh κατά Γερμανίας η οποία ναι μεν δε σχετιζόταν με τη λήψη dna καθεαυτού αλλά το ερώτημα που τίθετο επί της ουσίας ήταν αν το σώμα του κατηγορουμένου μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συλλογής αποδείξεων το ΕΔΔΑ έκρινε ότι τα άρθρα 3 και 8 της ΕΣΔΑ δεν αποκλείουν ακόμα και τη χρήση βίας για την απόσπαση υλικού όταν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να εξασφαλιστούν αποδείξεις για τη συμμετοχή του ατόμου σε κάποια αξιόποινη πράξη. Κριτήρια-προϋποθέσεις για τη χρήση βίας είναι: 1. η βαρύτητα του εγκλήματος, 2. Τα λιγότερο επαχθή μέτρα να μην ήταν εφικτά, 3. η πράξη να μη συνεπάγεται κίνδυνο πρόκλησης σοβαρών βλαβών στην υγεία του υπόπτου και τέλος αναφορικά με το βαθμό της έντασής της: η πράξη να μη συνιστά απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, όπως συμβαίνει όταν προκαλείται ισχυρός πόνος.²⁹⁹

Στην Ελλάδα η ανάλυση DNA για λογαριασμό της Αστυνομίας το 1994 πραγματοποιείται από το εργαστήριο του Τμήματος του Χημείου της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών (ΔΕΕ), το οποίο το 2003 έγινε ανεξάρτητο τμήμα, συγκεκριμένα το Τμήμα Ανάλυσης Βιολογικών Υλικών (TABY) και το 2012 έγινε η Υποδιεύθυνση Βιολογικών και Βιοχημικών Εξετάσεων και Αναλύσεων (YBBEA). Η

²⁹⁷ Γνωμοδότηση 15/2011 Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου <https://eisap.gr/%CE%B3%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-15-2011/> ανακτήθηκε 22.2.2022

²⁹⁸ ΕΔΔΑ, Saunders v UK 17.12.1996 <https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1996/65.html> ανακτήθηκε 22-2-2022

²⁹⁹ ΕΔΔΑ Jalloh v. Germany 11.7.2006 p.71, 72 <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22fulltext%22:%5B%22Jalloh%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-76307%22%5D%7D> ανακτήθηκε 22-2-2022

Υποδιεύθυνση αυτή αποτελείται από 4 τμήματα: το Τμήμα Διοίκησης, το TABY, που αναλύει τα πειστήρια απ' όλες τις εγκληματικές ενέργειες που έχουν γίνει στην ελληνική επικράτεια, το Τμήμα Εθνικού Αρχείου Δεδομένων Γενετικών Τύπων, όπου πραγματοποιείται η καταχώριση γενετικών τύπων που έχουν προκύψει από κάποια σκηνή εγκλήματος, αλλά δεν μπορούν να αποδοθούν σε συγκεκριμένο άτομο, καθώς και γενετικών τύπων ατόμων που θεωρούνται ύποπτοι βάσει της νομοθεσίας.³⁰⁰

Η αξιοποίηση της ανάλυσης DNA εκτός από το προφανές διακύβευμα της προσβολής ανθρώπινης αξιοπρέπειας ενέχει και προσβολής της χρηστής απονομής δικαιοσύνης και αυτό οφείλεται στην τηρούμενη διαδικασία. Για παράδειγμα, δείγμα DNA που περισυνελέγη από τόπο ληστείας ταυτιζόταν με το DNA υπόπτου σε έξι γονιδιακές περιοχές δίνοντας σύμφωνα με τη στατιστική επεξεργασία που έκανε χρήση της εθνικής βάσης δεδομένων της Μεγ.Βρετανίας πιθανότητες λάθους 1/32.000.000. Η ανάλυση οδήγησε τον ύποπτο στη φυλακή και όταν διενεργήθηκε επανεξέταση μετά από αρκετούς μήνες η ανάλυση έγινε σε σύστημα 10 γονοτυπικών περιοχών και παρουσίασε μη ταύτιση του DNA πειστηρίου-υπόπτου στα 4 σημεία. Με την επανεξέταση φάνηκε η λανθασμένη ερμηνεία της πρώτης ανάλυσης DNA. Η αντίστοιχη βρετανική διεύθυνση εγκληματολογικών ερευνών το Forensic Science Service εξετάζει 10 γενετικές περιοχές και το FBI 13 γενετικές περιοχές προκειμένου να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα παρόμοιων λαθών. Είναι γεγονός ότι όσο μικρότερη η εθνική βάση δεδομένων τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα λάθους κατά τη μέθοδο ταυτοποίησης μέσω DNA ανάλυσης.³⁰¹

Μία περίπτωση που απασχόλησε την ελληνική δικαιοσύνη και ανέδειξε όλες τις προβληματικές εκφάνσεις της αξιοποίησης του γενετικού υλικού σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας εν σχέσει με τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η εξής: Η Ηριάννα 29 χρονη διδακτορική φοιτήτρια της Φιλοσοφικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, το βράδυ της 14.3.2011 κοιμάται στο σπίτι του συντρόφου της Κωνσταντίνου Παπαδόπουλου, φοιτητή στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο οπότε και η

³⁰⁰ Συνέντευξη της διευθύντριας της υπηρεσίας δρ Αικατερίνης Κονδύλη βιοχημικού στην lifo (https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/154447/mia-episkepsi-sta-ergastiria-toy-ellinikoy-csi-edo-poy-eksixniazontai-ta-megalytera-egklimata) ανακτήθηκε 24.2.2022

³⁰¹ Πολλάτου, Ι. (2001) Ανάλυση του DNA και νέοι ορίζοντες στη διερεύνηση του εγκλήματος *Ποινική Δικαιοσύνη* 11 Νοέμβριος 2001 . 1183

αντιτρομοκρατική κάνει έφοδο.³⁰² Αμφότεροι οδηγούνται στον ανακριτή. Η Ηριάννα έδωσε δείγμα DNA οικειοθελώς και αφήθηκε ελεύθερη.

Τον Ιανουάριο του 2013, και ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη η δίκη του συντρόφου της (ο οποίος αρχικά κατηγορήθηκε για συμμετοχή στη "Συνωμοσία Πυρήνων της Φωτιάς" λόγω φιλικών σχέσεων με άτομα που κρίθηκαν μεν ύποπτα, δεν είχαν όμως κατηγορηθεί για συμμετοχή στους Πυρήνες, παραπέμφθηκε σε δίκη και αθωώθηκε αμετάκλητα) εκδόθηκε ένταλμα σύλληψης για την ίδια την Ηριάννα. Το ένταλμα αυτό ενέπλεκε την Ηριάννα: 1. με τους Πυρήνες με μόνη σύνδεση τη σχέση με τον σύντροφό της και 2. με όπλο που βρέθηκε το 2011 στην Πολυτεχνειούπολη Αθηνών. Ειδικότερα, τον Οκτώβριο του 2012, σύμφωνα με την εργαστηριακή πραγματογνωμοσύνη επί των όπλων συνδέθηκε μέρος του DNA της Ηριάννας "με μείγμα DNA τουλάχιστον 2 ατόμων εκ των οποίων το ένα γυναίκας".³⁰³ Η υπεράσπιση ενόψει της εκδίκασης της υπόθεσης ζήτησε το δείγμα DNA προς επανέλεγχο για να λάβει το εξής απαντητικό έγγραφο της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών: «το δείγμα έχει καταναλωθεί πλήρως κατά τις εργαστηριακές εξετάσεις». Ο γενετιστής-σύμβουλος της οικογένειας αμφισβήτησε το αποτέλεσμα της εργαστηριακής εξέτασης. Επεσήμανε ότι η ποσότητα δείγματος στον γεμιστήρα ήταν 174 pikogram, ενώ η ελάχιστη αναγκαία ποσότητα για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων είναι (σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία) 200 pikogram. Διαπίστωσε ακόμα ότι από τους συνολικά 16 γενετικούς «τόπους», υπήρχε ταύτιση μόνο στους επτά. Ο εισαγγελέας πρότεινε την παραπομπή σε δίκη την Ηριάννα με το σκεπτικό ότι «η διάσταση απόψεων σχετικών με τις ειδικές επιστημονικές γνώσεις επιβάλλει τον δημόσιο ακροαματικό έλεγχο των απόψεων αυτών».³⁰⁴ Ευλόγως λοιπόν η υπεράσπιση αμφισβητεί την εγκυρότητα του κατηγορητηρίου που ερείδεται σε δείγμα DNA που έχει λήξει. Ακολούθησε η καταδίκη της σε 13 χρόνια κάθειρξη, χωρίς αναστολή, τον Ιούνιο του 2017, με μόνο ενοχοποιητικό στοιχείο το αμφιλεγόμενο δείγμα DNA. Ενδεικτικό στο σκεπτικό της απόφασης είναι η λήψη υπόψη της ερωτικής της σχέσης με τον αθώο Κωνσταντίνο

³⁰² <https://medium.com/@YiannisBab/iriana-was-an-ordinary-29yo-academic-31f80c94696c> - ανακτήθηκε 24.2.2022

³⁰³ <https://www.news247.gr/koinonia/ypothesi-iriannas-perikli-to-chroniko.6628202.html> -ανακτήθηκε 24.2.2022

³⁰⁴ <https://www.kathimerini.gr/919716/article/epikairothta/ellada/h-hrianna-o-periklhs-oi-pyrhnes-kai-to-dna> - ανακτήθηκε 24.2.2022

Παπαδόπουλο ³⁰⁵ και την ποινικοποίηση ακόμα και ταξιδιών : “Γίνονται ταξίδια στο εξωτερικό, όπως στη Βαρκελώνη του Περικλή Μπ. και του Κωνσταντίνου Παπαδόπουλου, αδικαιολόγητα, όχι για αναψυχή, ήτοι σε πόλη της Ισπανίας που είναι γνωστή για την εκεί δράση ανάλογων τρομοκρατικών οργανώσεων”³⁰⁶

Το Πενταμελές Εφετείο Αναστολών έχει απορρίψει δύο αιτήσεις αναστολής της ποινής με το σκεπτικό ότι δεν υφίσταται ανεπανόρθωτη βλάβη από την κράτηση της στη φυλακή.³⁰⁷ Τονίστηκε, μάλιστα, πως "υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη δεν απεδείχθη" και κρίθηκε ότι το ζήτημα της διδακτορικής της διατριβής μπορεί να αντιμετωπιστεί "με μία παράταση στο μέλλον".

Η υπόθεση κρίθηκε σε δεύτερο βαθμό την 28.6.2018 οπότε και αθωώθηκε ομόφωνα και χωρίς αμφιβολίες με το σκεπτικό ότι: «[...] Η ιδεολογία και κοινωνικές συναναστροφές δεν ποινικοποιούνται. Το DNA είναι πληροφοριακό εργαλείο. Είναι ένα εντόνως αμφισβητούμενο δείγμα το οποίο εξαντλήθηκε και δεν δόθηκε η δυνατότητα να εξεταστεί περαιτέρω. Άρα δεν μπορεί να προκύψει από αυτό επαφή των κατηγορουμένων με τα όπλα. Ακόμα και αν αποδειχθεί όμως δείχνει την επαφή με το αντικείμενο αλλά όχι ότι διέπραξαν εγκλήματα". ³⁰⁸

Από την οικειοθελή λήψη δείγματος DNA και την προβληματική ταυτοποίησή του μία αθώα φοιτήτρια ενεπλάκη σε μία δικαστική περιπέτεια η οποία προσέβαλε το δικαίωμα στην εκπαίδευση διότι η μη αναστολή έκτισης της ποινής της καθυστέρησε την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής της, το δικαίωμα στην εργασία διότι ένα χρόνο που παρέμεινε στη φυλακή έπαψε να εργάζεται αλλά υπεράνω όλων έπληξε βάνουσα και μη αναστρέψιμα το δικαίωμά της στην προσωπικότητα και τη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης.

Κατά την προδικασία και κυρίως κατά την εκδίκαση της υπόθεση στον πρώτο βαθμό, καταστρατηγήθηκε το τεκμήριο της αθωότητας, ο πυρήνας της αυτονομίας του ατόμου και η προστασία της ελευθερίας του λόγω της εύλογης σύγκρουσης της

³⁰⁵ <https://medium.com/@YiannisBab/iriana-was-an-ordinary-29yo-academic-31f80c94696c> - ανακτήθηκε 24.2.2022

³⁰⁶ <https://www.news247.gr/koinonia/irianna-kai-periklis-to-skeptiko-tis-apofasis-poy-toys-katadikase.6513747.html> - ανακτήθηκε 24.2.2022

³⁰⁷ <https://www.news247.gr/koinonia/irianna-kai-periklis-to-skeptiko-tis-apofasis-poy-toys-katadikase.6513747.html> - ανακτήθηκε 24.2.2022

³⁰⁸ <https://www.news247.gr/koinonia/ypothesi-iriannas-perikli-to-chroniko.6628202.html> - ανακτήθηκε 24.2.2022

αντεγκληματικής πολιτικής και της φιλελεύθερης αποστολής του ποινικού δικαίου. Πλην όμως ένα φιλελεύθερο ποινικό σύστημα οφείλει να λάβει υπόψη ισόρροπα τη σύγχρονη τεχνολογία στην αντεγκληματική πολιτική και τα κεκτημένα του φιλελεύθερου κράτους δικαίου.³⁰⁹

Η υπόθεση της Ηριάννας δεν είναι η μοναδική. Αντίστοιχη είναι και αυτή του Τάσου Θεοφίλου.³¹⁰

Συμπεράσματα- Επίλογος

Από τα ανωτέρω συνάγεται ευκρινώς ότι τα πορίσματα της ανάκρισης είναι καθοριστικά για την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας και για το λόγο αυτό θεωρείται περισσότερο επικίνδυνο το να μη θεσμοθετηθούν δικονομικά οι ειδικές ανακριτικές πράξεις και τούτο διότι είναι ευρέως γνωστό πως οι αστυνομικές αρχές διεθνώς μετέρχονται σχεδόν συστηματικά τέτοιες ανακριτικές μεθόδους διαλεύκανσής του οργανωμένου [σ.σ. και υπό συνθήκες και του κοινού] εγκλήματος καθώς υφίστανται την πίεση να εμφανίσουν απτά αποτελέσματα στον αγώνα τους αυτό.³¹¹

Σε ένα κράτος δικαίου η δράση των αστυνομικών αρχών πρέπει να περιορίζεται στα πλαίσια που θέτει ο νόμος και αν υφίσταται περιθώριο διακριτικής ευχέρειας αυτή να ασκείται κατά τρόπο που δε θα συνιστά κατάχρηση εξουσίας.³¹²

Στο σύγχρονο δημοκρατικό κράτος δικαίου η πλευρά της ασφάλειας που εγγυάται τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του πολίτη πρέπει να βρίσκεται σε ισορροπία με την πλευρά της ασφάλειας που λειτουργεί υπέρ του κράτους και προσβλέπει στην εξασφάλιση της συμμόρφωσής του πολίτη στην έννομη τάξη. Η ανατροπή της ισορροπίας αυτής υπέρ του κράτους συνεπάγεται την εγκαθίδρυση

³⁰⁹ Παπαϊωάννου Ε. (2011) Η συγκατάθεση του προσώπου στην ανάλυση του γενετικού υλικού του και η νέα διάταξη του άρθρου 200Α ΚΠΔ *Ποινική Δικαιοσύνη τ.11 Νοέμβριος 2011* σ. 1183

³¹⁰ https://www.lifo.gr/articles/casus_belli/149329/i-irianna-v-l-o-tasos-theofiloy-kai-oi-pyrines-tis-fotias-mia-eniote-meroliptiki-dikaiosyni Ανακτήθηκε 24.2.2022

³¹¹ Λίβος Ν. (2000) *Οργανωμένο Έγκλημα: Έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του*, Πρακτικά του Ζ΄ Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου με θέμα Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας, σ. 59

³¹² Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη σ.76 υπ. 261

απολυταρχικών καθεστώτων του δόγματος νόμος και τάξη το οποίο όμως μέσω της καταστολής δε θα διαφυλάσσει αλλά θα καταστρατηγεί τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών.³¹³

Στα πλαίσια αυτά καθίσταται σαφές ότι η εμπλοκή των δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι άμεση σε ό,τι αφορά τις ανακριτικές μεθόδους και τεχνικές.³¹⁴ Και τούτο διότι σε περίπτωση που επικρατήσει η ως άνω υπέρ του κράτους ανισορροπία σημαίνει ότι θα έχει επικρατήσει η αστυνόμευση και ο ποινικός έλεγχος των πληθυσμών.³¹⁵

Τα αποδεικτικά μέσα που θα προκύψουν από την ανάκριση θα πρέπει να μπορούν να στηρίξουν τη δικονομική διαδικασία της απόδειξης κατ' άρθρο 239ΚΠΔ. Έτσι, τα αποδεικτικά μέσα με την ως άνω έννοια του όρου έχουν τα εξής φυσικά χαρακτηριστικά: σοβαρότητα, δύναται να εξηγηθούν με τις επιστημονικές γνώσεις της εποχής, ικανότητα να αποδείξουν καθαυτά συγκεκριμένο γεγονός ή πράξη, καταλληλότητα για την απόδειξη του υπό κρίση ζητήματος.³¹⁶ Τα νομικά χαρακτηριστικά των αποδεικτικών μέσων όμως καθορίζονται από το νομοθέτη. Έτσι, στο άρθρο 177ΚΠΔ παρ. 2 ορίζεται ότι αποδεικτικά μέσα που έχουν αποκτηθεί με αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών δε λαμβάνονται υπόψη στην ποινική διαδικασία. Η ρητή αυτή απαγόρευση είναι απαραίτητη διότι σύμφωνα με το άρθρο 178ΚΠΔ στην ποινική διαδικασία επιτρέπεται κάθε είδος αποδεικτικών μέσων και απλώς και μόνον ως κυριότερα ορίζονται: α. οι ενδείξεις, β. η αυτοψία, γ. η πραγματογνωμοσύνη, δ. η ομολογία του κατηγορουμένου, ε. οι μάρτυρες και στ. τα έγγραφα. Για παράδειγμα, η ανάλυση του DNA και οι έρευνες δεν αναφέρονται ρητά στο ως άνω άρθρο πλην όμως νομίμως διενεργούνται –μάλιστα για το DNA υπάρχει εκτεταμένη πρόβλεψη στο άρθρο 201ΚΠΔ και για τις έρευνες αντίστοιχη εκτεταμένη πρόβλεψη στα άρθρα 253-

³¹³ Παπαθεοδώρου, Θ. (2005) Ασφάλεια: Δικαίωμα του πολίτη ή άλλοθι ποινικοποίησης; Στο Χ. Ανθόπουλος Ξ.Κοντιάδης Θ. Παπαθεοδώρου (επιμ.) *Ασφάλεια και Δικαιώματα στην κοινωνία της διακινδύνευσης* σ.195-196

³¹⁴ Φαρσεδάκης Ι. (2008) Εγκληματολογία και ανθρώπινα Δικαιώματα Στο *Ποινικές επιστήμες θεωρία και πράξη. Προσφορά τιμής στην Άννα Μπενάκη- Ψαρούδα* Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα σ.1443

³¹⁵ Παπαθεοδώρου, Θ. (2005) Ασφάλεια: Δικαίωμα του πολίτη ή άλλοθι ποινικοποίησης; Στο Χ. Ανθόπουλος Ξ.Κοντιάδης Θ. Παπαθεοδώρου (επιμ.) *Ασφάλεια και Δικαιώματα στην κοινωνία της διακινδύνευσης* σ.198

³¹⁶ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.148-149

258ΚΠΔ- εφόσον έχουν τα κάτωθι χαρακτηριστικά, όπως και τα ρητώς αναφερόμενα αποδεικτικά μέσα. Ως γίνεται κατανοητό η αποδοχή και η αξιοπιστία όλων των αποδεικτικών μέσων ποικίλλουν ανάλογα με το είδος του αποδεικτικού μέσου και τα βασικά στοιχεία που πρέπει να εξετάζονται είναι α. η γνησιότητά τους, ήτοι ότι δεν έχουν παραποιηθεί, β. η ειλικρίνειά τους εάν πρόκειται για αποδεικτικά μέσα που προέρχονται από πρόσωπα, γ. η αυθεντικότητά τους, ήτοι ότι το περιεχόμενο του στοιχείου προέρχεται από το πρόσωπο ή το αντικείμενο στο οποίο αποδίδεται, δ. το επιστημονικό κύρος των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο των στοιχείων.³¹⁷ Προκειμένου να κριθεί η αποδοχή και η αξιοπιστία των αποδεικτικών μέσων εφαρμόζεται η αρχή της ηθικής απόδειξης που ορίζεται στο άρθρο 177ΚΠΔ παρ. 1 σύμφωνα με την οποία: «Οι δικαστές δεν είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν νομικούς κανόνες αποδείξεων, πρέπει όμως να αποφασίζουν κατά την πεποίθησή τους, ακολουθώντας τη φωνή της συνείδησής τους και οδηγούμενοι από την απροσωπώληπτη κρίση που προκύπτει από τις συζητήσεις και που αφορά την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων, την αξιοπιστία των μαρτύρων και την αξία των άλλων αποδείξεων, αιτιολογώντας πάντοτε ειδικά και εμπεριστατωμένα με ποια αποδεικτικά μέσα και με ποιους συλλογισμούς σχημάτισαν τη δικανική τους κρίση.» Όμως, σπανίως τίθενται ενώπιον του δικαστή της ουσίας οι πιέσεις και οι ταλαιπωρίες που υπέστη ο κατηγορούμενος κατά τη διάρκεια της αστυνομικής προανάκρισης.³¹⁸

Όπως προείπαμε στο ποινικό δικονομικό μας δίκαιο ορίζονται τα μέσα και οι μέθοδοι της ανάκρισης χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η ανακριτική υποδουλώνεται θετό δικονομικό δίκαιο. Αντιθέτως, η ανακριτική ως θετικός εγκληματολογικός κλάδος ερευνά προκειμένου να εισάγει στο ποινικό δικονομικό δίκαιο πιο τελειοποιημένες μεθόδους που να το εμπλουτίζουν και να το εκσυγχρονίζουν. Παραδείγματα εκσυγχρονισμού συνιστούν η καθιέρωση της πραγματογνωμοσύνης και επιστημονικών μεθόδων για τη διάγνωση κρίσιμων ζητημάτων (πχ της μέθης οδηγών).³¹⁹

Η ανάγκη για την αυστηρή θέσπιση των κανόνων και των διαδικασιών κατά την ανάκριση οφείλεται στη διακριτική ευχέρεια που φαίνεται να παρέχεται στα όργανα της ποινικής διαδικασίας (μη δικαστικούς λειτουργούς) η οποία να μην είναι

³¹⁷ Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.149-150

³¹⁸ Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα*, 22, σ. 1345-1356

³¹⁹ Αλεξιάδης Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.36

απαραίτητη για την αναζήτηση της αλήθειας αλλά πρέπει να οριοθετείται ούτως ώστε να μην παραβιάζονται τα δικαιώματα του δράστη.³²⁰ Η διαχρονική και παγκόσμια διελκυστίνδα μεταξύ των ανθρώπινων δικαιωμάτων του ύποπτου, του δράστη, του κατηγορούμενου από τη μία πλευρά και την αναζήτηση της αλήθειας από την άλλη παύει. Και τούτο διότι όταν το έννομο αγαθό που πλήττεται από την παράνομη αξιοποίηση αποδεικτικών μέσων είναι συνταγματικού κύρους, τότε πλήττεται ως θεμελιώδες δικαίωμα και κατ'εξουχί της αρχής της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας. Έτσι η ανεπιφύλακτη προστασία της αρχής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας προέχει έναντι της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας που ως προείπαμε δεν είναι συνταγματικού κύρους.³²¹

³²⁰ Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα:

Νομική Βιβλιοθήκη σ.50-51

³²¹ Παπαδαμάκης Α. (2007) *Ανακριτική διείσδυση και άρση του απορρήτου ως ανακριτικές πράξεις κατά του οργανωμένου εγκλήματος*, Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα σ.958

Βιβλιογραφία- Πηγές

Πηγές

Α. Πρακτικά και Εκθέσεις

Πρακτικά Βουλής 12.11.1984 σ. 1569

Το από 4.5.2020 Πόρισμα της Επιτροπής παρακολούθησης περιστατικών πειθαρχικών παραπτώματων της Αστυνομίας

<https://sdppa.aegean.gr/sites/default/files/anakoinoseis/files/%CE%A0%CF%8C%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1%20%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%AE%CF%82%20%CE%91%CE%BB%CE%B9%CE%B2%CE%B9%CE%B6%CE%AC%CF%84%CE%BF%CF%85.pdf>

<https://vouliwatch.gr/news/article/porisma-alivizatoy-astynomiki-via>

ανακτήθηκαν 12.2.2022

Συνήγορος του Πολίτη «Πόρισμα για τις νομικές προϋποθέσεις προσαγωγών και αστυνομικών ερευνών» Ιούνιος 2003 σ.4

https://www.synigoros.gr/resources/docs/por_16024_2002_da.pdf ανακτήθηκε

25.1.2022

Συνήγορος του Πολίτη Ετήσια έκθεση 1999 σελ. 78

https://www.synigoros.gr/resources/docs/552_50-107.pdf -ανακτήθηκε 25.1.2022

Ετήσια έκθεση 2017-2018 Εθνικού μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας σελ. 46 [emhdipa_2017_2018_gr.pdf \(synigoros.gr\)](#) – ανακτήθηκε

5.5.2022

Ετήσια έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας σελ. 34-38 https://www.synigoros.gr/resources/docs/emhdipa_2019.pdf ανακτήθηκε

15-2-2022

Ετήσια Έκθεση 2020 Εθνικού Μηχανισμού διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας
σελ. 35 https://www.synigoros.gr/resources/docs/240521-ekthesh-emhdipa_-2020_gr.pdf - ανακτήθηκε 15.2.2022

Ετήσια Ειδική Έκθεση 2019 Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων &
της Κακομεταχείρισης - Ετήσια Ειδική Έκθεση OPCAT 2019
https://www.synigoros.gr/resources/docs/eee_opcat_2019_gr.pdf ανακτήθηκε
12.9.2021

Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για το
προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα 2020
https://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Ekthesi_Anaforas_Prosfugiko_el_compressed.pdf

Έκθεση εθνικής επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για τις συνθήκες
κράτησης στην Ελλάδα Ποινική Δικαιοσύνη 2001

Amnesty International Report: Greece torture and ill treatment 25-6-1992
<https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250061992en.pdf> –
ανακτήθηκε 5.2.2.2022

Amnesty International Press Release Greece: Call for independent investigation into
ill-treatment of demonstrators 2003 <https://www.amnesty.org/es/wp-content/uploads/2021/06/eur250092003en.pdf> ανακτήθηκε 5.2.2022

Amnesty International Report GREECE: ALLEGED ILL-TREATMENT OF
DEMITRE PHOTPOULOS BY POLICE OFFICERS
<https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/eur250371998en.pdf>
ανακτήθηκε 5.2.2022

Amnesty International Greece: “Shut up, we’ll take you barefoot”: The alleged ill-treatment of Andreas Kalamiotis by police Ιούλιος 2001
<https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/003/2001/en/>
ανακτήθηκε 5.2.2022

Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 13 to 17 March 2020 <https://rm.coe.int/1680a06a86>
<https://www.coe.int/en/web/cpt/greece> ανακτήθηκε 5-5-2022

Response of the Greek Government to the report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) on its visit to Greece from 13 to 17 March 2020 <https://rm.coe.int/1680a06a87>
<https://www.coe.int/en/web/cpt/greece>
ανακτήθηκε 5-5-2022

2020 Εκθέσεις Χωρών για τις Πρακτικές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ελλάδα
<https://gr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/206/Country-Reports-on-Human-Rights-Practices-2020-GR.pdf>
ανακτήθηκε 5-5-2022

Β. Δικαστικές αποφάσεις και Γνωμοδοτήσεις

Ολομέλεια Αρείου Πάγου 1/2017

http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=0JZHS1FQJH766001YJFWEKQ56NB3NO&apof=1_2017&info=%D0%CF%CB%C9%D4%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%CF%CB%CF%CC%C5%CB%C5%C9%C1 ανακτήθηκε
9-5-2022

Ολομέλεια Αρείου Πάγου 1/2001

http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=b4xQkyTKmp9mMXrIwakvZYW1xHm6B&apof=1_2001&info=%D0%CF%CB%C9%D4%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%CF%CB%CF%CC%C5%CB%C5%C9%C1 ανακτήθηκε 10.8.2021

Ολομέλεια Αρείου Πάγου 1179/86. *Ποινικά Χρονικά 1986*, 1008

Άρειος Πάγος 697/2019
http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=G89ZFQJXFHF4OGJWA6WKAHIGTKCVX8&apof=697_2019&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C5 ανακτήθηκε 29.8.2021

Άρειος Πάγος 1381/2008
http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=fPPfIj49rFDqWCfiUsDg2GMXnAH6RR&apof=1381_2008&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C6 ανακτήθηκε 3.1.2021

Άρειος Πάγος 287/2018
http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=XYAEIREOWZLPE5HCT2JZPDZUT3QWUM&apof=287_2018&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C1%E3%ED%F9%F3%F4%EF%20%F0%E9%ED%DC%EA%E9%EF
ανακτήθηκε 9.5.2022

Άρειος Πάγος 1518/2018
http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=4ACI3JCEYPSDEKYU8ELZ39Z33JK90P&apof=1518_2018&info=%D0%CF%C9%CD%C9%CA%C5%D3%20-%20%20%C5 - ανακτήθηκε 9.5.2022

Βούλευμα Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης 1437/1997. *Υπεράσπιση 1999* σ. 455

Γνωμοδότηση με αριθμό 10/2000 του εισαγγελέα ΑΠ, *Ποινικά Χρονικά 2000* σ.1017

Γνωμοδότηση 15/2011 Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου
<https://eisap.gr/%CE%B3%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7-15-2011/> ανακτήθηκε 22.2.2022

Εγκύκλιος 15/2020 Εισαγγελέα Αρείου Πάγου
<https://eisap.gr/%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-15-2020/> - ανακτήθηκε 5.3.2022

ΕΔΔΑ, Ocalan v. Turkey 12/5/2005 p.182
<https://policehumanrightsresources.org/content/uploads/2019/06/ECtHR-CASE-OF-CALAN-v.-TURKEY.pdf?x19059> ανακτήθηκε 25/1/2022

ΕΔΔΑ, *Guzzardi v. Italy* app.no 7367/76, 06/11/1980, p. 92-95
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1980/5.html> - ανακτήθηκε 25.1.2022

ΕΔΔΑ, *Neumeister v. Austria*, app.no 1936/63, 27/6/1968, par.4
<https://cambodia.ohchr.org/sites/default/files/echrsource/Neumeister%20v.%20Austria%20%5b27%20Jun%201968%5d%20%5bEN%5d.pdf> - ανακτήθηκε 25.1.2022)

ΕΔΔΑ, Lutz v. Germany 25/8/1987, par. 52
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1987/20.html> ανακτήθηκε 25-1-2022

ΕΔΔΑ, Jalloh v. Germany 11.7.2006 p.103
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22fulltext%22:%5B%22Jalloh%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%222001-76307%22%5D%7D> ανακτήθηκε 22-2-2022

ΕΔΔΑ, *Ludi v. Switzerland*, 15.6.1992 p.39,40 https://www.hrdp.org/files/2013/09/11/CASE_OF_LUDI_v._SWITZERLAND.pdf ανακτήθηκε 25-1-2022

ΕΔΔΑ Khan v. UK 12.5.2000 par.34, 27 https://www.hrdp.org/files/2013/09/11/CASE_OF_KHAN_v._THE_UNITED_KINGDOM_.pdf

-ανακτήθηκε 11.2.2022

ΕΔΔΑ, Kruslin v. France 24.4.1990 par. 31, 35, 36

<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1990/10.html> - ανακτήθηκε 11.2.2022

ΕΔΔΑ, Shimovolos v Russia 21/6/2011 par. 68

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-105217%22%5D%7D> – ανακτήθηκε 11/2/2022)

ΕΔΔΑ, Klass v Germany 6.9.1978 par. 51-60

<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1978/4.html> - ανακτήθηκε 11.2.2022)

ΕΔΔΑ, Uzun v Germany 2.9.2010 par. 52, 80

<https://policehumanrightsresources.org/uzun-v-germany-35623-05> ανακτήθηκε 11.2.2022

ΕΔΔΑ, Dougoz v. Greece 6/3/2001 p.46-48

<https://www.refworld.org/cases,ECHR,3deb8d884.html> ανακτήθηκε 25/1/2022

ΕΔΔΑ, Peers v. Greece 19/4/2001 p. 74-75 https://www.hrdp.org/files/2013/09/09/CASE_OF_PEERS_v._GREECE_.pdf

ανακτήθηκε 25/1/2022

ΕΔΔΑ, Aktas v Turkey 24.4.2003 p. 131, 157, 166, 179, 281, 309, 310

<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2003/194.html>

ανακτήθηκε 30-1-2022

ΕΔΔΑ, Selmuni v. France 28.7.1999 par. 102, 103

<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1999/66.html>

ανακτήθηκε 30.1.2022

ΕΔΔΑ, Tomasi v France par. 114, 115

<https://policehumanrightsresources.org/tomasi-v-france-application-no-12850-87>

ανακτήθηκε 30.1.2022

ΕΔΔΑ, Ribitsch v Austria 4-12-1995 p.35
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1995/55.html> ανακτήθηκε 30.1.2022

ΕΔΔΑ, Ireland v. England 18-1-1978 p. 167
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1978/1.html> ανακτήθηκε 30-1-2022

ΕΔΔΑ, Aksoy v. Turkey 18.12.1996 par. 61
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1996/68.html>
ανακτήθηκε 15.1.2022

LM v. Greece 13.12.2005, 3. D.Z. v. Greece 24.5.2007

ΕΔΔΑ, Saunders v UK 17.12.1996
<https://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/1996/65.html>
ανακτήθηκε 22-2-2022

ΕΔΔΑ, Gillan and Quinton v UK 12.1.2010 p. 61
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-96585%22%7D> ανακτήθηκε
10.2.2022

ΕΔΔΑ, Nikolaishvili v. Georgia 13.1.2009, p. 122, 128
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%5D,%22appno%22:%5B%2237048/04%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-90590%22%5D%7D> ανακτήθηκε 10.2.2022

ΕΔΔΑ, S. and Marper v. THE UNITED KINGDOM 4.12.2008 p. 71,72, 74, 75, 85, 86
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%5D%7D>
ανακτήθηκε 10.2.2022

ΕΔΔΑ, S. AND MARPER v. United Kingdom 4.12.2008 p. 122
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%5D%7D> ανακτήθηκε
10.2.2022

ΕΔΔΑ, *Khelili v Switzerland* 18.10.2011 p. 195 https://cnpd.public.lu/dam-assets/fr/legislation/jurisprudence/cedh/cedh_caselaw_dp_fr.pdf ανακτήθηκε

11.2.2022

ΕΔΔΑ, *Gardel v. France* 17.12.2009 par. 68-71 <https://www.legal-tools.org/doc/315a62/pdf/> -ανακτήθηκε 11.2.2022

ΕΔΔΑ, *Kortesis v. Greece* app.no 60593/10, 12/6/2012, par. 53, 54,55

Γ. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία και Διεθνείς Συμβάσεις

Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 15.8.1997. C251/1 «Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος» <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1997:251:FULL&from=EL> ανακτήθηκε 10.8.2021

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ Άρθρο 48 - Τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης

<https://fra.europa.eu/el/eu-charter/article/48-tekmirio-athootitas-kai-dikaiomata-tis-yperaspisis> ανακτήθηκε 12.12.2021

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR> ανακτήθηκε 5.3.2022

Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης

ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680&rid=1> - ανακτήθηκε 5.3.2022

Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας-

<https://www.asylumlawdatabase.eu/sites/default/files/alddfiles/%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%97%CE%95%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AF%CF%89%CE%BD%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CF%89%CE%BD%20%CF%84%CF%81%CF%8C%CF%80%CF%89%CE%BD%20%CF%83%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%AE%CF%82%2C%20%CE%B1%CF%80%CE%AC%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B7%CF%82%20%CE%AE%20%CF%84%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%BD%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.pdf> ανακτήθηκε την 8.8.2021

Σύσταση R87(15) του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη χρήση προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα

<https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-04/Recommendation%20No.%20R%2887%29%2015%20%5BEnglish%5D.pdf>

Ανακτήθηκε 5.3.2022

Ψήφισμα του Συμβουλίου της 9ης Ιουνίου 1997 σχετικά με την ανταλλαγή αποτελεσμάτων ανάλυσης του DNA

Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 193 της 24/06/199

[https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y0624\(02\):EL:HTML](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y0624(02):EL:HTML)

ανακτήθηκε 26-2-2022

Δ. Ιστοσελίδες

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

<https://www.dpa.gr/el/arxi/profile> - ανακτήθηκε 5.3.2022

Δημόσια Διαβούλευση για την Ίδρυση Υπηρεσίας Δικαστικής Αστυνομίας (2018)

<http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=9718> - ανακτήθηκε 24.2.2022

Νομοσχέδιο 2018 για την Ίδρυση Δικαστικής Αστυνομίας

http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2018/07/judge_police.pdf - ανακτήθηκε 24.2.2022

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/dikastiki-astynomia-sygkrotithike-i-omada-ergasias-gia-shedio-nomoy-toy-yp-dikaiosynis> - ανακτήθηκε 24.2.2022

Συνέντευξη της διευθύντριας της υπηρεσίας δρ Αικατερίνης Κονδύλη βιοχημικού στην

Lifo (https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/154447/mia-episkepsi-sta-ergastiria-toy-ellinikoy-csi-edo-poy-eksixniazontai-ta-megalytera-egklimata ανακτήθηκε

24.2.2022

Baboulia's article (2017) Iriana was an ordinary 29yo academic. Now she's facing 13 years in prison for terrorism, on zero evidence.

<https://medium.com/@YiannisBab/iriana-was-an-ordinary-29yo-academic-31f80c94696c> - ανακτήθηκε 24.2.2022

<https://www.news247.gr/koinonia/yprothesi-iriannas-perikli-to-chroniko.6628202.html>

-ανακτήθηκε 24.2.2022

<https://www.kathimerini.gr/919716/article/epikairothta/ellada/h-hrianna-o-periklhs-oi-pyrhnes-kai-to-dna> - ανακτήθηκε 24.2.2022

<https://www.news247.gr/koinonia/irianna-kai-periklis-to-skeptiko-tis-apofasis-poy-toys-katadikase.6513747.html> - ανακτήθηκε 24.2.2022

https://www.lifo.gr/articles/casus_belli/149329/i-irianna-v-l-o-tasos-theofiloy-kai-oi-pyrines-tis-fotias-mia-eniote-meroliptiki-dikaiosyni Ανακτήθηκε 24.2.2022

<https://www.lifo.gr/now/greece/dimitris-indares-aisthima-tis-adikias-den-katapinetai>
ανακτήθηκε 12.2.2022

<https://www.2020mag.gr/themata/932-o-kafkikos-efialtis-tou-dimitri-indare>
ανακτήθηκε 12.2.2022

<https://www.ethnos.gr/greece/article/78500/syzygosdhmhrhindarestoethnosgrhelassynelabelathosanthropoysstokoykaki> Ανακτήθηκε 12.2.2022

<https://www.lifo.gr/now/greece/dimitris-indares-aisthima-tis-adikias-den-katapinetai>
Ανακτήθηκε 12.2.2022

<https://astinomiko.gr/%CF%83%CF%8D%CE%B6%CF%85%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CF%84%CE%B7-%CE%BF-%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CE%AF%CF%87%CE%B5-%CF%87%CF%84/>

<https://www.flash.gr/greece/1566431/dimitris-indares-fwtografies-toy-skinotheti-poy-traymatise-i-astynomia-vids-kai-pics>

<https://www.kathimerini.gr/society/1056730/archigeio-el-as-stin-katalipsi-tis-odoy-matrozoy-symmeteichan-ta-dyo-aderfia-poy-synelifthisan-se-diplani-taratsa/>

Ανακτήθηκε 12-2-2022

<https://www.dikastiko.gr/eidhsh/systathike-epitropi-gia-tin-astynomiki-via/>

Ανακτήθηκε 12-2-2022

<https://www.kathimerini.gr/society/561288208/n-alivizatos-echei-papsei-na-yparchei-i-epitropi-dierynisis-astynomikis-vias/> Ανακτήθηκε 12-2-2022

<https://www.lifo.gr/now/greece/ponao-mia-olokliri-hora-fonazei-os-edo-me-tin-diachroniki-astynomiki-barbarotita> Ανακτήθηκε 12-2-2022

[Ενημερωτικό Σημείωμα - Σεπτέμβριος 2020 | PDF \(scribd.com\)](#) ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/domes/> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/domes//domi-kyllinis/> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://migration.gov.gr/ked-samoy-kleisti-elegchomeni-domi-samoy/> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/k-y-t-orestiadas/> ανακτήθηκε 5-5-2022

[Στατιστικά | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου \(migration.gov.gr\)](#) ανακτήθηκε 5-5-2022

Στατιστικός Πίνακας Κρατουμένων – Ποινών κατά την 1η Ιανουαρίου εκάστου έτους (2015-2022) και [Χωρητικότητα Καταστημάτων Κράτησης](#)

http://www.morocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=7055&Itemid=696&lang=GR ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://www.tanea.gr/2004/05/15/world/toys-basanizan-gia-plaka/> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://www.tanea.gr/2004/05/20/world/ta-dakrya-den-toys-sygkinisan/> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://www.aljazeera.com/features/2013/7/15/the-scars-of-abu-ghraib> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://www.nytimes.com/2007/02/22/arts/television/22stan.html> ανακτήθηκε 5-5-2022

<https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/us-soldier-who-abused-prisoners-at-abu-ghraib-refuses-to-apologise-for-her-actions-7579422.html>

ανακτήθηκε 5-5-2022

Βιβλιογραφία

- Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα
- Αναγνωστόπουλος, Η. (2001) *Αστυνομική παγίδευση και δίκαιη δίκη* Στο Ν.Κουράκης (επιμ.) *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών* Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Αναγνωστόπουλος, Η. (2017) *Δικαιώματα των κατηγορουμένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι οδηγίες 2010/64/ΕΕ 2012/13/ΕΕ*. Αθήνα: Π.Ν.Σάκκουλας σ.129,130
- Ανδρουλάκης, Ν. (1974) Επί του προβλήματος της προανακριτικής αιτιολογίας, *Νομικό Βήμα* 22
- Ανδρουλάκης, Ν. (1994) *Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δίκης*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Ανδρουλάκης, Ν. (2007) «... να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας» *Ποινικά Χρονικά* 2007
- Ανδρουλάκης, Ι. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Λ. Κοτσάλης (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Βαθιώτης, Κ. (2014) Βασανιστήρια για αποτροπή τρομοκρατικής επίθεσης: Απολύτως απαγορευμένα ή κατ' εξαίρεσιν επιτρεπτά; *Νομικό Βήμα Σεπτέμβριος 2014*
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Α. (2001). Δικαιώματα του ανθρώπου και έγκλημα. Σύγχρονες Εξελίξεις. Στο Ν. Κουράκης *Οι ποινικές επιστήμες στον 21^ο αιώνα*. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Διονύσιο Σπινέλλη Β' τόμος Τομέας ποινικών επιστημών στο τμήμα Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Δαγτόγλου, Π. (2005). *Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α'*. Δεύτερη Αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα –Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλας
- Δημητρόπουλος, Α. (2005). *Συνταγματικά Δικαιώματα. Γενικό μέρος. Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου Τόμος Γ' Ημιτόμος Ι*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα σ.245
- Καρράς, Α. (2007). *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Δημητρόπουλος, Α. (2005). *Συνταγματικά Δικαιώματα . Ειδικό μέρος. Παραδόσεις συνταγματικού δικαίου τομ. ΙΙΙ ημ.Β* Αθήνα

- Καραβίας Μ. (2017) «Άρθρο 8 Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής» στο Σισιλιάνος Λ.-Α. (διευθ.εκδ.) «*Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση*» Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Κασιμάτης, Γ. (2001) *Το Σύνταγμα της Ελλάδας και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλας
- Κασιμάτης, Γ. (2008). Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ασφάλεια. Στο Μ. Κρασιδιώτη (επιμ.) *Νέες Τεχνολογίες και Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα
- Κατσώρης, Θ. (1987) *Ειδικά θέματα σύγχρονης βιολογίας*, Αθήνα
- Λαζαράκος Γ. (2001) Βιομετρία: Προστασία των προσωπικών δεδομένων μέσω της επεξεργασίας ευαισθητών (σωματικών) πληροφοριών *Ποινική Δικαιοσύνη*, 11 Νοέμβριος 2001
- Λίβος Ν. (2000) *Οργανωμένο Έγκλημα: Έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του*, Πρακτικά του Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου με θέμα Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας
- Μανωλεδάκης, Ι. (1997). «*Ανθρώπινη αξιοπρέπεια*»: Έννομο αγαθό ή απόλυτο όριο στην άσκηση εξουσίας; Στο Ι.Μανωλεδάκης/С. Prittwitz (επιμ.) Η ποινική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ελληνογερμανικό συμπόσιο Θεσσαλονίκη 1995. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα
- Ματθίας, Σ. (2006). *Η Προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ευρώπη*, Αθήνα: Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών
- Μπολάνη Λ.-Μ. (2017) Στο *Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ερμηνεία κατ'άρθρο. Δικαιώματα- παραδεκτό – δίκαιη ικανοποίηση- εκτέλεση* Λ.-Α. Σισιλιάνος (επιμ) Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Μυλωνόπουλος Χ. (1993). *Διεθνές ποινικό δίκαιο. Τα τοπικά όρια των ποινικών νόμων*. β' έκδ., Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλας. σ. 39.
- Νικολόπουλος, Γ. (2020) Φάκελος Σημειώσεων στο μάθημα Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και δικαιώματα του ανθρώπου, ΠΜΣ Εγκληματολογία
- Παπαδαμάκης, Α. (2007). *Ανακριτική διεϊσδυση και άρση του απορρήτου ως ανακριτικές πράξεις κατά του οργανωμένου εγκλήματος*. Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα

- Παπαδημητράκης, Γ. (2003). Η έννοια της «παγίδευσης» του κατηγορουμένου από τις αρχές στο αγγλοσαξωνικό δίκαιο και οι συνέπειές της. *Ποινική Δικαιοσύνη* 12, 1366
- Παπαθεοδώρου, Θ. (2005) Ασφάλεια: Δικαίωμα του πολίτη ή άλλοθι ποινικοποίησης; Στο Χ. Ανθόπουλος, Ξ.Κοντιάδης, Θ. Παπαθεοδώρου(επιμ.) *Ασφάλεια και Δικαιώματα στην κοινωνία της διακινδύνευσης*. Αθήνα- Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Παπαϊωάννου Ε. (2011) Η συγκατάθεση του προσώπου στην ανάλυση του γενετικού υλικού του και η νέα διάταξη του άρθρου 200Α ΚΠΔ *Ποινική Δικαιοσύνη τ.11 Νοέμβριος 2011*
- Περράκης Ε. Σ. (1998) *Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Ηνωμένα Έθνη-Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας
- Πολλάτου Ι., (2001) Ανάλυση του DNA και νέοι ορίζοντες στη διερεύνηση του εγκλήματος *Ποινική Δικαιοσύνη 11 Νοέμβριος 2001*
- Ρούκουνας Ε. (1995). *Διεθνής Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*. Αθήνα: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»
- Σπινέλλη, Κ. Η Σύσταση NO R (92) 1 για τη χρήση της ανάλυσης dna στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης – Αξιοποιήσεις χωρίς καταχρήσεις. *Ποινικά Χρονικά 2001*
- Σπινέλλης Δ. Η αντιμετώπιση των βασανιστηρίων στην Ελλάδα (τα αυστηρά νομικά κείμενα και τα αμφίβολα αποτελέσματά τους), *Υπεράσπιση 1999*
- Σπυράκος Δ. (1993) Ποινικοποίηση των βασανιστηρίων: επίσημη στάση και πραγματικότητα *Υπεράσπιση 1993 τομος 1*
- Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2004) *Αστυνομική Βία και ανθρώπινα δικαιώματα Στο «η Ευρωπαϊκή σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου – πενήντα χρόνια εφαρμογής» 3^ο Συνέδριο ένωσης Ελλήνων ποινικολόγων Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα*
- Συμεωνίδου – Καστανίδου, Ε. (2009) Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα *Ποινικά Χρονικά 2009*
- Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε. (2011) Ανάλυση DNA και ποινική δίκη : το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο *Ποινικά Χρονικά, τ. ΞΑ, τευχ. 1*
- Τσάτσος Δ. (1988) *Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Γ', Θεμελιώδη Δικαιώματα* Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας

- Τσόλιας, Γ. (2014) Άρθρο 6 παρ. 1 Οι εκφάνσεις του δικαιώματος σε μία δίκαιη δίκη που συνάγονται από τη γενική ρήτρα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ Στο Λ.Κοτσαλής (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ποινικό δίκαιο Αθήνα*, Νομική Βιβλιοθήκη
- Φαρσεδάκης, Ι. (2005). *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Φαρσεδάκης Ι. (2008) *Εγκληματολογία και ανθρώπινα Δικαιώματα Στο Ποινικές επιστήμες θεωρία και πράξη. Προσφορά τιμής στην Άννα Μπενάκη- Ψαρούδα* Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
- Φαρσεδάκης, Ι. (2014). *Ανακριτική. Δικαιώματα του ανθρώπου και εγκληματογένεση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Χουλιάρας, Α. (2008). Οι γενικές απαιτήσεις του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ στην ποινική διαδικασία. *Δικαιώματα του ανθρώπου*, 37
- Χριστοφορίδης Χ. (2006) Ο κατηγορούμενος και η υπεράσπισή του *Ποινικά Χρονικά 2006*
- Χρυσόγονος, Κ. (2002). *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*. 2^η Έκδοση. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Bosly H. (1998) *Οι μοντέρνες αστυνομικές μέθοδοι και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων* αποδ. Παπαθανασόπουλου Ε. *Ποινική Δικαιοσύνη* 11, 1134
- Cohen, S. (2015) *Δικαιώματα του ανθρώπου και Εγκλήματα του Κράτους: η κουλτούρα της άρνησης* σε Καρύδη Β., Χουλιάρα Α. (επιμ.) *Ηθικοί Πανικοί, Εξουσία και Δικαιώματα. Σύγχρονες Προσεγγίσεις*, Συνήγορος του Πολίτη - Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη.
- Cohen, S. (2021) *Καταστάσεις άρνησης. Μαθαίνοντας για τις θηριωδίες και τον πόνο* (επιμ. Σ. Βιδάλη), Αθήνα: Τόπος
- Kaiser, G. (1999) Η Ευρωπαϊκή επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η πρόληψη της εγκληματικής κατάχρησης εξουσίας (απόδοση Α. Πιτσελά) *Υπεράσπιση*, 1048

Παράρτημα

ΑΡΘΡΟ 8 ν.3090/2002

1. Η ολική ή μερική μετάδοση από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, καθώς και η κινηματογράφηση και μαγνητοσκόπηση της δίκης ενώπιον ποινικού, πολιτικού ή διοικητικού δικαστηρίου απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει τις ενέργειες αυτές, εφόσον συναινούν ο εισαγγελέας και οι διάδικοι και συντρέχει ουσιώδες δημόσιο συμφέρον.

2. Η μετάδοση από την τηλεόραση ή η κινηματογράφηση ή μαγνητοσκόπηση ή φωτογράφηση των προσώπων που οδηγούνται ενώπιον των δικαστικών ή εισαγγελικών ή αστυνομικών και λοιπών αρχών απαγορεύεται.

3. Οποιος παραβαίνει τις διατάξεις των παραγράφων 1 εδ. α' και 2 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή είκοσι χιλιάδων (20.000) έως διακοσίων χιλιάδων (200.000) ευρώ.

4. Η παράγραφος 4 του άρθρου 35 του Ν. 2172/1993 (ΦΕΚ 207 Α) καταργείται.

ΑΡΘΡΟ 28 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (ΚΠΔ)

ΑΡΘΡΟ 21 Προσταγή

1. Δεν είναι άδικη η πράξη την οποία κάποιος επιχειρεί για να εκτελέσει προσταγή που του έδωσε, σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, η αρμόδια αρχή, αν ο νόμος δεν επιτρέπει στον αποδέκτη της προσταγής να εξετάσει αν είναι νόμιμη ή όχι. Στην περίπτωση αυτή ως αυτουργός τιμωρείται εκείνος που έδωσε την προσταγή.

2. Η διάταξη δεν εφαρμόζεται αν η προσταγή είναι προδήλως αντισυνταγματική ή παράνομη.

ΑΡΘΡΟ 45

1. Ο εισαγγελέας όταν λάβει τη μήνυση ή την αναφορά, κινεί την ποινική δίωξη, παραγγέλλοντας ανάκριση ή εισάγοντας την υπόθεση με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, όπου αυτό προβλέπεται ή διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών στην περίπτωση της επόμενης παραγράφου ή υποβάλλοντας αίτηση για την έκδοση ποινικής διαταγής (άρθρο 409). Στα κακουργήματα ή πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου, καθώς και στα πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς εφετείου (άρθρο 111 παρ. 6), κινεί την ποινική δίωξη μόνο εφόσον έχουν ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνησή της. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και επί ανηλίκων, για πράξεις που αν τις διέπραττε ενήλικος, θα διατασσόταν προκαταρκτική εξέταση. Αν έχει προηγηθεί ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση ελέγχου των οργάνων ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, μπορεί να μην ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, εφόσον η ποινική δίωξη που πρόκειται να ασκηθεί αναφέρεται σε πράξεις ίδιες με εκείνες για τις οποίες διενεργήθηκε η Ε.Δ.Ε. ή αναφέρονται στο πόρισμα ή την έκθεση ελέγχου.

2. Αν διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής για πλημμέλημα των προσώπων του άρθρου 111 της παρ. 6, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κινεί την ποινική δίωξη διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών με σχέδιο κλητηρίου θεσπίσματος. Αν ο εισαγγελέας εφετών κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, υποβάλλει σχετική πρόταση στο συμβούλιο εφετών διατηρώντας το δικαίωμα να διατάξει προηγουμένως προανάκριση για τη συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού.

3. Αν η μήνυση ή η αναφορά δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών τη θέτει στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει υποχρέωση να παραγγείλει προκαταρκτική εξέταση αν πρόκειται για κακούργημα ή πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, είτε την άσκηση ποινικής δίωξης στις λοιπές περιπτώσεις προσδιορίζοντας σαφώς τα νομικά χαρακτηριστικά της αξιόποινης πράξης.

4. Αν έχει διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 της παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής και ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, θέτει την υπόθεση στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει δικαίωμα να παραγγείλει είτε τη συμπλήρωση προκαταρκτικής εξέτασης είτε την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που την δικαιολογούν, προσδιορίζοντας σαφώς τα νομικά χαρακτηριστικά της αξιόποινης πράξης.

5. Μήνυση ή αναφορά η οποία υποβάλλεται με οποιονδήποτε τρόπο ανωνύμως ή με ανύπαρκτο όνομα, τίθεται αμέσως στο αρχείο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και εφαρμόζονται αναλόγως

όσα ορίζονται στην παρ. 3. Όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που μνημονεύονται ειδικά στην παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, διατάσσεται η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

6. Ο αρμόδιος εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο μόνον όταν αναφέρονται νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, τα οποία δικαιολογούν κατά την κρίση του την επανεξέταση της υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή καλεί τον μνηνόμενο ή αυτόν σε βάρος του οποίου διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση για παροχή εξηγήσεων.

ΑΡΘΡΟ 171 - Απόλυτη ακυρότητα.

Απόλυτη ακυρότητα υπάρχει:

1. Αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις που καθορίζουν:

α) τη σύνθεση του δικαστηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών και του παρόντος κώδικα για ακυρότητα εξαιτίας κακής σύνθεσής του,

β) την κίνηση της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα και την υποχρεωτική συμμετοχή του στη διαδικασία στο ακροατήριο και σε πράξεις της προδικασίας που ορίζονται στον νόμο,

γ) την αναστολή της ποινικής δίωξης σε όσες περιπτώσεις την επιβάλλει υποχρεωτικά ο νόμος,

δ) την εμφάνιση, την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση του κατηγορουμένου ή του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η πράξη κατά την προκαταρκτική εξέταση και την άσκηση των δικαιωμάτων που τους παρέχονται από τον νόμο, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και τον Χάρτη Θεμελιωδών Ελευθεριών της Ε.Ε.

1. Η προανάκριση ενεργείται από οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, είναι συνοπτική και δεν περατώνεται πριν ληφθεί η απολογία του κατηγορουμένου. Εφόσον ο κατηγορούμενος κλητεύθηκε νόμιμα και δεν εμφανίστηκε, η προανάκριση περατώνεται και χωρίς την απολογία του. Παραγγελία για προανάκριση δίνεται μόνο στις περιπτώσεις του εδ. δ' της παρ. 3 του παρόντος άρθρου, καθώς και στις περιπτώσεις των άρθρων 43 παρ. 2 εδ. β', 322 παρ. 3 εδ. α' περ. γ' και 323 εδ. γ' περ. γ'. Ο ανακριτικός υπάλληλος που ορίζεται σύμφωνα με το εδ. α' είναι υποχρεωμένος να διενεργήσει όλες τις προανακριτικές πράξεις που αφορούν την υπόθεση για την οποία η παραγγελία και καλεί ενώπιόν του τους μάρτυρες για εξέταση και τους κατηγορούμενους για να απολογηθούν εφόσον αυτοί κατοικούν στην περιφέρεια του εφετείου της έδρας του. Αν οι μάρτυρες και οι κατηγορούμενοι είναι κάτοικοι άλλων εφετειακών περιφερειών, ο ανωτέρω ανακριτικός υπάλληλος ζητεί την εξέταση των μαρτύρων και τη λήψη των απολογιών των κατηγορουμένων από τον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο, ο οποίος πρέπει να εκτελέσει αυτήν μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών. Ο αρχικά ορισθείς ανακριτικός υπάλληλος μετά το πέρας των άνω ενεργειών επιστρέφει τη δικογραφία με εκτελεσμένη πλήρως την παραγγελία στον παραγγείλαντα εισαγγελέα. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής τα Εφετεία Αθηνών και Πειραιώς θεωρούνται ως ανήκοντα σε μία εφετειακή περιφέρεια. Η προανάκριση περατώνεται: α) με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο ή β) με πρόταση του εισαγγελέα στο δικαστικό συμβούλιο ή γ) με παραγγελία του εισαγγελέα στον ανακριτή, εφόσον προκύπτει τέλεση κακούργηματος. Στην τελευταία περίπτωση, η προανάκριση μπορεί και να διακοπεί κατά τον ίδιο τρόπο. Πρόταση στο συμβούλιο γίνεται, εφόσον ο εισαγγελέας κρίνει ότι

δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Αν υπάρχουν περισσότεροι κατηγορούμενοι και δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις σε βάρος μερικών από αυτούς ή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να παύσει οριστικά η ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να χωρίσει την υπόθεση και να την εισαγάγει μόνο ως προς αυτούς στο δικαστικό συμβούλιο. Το προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζεται αναλόγως και επί συναφών εγκλημάτων, είτε πρόκειται για έναν είτε για περισσότερους κατηγορούμενους.

2. Αν υπάρχουν ενδείξεις ότι τελέστηκε αδίκημα και από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος απώλειας των αποδεικτικών στοιχείων ή υπάρχει δυσχέρεια πραγματοποίησης συγκεκριμένης ανακριτικής πράξης ή κτήσης αποδεικτικού στοιχείου στο μέλλον ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα, οι κατά το άρθρο 31 ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις ανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή ειδοποιούν τον εισαγγελέα με το ταχύτερο μέσο και του υποβάλλουν χωρίς χρονοτριβή τις εκθέσεις που συντάχθηκαν. Ο εισαγγελέας, αφού λάβει τις εκθέσεις, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43 κ.ε..

3. Αν από την προανάκριση δεν προέκυψε η ταυτότητα του δράστη ορισμένου εγκλήματος, η δικογραφία τίθεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα στο αρχείο. Το ίδιο μπορεί να πράξει ο εισαγγελέας και αν ο δράστης παραμένει άγνωστος μετά από προκαταρκτική εξέταση. Στην περίπτωση αυτήν η κατά το άρθρο 43 ποινική δίωξη θεωρείται ότι ασκήθηκε με την έκδοση της πιο πάνω πράξης του εισαγγελέα, η οποία πρέπει να περιέχει και τον χαρακτηρισμό του αδικήματος και τον χρόνο τέλεσής του. Αν ακολούθως αποκαλυφθεί ο δράστης, η δικογραφία ανασύρεται από το αρχείο και συνεχίζεται η ποινική διαδικασία. Αν οι κατηγορούμενοι είναι περισσότεροι, η αρχειοθέτηση γίνεται μόνον ως προς αυτόν που παρέμεινε άγνωστος.

ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ: ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ: ΑΝΑΚΡΙΣΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 239. - Σκοπός της ανάκρισης.

1. Σκοπός της κύριας ανάκρισης είναι η συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για να βεβαιωθεί η τέλεση εγκλήματος και να αποφασιστεί αν πρέπει να εισαχθεί κάποιος σε δίκη γι' αυτό.
2. Κατά την κύρια ανάκριση γίνεται καθετί που μπορεί να βοηθήσει την εξακρίβωση της αλήθειας, εξετάζεται και βεβαιώνεται αυτεπαγγέλτως όχι μόνο η ενοχή, αλλά και η αθωότητα του κατηγορουμένου, καθώς και κάθε στοιχείο που αφορά την προσωπικότητά του και επηρεάζει την επιμέτρηση της ποινής.

Άρθρο 240. - Τόπος και χρόνος της ανάκρισης.

Ως προς τον τόπο και το χρόνο της κύριας ανάκρισης δεν υπάρχει κανένας περιορισμός, δεν πρέπει όμως να γίνεται σε ακατάλληλο τόπο και χρόνο. Η ανάκριση μπορεί να γίνει και κατά την διάρκεια της νύχτας και Κυριακές και γιορτές.

Άρθρο 241. - Η ανάκριση είναι έγγραφη.

Η ανάκριση γίνεται πάντοτε εγγράφως και χωρίς δημοσιότητα· διενεργείται με την παρουσία δικαστικού γραμματέα ή δεύτερου ανακριτικού υπαλλήλου ή, αν δεν υπάρχουν αυτοί, με παρουσία δύο μαρτύρων

που έχουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 150. Αν δεν είναι δυνατό να βρεθούν τέτοιοι μάρτυρες, όποιος διενεργεί την ανάκριση είναι υποχρεωμένος να την ολοκληρώσει και μόνος του. Για κάθε ανακριτική πράξη συντάσσεται έκθεση σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους.

Άρθρο 242. - Αυτόφωρο έγκλημα.

1. Αυτόφωρο είναι το έγκλημα του οποίου ο δράστης καταλαμβάνεται την ώρα που το τελεί.
2. Θεωρείται επίσης ότι υπάρχει αυτόφωρο έγκλημα όταν ο δράστης καταδιώκεται αμέσως μετά την πράξη από τη δημόσια δύναμη ή από τον παθόντα ή με δημόσια κραυγή, όπως και όταν συλλαμβάνεται σε χρόνο πολύ κοντινό στην αξιόποινη πράξη με αντικείμενα ή ίχνη από τα οποία συνάγεται η διάπραξη του εγκλήματος. Ποτέ δεν θεωρείται ότι συντρέχει μία από τις παραπάνω περιπτώσεις, αν πέρασε όλη η επόμενη ημέρα από την τέλεση της πράξης.
3. Τα εγκλήματα που τελούνται από ανηλίκους δεν δικάζονται ως αυτόφωρα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Άρθρο 243. - Σκοπός της προκαταρκτικής εξέτασης και διάρκεια αυτής.

1. Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται σύμφωνα «με τα άρθρα 240, 241 και 245 παρ.1 εδάφιο δ' έως ζ'» και με αυτή επιδιώκεται η συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για να αποφασισθεί αν πρέπει να κινηθεί η ποινική δίωξη. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού κατά την προκαταρκτική εξέταση μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλα τα αναφερόμενα στο άρθρο 178 αποδεικτικά μέσα και να διενεργηθούν όλες οι ανακριτικές πράξεις των άρθρων 253, 256, 257, 259, 260, 264 και 265 καθώς και όσες προβλέπονται σε ειδικούς νόμους. «Κατ'εξαίρεση, αν ενεργείται προκαταρκτική εξέταση για τις πράξεις των άρθρων 187 και 187Α του ΠΚ, είναι δυνατόν να διαταχθούν με την αιτιολογία του εδαφίου β' της παραγράφου 3 του άρθρου 254 και οι αναφερόμενες στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού ειδικές ανακριτικές πράξεις, μετά από έγγραφη παραγγελία του εισαγγελέα που ενεργεί κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 3 εδάφιο γ' έως στ' του άρθρου 254.»

*** Οι λέξεις «μετά άρθρα 240 και 241» στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 αντικαταστάθηκαν ως άνω και το τρίτο εδάφιο αυτής προστέθηκε με το άρθρο 7 παρ.26 Ν.4637/2019, ΦΕΚ Α 180/18.11.2019.

2. Η προκαταρκτική εξέταση είναι συνοπτική και το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την κατά το άρθρο 37 πληροφόρηση της αρμόδιας αρχής μέχρι την κίνηση ή όχι της ποινικής δίωξης δεν μπορεί να υπερβεί τους έξι μήνες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ο χρόνος αυτός μπορεί να παραταθεί έως τρεις το πολύ μήνες ή, εφόσον η φύση της υπόθεσης ή της πράξης που πρέπει να διενεργηθεί το επιβάλλει, για εύλογο χρονικό διάστημα, με ειδικά αιτιολογημένη πράξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή εφετών κατά περίπτωση.

Άρθρο 244. - Δικαιώματα του ύποπτου κατά την προκαταρκτική εξέταση.

1. Αν η προκαταρκτική εξέταση διενεργείται ύστερα από μήνυση ή έγκληση κατά ορισμένου προσώπου ή αν κατά τη διάρκειά της αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο η τέλεση αξιόποινης πράξης, το πρόσωπο αυτό καλείται υποχρεωτικώς πριν από πέντε τουλάχιστον ημέρες αν κατοικεί ή διαμένει σε γνωστή διεύθυνση στο εσωτερικό και πριν από «δεκαπέντε» τουλάχιστον ημέρες αν κατοικεί ή διαμένει σε γνωστή διεύθυνση στο εξωτερικό, για την παροχή εξηγήσεων και εξετάζεται χωρίς όρκο. Ο ύποπτος έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 89, 90, 91, 92 παρ. 1, 95, 96, 99 παρ. 1 εδ. α', 2 και 4, 100,

101, 102, 103 και 104, καθώς και το δικαίωμα να διορίσει τεχνικό σύμβουλο σε περίπτωση διεξαγωγής πραγματογνωμοσύνης, εφαρμοζόμενης αναλόγως της διάταξης του άρθρου 183. Το δικαίωμα ενημέρωσης του υπόπτου περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τη γνωστοποίηση των ποινικών διατάξεων, η παραβίαση των οποίων διερευνάται, καθώς και των θεμάτων επί των οποίων θα παράσχει εξηγήσεις. Τα ως άνω δικαιώματά του μπορεί να ασκήσει είτε αυτοπροσώπως είτε εκπροσωπούμενος από συνήγορο που διορίζεται κατά το άρθρο 89 παρ. 2, εκτός αν θεωρείται αναγκαία η αυτοπρόσωπη εμφάνισή του, κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση. Οι διατάξεις των άρθρων 156 και 273 παρ. 1γ εφαρμόζονται αναλόγως. Εφόσον ο ύποπτος κλητεύθηκε νόμιμα και δεν εμφανίστηκε, η προκαταρκτική εξέταση περατώνεται και χωρίς την εξέτασή του.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο κλήση προς παροχή εξηγήσεων για πράξη τιμωρούμενη σε βαθμό κακουργήματος, μπορεί να παραλειφθεί, αν από τα στοιχεία της προκαταρκτικής εξέτασης προκύπτει σαφώς ότι ο ύποπτος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση νέων εγκλημάτων και έχουν προκύψει επαρκείς ενδείξεις για την άμεση άσκηση ποινικής δίωξης.

3. Προηγούμενη έγγραφη εξέταση του υπόπτου που έγινε με όρκο ή χωρίς τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων της παρ. 1 εδ. β' απαγορεύεται να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας. Τυχόν παραμονή της στη δικογραφία συνιστά προσβολή του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη.

4. Αν, μετά την περάτωση της προκαταρκτικής εξέτασης, πρόκειται να κινηθεί ποινική δίωξη για πράξη ουσιωδώς διαφορετική από εκείνη για την οποία διενεργήθηκε αυτή, καλείται ο ύποπτος υποχρεωτικά να ασκήσει εκ νέου τα πιο πάνω δικαιώματά του, με την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου αυτού.

5. «Το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο» επιλύει όλες τις διαφορές ή αμφισβητήσεις που προκύπτουν κατά την προκαταρκτική εξέταση μεταξύ του υπόπτου και εκείνου που υποστηρίζει την κατηγορία ή μεταξύ αυτών και του εισαγγελέα.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ

Άρθρο 245: Πότε και από ποιον ενεργείται

1. Η προανάκριση ενεργείται από οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, είναι συνοπτική και δεν περατώνεται πριν ληφθεί η απολογία του κατηγορουμένου. Εφόσον ο κατηγορούμενος κλητεύθηκε νόμιμα και δεν εμφανίστηκε, η προανάκριση περατώνεται και χωρίς την απολογία του. Παραγγελία για προανάκριση δίνεται μόνο στις περιπτώσεις του εδ. δ' της παρ. 3 του παρόντος άρθρου, καθώς και στις περιπτώσεις των άρθρων 43 παρ. 2 εδ. β', 322 παρ. 3 εδ. α' περ. γ' και 323 εδ. γ' περ. γ'. Ο ανακριτικός υπάλληλος που ορίζεται σύμφωνα με το εδ. α' είναι υποχρεωμένος να διενεργήσει όλες τις προανακριτικές πράξεις που αφορούν την υπόθεση για την οποία η παραγγελία και καλεί ενώπιόν του τους μάρτυρες για εξέταση και τους κατηγορούμενους για να απολογηθούν εφόσον αυτοί κατοικούν στην περιφέρεια του εφετείου της έδρας του. Αν οι μάρτυρες και οι κατηγορούμενοι είναι κάτοικοι άλλων εφετειακών περιφερειών, ο ανωτέρω ανακριτικός υπάλληλος ζητεί την εξέταση των μαρτύρων και τη λήψη των απολογιών των κατηγορουμένων από τον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο, ο οποίος πρέπει να εκτελέσει αυτήν μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών. Ο αρχικά ορισθείς ανακριτικός υπάλληλος μετά το πέρας των άνω ενεργειών επιστρέφει τη δικογραφία με εκτελεσμένη πλήρως την παραγγελία στον παραγγείλαντα εισαγγελέα. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής τα Εφετεία Αθηνών και Πειραιώς θεωρούνται ως ανήκοντα σε μία εφετειακή περιφέρεια. Η προανάκριση περατώνεται: α) με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο ή β) με πρόταση του

εισαγγελέα στο δικαστικό συμβούλιο ή γ) με παραγγελία του εισαγγελέα στον ανακριτή, εφόσον προκύπτει τέλεση κακουργήματος. Στην τελευταία περίπτωση, η προανάκριση μπορεί και να διακοπεί κατά τον ίδιο τρόπο. Πρόταση στο συμβούλιο γίνεται, εφόσον ο εισαγγελέας κρίνει ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Αν υπάρχουν περισσότεροι κατηγορούμενοι και δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις σε βάρος μερικών από αυτούς ή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να παύσει οριστικά η ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να χωρίσει την υπόθεση και να την εισαγάγει μόνο ως προς αυτούς στο δικαστικό συμβούλιο. Το προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζεται αναλόγως και επί συναφών εγκλημάτων, είτε πρόκειται για έναν είτε για περισσότερους κατηγορούμενους.

2. Αν υπάρχουν ενδείξεις ότι τελέστηκε αδίκημα και από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος απώλειας των αποδεικτικών στοιχείων ή υπάρχει δυσχέρεια πραγματοποίησης συγκεκριμένης ανακριτικής πράξης ή κτήσης αποδεικτικού στοιχείου στο μέλλον ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα, οι κατά το άρθρο 31 ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις ανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή ειδοποιούν τον εισαγγελέα με το ταχύτερο μέσο και του υποβάλλουν χωρίς χρονοτριβή τις εκθέσεις που συντάχθηκαν. Ο εισαγγελέας, αφού λάβει τις εκθέσεις, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43 κ.ε..

3. Αν από την προανάκριση δεν προέκυψε η ταυτότητα του δράστη ορισμένου εγκλήματος, η δικογραφία τίθεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα στο αρχείο. Το ίδιο μπορεί να πράξει ο εισαγγελέας και αν ο δράστης παραμένει άγνωστος μετά από προκαταρκτική εξέταση. Στην περίπτωση αυτήν η κατά το άρθρο 43 ποινική δίωξη θεωρείται ότι ασκήθηκε με την έκδοση της πιο πάνω πράξης του εισαγγελέα, η οποία πρέπει να περιέχει και τον χαρακτηρισμό του αδικήματος και τον χρόνο τέλεσής του. Αν ακολούθως αποκαλυφθεί ο δράστης, η δικογραφία ανασύρεται από το αρχείο και συνεχίζεται η ποινική διαδικασία. Αν οι κατηγορούμενοι είναι περισσότεροι, η αρχειοθέτηση γίνεται μόνον ως προς αυτόν που παρέμεινε άγνωστος.»

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΥΡΙΑ ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Άρθρο 246. - Ποιος ενεργεί την κύρια ανάκριση.

1. Την κύρια ανάκριση την ενεργεί μόνο ο ανακριτής, μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, η οποία καθορίζει και εξειδικεύει την αξιόποινη πράξη και την ποινική διάταξη που την προβλέπει.

2. Τέτοια παραγγελία δίνει ο εισαγγελέας: α) σε κακουργήματα, β) σε πλημμελήματα στα οποία προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης καθώς και σε εκείνα στα οποία, κατά την κρίση του, συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον κατηγορούμενο περιοριστικοί όροι κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 283.

Άρθρο 247. - Διαφωνία του ανακριτή.

Ο ανακριτής έχει το δικαίωμα να μην εκτελέσει την παραγγελία του εισαγγελέα για την ενέργεια κύριας ανάκρισης, μόνο αν θεωρεί τον εαυτό του αναρμόδιο ή αν η πράξη δεν έχει αξιόποινο χαρακτήρα ή αν παραγράφηκε το αξιόποινο ή αν υπάρχουν λόγοι που εμποδίζουν ή αναστέλλουν την ποινική δίωξη. Στις περιπτώσεις αυτές, για τη διαφωνία αποφασίζει το δικαστικό συμβούλιο.

Άρθρο 248. - Ενέργειες του ανακριτή.

1. Μόλις ο ανακριτής λάβει την παραγγελία του εισαγγελέα, καλεί τον κατηγορούμενο σε απολογία, εκτός αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της παρ. 2.»
 2. Ο ανακριτής δικαιούται να επαναλάβει τις ανακριτικές πράξεις του εισαγγελέα ή των υπ' αυτόν ανακριτικών υπαλλήλων μόνο αν θεωρεί ότι αυτό είναι αναγκαίο για τη νομιμότητά τους ή την πληρέστερη διερεύνηση της υπόθεσης. Επίσης προς τον σκοπό αυτό δικαιούται να διενεργήσει νέες ανακριτικές πράξεις εξ ιδίας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήσεως του κατηγορουμένου κατά το άρθρο 274.
 3. Το κατηγορητήριο, το οποίο συντάσσει ο ανακριτής, περιέχει όλα τα στοιχεία που προβλέπονται στα άρθρα 100 και 273 παρ. 2.
 4. Σε υποθέσεις το αντικείμενο των οποίων απαιτεί ειδικές γνώσεις, ο ανακριτής μπορεί να ζητήσει από τον εισαγγελέα εφετών, που έχει την ανώτατη εποπτεία της ανάκρισης, να ορίσει με πράξη του ειδικούς επιστήμονες για την υποβοήθηση του έργου της ανάκρισης. Ο ορισμός των προσώπων αυτών γίνεται μεταξύ αυτών που έχουν την απαιτούμενη εξειδίκευση και εφαρμόζονται αναλόγως, ως προς αυτούς, οι διατάξεις των άρθρων 188 έως 193. Οι ειδικοί αυτοί επιστήμονες συνεπικουρούν με κάθε πρόσφορο τρόπο το έργο του ανακριτή για την ακριβέστερη διάγνωση και κρίση γεγονότων, για τα οποία απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης. Σε κάθε περίπτωση με την βοήθεια των ως άνω προσώπων ο ανακριτής οφείλει επίσης να βεβαιώσει την ζημία που προκλήθηκε από το έγκλημα, αν αυτή αποτελεί στοιχείο της ειδικής υπόστασης των ερευνώμενων εγκλημάτων ή είναι γενικότερα αναγκαία για την δικαστική κρίση σχετικά με το έγκλημα ή κάποια από τις περιστάσεις του.
 5. Ο ανακριτής οφείλει να περατώσει την κύρια ανάκριση μέσα σε οκτώ μήνες και τη διατασσόμενη από το συμβούλιο συμπληρωματική ανάκριση μέσα σε δύο μήνες, αφότου η δικογραφία περιέλθει σε αυτόν, ενώ σε περίπτωση που ο ανακριτής έχει εκδώσει κατά του κατηγορουμένου ένταλμα προσωρινής κράτησης, οφείλει να περατώσει την κύρια ανάκριση μέσα σε τέσσερις μήνες από την επιβολή της προσωρινής κράτησης, εκτός αν η φύση της υπόθεσης ή της πράξης που πρέπει να διενεργηθεί επιβάλλουν την υπέρβαση των προθεσμιών αυτών.
 6. Αν από την ανάκριση προκύψουν ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος αποκόμισε ή προσπόρισε σε άλλον περιουσιακό όφελος από πράξη τιμωρούμενη σε βαθμό κακουργήματος, ο ανακριτής οφείλει επίσης να διερευνήσει την περιουσιακή κατάσταση του κατηγορουμένου, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο για την βεβαίωση του εγκλήματος, προβαίνοντας σε κάθε αναγκαία ενέργεια προς τον σκοπό αυτό. Κατά την έρευνα αυτή, ο ανακριτής, με διάταξή του που εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί να αίρει το φορολογικό, τραπεζικό, χρηματιστηριακό ή κάθε άλλου είδους απόρρητο, με την εξαίρεση του δικηγορικού (άρθρο 39 παρ. 1 ν. 4194/2013) και του τηλεπικοινωνιακού απορρήτου (ν. 2225/1994) και να αποκτά πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο Δημόσιας Αρχής ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου να διαπιστώσει την περιουσιακή κατάσταση του κατηγορουμένου και κατά την κρίση του και κάθε άλλου προσώπου, για το οποίο, από τα στοιχεία της ανάκρισης, προκύπτουν ενδείξεις ότι απέκτησε περιουσία που προέρχεται ή σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με τη διερευνώμενη πράξη. Η κατά την παράγραφο αυτή έρευνα μπορεί να παραλειφθεί, αν τέτοιος έλεγχος έχει λάβει χώρα στο πλαίσιο τυχόν προηγηθείσας προκαταρκτικής εξέτασης.
- Άρθρο 249. - Επιτόπια μετάβαση του ανακριτή.

1. Ο ανακριτής μπορεί να μεταβαίνει για να διενεργήσει ανάκριση, έξω από την έδρα του με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή και σε άλλη δικαστική περιφέρεια, αν το εγκρίνει ο εισαγγελέας εφετών. Στην τελευταία περίπτωση ειδοποιείται ο εισαγγελέας εφετών της περιφέρειας όπου πρόκειται να γίνει η ανάκριση.
2. Ο ανακριτής μπορεί να αναθέσει σε άλλον ανακριτικό υπάλληλο τις πράξεις που πρόκειται να διενεργηθούν έξω από την έδρα του, μέσα όμως στη δική του δικαστική περιφέρεια. Επίσης αναθέτει στον αρμόδιο ανακριτή ή ανακριτικό υπάλληλο εκείνες που πρόκειται να γίνουν έξω από την περιφέρειά του, ειδοποιώντας συγχρόνως τον οικείο εισαγγελέα. Δεν μπορεί όμως να αναθέσει σε άλλο ανακριτή την λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου.
3. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο ανακριτής μπορεί να αναθέσει την διενέργεια ορισμένων πράξεων σε άλλον ανακριτή ή σε οποιονδήποτε προανακριτικό υπάλληλο της έδρας του, ειδοποιώντας συγχρόνως τον οικείο εισαγγελέα εφετών.

Άρθρο 250. - Εξουσία του ανακριτή.

1. Ο ανακριτής έχει το δικαίωμα και οφείλει να επεκτείνει τη δίωξη σε όλους όσους συμμετείχαν στην ίδια πράξη. Δεν μπορεί όμως να επεκτείνει την ποινική δίωξη και σε άλλη πράξη, έστω και αν είναι συναφής, ούτε έχει δικαίωμα συρρίκνωσης ή διεύρυνσης της ασκηθείσας ποινικής δίωξης.
2. Αν κατά την πορεία της ανάκρισης ανακαλυφθούν και άλλες αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως, ο ανακριτής τις ανακοινώνει στον εισαγγελέα, χωρίς εν τω μεταξύ να εμποδίζεται να ενεργεί τις κατεπείγουσες ανακριτικές πράξεις για τη βεβαίωσή τους. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ενεργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 251. - Καθήκοντα εκείνου που ενεργεί την ανάκριση - Αρχή της αναλογικότητας.

1. Ο ανακριτής και οι ανακριτικοί υπάλληλοι στους οποίους έχουν ανατεθεί ανακριτικές πράξεις κατά το άρθρο «249 παρ. 2 και 3» οφείλουν χωρίς χρονοτριβή να συγκεντρώνουν πληροφορίες για το έγκλημα και τους υπαιτίους του, να εξετάζουν μάρτυρες και κατηγορουμένους, να μεταβαίνουν επί τόπου για ενέργεια αυτοψίας, αφού πάρουν μαζί τους, αν υπάρχει ανάγκη, ιατροδικαστές ή άλλους πραγματογνώμονες, να διεξάγουν έρευνες, να καταλαμβάνουν πειστήρια και γενικά να ενεργούν οτιδήποτε είναι αναγκαίο για τη συλλογή και τη διατήρηση των αποδείξεων, καθώς και για την εξασφάλιση των ιχνών του εγκλήματος.
2. Κατά τη διενέργεια κάθε ανακριτικής πράξης ο ανακριτής «και οι ανακριτικοί υπάλληλοι» οφείλουν να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Συντάγματος).

Άρθρο 252. - Δικαιώματα εκείνου που ανακρίνει. Θορυβοποιοί.

1. Όταν γίνεται αυτοψία, έρευνα και κατάσχεση, οι αναφερόμενοι στο προηγούμενο άρθρο έχουν δικαίωμα να κλείνουν κατοικίες ολικά ή μερικά, να θέτουν σφραγίδες, να διορίζουν φύλακες και γενικά να παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μην υπεξαιρεθούν, υπεξαχθούν ή μεταβληθούν αντικείμενα χρήσιμα στην ανάκριση ούτε να απομακρυνθούν ή να ξεφύγουν από τις έρευνές τους ύποπτοι.

2. Τα ίδια πρόσωπα μπορούν επίσης να διατάξουν να μην απομακρυνθεί κανένας πριν από το τέλος της έρευνας και να έρθουν πάλι όσοι απομακρύνθηκαν.

3. Αν κάποιος, όσο γίνονται οι παραπάνω ή άλλες ανακριτικές πράξεις, διαταράσσει με οποιονδήποτε τρόπο την ησυχία και την τάξη ή εναντιώνεται στα μέτρα που διατάχθηκαν, όσοι αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο έχουν δικαίωμα να διατάξουν την απομάκρυνσή του. Αν αυτός επιμένει να θορυβεί ή να εναντιώνεται, μπορούν να διατάξουν την κράτησή του έως είκοσι τέσσερις ώρες. Το γεγονός αυτό αναφέρεται στην έκθεση της ανάκρισης. Όταν εκείνος που θορυβεί ή εναντιώνεται είναι συνήγορος διαδίκου, όσοι ενεργούν την ανάκριση έχουν δικαίωμα να διατάξουν μόνο την απομάκρυνσή του, που εκτελείται βίαια αν αρνείται να απομακρυνθεί. Σε αυτή την περίπτωση οι παραπάνω οφείλουν να διορίσουν για τον κατηγορούμενο άλλο συνήγορο, όπου ο νόμος το επιβάλλει.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΡΕΥΝΕΣ. ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Άρθρο 253. - Προϋποθέσεις για τη διενέργεια έρευνας.

Αν διεξάγεται ανακριτική διαδικασία για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται, κι αν αυτή αφορά κατοικία με την παρουσία πάντοτε εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας, όταν μπορεί βέβαια να υποθεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί ή να διευκολυνθεί μόνο με αυτήν.

Άρθρο 254. - Ειδικές ανακριτικές πράξεις επί ορισμένων εγκλημάτων.

1. Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 187, των άρθρων 187Α, «207 παρ. 1 και 2», 208 παρ. 1 εδ. α', 208Α εκτός από τις ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις, 323Α, 336 σε βάρος ανηλίκου, «του άρθρου 338», σε βάρος ανηλίκου, «των παρ. 1 και 3 του άρθρου 339», «της παρ. 1 του άρθρου 342», των άρθρων 348Α, 348Β, 348Γ και «351Α» ΠΚ η έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια:

α) συγκαλυμμένης έρευνας, κατά την οποία ο ανακριτικός υπάλληλος ή ο ιδιώτης που ενεργεί υπό τις οδηγίες του, προσφέρεται να διευκολύνει την τέλεση κάποιου από τα εγκλήματα της παρ. 1, την οποία ο δράστης του εν λόγω εγκλήματος είχε προαποφασίσει. Η διενέργεια της συγκαλυμμένης έρευνας γίνεται υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, για δε τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ή του ιδιώτη συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ή του ιδιώτη, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

β) ανακριτικής διείσδυσης, κατά την οποία ανακριτικός υπάλληλος με συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας αναλαμβάνει διεκπεραιωτικά καθήκοντα σε εγκληματική ή τρομοκρατική οργάνωση με σκοπό την εξιχνίαση της δομής της, την αποκάλυψη των μελών της, καθώς και τη διακρίβωση των εγκλημάτων της παρ. 1, την τέλεση των οποίων τα μέλη της οργάνωσης είχαν προαποφασίσει. Τα ίδια καθήκοντα μπορεί να αναλάβει και ιδιώτης υπό τους όρους των παραγράφων 2 έως 6 του παρόντος και εφόσον κατά τα λοιπά για τη δράση του είναι ενήμερος ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών. Ο ενεργών την ανακριτική διείσδυση μπορεί να φέρει συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας και φορολογικά ή άλλα στοιχεία και να συναλλάσσεται με αυτά για τις ανάγκες της έρευνας που διεξάγει. Οι λεπτομέρειες και η διαδικασία έκδοσης των εν λόγω στοιχείων συγκάλυψης ορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των

Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Η διενέργεια της ανακριτικής διερεύνησης γίνεται υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, για δε τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

γ) ελεγχόμενων μεταφορών, όπως οι μεταφορές αυτές προβλέπονται στο άρθρο 38 του ν. 2145/1993 (Α' 88).

δ) άρσης του απορρήτου του περιεχομένου των επικοινωνιών ή των δεδομένων θέσης και κίνησης αυτών, με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες των άρθρων 4 και 5 του ν. 2225/1994 (Α' 121), όπως αυτά ισχύουν.

ε) καταγραφής της δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα.

στ) συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Οι ανακριτικές πράξεις της προηγούμενης παραγράφου διεξάγονται, με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες των επόμενων παραγράφων, μόνο:

α) αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελεσθεί αξιόποινη πράξη από τις αναφερόμενες στην παρ. 1 του άρθρου αυτού.

β) αν η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή η εξιχνίαση των τρομοκρατικών πράξεων των άρθρων 187Α ΠΚ ή των λοιπών πράξεων που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου αυτού είναι διαφορετικά αδύνατη ή ιδιαίτερος δυσχερής.

3. Για τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παρ. 1 ανακριτικών πράξεων, καθώς και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού αποφαινεται με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμά του το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μετά από πρόταση του εισαγγελέα. Στην αιτιολογία του βουλεύματος γίνεται ειδική μνεία: α) της αξιόποινης πράξης, β) των σοβαρών ενδείξεων ενοχής σε βάρος του προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η ανακριτική πράξη, γ) του σκοπού αυτής, δ) της αδυναμίας ή ιδιαίτερης δυσχέρειας διακρίβωσης του εγκλήματος με άλλο τρόπο, και ε) της απόλυτα αναγκαίας χρονικής διάρκειας της ανακριτικής πράξης. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις την έρευνα μπορεί να διατάξει ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής είναι υποχρεωμένοι να εισαγάγουν το ζήτημα μέσα σε προθεσμία τριών ημερών στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο ελέγχει παράλληλα την συνδρομή των εξαιρετικά επείγουσών περιστάσεων. Διαφορετικά η ισχύς της σχετικής διάταξης αίρεται αυτοδικαίως. Αν εντός ευλόγου χρόνου, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις πέντε (5) ημέρες, δεν εκδοθεί βούλευμα, τα τυχόν ευρήματα δεν είναι αξιοποιήσιμα.

4. Οι αναφερόμενες στα στοιχεία γ', δ' και ε' της παραγράφου 1 ανακριτικές πράξεις μπορούν να επιβληθούν υπό τους όρους της παραγράφου 3 και κατά τρίτου αμέτοχου στο έγκλημα προσώπου, προκειμένου να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου ή ο τόπος διαμονής ή της κατοικίας του και εφόσον είναι τεχνικά αδύνατη η εξακρίβωση αυτών των στοιχείων με άλλον τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές το αποδεικτικό υλικό που αφορά το τρίτο πρόσωπο καταστρέφεται αμέσως μετά την επίτευξη του

ανακριτικού σκοπού, εκτός εάν με αυτό αποδεικνύεται η εκ μέρους του τέλεση κακουργήματος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας, του πολιτεύματος ή της ακεραιότητας της χώρας, οπότε επιτρέπεται η αξιοποίησή του σε δίκη για τα εν λόγω εγκλήματα.

5. Κάθε στοιχείο ή γνώση που αποκτάται κατά τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παράγραφο 1 ανακριτικών πράξεων αξιοποιείται στο πλαίσιο της αυτής ποινικής δίκης, υπό τον όρο ότι αφορά πράξη για την οποία επιτρέπεται η διενέργεια ειδικών ανακριτικών πράξεων. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται το στοιχείο αυτό ή η αποκτηθείσα γνώση να χρησιμοποιηθούν και σε άλλη ποινική δίκη για τη βεβαίωση εγκλήματος της παραγράφου 1, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού. Κάθε άλλο στοιχείο ή γνώση που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παρ. 1 ανακριτικών πράξεων απαγορεύεται, για λόγους δικαιοσύνης της διαδικασίας, να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως άμεση ή έμμεση απόδειξη στην ίδια ή σε άλλη ποινική, πολιτική, διοικητική και πειθαρχική δίκη και διοικητική διαδικασία. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται τα στοιχεία αυτά ή οι αποκτηθείσες γνώσεις να χρησιμοποιηθούν για τη βεβαίωση εγκλήματος, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού.

6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και κατά την διενέργεια των αντίστοιχων ερευνών που προβλέπονται σε ειδικούς ποινικούς νόμους, των οποίων οι ρυθμίσεις εξακολουθούν να ισχύουν, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις του παρόντος.

Άρθρο 255. - Ειδικές ανακριτικές πράξεις επί εγκλημάτων διαφθοράς.

1. Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237 και 237Α ΠΚ, εφόσον αυτές δεν τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης, η έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια: α) συγκαλυμμένης έρευνας, την οποία ενεργεί ανακριτικός υπάλληλος με παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα και αφού ενημερωθεί προηγουμένως εγγράφως ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου που εποπτεύει και συντονίζει το έργο των εισαγγελέων εγκλημάτων διαφθοράς. Η εν λόγω παραγγελία δίδεται, αν συντρέχουν σοβαρές ενδείξεις ότι τελείται ήδη ή πρόκειται να επαναληφθεί η τέλεση κάποιας από τις προαναφερόμενες αξιόποινες πράξεις, όπως προκύπτει από ενδείξεις για προηγούμενη συστηματική δράση του προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η συγκεκριμένη έρευνα ή από την εύρεση αδικαιολόγητων περιουσιακών στοιχείων του κατά τον έλεγχο της περιουσιακής κατάστασής του, και η αποκάλυψη αυτής είναι με άλλον τρόπο αδύνατη ή ιδιαίτερος δυσχερής. Κατά τη συγκαλυμμένη έρευνα ο ανακριτικός υπάλληλος ή ο ιδιώτης που ενεργεί υπό τις οδηγίες του, εμφανίζεται ως ωφελούμενος ή ως μεσολαβητής ωφελουμένου προσώπου από την αξιόποινη πράξη της παρ. 1, την τέλεση της οποίας ο δράστης είχε προαποφασίσει. Η συγκαλυμμένη έρευνα ενεργείται για εύλογο κατά τις περιστάσεις χρονικό διάστημα, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες και μπορεί να παραταθεί για ακόμη ένα τρίμηνο. Ο ενεργών τη συγκαλυμμένη έρευνα μπορεί να φέρει συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας και φορολογικά ή άλλα στοιχεία και να συναλλάσσεται με αυτά για τις ανάγκες της έρευνας που διεξάγει. Οι λεπτομέρειες και η διαδικασία εκδόσεως των εν λόγω στοιχείων συγκάλυψης ορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Για τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος, οι οποίες δεν μνημονεύονται

αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου. β) άρσης του απορρήτου, καταγραφής δραστηριότητας εκτός κατοικίας και συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτές προβλέπονται στα στοιχεία γ', δ' και ε' της παρ. 1 του άρθρου 254. Στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζονται αναλόγως οι παρ. 2 και 3 του ίδιου άρθρου.

2. Κάθε στοιχείο ή γνώση που αποκτήθηκε κατά την διενέργεια των προαναφερόμενων ανακριτικών πράξεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τους λόγους που όρισε το δικαστικό συμβούλιο.

Άρθρο 256. - Διατυπώσεις και τρόπος διεξαγωγής έρευνας σε κατοικία. Νυχτερινή έρευνα σε κατοικία.

1. Όποιος στις περιπτώσεις του άρθρου 253 και της παρ. 5 του παρόντος άρθρου ενεργεί την έρευνα σε κατοικία, προσλαμβάνει και άλλον ανακριτικό υπάλληλο, με τον οποίο συμπράττει, εκτός αν αυτός έχει προσληφθεί σύμφωνα με το άρθρο 150. Αν βρει την πόρτα κλειστή και ο ένοικος αρνείται να την ανοίξει, μπορεί να την παραβιάσει παρουσία του ανακριτικού υπαλλήλου με τον οποίο συμπράττει.

2. Αν την έρευνα την ενεργεί ανακριτικός υπάλληλος μη έχων την ιδιότητα δικαστικού λειτουργού, απαιτείται η παρουσία δικαστικού λειτουργού.

3. Αντίγραφο της έκθεσης για την έρευνα δίνεται ατελώς στον ένοικο της κατοικίας όπου έγινε αυτή, με προφορική αίτησή του.

4. Στις έρευνες των κατοικιών πρέπει να αποφεύγεται με επιμέλεια κάθε περιττή δημοσιότητα και κάθε ενόχληση των ενοίκων που δεν είναι απόλυτα αναγκαία. Πρέπει επίσης να καταβάλλεται μέριμνα για τη διαφύλαξη της υπόληψης και των ατομικών μυστικών που δεν έχουν σχέση με την πράξη της κατηγορίας, καθώς και να διεξάγεται η ενέργεια με κάθε ευπρέπεια και κοσμιότητα. Όποιος διεξάγει την έρευνα πρέπει να προσκαλεί τον ένοικο των διαμερισμάτων που θα ερευνηθούν να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της. Σε περίπτωση απουσίας του, προσκαλείται να παρευρεθεί ένας γείτονας.

5. Η νυχτερινή έρευνα σε κατοικία επιτρέπεται στις παρακάτω περιπτώσεις και μόνο στον εισαγγελέα, στον ανακριτή, στους ειρηνοδίκες ή στους πταισματοδίκες:

α) αν πρόκειται να συλληφθεί πρόσωπο που διώκεται νόμιμα, β) αν κάποιος συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω να διαπράττει μέσα στην κατοικία κακούργημα ή πλημμέλημα, γ) αν γίνεται συγκέντρωση σε κατοικία όπου παίζονται κατ' επάγγελμα τυχερά παιχνίδια ή η κατοικία χρησιμοποιείται ως τόπος κατ' επάγγελμα ακολασίας.

6. Η διάρκεια της νύχτας ορίζεται: από τις 8 το βράδυ έως τις 6 το πρωί για το διάστημα από την 1 Οκτωβρίου έως τις 31 Μαρτίου, και από τις 9 το βράδυ έως τις 5 το πρωί για το διάστημα από την 1 Απριλίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου.

Άρθρο 257. - Σωματικές έρευνες.

1. Στους κατηγορουμένους γίνεται σωματική έρευνα, όταν εκείνος που διεξάγει την ανάκριση κρίνει ότι εξαιτίας σπουδαίων λόγων είναι χρήσιμη για την εξακρίβωση της αλήθειας. Σε τρίτα πρόσωπα διενεργείται σωματική έρευνα, όταν υπάρχει σοβαρή και βάσιμη υπόνοια ότι θα βρεθούν ίχνη ή άλλα αντικείμενα που σχετίζονται με την κατηγορούμενη πράξη ή απόλυτη ανάγκη. Με τη διεξαγωγή της σωματικής έρευνας δεν θα πρέπει να προκαλείται βλάβη στην υγεία του προσώπου που υπόκειται σε αυτήν, ούτε να θίγεται, κατά το δυνατό, η αξιοπρέπειά του. Η διάταξη του άρθρου 199 εφαρμόζεται και στις σωματικές έρευνες.

2. Η σωματική έρευνα πρέπει να γίνεται ιδιαίτερος και χωριστά για κάθε πρόσωπο. Αν αναζητείται ορισμένο πράγμα ή έγγραφο, εκείνος που ενεργεί την έρευνα καλεί προηγουμένως τον κάτοχό του να το παραδώσει.

Άρθρο. - 258 Σύνταξη έκθεσης για την έρευνα.

Μόλις τελειώσει μία έρευνα, συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 κ.ε. Τα πράγματα που βρέθηκαν και σχετίζονται με την ανακριτικό σκοπό της έρευνας, κατάσχονται και υποβάλλονται σε μεσεγγύηση με την τήρηση των άρθρων 259 και «267-268».

Άρθρο 259. - Μεσεγγύηση.

Όποιος ενεργεί την ανάκριση μπορεί να προβαίνει οποτεδήποτε σε μεσεγγύηση πραγμάτων ή εγγράφων που σχετίζονται με το έγκλημα, ακόμη και όταν δεν κατασχέθηκαν, αλλά απλώς παραδόθηκαν σε αυτόν.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ

Άρθρο 260. - Κατάσχεση στις τράπεζες και σε άλλα ιδρύματα.

1. Με την επιφύλαξη αντίθετων διατάξεων ειδικών νόμων, όσοι αναφέρονται στο άρθρο 251 μπορούν αυτοπροσώπως να κατάσχουν τίτλους αξιών, στις τράπεζες ή σε άλλα ιδρύματα δημόσια ή ιδιωτικά, σε ποσότητες που είναι κατατεθειμένες σε τρεχούμενο λογαριασμό και κάθε άλλο κατατεθειμένο πράγμα ή έγγραφο και όταν αυτά περιέχονται σε τραπεζικές θυρίδες, έστω και αν δεν ανήκουν στον κατηγορούμενο ή δεν είναι γραμμένα στο όνομά του, αρκεί να σχετίζονται με το έγκλημα.

2. Τα πρόσωπα αυτά έχουν το δικαίωμα να εξετάσουν την αλληλογραφία και όλες τις πράξεις της τράπεζας ή του ιδρύματος για να βρουν τα πράγματα που πρέπει να κατασχεθούν ή για να βεβαιώσουν άλλες περιστάσεις χρήσιμες για την εξακρίβωση της αλήθειας. Σε περίπτωση άρνησης προβαίνουν σε έρευνα και κατάσχεση των χρήσιμων εγγράφων και πραγμάτων.

Άρθρο 261. - Δέσμευση περιουσιακών στοιχείων.

1. Κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης, ο ανακριτής μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί να διατάσσει τη δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών, του περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων, καθώς και άλλων περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου, κινητών και ακινήτων και όσων ακόμη έχουν άυλη μορφή, εφόσον, μετά από την διερεύνηση της περιουσιακής του κατάστασης κατά το άρθρο 248 παρ. 6, προκύψουν σοβαρές ενδείξεις ότι τα περιουσιακά αυτά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από τη διερευνώμενη αξιόποινη πράξη. Η δέσμευση μπορεί να αφορά περιουσιακά στοιχεία και τρίτου προσώπου στο οποίο, κατά τις υπάρχουσες ενδείξεις, μεταβιβάστηκε περιουσία από το έγκλημα, με σκοπό την αποφυγή της δήμευσής της, ιδίως όταν η μεταβίβαση έγινε χωρίς ισότιμο και αξιόχρεο αντάλλαγμα. Η περί της δέσμευσης διάταξη εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή του τρίτου και δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό, τίτλο ή χρηματοπιστωτικό προϊόν, θυρίδα, κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο. Η δέσμευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης της διάταξης στην οικεία υπηρεσία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο προς τα οποία απευθύνεται. Σε περίπτωση δέσμευσης ακινήτου, πλοίου ή αεροσκάφους, η δέσμευση επέχει θέση κατάσχεσης και επιδίδεται στον αρμόδιο υποθηκοφύλακα ή προϊστάμενο του κτηματολογικού γραφείου ή στον οικείο λιμενάρχη ή την υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας, οι οποίοι υποχρεούνται να προβούν την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα τηρούμενα από αυτούς βιβλία και ακολούθως να αρχειοθετήσουν το έγγραφο που τους επιδόθηκε.

2. Κατά την έκδοση της διάταξης του ανακριτή εξαιρούνται τα ποσά που είναι αναγκαία για την κάλυψη των αναγκών διαβίωσης του κατηγορουμένου ή του τρίτου και των οικογενειών τους, των εξόδων για τη νομική τους υποστήριξη και των εξόδων για τη διατήρηση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων.

Άρθρο 262. - Αποτέλεσμα της δέσμευσης - προσφυγή.

1. Από την επίδοση της διάταξης για τη δέσμευση κατά την παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου, είναι άκυρη κάθε διάθεση ή επιβάρυνση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων.

2. Η διάταξη του προηγούμενου άρθρου επιδίδεται εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών στον κατηγορούμενο ή τον τρίτο του οποίου δεσμεύθηκαν περιουσιακά στοιχεία, οι οποίοι μπορούν να προσφύγουν κατ' αυτής εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών στο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών ή εφετών, αν η ανάκριση διεξάγεται από εφέτη ανακριτή, ζητώντας την άρση ή τον περιορισμό της διάταξης σε περιουσιακά στοιχεία μικρότερης αξίας.

3. Η διάταξη του προηγούμενου άρθρου μπορεί να ανακληθεί ή να μεταρρυθμισθεί και η δέσμευση να αρθεί ή να περιορισθεί αυτεπαγγέλτως από τον ανακριτή ή και με αίτηση εκείνου κατά του οποίου στρέφεται, αν προκόψουν νέα στοιχεία ή συντρέξουν ιδιαίτερες περιστάσεις στο πρόσωπο του κατηγορουμένου ή του τρίτου ή των μελών των οικογενειών τους.

4. Η κατά το προηγούμενο άρθρο δέσμευση αίρεται αυτοδικαίως αν δεν εκδοθεί οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σε πρώτο βαθμό, εντός χρονικού διαστήματος πέντε ετών από την έκδοση της διάταξης.

Άρθρο 263. - Υποχρέωση για παράδοση εγγράφων.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι γενικά στους οποίους έχει ανατεθεί έστω και προσωρινά δημόσια υπηρεσία και τα άλλα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 212 οφείλουν, αν διαταχθούν από εκείνον που κάνει την ανάκριση, να παραδώσουν στη δικαστική αρχή τα έγγραφα και στο πρωτότυπό τους ακόμα, καθώς και κάθε άλλο αντικείμενο που βρίσκεται στην κατοχή τους λόγω των καθηκόντων τους, του λειτουργήματος ή του επαγγέλματός τους, εκτός αν δηλώσουν εγγράφως, έστω και αναιτιολόγητα, ότι πρόκειται για διπλωματικό ή στρατιωτικό μυστικό που ανάγεται στην ασφάλεια του κράτους ή μυστικό που σχετίζεται με το λειτουργήμα ή το επάγγελμά τους.

Άρθρο 264. - Κατάσχεση των εγγράφων - Κατάσχεση εντύπων.

1. Αν εκείνος που εκτελεί την κατάσχεση νομίζει ότι η δήλωση που έγινε σύμφωνα με το άρθρο 263 δεν είναι αληθής και πρόκειται σύμφωνα με αυτήν για μυστικό του κράτους από τα αναφερόμενα στο άρθρο 263, σφραγίζει το έγγραφο ή το εξασφαλίζει με άλλον τρόπο χωρίς να μάθει το περιεχόμενό του και αναφέρεται στον εισαγγελέα εφετών που ειδοποιεί σχετικά τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο Υπουργός έχει δικαίωμα είτε να επιτρέψει την κατάσχεση είτε όχι, με την επιφύλαξη της ποινικής και κάθε άλλης ευθύνης, αν η δήλωση αποδειχθεί ψευδής.

2. Οποιαδήποτε έρευνα και κατάσχεση κάθε εγγράφου που έχει κατατεθεί στο Υπουργείο Εξωτερικών επιτρέπεται μόνο με άδεια των Υπουργών Εξωτερικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι οποίοι την παρέχουν αν κατά την κρίση τους δεν βλάπτονται τα εθνικά συμφέροντα.

3. Αν ο κάτοχος δηλώσει ότι πρόκειται για μυστικό του λειτουργήματος ή του επαγγέλματος των προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 212 και εκείνος που κάνει την κατάσχεση νομίζει ότι η δήλωση δεν είναι αληθής, σφραγίζει το έγγραφο ή το εξασφαλίζει με άλλον τρόπο, χωρίς να μάθει το περιεχόμενο του και ζητεί από το διοικητικό συμβούλιο του οικείου συλλόγου, δικηγορικού, ιατρικού ή φαρμακευτικού, ή από τον οικείο μητροπολίτη να κρίνει αν το έγγραφο περιέχει επαγγελματικό απόρρητο ή εξομολόγηση. Σε περίπτωση που σε αυτό το ζήτημα θα δοθεί αρνητική απάντηση, το έγγραφο κατάσχεταται, με την επιφύλαξη της ποινικής και κάθε άλλης ευθύνης, αν η δήλωση αποδειχθεί ψευδής.
4. Για την κατάσχεση εφημερίδων και άλλων εντύπων τηρούνται οι σχετικές διατάξεις του Συντάγματος και της νομοθεσίας για τον τύπο.

Άρθρο 265. - Κατάσχεση ψηφιακών δεδομένων.

1. Η κατάσχεση ψηφιακών δεδομένων μπορεί να επιβληθεί:

α) Σε ένα σύστημα υπολογιστή στο σύνολό του ή σε μέρος αυτού και στα δεδομένα υπολογιστή που είναι αποθηκευμένα σε αυτόν, στα οποία έχει φυσική πρόσβαση εκείνος που διενεργεί την ανάκριση, β) σε ένα μέσο αποθήκευσης δεδομένων υπολογιστή στο οποίο υπάρχουν αποθηκευμένα δεδομένα υπολογιστή και έχει φυσική πρόσβαση εκείνος που διενεργεί την ανάκριση, γ) σε ένα απομακρυσμένο σύστημα υπολογιστή στο σύνολό του ή σε μέρος αυτού και στα δεδομένα υπολογιστή που είναι αποθηκευμένα σε αυτόν ή σε ένα απομακρυσμένο μέσο αποθήκευσης δεδομένων υπολογιστή και στα δεδομένα υπολογιστή που είναι αποθηκευμένα σε αυτό, τα οποία είναι διασυνδεδεμένα στο σύστημα υπολογιστή στο οποίο έχει φυσική πρόσβαση εκείνος που διενεργεί την ανάκριση. Στην τελευταία περίπτωση, τα ψηφιακά δεδομένα που είναι αποθηκευμένα και προσβάσιμα μέσω συστήματος και υπηρεσιών νεφοϋπολογιστικής (cloud services) δεν θεωρούνται αποθηκευμένα σε απομακρυσμένο σύστημα υπολογιστή ή σε απομακρυσμένο μέσο αποθήκευσης δεδομένων υπολογιστή τα οποία είναι διασυνδεδεμένα στο σύστημα υπολογιστή στο οποίο έχουν φυσική πρόσβαση οι αρχές.

2. Η κατά τα ανωτέρω κατάσχεση πραγματοποιείται αποκλειστικά με τη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού που επιτρέπει σε εκείνον που τη διεξάγει:

α) Την αφαίρεση και την κατάσχεση του υλικού φορέα των υπό στοιχείων α-γ της παρ. 1, στο οποίο βρίσκονται αποθηκευμένα τα δεδομένα και/ή
β) την αντιγραφή και την αφαίρεση των αποθηκευμένων ψηφιακών δεδομένων των υπό στοιχείων α-γ της παρ. 1 σε μέσο αποθήκευσης δεδομένων και
γ) την αναπαραγωγή και την επαλήθευση της αυθεντικότητας και της ακεραιότητας των κατασχεθέντων δεδομένων.

3. Η κατάσχεση που διενεργείται κατά τις παρ. 1 και 2, βεβαιώνεται με ειδική έκθεση, η οποία αναφέρει ειδικώς τις ενέργειες της παρ. 2 που πραγματοποιεί εκείνος που διεξάγει την ανάκριση.

4. Τα ψηφιακά δεδομένα που κατάσχονται διατηρούνται αποθηκευμένα καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας σε ένα και μόνο υλικό μέσο αποθήκευσης που περιέχεται στη δικογραφία. Ασφαλές αντίγραφο αυτού ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα ανάκτησης των δεδομένων που έχουν κατασχεθεί, σε περίπτωση απώλειας ή καταστροφής, σχηματίζεται κατά την κατάσχεσή τους και διατηρείται στο γραφείο πειστηρίων του πρωτοδικείου στο οποίο υποβάλλεται η δικογραφία και το οποίο

παρέχει τις κατάλληλες εγγυήσεις φυσικής ασφάλειας και πρόσβασης σε εκείνους μόνο που ασκούν καθήκοντα στην υπόθεση. Η παρούσα ισχύει αναλόγως και στα ψηφιακά δεδομένα που αφορούν στα δεδομένα επικοινωνίας που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.

5. Η πρόσβαση και η δυνατότητα αναπαραγωγής των ψηφιακών δεδομένων που κατάσχονται επιτρέπεται μόνο σε όσους ασκούν δικαστικά, εισαγγελικά και ανακριτικά καθήκοντα στην υπόθεση ή τους γραμματείς. Προς το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα τεχνικά μέσα. Τέτοια μέσα είναι η κρυπτογράφηση και η χρήση κωδικών ασφαλείας για την πρόσβαση και αναπαραγωγή των κατασχεμένων ψηφιακών δεδομένων από το υλικό μέσο αποθήκευσης στο οποίο βρίσκονται αποθηκευμένα. Η παρούσα ισχύει αναλόγως και στα ψηφιακά δεδομένα που αφορούν στα δεδομένα επικοινωνίας που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.

6. Απαγορεύεται η δημιουργία και η διατήρηση αντιγράφων των ψηφιακών δεδομένων για οποιονδήποτε άλλον λόγο εκτός αν ο αρμόδιος εισαγγελέας ή ανακριτής ή συμβούλιο ή το δικαστήριο κρίνουν ότι τα κατασχεμένα ψηφιακά δεδομένα είναι αναγκαία να περιληφθούν σε άλλη δικογραφία. Η παρούσα ισχύει αναλόγως και στα ψηφιακά δεδομένα που αφορούν στα δεδομένα επικοινωνίας που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.

Άρθρο 266. - Κατάσχεση μετά το τέλος της ανάκρισης.

1. Αν κατά την πορεία της ανάκρισης δεν έγινε δυνατή ή δεν θεωρήθηκε αναγκαία η κατάσχεση πραγμάτων ή εγγράφων σχετικών με το έγκλημα, η κατάσχεση μπορεί να διαταχθεί από το δικαστήριο σε κάθε στάδιο της δίκης και αυτεπαγγέλτως, οπότε ενεργείται από τον εντελλόμενο γι' αυτήν ανακριτικό υπάλληλο μόλις γίνει δυνατή η διενέργειά της.

2. Σε περίπτωση αμετάκλητης καταδίκης, η κατάσχεση, οποτεδήποτε θεωρηθεί ότι μπορεί να γίνει και ανεξάρτητα αν η ποινή εκτίθηκε ή αποσβέστηκε με άλλον τρόπο, διατάσσεται από τον εισαγγελέα και αυτεπαγγέλτως. Για την τύχη των πραγμάτων ή των εγγράφων που κατασχέθηκαν αποφασίζει το δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 372.

Άρθρο 267. - Αντίγραφα των εγγράφων που κατασχέθηκαν και δικαστική παρακατάθεσή τους.

1. Εκείνος που έκανε την κατάσχεση μπορεί να επιτρέψει να χορηγούνται ατελώς αντίγραφα σε αυτούς που κατείχαν τα έγγραφα πριν από την κατάσχεση. Μπορεί επίσης να κρατήσει και ο ίδιος αντίγραφο από τα έγγραφα που είχαν παραδοθεί, επιστρέφοντας τα πρωτότυπα.

2. Οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι δικηγόροι μπορούν να εκδίδουν αντίγραφα, αποσπάσματα και πιστοποιητικά από τα έγγραφα που τους αποδόθηκαν, σε πρωτότυπο ή σε αντίγραφο, από τον ανακριτή ή τον ανακριτικό υπάλληλο. Αν όμως έγινε κατάσχεση, πρέπει να μνημονεύουν την διενέργειά της.

3. Σε κάθε περίπτωση το πρόσωπο ή το ίδρυμα ή το γραφείο, όπου έγινε η κατάσχεση, έχει δικαίωμα να λάβει ατελώς πιστοποιητικό σχετικό με αυτήν.

4. Αν το έγγραφο που πρέπει να κατασχεθεί αποτελεί μέρος τόμου ή βιβλίου, από το οποίο δεν μπορεί να αποσπαστεί, και εκείνος που διενεργεί την ανάκριση νομίζει ότι δεν είναι αρκετό να πάρει αντίγραφο, ολόκληρος ο τόμος ή το βιβλίο παραδίδεται για φύλαξη στον γραμματέα του δικαστηρίου. Αυτός με άδεια του ανακριτή ή του εισαγγελέα εκδίδει για τους ενδιαφερομένους, ύστερα από αίτησή τους, αντίγραφα, αποσπάσματα ή πιστοποιητικά μερών του τόμου ή του βιβλίου, μνημονεύοντας την μερική κατάσχεση. Στον πριν από την κατάσχεση κάτοχο παρέχονται ατελώς τέτοιου είδους αντίγραφα, αποσπάσματα ή πιστοποιητικά.

5. Σε αυτή την περίπτωση δίνεται στον κάτοχο ατελώς αντίγραφο της έκθεσης για την κατάσχεση.

Άρθρο 268. - Φύλαξη των πραγμάτων που κατασχέθηκαν. Σφράγιση.

1. Τα πράγματα που κατασχέθηκαν παραδίδονται για φύλαξη στον γραμματέα του δικαστηρίου, εκτός αν δεν είναι δυνατή η φύλαξη από αυτόν, οπότε όποιος ενεργεί την ανάκριση διατάσσει να φυλαχθούν αλλού και διορίζει φύλακα ικανό και φερέγγυο. Χρήματα ή άλλα τιμαλφή κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία του.

2. Στην έκθεση για την παράδοση μνημονεύεται η υποχρέωση του φύλακα να διαφυλάξει τα πράγματα και να τα παραδώσει οποτεδήποτε το ζητήσει η δικαστική αρχή. Ο ανακριτικός υπάλληλος μπορεί να επιβάλει στον φύλακα και την καταβολή εγγύησης, που παραδίδεται στο γραμματέα του πρωτοδικείου ή του ειρηνοδικείου της κατοικίας.

3. Τα κατά την παρ. 1 πράγματα, εφόσον παρήλθε πενταετία από την κατάσχεσή τους χωρίς να εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση για την τύχη τους, καταστρέφονται, αν είναι άχρηστα, άνευ αξίας ή ευτελούς αξίας. Η καταστροφή αποφασίζεται, αφού διαπιστωθεί ότι δεν έχουν αποδεικτική αξία και ενεργείται από επιτροπή που αποτελείται: α) από έναν εισαγγελέα ή αντεισαγγελέα πρωτοδικών, που ορίζεται με τον αναπληρωτή του από τον εισαγγελέα που διευθύνει την οικεία εισαγγελία και β) από έναν υπάλληλο της γραμματείας του πρωτοδικείου και έναν της εισαγγελίας, που ορίζονται με τους αναπληρωτές τους από τον πρόεδρο και τον εισαγγελέα πρωτοδικών, αντίστοιχα. Ρυπαρά ή επιβλαβή για τη δημόσια υγεία πράγματα καταστρέφονται και αν δεν έχει παρέλθει πενταετία από την κατάσχεσή τους. Όπλα και πυρομαχικά παραδίδονται στην αρμόδια στρατιωτική υπηρεσία μετά από έγγραφη πρόσκληση του εισαγγελέα. Για την παράδοση συντάσσεται σχετικό πρωτόκολλο.

4. Αν υπάρχει ανάγκη, όποιος ενεργεί την κατάσχεση ασφαρίζει τα πράγματα ή τα έγγραφα που κατασχέθηκαν είτε θέτοντας την σφραγίδα της υπηρεσίας είτε με άλλον τρόπο. Επίσης σε όσους έχουν συμφέρον επιτρέπεται να θέσουν και την δική τους σφραγίδα, αν παρίστανται και το ζητήσουν. Η αποσφράγιση γίνεται μπροστά τους, αν αυτό είναι δυνατό, αφού προηγουμένως βεβαιωθεί ότι δεν έχουν παραβιαστεί οι σφραγίδες.

Άρθρο 269 Αντίγραφα και φωτογραφίες των πραγμάτων που κατασχέθηκαν - Άρση της κατάσχεσης. Δυνατότητα προσφυγής κατά της απορριπτικής διάταξης του εισαγγελέα ή του ανακριτή

1. Εκείνος που ενεργεί την ανάκριση εφοδιάζεται, αν είναι δυνατό, με αντίγραφα των εγγράφων που κατασχέθηκαν και με φωτογραφίες ή άλλες αναπαραστάσεις των πραγμάτων που κατασχέθηκαν και μπορούν να αλλοιωθούν ή είναι δύσκολο να φυλαχθούν.

2. Για τα πράγματα που μπορούν να φθαρούν διατάσσεται από εκείνον που ενεργεί την ανάκριση η πώληση κατά προτίμηση με δημόσιο πλειστηριασμό ή η καταστροφή, αν ο νόμος απαγορεύει την κατοχή τους ή έχουν καταστεί επικίνδυνα για την δημόσια υγεία.

3. Σε κάθε περίπτωση το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να αρθεί η κατάσχεση, αν δεν είναι πιθανόν ότι από αυτόν τον λόγο θα δημιουργηθούν δυσχέρειες στην εξακρίβωση της αλήθειας. Κατά την προκαταρκτική εξέταση και την προανάκριση και στις περιπτώσεις των παρ. 3 και 4 του άρθρου 43 και των παρ. 2 και 3 του άρθρου 51 η άρση της κατάσχεσης διατάσσεται μετά την υποβολή αίτησης από τον κύριο των κατασχεθέντων, από τον εισαγγελέα πλημμελειο-δικών και κατά την κύρια ανάκριση από τον ανακριτή. Εναντίον της απορριπτικής διάταξης του εισαγγελέα ή του

ανακριτή επιτρέπεται προσφυγή στο συμβούλιο μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τότε που κοινοποιήθηκε η διάταξη σε εκείνον που αιτήθηκε την άρση της κατάσχεσης. Το ενδεχόμενο της δήμευσης των πραγμάτων που κατασχέθηκαν δεν εμποδίζει την αλλαγή του προσώπου του φύλακα ούτε την άρση της κατάσχεσης από το δικαστικό συμβούλιο.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Άρθρο 270. - Αναγκαίος όρος για να περατωθεί η ανάκριση.

1. Η κύρια ανάκριση δεν μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη, αν δεν απολογηθεί ο κατηγορούμενος. Μπορεί όμως να θεωρηθεί τελειωμένη, χωρίς κλήτευση και απολογία του κατηγορουμένου, αν μετά την διενέργεια ανακριτικών πράξεων δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις εναντίον του ή συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 301 παρ. 4 εδ. α' και 303 παρ. 5 εδ. α'.

2. Αν ο κατηγορούμενος κλήθηκε σε απολογία, από απείθεια όμως δεν παρουσιάζεται και ο ανακριτής κρίνει ότι υπάρχουν ενδείξεις εναντίον του, τότε η ανάκριση μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη με την έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 272 και αν οι ενδείξεις είναι σοβαρές με την έκδοση εντάλματος σύλληψης σύμφωνα με το άρθρο 276.

Άρθρο 271. - Κλήση κατηγορουμένου.

1. Στον κατηγορούμενο επιδίδεται κλήση για να εμφανισθεί στον ανακριτή, εκτός από την περίπτωση του άρθρου 276.

2. Η κλήση γίνεται εγγράφως και πρέπει να αναφέρει την αξιόποινη πράξη για την οποία διεξάγεται ανάκριση, να έχει την επίσημη σφραγίδα και να έχει υπογραφεί από τον ανακριτή και τον γραμματέα. Η επίδοσή της γίνεται στον κλητευόμενο είκοσι τέσσερις τουλάχιστον ώρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για την εμφάνισή του.

Άρθρο 272. - Ένταλμα βίαιης προσαγωγής.

Αν ο κατηγορούμενος που κλήθηκε δεν εμφανίστηκε, μπορεί να εκδοθεί εναντίον του ένταλμα βίαιης προσαγωγής, αν δεν συντρέχει περίπτωση να εκδοθεί ένταλμα σύλληψης σύμφωνα με το άρθρο 276. Το ένταλμα βίαιης προσαγωγής εκτελείται σύμφωνα με το άρθρο 277.

Άρθρο 273. - Εξέταση κατηγορουμένου.

1. α) Όταν ο κατηγορούμενος εμφανιστεί ενώπιον του ανακριτή ή του εισαγγελέα ή του ειρηνοδίκη ή των ανακριτικών υπαλλήλων του άρθρου 31, αυτοί είναι υποχρεωμένοι να εξακριβώσουν τα στοιχεία της ταυτότητάς του από το δελτίο της αστυνομικής του ταυτότητας ή από το διαβατήριό του, προσκαλώντας τον ταυτόχρονα να δηλώσει την τωρινή διεύθυνση της κατοικίας του ή της διαμονής του (πόλη, χωριό, συνοικία, οδό, αριθμό). Τα στοιχεία αυτά καταχωρίζονται στην έκθεση της απολογίας. β) Αν ο κατηγορούμενος ισχυρίζεται ότι δεν έχει δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο και δεν αμφισβητεί την ταυτότητα που του αποδίδεται, όποιος ενεργεί την εξέταση καταχωρίζει στην έκθεση της απολογίας το γεγονός αυτό, καθώς και τα κατά τη δήλωση του κατηγορουμένου στοιχεία της ταυτότητάς του, αποστέλλοντας αμέσως απόσπασμα του μέρους αυτού της έκθεσης στον εισαγγελέα που άσκησε την ποινική δίωξη. Ο εισαγγελέας ελέγχει την ακρίβεια των στοιχείων της ταυτότητας που δηλώθηκαν. γ) Εκείνος που ενεργεί την ανάκριση υπενθυμίζει στον κατηγορούμενο ή στον ύποπτο την υποχρέωσή του, να δηλώσει κάθε μεταβολή της διεύθυνσης κατοικίας ή διαμονής του σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 156 και τις συνέπειες σε περίπτωση παράλειψης, μνημονεύοντας ρητά το γεγονός αυτό στην έκθεση της

απολογίας. δ) Στην έκθεση απολογίας αναγράφεται υποχρεωτικά ο αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) και η αρμόδια ΔΟΥ του κατηγορουμένου. Αν αυτός δεν έχει ΑΦΜ, αναγράφονται υποχρεωτικά το επώνυμο και το όνομα του πατέρα του, το πατρικό επώνυμο και το όνομα της μητέρας του, η ημερομηνία και ο τόπος γέννησης στην Ελλάδα ή η χώρα γέννησης στο εξωτερικό.

2. Αφού εξακριβωθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου και του εξηγηθούν τα δικαιώματά του, εκείνος που ενεργεί την εξέτασή του εκθέτει με πληρότητα και σαφήνεια την πράξη για την οποία κατηγορείται και τον προσκαλεί να απολογηθεί και να υποδείξει τα μέσα της υπεράσπισής του. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να αρνηθεί να απαντήσει. Επίσης έχει δικαίωμα να παραδώσει την απολογία του γραπτή. Σε αυτήν την περίπτωση όποιος ενεργεί την ανάκριση απευθύνει στον κατηγορούμενο τις απαραίτητες ερωτήσεις για να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο της έγγραφης απολογίας. Οι ερωτήσεις πρέπει να αναγράφονται ρητά στην έκθεση.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 223 παρ. 2, 3 και 5 και 225 εφαρμόζονται και για την εξέταση κατηγορουμένων.

Άρθρο 274. - Έρευνα των μέσων της υπεράσπισης.

Ο κατηγορούμενος πρέπει να καλείται να εκθέτει πλήρως τους λόγους που συμβάλλουν στην υπεράσπισή του. Όποιος ενεργεί την εξέταση πρέπει να ερευνά με επιμέλεια κάθε περιστατικό που επικαλέστηκε υπέρ αυτού ο κατηγορούμενος, αν αυτό είναι χρήσιμο για να εξακριβωθεί η αλήθεια. Ο ανακρίνων, αφού προηγουμένως διατυπώσει τη γνώμη του ο εισαγγελέας, έχει την υποχρέωση με διάταξή του να αιτιολογεί την απόρριψη των αποδεικτικών αιτημάτων του άρθρου 102

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΥΛΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Άρθρο 275. - Στα αυτόφωρα εγκλήματα.

1. Προκειμένου για αυτόφωρα κακουργήματα και πλημμελήματα οι ανακριτικοί υπάλληλοι του άρθρου 31, καθώς και κάθε αστυνομικό όργανο, έχουν υποχρέωση, ενώ οποιοσδήποτε πολίτης το δικαίωμα, να συλλάβουν το δράστη, τηρώντας τις διατάξεις του Συντάγματος και του άρθρου 279 του κώδικα για την άμεση προσαγωγή του στον εισαγγελέα.

2. Στα εγκλήματα που διώκονται με έγκληση δεν επιτρέπεται η σύλληψη, εκτός αν προηγουμένως υποβληθεί η έγκληση, έστω και προφορικά, σε εκείνον που έχει δικαίωμα να συλλάβει το δράστη.

3. Στα αυτόφωρα κακουργήματα και πλημμελήματα ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών έχει το δικαίωμα να εκδίδει εναντίον του δράστη που διώκεται ένταλμα σύλληψής του, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 276 και 277. Το ένταλμα αυτό μπορεί ο εισαγγελέας να το ανακαλεί ή να το καταργεί.

Άρθρο 276. - Σύλληψη με ένταλμα.

1. Εκτός από την περίπτωση του άρθρου 275, κανείς δεν συλλαμβάνεται χωρίς ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα του ανακριτή ή βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου, που πρέπει να επιδίδονται κατά τη στιγμή της σύλληψης.

2. Ο ανακριτής εκδίδει το ένταλμα σύλληψης αφού προηγουμένως διατυπώσει την γνώμη του ο εισαγγελέας, και μόνο στις περιπτώσεις όπου επιτρέπεται προσωρινή κράτηση κατά τα άρθρα 286 και 287. Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να διαταχθεί η σύλληψη και η προσωρινή κράτηση και από το δικαστικό συμβούλιο. Το κατά την παράγραφο αυτή ένταλμα σύλληψης εκδίδεται μόνο όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις επί τη βάση συγκεκριμένων περιστατικών, που πρέπει να μνημονεύονται στο σώμα

του εντάλματος, ότι ο κατηγορούμενος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση άλλων σοβαρών εγκλημάτων.

3. Το ένταλμα σύλληψης περιέχει το όνομα, το επώνυμο, την κατοικία και την ακριβέστερη δυνατή περιγραφή του προσώπου που συλλαμβάνεται, σημείωση για το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται και μνεία του άρθρου που το προβλέπει. Έχει επίσης την επίσημη σφραγίδα και την υπογραφή του ανακριτή και του γραμματέα.

4. Το ένταλμα σύλληψης μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε μετά από προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, αν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν την έκδοσή του.

Άρθρο 277. - Εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης.

1. Το ένταλμα σύλληψης που εκδίδεται με το νόμιμο τύπο είναι εκτελεστό σε όλη την επικράτεια. Η εκτέλεσή του γίνεται με τη φροντίδα του εισαγγελέα από τις αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η εκτέλεση ενταλμάτων.

2. Αν ο κατηγορούμενος βρίσκεται σε άλλη δικαστική περιφέρεια, ο εισαγγελέας μπορεί να αποστείλει το ένταλμα σύλληψης απευθείας στην επιτόπια αρχή στην οποία έχει ανατεθεί η εκτέλεση ενταλμάτων.

3. Όλες οι πολιτικές και οι στρατιωτικές αρχές, μόλις τους επιδειχθεί το ένταλμα, οφείλουν να βοηθήσουν για τη σύλληψη χωρίς αναβολή και μέσα στα όρια της αρμοδιότητάς τους.

4. Η εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης που αφορά στρατιωτικό γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα.

Άρθρο 278. - Πώς γίνεται η σύλληψη.

1. Σύλληψη δεν μπορεί να γίνει: α) όσο διαρκεί η ιερουργία, σε οίκημα που προορίζεται για τη θεία λατρεία β) τη νύχτα σε ιδιωτική κατοικία, εκτός αν αυτός που διαμένει εκεί το ζητήσει ρητά ή αν τηρηθούν οι διατυπώσεις του άρθρου 256. Αν δεν τηρηθεί η διάταξη αυτή, επιβάλλεται πειθαρχική ποινή στα όργανα που εκτελούν την σύλληψη.

2. Τα αρμόδια για τη σύλληψη όργανα οφείλουν να συμπεριφέρονται με κάθε δυνατή ευγένεια σε αυτόν που συλλαμβάνουν και να σέβονται την τιμή του. Γι' αυτό δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βία παρά μόνο αν υπάρχει ανάγκη και δεν επιτρέπεται να τον δεσμεύουν παρά μόνο όταν ο συλλαμβανόμενος αντιστέκεται ή είναι ύποπτος φυγής.

Άρθρο 279. - Προσαγωγή του κατηγορουμένου.

1. Ο συλλαμβανόμενος επ' αυτοφώρω ή με ένταλμα οδηγείται χωρίς αναβολή στον αρμόδιο εισαγγελέα, το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες από τη σύλληψή του και, αν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του, στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για την μεταφορά του. Αν πρόκειται για κακούργημα ή αν η σύλληψη έγινε με ένταλμα του ανακριτή, ο εισαγγελέας παραπέμπει στον ανακριτή εκείνον που έχει συλληφθεί και αν πρόκειται για πλημμέλημα, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43, 51, 246 παρ. 2β και 417 κ.ε. Ειδικά σε περίπτωση σύλληψης επ' αυτοφώρω για πλημμέλημα, ο ανακριτικός υπάλληλος εντός δώδεκα (12) ωρών ειδοποιεί με το ταχύτερο μέσο τον εισαγγελέα, ο οποίος μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του δράστη, να δώσει εντολή να αφεθεί αυτός ελεύθερος και να μην εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη για τα αυτόφωρα εγκλήματα διαδικασία του άρθρου 418 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2. Στην περίπτωση αυτή ο ανακριτικός υπάλληλος υποβάλλει στον εισαγγελέα, χωρίς χρονοτριβή, όλες τις εκθέσεις που συντάχθηκαν για τη συγκεκριμένη υπόθεση.

2. Αν ο συλλαμβανόμενος αμφισβητεί την ταυτότητα που του αποδίδεται ή ισχυρίζεται ότι έπαυσε να ισχύει το ένταλμα σύλληψης ή το βούλευμα, οδηγείται σε έναν από τους ανακριτικούς υπαλλήλους του τόπου της σύλληψης που αναφέρονται στο άρθρο 31. Ο ανακριτικός υπάλληλος εξετάζει τα στοιχεία της ταυτότητας και ζητεί πληροφορίες με το ταχύτερο μέσο για την ισχύ του εντάλματος ή του βουλεύματος. Αν η ταυτότητα δεν αποδείχθηκε ή έχει παύσει να ισχύει το ένταλμα σύλληψης ή το βούλευμα, ή δεν εκδόθηκε το ένταλμα σύμφωνα με τον τύπο που απαιτείται, εκείνος που έχει συλληφθεί απολύεται αμέσως. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο ανακριτικός υπάλληλος τον στέλνει μαζί με την έκθεση που έχει συντάξει στην αρχή που ζήτησε τη σύλληψή του, η οποία μπορεί επίσης να εξετάσει και αυτή την ταυτότητά του.

Άρθρο 280. - Κατάσχεση πειστηρίων.

Όλα τα έγγραφα και τα άλλα αντικείμενα που βρέθηκαν σε αυτόν που έχει συλληφθεί και έχουν σχέση με το έγκλημα κατάσχονται και παραδίδονται με αυτόν και την σχετική έκθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα ή ανακριτή.

Άρθρο 281. - Κράτηση του προσώπου που συλλαμβάνεται.

Όποιος έχει συλληφθεί κρατείται στις φυλακές για υποδίκους ή στο αστυνομικό κρατητήριο ή, κατά τις περιστάσεις, στο σπίτι του υπό φρούρηση, στην περίπτωση όμως αυτή με δικά του έξοδα, ωστόσο εκδοθεί το ένταλμα προσωρινής κράτησης ή απολυθεί.

«Άρθρο 282 Σκοπός και γενικές προϋποθέσεις επιβολής προσωρινής κράτησης, κατ' οίκον περιορισμού και περιοριστικών όρων

1. Όσο διαρκεί η προδικασία, αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου, είναι δυνατό να διαταχθούν περιοριστικοί όροι ή κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση ή να επιβληθεί προσωρινή κράτηση, υπό τις προϋποθέσεις των επόμενων άρθρων. 2. Ο σκοπός των περιοριστικών όρων, του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και της προσωρινής κράτησης είναι να αποτραπεί ο κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων και να εξασφαλιστεί ότι εκείνος στον οποίο επιβλήθηκαν θα παραστεί οποτεδήποτε στην ανάκριση ή στο δικαστήριο και θα υποβληθεί στην εκτέλεση της απόφασης. 3. Περιοριστικοί όροι επιβάλλονται εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι για την εκπλήρωση των σκοπών της παρ. 2 και αν αυτοί δεν επαρκούν επιβάλλεται κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση και αν αυτό το μέτρο κρίνεται ανεπαρκές τότε μόνο εκδίδεται ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα προσωρινής κράτησης.»

Άρθρο 283. - Οι περιοριστικοί όροι.

1. Περιοριστικοί όροι είναι ιδίως η παροχή εγγύησης, η υποχρέωση του κατηγορουμένου να εμφανίζεται κατά διαστήματα στον ανακριτή ή σε άλλη αρχή στην Ελλάδα ή σε ελληνική προξενική αρχή στο εξωτερικό, η απαγόρευση να μεταβαίνει ή να διαμένει σε ορισμένο τόπο ή στο εξωτερικό και η απαγόρευση να συναναστρέφεται ή να συναντάται με ορισμένα πρόσωπα. Σε περίπτωση επιβολής του περιοριστικού όρου της εμφάνισης σε ελληνική προξενική αρχή, η τελευταία υποχρεούται να εκτελεί τις σχετικές παραγγελίες των δικαστικών αρχών. Για τους ανηλίκους ως περιοριστικοί όροι είναι δυνατόν να διατάσσονται και ένα ή περισσότερα από τα αναμορφωτικά μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' έως ια' της παρ. 1 του άρθρου 122 ΠΚ. Σε περίπτωση παραβίασης των όρων αυτών είναι δυνατή η αντικατάστασή τους με το μέτρο της περ. ιβ' της παρ. 1 του άρθρου 122 ΠΚ. Για τους κατηγορουμένους

που εμφανίζουν ψυχική ή διανοητική διαταραχή ως περιοριστικός όρος είναι δυνατόν να διατάσσεται ένα από τα μέτρα της παρ. 3 του άρθρου 69Α ΠΚ.

2. Περιοριστικοί όροι μπορεί να επιβληθούν αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών.

Άρθρο 284 Ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση

1. Ως κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση νοείται η επιβολή στον κατηγορούμενο της υποχρέωσης να μην εξέρχεται από συγκεκριμένο και ειδικά ορισμένο στην διάταξη του ανακριτή κτίριο ή σύμπλεγμα κτιρίων, που αποδεδειγμένα συνιστά τον τόπο διαμονής ή κατοικίας του. Η διάταξη που επιβάλλει τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση μπορεί να ορίζει την ευρύτερη περιοχή γύρω από τον τόπο διαμονής ή κατοικίας του κατηγορουμένου, στην οποία θα μπορεί αυτός να κινείται για την κάλυψη βασικών βιοτικών αναγκών του. Για τον σκοπό αυτόν ο κατηγορούμενος επιτρέπεται με τη χρήση πρόσφορων ηλεκτρονικών μέσων. Ο κατηγορούμενος υποχρεούται να μην επεμβαίνει ή επιδρά καθ' οιονδήποτε τρόπο στα ηλεκτρονικά μέσα και στα συναφή με την επιτήρηση δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Αρμόδια υπηρεσία παρακολουθεί και καταγράφει μέσω συστήματος γεωεντοπισμού, μόνο την γεωγραφική θέση του κατηγορούμενου και τηρεί σχετικό αρχείο.

2. Κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση επιβάλλεται μόνον εφόσον προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για κακούργημα και κρίνεται αιτιολογημένα ότι οι περιοριστικοί όροι δεν επαρκούν για την επίτευξη των σκοπών της παρ. 2 του άρθρου 282, υπό την προϋπόθεση ότι ο κατηγορούμενος έχει γνωστή διαμονή στην χώρα και α) έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει τη φυγή του ή κατά το παρελθόν υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου ή για παραβίαση περιορισμών διαμονής και από την συνδρομή ενός εκ των παραπάνω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής του, ή β) κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος είναι πολύ πιθανό, όπως προκύπτει από προηγούμενη αμετάκλητη καταδίκη του για ομοειδή αξιόποινη πράξη, να διαπράξει και άλλα εγκλήματα.

3. Αν η αποδιδόμενη στον κατηγορούμενο πράξη απειλείται στον νόμο με ισόβια κάθειρξη ή πρόσκαιρη κάθειρξη με ανώτατο όριο τα δεκαπέντε έτη ή αν το έγκλημα τελέσθηκε κατ' εξακολούθηση ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτό, μπορεί να διαταχθεί ο κατ' οίκον περιορισμός του με ηλεκτρονική επιτήρηση και όταν, με βάση τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης και την εν γένει προσωπικότητα του κατηγορουμένου, κρίνεται αιτιολογημένα, ότι το μέτρο αυτό παρέχει βάσιμα την προσδοκία ότι ο τελευταίος δεν θα διαπράξει άλλα εγκλήματα.

4. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθεί κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση του κατηγορουμένου και για το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, αν προκύπτει σκοπός φυγής του με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στην παρ. 2 και πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις της παρ. 2. Στην περίπτωση αυτή, το ανώτατο όριο διαρκείας του κατ' οίκον περιορισμού είναι έξι (6) μήνες.

5. Μόνο η κατά νόμο βαρύτητα της πράξης δεν αρκεί για την επιβολή του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση. Κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση δεν διατάσσεται χωρίς να προηγηθεί σχετικό αίτημα του κατηγορουμένου. Μόνο το γεγονός της μη υποβολής τέτοιου αιτήματος

από τον τελευταίο δεν τον καθιστά δίχως άλλο ύποπτο φυγής ή διάπραξης νέων εγκλημάτων και αυτό δεν αρκεί για την επιβολή της προσωρινής κράτησης.

6. Αν ο κατηγορούμενος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν σχετικά με τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση, είναι δυνατή η αντικατάστασή του με προσωρινή κράτηση κατά το άρθρο 296. Σε περίπτωση όμως τέλεσης από τον κατηγορούμενο του εγκλήματος του άρθρου 173Α ΠΚ, ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση αντικαθίσταται με προσωρινή κράτηση.

7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και για ανήλικο κατηγορούμενο που έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, εφόσον κατηγορείται για πράξη από τις αναφερόμενες στο άρθρο 127 ΠΚ. Στην περίπτωση αυτή ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες και μπορεί να παρατείνεται μόνο για τρεις μήνες από το δικαστήριο, στην περίπτωση του δευτέρου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 294. Το αίτημα για κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση υποβάλλεται σωρευτικά από τον ανήλικο κατηγορούμενο και από εκείνον που έχει την επιμέλειά του. Αν ο ανήλικος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν σχετικά με τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση ή τελήσει το έγκλημα του άρθρου 173Α ΠΚ, είναι δυνατή η αντικατάστασή του με προσωρινή κράτηση.»

Άρθρο 285 Διάρκεια του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και προκαταβολή εξόδων

1. Ως προς τη διάρκεια ισχύος του μέτρου του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και τη διαδικασία άρσης, εξακολούθησης ή παράτασής του εφαρμόζονται αναλόγως τα οριζόμενα στα άρθρα 292, 293 και 294.

2. Το κόστος των ηλεκτρονικών μέσων επιτήρησης φέρει ο κατηγορούμενος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3. Για τον σκοπό αυτόν με τη διάταξη του ανακριτή επιβάλλεται η υποχρέωση προκαταβολής των εξόδων επιτήρησης για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες. Σε περίπτωση παράτασης της διάρκειας του μέτρου κατά το άρθρο 292, επιβάλλεται με το σχετικό βούλευμα η προκαταβολή των επιπλέον εξόδων. Αν για οποιονδήποτε λόγο αρθεί ή αντικατασταθεί το μέτρο πριν από τη συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος για το οποίο έχουν προκαταβληθεί τα έξοδα, τότε με την σχετική απόφαση, διάταξη ή βούλευμα διατάσσεται η απόδοση της διαφοράς σε εκείνον που τα προκατέβαλε. Αν ο κατηγορούμενος αθωωθεί, καταδικασθεί ή παύσει η εναντίον του ποινική δίωξη, εφαρμόζεται ως προς τη διαφορά αντίστοιχα το άρθρο 299.

3. Σε περίπτωση μη προκαταβολής των εξόδων εντός της χορηγηθείσας από τον ανακριτή προθεσμίας, ο τελευταίος, μετά από πρόταση του εισαγγελέα, επιβάλλει προσωρινή κράτηση, εκτός αν κριθεί με ειδική αιτιολογία ότι ο κατηγορούμενος στερείται την οικονομική δυνατότητα να τα καταβάλει, οπότε τα έξοδα επιβάλλονται στο δημόσιο.

4. Εκείνος σε βάρος του οποίου επιβλήθηκε το μέτρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση κρατείται μέχρι να προκαταβληθούν τα σχετικά έξοδα που του επιβλήθηκαν. Αφού καταβληθούν αυτά, οδηγείται στο αρμόδιο όργανο για την προσαρμογή του τεχνικού μέσου επιτήρησης, μαζί με την σχετική διάταξη του ανακριτή. Αν στην δικαστική περιφέρεια, στην οποία επιβλήθηκε το μέτρο, δεν είναι αυτό δυνατόν, ο κατηγορούμενος οδηγείται χωρίς αναβολή στην πλησιέστερη δικαστική περιφέρεια, στην οποία λειτουργεί αρμόδιο όργανο. Αφού προσαρμοσθεί και ενεργοποιηθεί ο τεχνικός

εξοπλισμός για την ηλεκτρονική επιτήρηση, οδηγείται στο προκαθορισμένο κτίριο ή σύμπλεγμα κτιρίων και συντάσσεται έκθεση, αντίγραφο της οποίας εντάσσεται στη δικογραφία. Η διάρκεια του κατ' οίκον περιορισμού αρχίζει από την ημέρα έκδοσης της διάταξης επιβολής του.».

Άρθρο 286. - Η προσωρινή κράτηση.

1. Προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί αντί: α) για κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση, όταν το μέτρο αυτό δεν επαρκεί ή δεν μπορεί να επιβληθεί λόγω έλλειψης γνωστής διαμονής του κατηγορουμένου στη χώρα ή λόγω μη υποβολής από τον τελευταίο σχετικού αιτήματος να υποβληθεί σε αυτό και β) για περιοριστικούς όρους, αν αιτιολογημένα κριθεί ότι τα υπό στοιχεία α' και β' μέτρα δεν επαρκούν και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 282, μόνον αν ο κατηγορούμενος διώκεται για κακούργημα και δεν έχει γνωστή διαμονή στην χώρα ή έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει την φυγή του ή κατά το παρελθόν υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου ή παραβίαση περιορισμών διαμονής και από την συνδρομή των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής του ή κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος είναι πολύ πιθανόν, όπως προκύπτει από προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες του για ομοειδείς αξιόποινες πράξεις, να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Αν η αποδιδόμενη στον κατηγορούμενο πράξη απειλείται στον νόμο με ισόβια κάθειρξη ή πρόσκαιρη κάθειρξη με ανώτατο όριο τα δέκα πέντε έτη ή αν το έγκλημα τελέστηκε κατ' εξακολούθηση ή στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτό, προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί και όταν, με βάση τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος, είναι πολύ πιθανό να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Μόνο η κατά νόμο βαρύτητα της πράξης δεν αρκεί για την επιβολή προσωρινής κράτησης.

2. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον αιτιολογημένα κρίνεται ότι δεν επαρκούν οι περιοριστικοί όροι ή ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση, μπορεί να επιβληθεί προσωρινή κράτηση και για το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, αν προκύπτει σκοπός φυγής του κατηγορουμένου, με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στην παρ. 1. Στην περίπτωση αυτή, το ανώτατο όριο της προσωρινής κράτησης είναι διάρκειας έως έξι μηνών.

3. Οι περιοριστικοί όροι που επιβλήθηκαν στον κατηγορούμενο για κακούργημα ή πλημμέλημα, αν παραβιασθούν από αυτόν, είναι δυνατόν να αντικατασταθούν με προσωρινή κράτηση κατά το άρθρο 296.

Άρθρο 287 Η προσωρινή κράτηση ανηλίκων

1. Προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί και σε ανήλικο κατηγορούμενο που έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, υπό τους όρους του προηγούμενου άρθρου και εφόσον κατηγορείται για πράξη από τις αναφερόμενες στο άρθρο 127 ΠΚ. Στην περίπτωση αυτή η προσωρινή κράτηση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες. Η παραβίαση των περιοριστικών όρων που έχουν επιβληθεί στον ανήλικο δεν επιτρέπεται να οδηγήσει από μόνη της σε προσωρινή κράτηση. Το ένταλμα προσωρινής κράτησης πρέπει να περιέχει ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία από την οποία να προκύπτει γιατί τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα δεν κρίνονται στη συγκεκριμένη περίπτωση επαρκή, λαμβανομένων κατά περίπτωση υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών τέλεσης της πράξης και της προσωπικότητας του ανηλίκου.

2. Εάν ο ανήλικος τέλεσε πράξη που για τον ενήλικο είναι κακούργημα, εκτός των περιπτώσεων της παρ. 1, ο ανακριτής μπορεί να επιβάλει περιοριστικούς όρους, μεταξύ των οποίων και αναμορφωτικά μέτρα των περ. α' έως ια' της παρ. 1 του άρθρου 122 ΠΚ.

Άρθρο 288. - Διαδικασία μετά την απολογία.

1. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 282 ο ανακριτής, αμέσως μετά την απολογία του κατηγορουμένου, αποφασίζει με την σειρά που αναφέρεται στο άρθρο αυτό αν θα αφήσει ελεύθερο τον κατηγορούμενο ή θα εκδώσει διάταξη επιβολής περιοριστικών όρων ή διάταξη επιβολής κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση ή ειδικά και εμπειστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα προσωρινής κράτησης, αφού προηγουμένως και σε κάθε περίπτωση λάβει την γραπτή σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα. Ο εισαγγελέας, πριν εκφράσει τη γνώμη του, υποχρεούται να ακούσει τον κατηγορούμενο και τον συνήγορό του. Η τυχόν διαφωνία επιλύεται από το δικαστικό συμβούλιο (άρθρα 306 και 307 στοιχείο στ'). Ειδικά σε περίπτωση διαφωνίας για την προσωρινή κράτηση η πρόταση του εισαγγελέα υποβάλλεται μέσα σε προθεσμία τριών (3) ημερών και το συμβούλιο αποφασίζει μέσα σε προθεσμία πέντε (5) ημερών. Στο μεταξύ διάστημα με διάταξη του ανακριτή επιβάλλεται ο κατ' οίκον περιορισμός του κατηγορουμένου, η αφαίρεση διαβατηρίου ή άλλου ισοδύναμου ταξιδιωτικού εγγράφου του και η απαγόρευση εξόδου του από τη χώρα

2. «Το ένταλμα για την προσωρινή κράτηση ή η διάταξη επιβολής κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση ή περιοριστικών όρων περιέχει», εκτός από τα τυπικά στοιχεία που αναγράφονται στο άρθρο 276 παρ. 3, την ακριβή σημείωση για το κακούργημα ή το πλημμέλημα. Το ένταλμα προσωρινής κράτησης εκτελείται με τη φροντίδα του εισαγγελέα από τις αρχές που σύμφωνα με το άρθρο 277 τους έχει ανατεθεί η εκτέλεση ενταλμάτων. Για τους στρατιωτικούς τηρούνται και οι σχετικές διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα.

Άρθρο 289. - Εκτέλεση του εντάλματος προσωρινής κράτησης.

1. Εκείνος που εναντίον του εκδόθηκε ένταλμα προσωρινής κράτησης οδηγείται στις φυλακές των υποδίκων και παραδίδεται στο διευθυντή τους μαζί με το ένταλμα προσωρινής κράτησης. Η σχετική έκθεση που συντάσσεται εντάσσεται στη δικογραφία. Από την ημέρα που έγινε η παράδοση αρχίζει η διάρκεια της προσωρινής κράτησης. Αν όμως ο κρατούμενος είχε κρατηθεί πριν από την ημέρα αυτή επειδή είχε συλληφθεί επ' αυτοφώρω ή με ένταλμα, η διάρκεια της προσωρινής κράτησης θεωρείται ότι άρχισε από την ημέρα που κρατήθηκε. Η ημέρα αυτή καθορίζεται ειδικά στο ένταλμα προσωρινής κράτησης. Επίσης έκθεση συντάσσεται και κατά την απόλυση εκείνου που προσωρινά κρατήθηκε.

2. Ο διευθυντής των φυλακών δεν μπορεί να δεχτεί κανέναν σε αυτές, αν προηγουμένως δεν του παραδοθεί το ένταλμα προσωρινής κράτησης ή βούλευμα δικαστικού συμβουλίου που την διατάσσει.

Άρθρο 290 Προσφυγή του κρατουμένου

1. Κατά του εντάλματος για την προσωρινή κράτηση και της διάταξης του ανακριτή που επέβαλε περιοριστικούς όρους επιτρέπεται στον κατηγορούμενο να προσφύγει στο συμβούλιο των πλημμελειοδικών. Η προσφυγή γίνεται μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την έκδοση του εντάλματος προσωρινής κράτησης ή από την κοινοποίηση της διάταξης επιβολής περιοριστικών όρων και συντάσσεται έκθεση δήλωσης ή εγχείρισης δικογράφου από τον γραμματέα των πλημμελειοδικών ή από εκείνον που διευθύνει τις φυλακές, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο άρθρο 474 παρ. 1. Η προσφυγή

διαβιβάζεται στον εισαγγελέα των πλημμελειοδικών και εισάγεται από αυτόν χωρίς χρονοτριβή μαζί με την πρότασή του στο συμβούλιο, το οποίο και αποφασίζει αμετάκλητα.

2. Η προσφυγή δεν έχει ανασταλτική δύναμη.

3. Αν το ένταλμα προσωρινής κράτησης εκδόθηκε ύστερα από βούλευμα δικαστικού συμβουλίου που έκρινε σε σχετική διαφωνία του ανακριτή και του εισαγγελέα, δεν επιτρέπεται προσφυγή.

4. Το Συμβούλιο των πλημμελειοδικών όταν ασχολείται με την προσφυγή μπορεί να άρει την προσωρινή κράτηση ή να την αντικαταστήσει με τους περιοριστικούς όρους που επιβάλλονται κατά την κρίση του ή να άρει ή να αντικαταστήσει με άλλους τους όρους που έχουν τεθεί.

5. Και μετά την άσκηση της προσφυγής ο ανακριτής εξακολουθεί την ανάκριση χωρίς διακοπή.

Άρθρο 291. «Άρση ή αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης, του κατ'οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και των περιοριστικών όρων.»

1. Αν στη διάρκεια της ανάκρισης προκύψει ότι δεν υπάρχει πλέον ο λόγος για τον οποίο διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση «ή επιβλήθηκαν οι περιοριστικοί όροι ή ο κατ'οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση», μπορεί ο ανακριτής αυτεπαγγέλτως ή με πρόταση του εισαγγελέα να άρει αυτά τα μέτρα ή να υποβάλει στο συμβούλιο αίτηση για την άρση τους. Εναντίον αυτής της απόφασης ο κατηγορούμενος μπορεί να προσφύγει στο συμβούλιο των εφετών.

2. «Εκείνος που προσωρινά κρατείται ή εκείνος στον οποίο έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι ή κατ'οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση, μπορεί να υποβάλει αίτηση στον ανακριτή για την άρση των μέτρων αυτών ή για την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους ή με κατ'οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση ή για την αντικατάσταση του κατ'οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση με περιοριστικούς όρους ή των περιοριστικών όρων με άλλους.» Εναντίον της διάταξης του ανακριτή επιτρέπεται προσφυγή στο συμβούλιο μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τότε που κοινοποιήθηκε η ανακριτική διάταξη σ' εκείνον που υπέβαλε την αίτηση.

3. «Ο ανακριτής, με γραπτή γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί με αιτιολογημένη διάταξή του να αντικαταστήσει την προσωρινή κράτηση ή τον κατ'οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση με περιοριστικούς όρους ή αυτούς ή τον κατ'οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση με προσωρινή κράτηση (άρθρο 296).» Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο ανακριτής εκδίδει και ένταλμα σύλληψης. Επίσης ο ανακριτής μπορεί με τις ίδιες διατυπώσεις να αλλάξει τους όρους που έχουν επιβληθεί με άλλους δυσμενέστερους ή επιεικέστερους. Εναντίον αυτής της διάταξης του ανακριτή επιτρέπεται και στον εισαγγελέα και στον κατηγορούμενο να προσφύγουν στο συμβούλιο πλημμελειοδικών μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών. Η προθεσμία αρχίζει από την έκδοση της διάταξης αν πρόκειται για τον εισαγγελέα και από την επίδοση της διάταξης αν πρόκειται για τον κατηγορούμενο. Η προσφυγή και η προθεσμία για την άσκησή της δεν αναστέλλουν την εκτέλεση.

Άρθρο 292 Διάρκεια της προσωρινής κράτησης

1. Αν η προσωρινή κράτηση διαρκέσει έξι (6) μήνες, ή στην εντελώς εξαιρετική περίπτωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή τους τρεις μήνες, το δικαστικό συμβούλιο αποφαινεται με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμά του, αν πρέπει να απολυθεί ο κατηγορούμενος από τις φυλακές ή να εξακολουθήσει η προσωρινή κράτησή του. Για το σκοπό αυτόν: α) Αν η ανάκριση συνεχίζεται, πέντε ημέρες πριν από τη συμπλήρωση του χρονικού αυτού διαστήματος ο ανακριτής αναφέρει στον

εισαγγελέα εφετών με αιτιολογημένη έκθεσή του τους λόγους για τους οποίους δεν περατώθηκε η ανάκριση και διαβιβάζει τη δικογραφία στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, ο οποίος την εισάγει αμέσως στο συμβούλιο πλημμελειοδικών με έγγραφη αιτιολογημένη πρότασή του. Ο γραμματέας του συμβουλίου ειδοποιεί με οποιοδήποτε μέσο (έγγραφο, τηλεγράφημα, τηλετύπημα ή τηλεομοιοτυπία) τον κατηγορούμενο ή το συνήγορό του για να διατυπώσει τις απόψεις του με έγγραφο υπόμνημα, μέσα σε προθεσμία που καθορίζει ο πρόεδρος του συμβουλίου και η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 48 ωρών από την υποβολή της πρότασης στο συμβούλιο. Ο κατηγορούμενος, έχει δικαίωμα να λάβει γνώση και αντιγράφο της εισαγγελικής πρότασης. Ο εισαγγελέας, ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του δεν εμφανίζονται ενώπιον του συμβουλίου, μπορεί όμως το συμβούλιο, αν κρίνει ότι τούτο είναι αναγκαίο, να διατάξει την ενώπιόν του εμφάνιση του κατηγορουμένου, οπότε καλείται και ο εισαγγελέας. Μετά ταύτα, το συμβούλιο αποφαινεται αμετάκλητα αν πρέπει να απολυθεί προσωρινά ο κατηγορούμενος ή να εξακολουθήσει η προσωρινή του κράτηση. Αν η ανάκριση ενεργείται από εφέτη, κατά το άρθρο 28, αρμόδιο να αποφανθεί είναι το συμβούλιο εφετών. β) Αν η ανάκριση έχει περατωθεί, ο εισαγγελέας του δικαστηρίου, στο οποίο θα δικαστεί η υπόθεση ή ο εισαγγελέας εφετών, αν έχει ασκηθεί έφεση κατά βουλεύματος, πέντε ημέρες πριν από τη συμπλήρωση του παραπάνω χρονικού διαστήματος εισάγει τη δικογραφία με αιτιολογημένη πρότασή του στο αρμόδιο κατά την επόμενη παρ. συμβούλιο. Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα ορίζονται στην προηγούμενη περίπτωση α' για την ειδοποίηση του κατηγορουμένου προς υποβολή υπομνήματος, τη λήψη αντιγράφου της εισαγγελικής πρότασης, τη μη εμφάνιση τούτου ενώπιον του συμβουλίου και την απόφαση του τελευταίου.

2. Σε κάθε περίπτωση έως την έκδοση οριστικής απόφασης η προσωρινή κράτηση για το ίδιο έγκλημα δεν μπορεί να υπερβεί το έτος. Σε εντελώς εξαιρετικές περιστάσεις και εφόσον η κατηγορία αφορά σε εγκλήματα για τα οποία προβλέπεται ποινή ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης με ανώτατο όριο τα δεκαπέντε έτη, η προσωρινή κράτηση μπορεί να παραταθεί για έξι το πολύ μήνες με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμα: α) του συμβουλίου εφετών, αν η υπόθεση εκκρεμεί σε αυτό ύστερα από έφεση κατά βουλεύματος ή έχει εισαχθεί στο ακροατήριο του εφετείου ή του μικτού ορκωτού δικαστηρίου ή αν το συμβούλιο αυτό είναι αρμόδιο σε πρώτο και τελευταίο βαθμό και β) του συμβουλίου πλημμελειοδικών σε κάθε άλλη περίπτωση. Αν η υπόθεση εκκρεμεί στον ανακριτή και συνεχίζεται η προσωρινή κράτηση σύμφωνα με την παρ. 1, ο ανακριτής τριάντα ημέρες πριν από την συμπλήρωση του ανώτατου ορίου της σύμφωνα με αυτήν την παρ., διαβιβάζει τη δικογραφία στον εισαγγελέα, ο οποίος μέσα σε δεκαπέντε ημέρες την εισάγει με πρότασή του στο συμβούλιο. Σε κάθε άλλη περίπτωση ο αρμόδιος εισαγγελέας, είκοσι πέντε ημέρες τουλάχιστον πριν από την συμπλήρωση του ανώτατου ορίου της προσωρινής κράτησης σύμφωνα με αυτήν την παρ. ή πριν από το τέλος της παράτασης που ήδη είχε χορηγηθεί, υποβάλλει στο αρμόδιο συμβούλιο πρόταση για παράταση ή όχι της προσωρινής κράτησης. Κατά τα λοιπά, ισχύουν όσα ορίζονται στην προηγούμενη παρ. για την ειδοποίηση του κατηγορουμένου προς υποβολή υπομνήματος, τη λήψη αντιγράφου της εισαγγελικής πρότασης, την μη εμφάνιση τούτου ενώπιον του συμβουλίου και την απόφαση του τελευταίου.

3. Αν δεν διαταχθεί η εξακολούθηση της προσωρινής κράτησης μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών μετά τη συμπλήρωση των τριών (3) ή των έξι (6) μηνών που προβλέπονται στην παρ. 1, το ένταλμα ή το βούλευμα με το οποίο είχε διαταχθεί παύει να ισχύει και ο αρμόδιος εισαγγελέας διατάσσει

την απόλυση του προσωρινώς κρατουμένου. Αν το βούλευμα με το οποίο παρατείνεται η προσωρινή κράτηση δεν εκδοθεί πριν την παρέλευση του έτους, ο κατηγορούμενος απολύεται.

4. Όσα αναφέρονται στην παρ. 5 του άρθρου 290 και στα άρθρα 283 και 284 για την επιβολή περιοριστικών όρων ή κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις του άρθρου αυτού. Μετά την παύση ισχύος του εντάλματος ή του βουλεύματος, με το οποίο διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου, μπορεί να του επιβληθούν περιοριστικοί όροι.

5. Κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση ως προς την παράταση ή τη συμπλήρωση των ανώτατων ορίων της προσωρινής κράτησης επιλύεται από το κατά την παρ. 2 αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, εφαρμόζονται δε και στην περίπτωση αυτήν όσα ορίζονται στην παρ. 1 στοιχ. α' για την ακρόαση του κατηγορουμένου και του εισαγγελέα.».

Άρθρο 293 Ανώτατα όρια προσωρινής κράτησης σε περίπτωση συρροής εγκλημάτων

1. Όταν το έγκλημα για το οποίο διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση συρρέει κατ' ιδέαν με άλλο έγκλημα ή αν το έγκλημα τελέστηκε κατ' εξακολούθηση, η προθεσμία που αναφέρεται στο άρθρο 292 υπολογίζεται από τότε που για πρώτη φορά κρατήθηκε ο κατηγορούμενος είτε για ένα από τα εγκλήματα που συρρέουν κατ' ιδέαν είτε για μια από τις μερικότερες πράξεις που απαρτίζουν το κατ' εξακολούθηση έγκλημα.

2. Από την επιβολή της προσωρινής κράτησης έως την έκδοση οριστικής απόφασης δεν μπορεί να διαταχθεί νέα προσωρινή κράτηση του ίδιου κατηγορουμένου για άλλη πράξη για την οποία, με βάση τα στοιχεία της δικογραφίας, ήταν δυνατό να ασκηθεί ποινική δίωξη ή να απαγγελθεί κατηγορία, ταυτόχρονα με την ποινική δίωξη συνεπεία της οποίας επιβλήθηκε η προηγούμενη προσωρινή κράτηση ή μέσα σε εύλογο διάστημα από αυτήν. Κατ' εξαίρεση μπορεί να διαταχθεί νέα προσωρινή κράτηση για άλλη πράξη, αν η ποινική δίωξη γι' αυτήν δεν μπορούσε να ασκηθεί παρά μόνο μέσα στους τρεις τελευταίους μήνες πριν από την πάροδο του χρονικού ορίου της διάρκειας της προηγούμενης προσωρινής κράτησης ή την τυχόν απόλυση του κρατουμένου. Στην περίπτωση αυτή η νέα προσωρινή κράτηση δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από ένα έτος και δεν παρατείνεται.

Άρθρο 294 Άρση ή αντικατάσταση προσωρινής κράτησης, κατ' οίκον περιορισμού και περιοριστικών όρων μετά την παραπομπή του κατηγορουμένου

1. Αν η προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου συνεχίστηκε και μετά την παραπομπή του σε δίκη, το αρμόδιο συμβούλιο οποτεδήποτε, ή το δικαστήριο κατά την διάρκεια της εκδίκασης της υπόθεσης ή σε περίπτωση που θα αναβληθεί για οποιονδήποτε λόγο η εκδίκαση, μπορεί ύστερα από αίτηση του κατηγορουμένου, του εισαγγελέα ή αυτεπαγγέλτως να άρει την προσωρινή κράτηση ή τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση ή να αντικαταστήσει τα προηγούμενα μέτρα με περιοριστικούς όρους ή να άρει ή να αντικαταστήσει τους περιοριστικούς όρους που έχουν τεθεί με άλλους. Το δικαστήριο που αποφασίζει την αναβολή ή ακυρώνει την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο ή εκδικάζει την υπόθεση αποφαινεται και για την εξακολούθηση ή την παράταση ή μη της προσωρινής κράτησης, αν στις επόμενες τριάντα (30) ημέρες συμπληρώνεται το ανώτατο όριο της προσωρινής κράτησης και εφόσον είναι παρών ο κατηγορούμενος.

2. Αρμόδιο συμβούλιο σύμφωνα με την προηγούμενη παρ. είναι το συμβούλιο εφετών και αν ακόμη το συμβούλιο πλημμελειοδικών είχε ήδη αποφανθεί για την προσωρινή κράτηση, εκτός αν η υπόθεση εκκρεμεί στο πλημμελειοδικείο.

3. Για να γίνει τυπικά παραδεκτή η αίτηση, δεν χρειάζεται να υποβληθεί προηγουμένως ο αιτών στην εκτέλεση του βουλεύματος ή της απόφασης.»

Άρθρο 295. - Διαδικασία της εγγυοδοσίας.

1. Αν ως περιοριστικός όρος τεθεί η καταβολή εγγύησης, το ύψος και το αξιόχρεο της εγγύησης, ορίζονται με ελεύθερη κρίση, αφού ληφθεί υπόψη η ποινή που επιβάλλεται στην πράξη, καθώς και η οικονομική και η ηθική κατάσταση του κατηγορουμένου.

2. Η εγγύηση δίνεται από τον κατηγορούμενο ή και από κάθε άλλον τρίτο. Το ποσό που ορίστηκε καταβάλλεται, κατ' επιλογή του κατηγορουμένου, σε χρήματα ή με εγγυητική επιστολή τράπεζας ή με αξιόχρεη υποθήκη εντός εύλογης προθεσμίας που ορίζεται από τον ανακριτή. Η εγγύηση δίνεται στον γραμματέα του δικαστηρίου, και συντάσσεται σχετική έκθεση, που υπογράφεται από εκείνον που παρέχει την εγγύηση, τον κατηγορούμενο, τον εισαγγελέα και τον γραμματέα.

3. Για κάθε αμφισβήτηση που προκύπτει ως προς την παροχή της εγγύησης αποφασίζει ανέκκλητα το συμβούλιο ή το δικαστήριο.

Άρθρο 296. - Λόγοι για την αντικατάσταση των περιοριστικών όρων με προσωρινή κράτηση.

Οι περιοριστικοί όροι που επιβλήθηκαν στον κατηγορούμενο είναι δυνατό να αντικατασταθούν με προσωρινή κράτηση: α) αν, μολονότι προσκλήθηκε νόμιμα, δεν εμφανίζεται στον ανακριτή ή στο δικαστήριο για να δικαστεί, χωρίς να συντρέχουν εύλογα κωλύματα που να κάνουν αδύνατη την εμφάνισή του β) αν έχει κάνει προπαρασκευαστικές πράξεις φυγής· γ) αν παραβιάζει τους όρους που του επιβλήθηκαν ή δεν δηλώσει τη μεταβολή της κατοικίας του σύμφωνα με το επόμενο άρθρο.

Άρθρο 297. - Υποχρεώσεις του απολυόμενου.

Ο κατηγορούμενος στον οποίο επιβλήθηκαν περιοριστικοί όροι κατά την απόλυσή του οφείλει να δηλώσει την κατοικία του, κατά την κύρια ανάκριση στον ανακριτή και μετά το πέρας αυτής στον εισαγγελέα του δικαστηρίου, όπου εκκρεμεί η υπόθεση, προσδιορίζοντας με ακρίβεια τη διεύθυνσή του (πόλη, συνοικία, χωριό, οδό, αριθμό) και να δηλώνει αμέσως κάθε μεταβολή της στον ανακριτή ή τον εισαγγελέα. Οφείλει επίσης με την ίδια δήλωση να διορίσει αντίκλητο στον οποίο να γίνονται όλες οι επιδόσεις εκτός από τα εισαγωγικά έγγραφα της δίκης.

Άρθρο 298. - Η τύχη της εγγύησης.

1. Αν επιβληθεί στον κατηγορούμενο ο περιοριστικός όρος της εγγυοδοσίας, και αυτός, ενώ προσκλήθηκε νόμιμα, δεν εμφανιστεί στον ανακριτή μέσα στην προθεσμία που του ορίστηκε ή στο δικαστήριο κατά τη δικάσιμο που ορίστηκε ή παραβιάσει περιοριστικό όρο, το ποσό της εγγύησης ανήκει αυτοδικαίως στο κράτος. Δεν ισχύουν τα παραπάνω, αν αθωωθεί ο κατηγορούμενος, οπότε εφαρμόζεται η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 299.

2. Το δικαστήριο που ασχολείται με την κατηγορία και στο οποίο προσκλήθηκε ο κατηγορούμενος να δικαστεί αποφαινεται για την τύχη της εγγύησης στην ίδια δικάσιμο στην οποία κλήθηκε ο κατηγορούμενος. Όταν εκείνος που έδωσε την εγγύηση είναι τρίτος, καλείται και αυτός στην δικάσιμο. Αν δεν υπάρχει νόμιμη περίπτωση να ασχοληθεί το δικαστήριο με την κατηγορία, καθώς και κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, αποφαινεται το συμβούλιο των πλημμελειοδικών, αφού πρώτα προσκληθεί ο κατηγορούμενος και ο τρίτος που έδωσε την εγγύηση πέντε τουλάχιστον ημέρες προτού εισαχθεί η υπόθεση στο συμβούλιο.

3. Στον κατηγορούμενο και στον τρίτο που έδωσε την εγγύηση επιτρέπεται έφεση στο συμβούλιο εφετών εναντίον του βουλεύματος του συμβουλίου των πλημμελειοδικών.

Άρθρο 299 Απόδοση της εγγύησης

1. Αν ο κατηγορούμενος αθωωθεί ή δεν γίνει σε βάρος του κατηγορία ή παύσει η εναντίον του ποινική δίωξη, ή αυτή κηρυχθεί απαράδεκτη, η εγγύηση επιστρέφεται άμεσα, ανεξάρτητα αν ασκήθηκε κατά της απόφασης ή του βουλεύματος ένδικο μέσο. Την απόδοση διατάσσει το δικαστήριο με την ίδια απόφαση ή το συμβούλιο με το ίδιο βούλευμα

2. Αν καταδικαστεί ο κατηγορούμενος, το δικαστήριο διατάσσει την απόδοση της εγγύησης. Η απόδοση εκτελείται από τον εισαγγελέα, μόλις ο αμετάκλητα καταδικασμένος φυλακιστεί για να εκτίσει την ποινή του, εκτός αν διατάχθηκε η αναστολή της εκτέλεσης της ποινής. Από το ποσό της εγγύησης που επιστρέφεται και όταν ακόμη έχει κατατεθεί από τρίτους, αφαιρούνται τα δικαστικά έξοδα και οι χρηματικές ποινές.

3. Αν το δικαστήριο ή το συμβούλιο των παρ. 1 και 2 παρέλειψε να αποφανθεί, εφαρμόζεται η παρ. 1 του άρθρου 145.».

Άρθρο 300. - Πλειστηριασμός των πραγμάτων που υποθηκεύθηκαν ή δόθηκαν ως ενέχυρο.

Για τα κινητά πράγματα που τυχόν δόθηκαν ως ενέχυρα, καθώς και για τα ακίνητα που υποθηκεύθηκαν, γίνεται δικαστικός πλειστηριασμός με την επιμέλεια του εισαγγελέα ύστερα από την κατάπτωση της εγγύησης σύμφωνα με το άρθρο 298. Το περίσσειμα που μένει από την πώληση επιστρέφεται στον κατηγορούμενο ή σε εκείνον που έδωσε την εγγύηση.

Π.Δ. 141/30-4-1991 / Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και θέματα οργάνωσης Υπηρεσιών, ΦΕΚ 58Α.

ΑΡΘΡΟ 74.- Αστυνομικοί σκοποί.

15. Ο αστυνομικός σκοπός, ως προς την τήρηση της τάξης και ασφάλειας έχει τα ακόλουθα. κυρίως, καθήκοντα:

θ. Οδηγεί στο αστυνομικό κατάστημα για εξέταση άτομα τα οποία στερούνται στοιχείων αποδεικτικών της ταυτότητάς τους ή τα οποία, εξαιτίας του τόπου, του χρόνου, των περιστάσεων και της συμπεριφοράς τους δημιουργούν υπόνοιες διάπραξης, εγκληματικής ενέργειας. Τα προσαγόμενα στο αστυνομικό κατάστημα άτομα δέον όπως μη παραμένουν σ' αυτό πέραν του χρόνου ο οποίος είναι απολύτως αναγκαίος για το σκοπό για τον οποίο προσήχθησαν.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΣΔΑ)

Άρθρο 2 Το δικαίωμα στη ζωή ΕΣΔΑ

1. Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου. Εις ουδένα δύναται να επιβληθή εκ προθέσεως θάνατος, ειμή εις εκτέλεσιν θανατικής ποινής εκδιδομένης υπό δικαστηρίου εν περιπτώσει αδικήματος τιμωρουμένου υπό του νόμου δια της ποινής ταύτης. 2. Ο θάνατος δεν θεωρείται ως επιβαλλόμενος κατά παράβασιν του άρθρου τούτου, εις ας περιπτώσεις θα επήρχετο συνεπεία χρήσεως βίας καταστάσης απολύτως αναγκαίας : α. δια την υπεράσπισιν οιουδήποτε προσώπου κατά παρανόμου βίας. β. δια την πραγματοποίησιν νομίμου συλλήψεως ή προς παρεμπόδισιν

αποδράσεως προσώπου νομίμως κρατουμένου. γ. δια την καταστολήν, συμφώνως τω νόμω, στάσεως ή ανταρσίας.

Άρθρο 5 Το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια ΕΣΔΑ

1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν και την ασφάλειαν. Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του ειμή εις τας ακολούθους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν: α. εάν κρατήται κανονικώς κατόπιν καταδίκης υπό αρμοδίου δικαστηρίου. β. εάν υπεβλήθη εις κανονικήν σύλληψιν ή κράτησιν λόγω ανυποταγής εις νόμιμον διαταγήν δικαστηρίου, ή εις εγγύησιν εκτελέσεως υποχρεώσεως οριζομένης υπό του νόμου. γ. εάν συνελήφθη και κρατήται όπως οδηγηθή ενώπιον της αρμοδίας δικαστικής αρχής εις την περίπτωσιν ευλόγου υπονοίας ότι διέπραξεν αδίκημα, ή υπάρχουν λογικά δεδομένα προς παραδοχήν της ανάγκης όπως ούτος εμποδισθή από του να διαπράξη αδίκημα ή δραπετεύση μετά την διάπραξιν τούτου. δ. εάν πρόκειται περί νομίμου κρατήσεως ανηλίκου, αποφασισθείσης δια την επιτήρησιν της ανατροφής του, ή την νόμιμον κράτησίν του ίνα παραπεμφθή ενώπιον της αρμοδίας αρχής. ε. εάν πρόκειται περί νομίμου κρατήσεως ατόμων δυναμένων να μεταδώσωσι μεταδοτικήν ασθένειαν, φρενοβλαβούς, αλκοολικού, τοξικομανούς ή αλήτου. στ. εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου επί σκοπώ όπως εμποδισθή από του να εισέλθη παρανόμως εν τη χώρα, ή εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως. 2. Παν συλληφθέν πρόσωπον δέον να πληροφορητά κατά το δυνατόν συντομώτερον και εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί, τους λόγους της συλλήψεώς του ως και πάσαν διατυπωμένην εναντίον του κατηγορίαν. 3. Παν πρόσωπον συλληφθέν ή κρατηθέν, υπό τας προβλεπομένας εν παραγράφω 1γ του παρόντος άρθρου συνθήκας οφείλει να παραπεμφθή συντόμως ενώπιον δικαστού ή ετέρου δικαστικού λειτουργού νομίμως εντεταλμένου όπως εκτελή δικαστικά καθήκοντα, έχει δε το δικαίωμα να δικασθή εντός λογικής προθεσμίας ή απολυτή κατά την διαδικασίαν. Η απόλυσις δύναται να εξαρτηθή από εγγύησιν εξασφαλίζουσαν την παράστασιν του ενδιαφερομένου εις την δικάσιμον. 4. Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, ίνα τούτο αποφασίση εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως. 5. Παν πρόσωπον θύμα συλλήψεως ή κρατήσεως υπό συνθήκας αντιθέτους προς τας ανωτέρω διατάξεις, έχει δικαίωμα επανορθώσεως

Άρθρο 6 Δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης ΕΣΔΑ

1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διαρκείας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότητα θα ηδύνατο να παραβλάβη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης

2. Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.

3. Ειδικότερον, πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα : α. όπως πληροφορηθή, εν τη βραχυτέρα προθεσμία εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον του κατηγορίας. β. όπως διαθέτη τον χρόνον και τας αναγκαίας ευκολίας προς προετοιμασίαν της υπερασπίσεώς του. γ. όπως υπερασπίση ο ίδιος εαυτόν ή αναθέση την υπεράσπισίν του εις συνήγορον της εκλογής του, εν η δε περιπτώσει δεν διαθέτει τα μέσα να πληρώση συνήγορον, να τω παρασχεθή τοιούτος δωρεάν, όταν τούτο ενδείκνυται υπό του συμφέροντος της δικαιοσύνης. δ. να εξετάση ή ζητήση όπως εξετασθώσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους ως των μαρτύρων κατηγορίας. ε. να τύχη δωρεάν παραστάσεως διερμηνέως, εάν δεν εννοεί ή δεν ομιλεί την χρησιμοποιουμένην εις το δικαστήριον γλώσσαν.

Άρθρο 7 Μη επιβολή ποινής άνευ νόμου ΕΣΔΑ

1. Ουδείς δύναται να καταδικασθή δια πράξιν ή παράλειψιν η οποία, καθ' ην στιγμην διεπράχθη, δεν απετέλει αδίκημα συμφώνως προς το εθνικόν ή διεθνές δίκαιον. Ούτε και επιβάλλεται βαρύτερα ποινή από εκείνην η οποία επεβάλλετο κατά την στιγμην της διαπράξεως του αδικήματος

2. Το παρόν άρθρον δεν σκοπεί να επηρεάση την δίκην και τιμωρίαν ατόμων ενόχων δια πράξεις ή παραλείψεις αι οποίαι καθ' ην στιγμην διεπράχθησαν, ήσαν εγκληματικά συμφώνως προς τας αναγνωριζομένας υπό των πολιτισμένων εθνών γενικάς αρχάς δικαίου.

Άρθρο 8 Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής ΕΣΔΑ

1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

«Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης. Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας»

«Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους»

ΑΡΘΡΟ 1 Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 3 Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 5 Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 7 Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8 Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9 Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα. ΑΡΘΡΟ 10 Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11 1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωστόσο διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις. 2. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δεν συνιστούσαν αξιόποιο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12 Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

N 3169/2003: Οπλοφορία αστυνομικών, χρήση πυροβόλων-Αδεια διαμονής Αλλοδαπών

Άρθρο 3

Χρήση πυροβόλου όπλου και αρχές που τη διέπουν

1. Ο αστυνομικός επιτρέπεται κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του να προτάσσει το πυροβόλο όπλο, εφόσον συντρέχει κίνδυνος ένοπλης επίθεσης σε βάρος αυτού ή τρίτου

2. Ο αστυνομικός επιτρέπεται να κάνει χρήση πυροβόλου όπλου, εφόσον αυτό απαιτείται για την εκπλήρωση του καθήκοντός του και συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις

α. Έχουν εξαντληθεί όλα τα ηπιότερα του πυροβολισμού μέσα, εκτός αν αυτά δεν είναι διαθέσιμα ή πρόσφορα στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ηπιότερα μέσα είναι ιδίως παραινήσεις, προτροπές, χρήση εμποδίων, σωματικής βίας, αστυνομικής ράβδου, επιτρεπτών χημικών ουσιών ή άλλων ειδικών μέσων, προειδοποίηση για χρήση πυροβόλου όπλου και απειλή με πυροβόλο όπλο.

β. Έχει δηλώσει την ιδιότητά του και έχει απευθύνει σαφή και κατανοητή προειδοποίηση για την επικείμενη χρήση πυροβόλου όπλου, παρέχοντας επαρκή χρόνο ανταπόκρισης, εκτός αν αυτό είναι μάταιο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες ή επιτείνει τον κίνδυνο θανάτου ή σωματικής βλάβης.

γ. Η χρήση πυροβόλου όπλου δεν συνιστά υπερβολικό μέτρο σε σχέση με το είδος της απειλούμενης βλάβης και την επικινδυνότητα της απειλής.

3. Όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλεται η ηπιότερη χρήση του πυροβόλου όπλου, εκτός αν αυτό είναι μάταιο υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες ή επιτείνει τον κίνδυνο θανάτου ή σωματικής βλάβης. Ως ηπιότερη χρήση πυροβόλου όπλου νοείται η κατά το εδάφιο δ του άρθρου 1 κλιμάκωση της χρήσης του με τη μικρότερη δυνατή και αναγκαία προσβολή.

4. Ο εκφοβιστικός πυροβολισμός ή ο πυροβολισμός κατά πραγμάτων επιτρέπεται, ιδίως σε περιπτώσεις κινδύνου από ζώο ή προειδοποίησης για πυροβολισμό εναντίον ανθρώπου, εφόσον έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να μην πληγεί άνθρωπος από αστοχία ή εξοστρακισμό του βλήματος. Πυροβολισμός κατά οχήματος, που ενέχει κίνδυνο τραυματισμού επιβαίνοντος προσώπου, επιτρέπεται μόνο υπό τις προϋποθέσεις της επόμενης παραγράφου.

5. Ο πυροβολισμός ακινητοποίησης επιτρέπεται, αν αυτό απαιτείται:

α. Για την απόκρουση ένοπλης επίθεσης, εφόσον η επίθεση άρχισε ή επίκειται, ώστε κάθε καθυστέρηση αντίδρασης να καθιστά αναποτελεσματική την άμυνα.

β. Για την αποτροπή επικείμενης τέλεσης ή εξακολούθησης κοινώς επικίνδυνου κακούργηματος ή κακούργηματος που τελείται με χρήση ή απειλή σωματικής βίας.

γ. Για τη σύλληψη καταδικασθέντος ή υποδίκου ή καταδιωκόμενου που καταλαμβάνεται να τελεί επ' αυτοφώρω κακούργημα ή πλημμέλημα, εφόσον αντιδρά στη σύλληψή του και υπάρχει άμεσος κίνδυνος να κάνει χρήση όπλου.

δ. Για την αποτροπή παράνομης εισόδου στη χώρα ή εξόδου από αυτή προσώπων που επιχειρούν παράνομη διακίνηση ανθρώπων ή πραγμάτων και φέρουν όπλα του εδαφίου α' της παραγράφου 1 του [άρθρου 1](#) του ν. [2168/1993](#).

ε. Για την προστασία εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας ή χώρων, στους οποίους φυλάσσονται αντικείμενα επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία ή τη δημόσια τάξη ή πειστήρια εγκλήματος, εφόσον η φύλαξή τους έχει ανατεθεί ειδικά στον αστυνομικό και επιχειρείται βίαιη είσοδος, προσβολή ή αφαίρεση των φυλασσομένων από ένοπλο.

στ. Για την αποτροπή απόδρασης ή ελευθέρωσης κρατουμένου που επιχειρείται με ένοπλη επίθεση.

ζ. Για την αποτροπή αφοπλισμού αστυνομικού κατά την υπηρεσία του.

6. Ο πυροβολισμός εξουδετέρωσης επιτρέπεται, αν αυτό απαιτείται:

α. για την απόκρουση επίθεσης ενωμένης με επικείμενο κίνδυνο θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης ανθρώπου,

β. για τη διάσωση ομήρων, για τους οποίους απειλείται κίνδυνος θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης.

7. πυροβολισμός ακινητοποίησης ή εξουδετέρωσης απαγορεύεται:

α. εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να πληγεί τρίτος από αστοχία ή εξοστρακισμό του βλήματος,

β. εναντίον ενόπλου πλήθους, εφόσον υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να πληγούν άοπλοι,

γ. Εναντίον ανηλίκου, εκτός αν αποτελεί το μοναδικό μέσο για την αποτροπή επικείμενου κινδύνου θανάτου.

Ως ανήλικος θεωρείται το πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του,

δ. εναντίον προσώπου που τρέπεται σε φυγή, όταν καλείται να υποστεί νόμιμο έλεγχο.

8. Όταν οι αστυνομικοί ενεργούν ως ομάδα, για τη χρήση πυροβόλου όπλου, απαιτείται προσταγή του επικεφαλής αυτής, εκτός αν ο αστυνομικός δέχεται επ(θεση, από την οποία απειλείται βαριά σωματική βλάβη ή θανάτωσή του.

9. Αντισυνταγματική ή προδήλως παράνομη διαταγή ανωτέρου για χρήση πυροβόλου όπλου δεν αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης του αστυνομικού.

10. Κάθε περίπτωση χρήσης όπλων από αστυνομικό αναφέρεται αμέσως στην αρμόδια αστυνομική Υπηρεσία και Δικαστική Αρχή.

2225/20-7-1994 / Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 121Α.

Άρθρο 4.- Άρση του απορρήτου για διακρίβωση εγκλημάτων.

1. Η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή για τη δια- κρίβωση των κακουργημάτων που προβλέπονται από:

α) τα άρθρα 134, 135 παρ. 1, 2, 135Α, 137Α, 137Β, 138, 139, 140, 143, 144, 146, 148 παρ. 2, 150, 151, 157 παρ. 1, 159, 159Α, 168 παρ. 1, 187 παρ. 1, 2, 187Α παρ. 1 και 4, 207, 208 παρ. 1, 235 παρ. 2, 236 παρ. 2, 237 παρ. 2 και 3β', 264 περ. β' και γ', 265, 270, 272, 275 περ. β', 291 παρ. 1 περ. β' και γ', 292Α παρ. 4 εδ. β' και παρ. 5, 299, 310 παρ. 2 εδ. β', 322, 323Α παρ. 1, 2, 4, 5 και 6, 324 παρ. 2 και 3, 336 σε βάρος ανηλίκου, 338 παρ. 1 σε βάρος ανηλίκου, 339 παρ. 1 περ. α' και β', 342 παρ. 1 και 2, 348Α παρ. 4, 348Γ παρ. 1 περ. α' και β', 349 παρ. 1 και 2, 351 παρ.1, 2, 4 και 5, 351Α παρ. 1 περ. α' και β' και 3, 370Α, 370Δ, 374, 380, 385 παρ. 1 περ. α' και β' του Ποινικού Κώδικα,

β) τα άρθρα 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 29, 30, 46, 47, 59, 140 και 144 του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα,

γ) το άρθρο 15 παρ. 1 του ν. 2168/1993,

δ) τα άρθρα 20, 22 και 23 του ν. 4139/2013,

ε) το άρθρο 157 παρ. 1γ του ν. 2960/2001,

στ) το άρθρο 3 περ. ιε' του ν. 3691/2008, σε συνδυασμό με το άρθρο δεύτερο του ν. 2656/1998,

ζ) το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 2803/2000,

η) το άρθρο 45 παρ. 1 περ. α', β' και γ' του ν. 3691/2008, θ) το άρθρο 28 του ν. 1650/1986.

Επίσης, επιτρέπεται η άρση του απορρήτου για τη δι- ακρίβωση των προπαρασκευαστικών πράξεων για το έγκλημα της παραχάραξης νομίσματος κατά το άρθρο 211 του Ποινικού Κώδικα,

καθώς επίσης και για τα εγκλήματα των παρ. 1, 2, 3, 4 εδ. α' και 6 του άρθρου 292Α, του άρθρου 292Β, του άρθρου 292Γ, των παρ. 1 περ. γ' και 4 του άρθρου 339, της παρ. 3 του άρθρου 342, του άρθρου 348, των παρ. 1, 2 και 5 του άρθρου 348Α, του άρθρου 348Β, της παρ. 1 περ. γ' και δ' του άρθρου 348Γ και της παρ. 1 περ. γ' του άρθρου 351Α, των άρθρων 370Γ και 370Ε, του άρθρου 372, του άρθρου 381Α, του άρθρου 381Β, του άρθρου 386 και του άρθρου 386Α του Ποινικού Κώδικα.

Επί πλέον, η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή για τη διακρίβωση των εγκλημάτων που προβλέπονται από το άρθρο 11 του ν. 3917/2011, το άρθρο 15 του ν. 3471/2006 και το άρθρο 10 του ν. 3115/2003.

1α. Η άρση του απορρήτου είναι επίσης επιτρεπτή για τη διακρίβωση παραβάσεων των άρθρων 3 έως 7, 29 και 30 του ν. 3340/2005 (Α' 112).

1β. Επιτρέπεται, επίσης, η άρση του απορρήτου για τη διακρίβωση των κακουργημάτων που προβλέπονται από το ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (Α' 153), όπως ο νόμος αυτός εκάστοτε ισχύει.

1γ. Η άρση του απορρήτου είναι επίσης επιτρεπτή για τη διακρίβωση παραβάσεων του άρθρου 93α του ν. 4099/2012 (Α' 250).

1δ. Επιτρέπεται, επίσης, η άρση του απορρήτου για τη διακρίβωση της προσβολής που τελείται στο διαδίκτυο σε βαθμό κακουργήματος δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων που προβλέπονται στο ν. 2121/1993 (Α' 25).

2. Η άρση στις περιπτώσεις αυτές είναι επιτρεπτή μόνο αν αιτιολογημένα το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο διαπιστώσει ότι η διερεύνηση της υπόθεσης ή η εξακρίβωση του τόπου διαμονής του κατηγορουμένου είναι αδύνατη ή ουσιωδώς δυσχερής χωρίς αυτήν.

3. Η άρση στρέφεται μόνο κατά συγκεκριμένους προσώπου ή προσώπων που έχουν σχέση με την υπόθεση που ερευνάται ή για τα οποία, βάσει συγκεκριμένων περιστατικών, προκύπτει ότι λαμβάνουν ή μεταφέρουν συγκεκριμένα μηνύματα που αφορούν ή προέρχονται από τον κατηγορούμενο ή χρησιμοποιούνται ως σύνδεσμοί του.

4. Η άρση του απορρήτου στις περιπτώσεις του παρόντος άρθρου επιβάλλεται με διάταξη του Συμβουλίου Εφετών ή Πλημμελειοδικών στην καθ' ύλην και κατά τόπο αρμοδιότητα του οποίου υπάγεται η διακρίβωση του συγκεκριμένου εγκλήματος με το οποίο σχετίζεται η άρση.

5. Την αίτηση για την άρση υποβάλλει στο Συμβούλιο ο καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιος εισαγγελέας, ο οποίος εποπτεύει ή ενεργεί προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση και ο ανακριτής, ο οποίος ενεργεί τακτική ανάκριση για τα πιο πάνω εγκλήματα. Το Συμβούλιο αποφασίζει μέσα σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες για την άρση ή όχι του απορρήτου, με διάταξή του, στην οποία περιέχονται τα κατά την παρ. 2 του άρθρου 5 στοιχεία.

Στις περιπτώσεις των παραγράφων 1α και 1γ την άρση μπορεί να ζητήσει και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, με απόφαση της Εκτελεστικής της Επιτροπής, η οποία υποβάλλεται στον αρμόδιο Εισαγγελέα Εφετών ή τον ανακριτή, οι οποίοι την υποβάλλουν στο Συμβούλιο Εφετών.

6. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις την άρση μπορεί να διατάξει ο εισαγγελέας που ενεργεί την προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση και ο ανακριτής που ενεργεί την τακτική ανάκριση. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής υποχρεούνται να εισαγάγουν το ζήτημα με σχετική αίτηση τους στο Συμβούλιο μέσα σε προθεσμία τριών (3) ημερών. Η ισχύς της

διάταξης του Εισαγγελέα ή του ανακριτή για την άρση παύει αυτοδικαίως με τη λήξη της τριήμερης αυτής προθεσμίας ή, αν το ζήτημα εισαχθεί εμπροθέσμως, από την έκδοση της σχετικής διάταξης του Συμβουλίου.

7. Στις περιπτώσεις εγκλημάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα των στρατιωτικών δικαστηρίων την άρση του απορρήτου επιβάλλει, με απόφασή του, το δικαστικό συμβούλιο του καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιου στρατιωτικού δικαστηρίου μετά από αίτηση του ασκούντος την ποινική δίωξη ή του ανακριτή που ενεργεί τακτική ανάκριση.

Σχόλια: - Η παρ. 1 τίθεται όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο τρίτο παρ. 1 Ν. 4411/3-8-2016, ΦΕΚ 142Α.

- Η παρ. 1 τίθεται όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 174 Ν. 4855/12-11-2021 ΦΕΚ 215 Α. [Στην περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2225/1994 (Α' 121) προστίθεται η αναφορά στα άρθρα 265, 310 παρ. 2 εδ. β', 372 και 386].

- Η παρ. 1γ τίθεται όπως προστέθηκε με το άρθρο 11 παρ. 2α Ν. 4416/6-9-2016, ΦΕΚ 160Α.

- Η παρ. 1δ τίθεται όπως προστέθηκε με το άρθρο 52 παρ. 2 Ν. 4481/20-7-2017, ΦΕΚ 100.

- Το τελευταίο εδ. της παρ. 5 τίθεται όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 11 παρ. 2β Ν. 4416/6-9-2016, ΦΕΚ 160Α.

- Βλ. και [άρθρο 32 \(Άρση απορρήτου τηλεπικοινωνιών με την τεχνική βοήθεια άλλου κράτους-μέλους\)](#) του Ν. 4489/21-9-2017, κατά την διαδικασία της Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας στις ποινικές υποθέσεις.

Άρθρο 5.- Διαδικασία άρσης του απορρήτου.

1. Η διάταξη που επιβάλλει την άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας σύμφωνα με το άρθρο 3 του παρόντος νόμου, περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το όργανο που διατάσσει την άρση,

β) τη δημόσια αρχή ή τον εισαγγελέα ή τον ανακριτή που ζητούν την επιβολή της άρσης,

γ) το σκοπό της επιβολής της άρσης,

δ) τα μέσα ανταπόκρισης ή επικοινωνίας στα οποία επιβάλλεται η άρση,

ε) την εδαφική έκταση εφαρμογής και τη χρονική διάρκεια της άρσης,

στ) την ημερομηνία έκδοσης της διάταξης.

2. Η διάταξη που επιβάλλει την άρση του απορρήτου για διακρίβωση εγκλημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 4 του παρόντος νόμου, περιλαμβάνει, εκτός των στοιχείων της προηγούμενης παραγράφου, και τα εξής:

α) το όνομα του προσώπου ή των προσώπων κατά των οποίων λαμβάνεται το μέτρο της άρσης και τη διεύθυνση διαμονής τους, εφόσον είναι γνωστή.

β) την αιτιολογία επιβολής της άρσης.

3. Διάταξη που απορρίπτει αίτημα άρσης του απορρήτου περιέχει μόνο:

α) το όργανο που αποφασίζει.

β) τη δημόσια αρχή που είχε ζητήσει την επιβολή της άρσης,

γ) την ημερομηνία έκδοσης της διάταξης.

4. Απόσπασμα της διάταξης, που περιλαμβάνει το διατακτικό της, παραδίδεται με ηλεκτρονικό κρυπτογραφημένο μήνυμα, το οποίο πρέπει να καλύπτει τις προϋποθέσεις ασφαλείας

του απορρήτου του περιεχομένου:

α) Στον πρόεδρο ή το διοικητικό συμβούλιο ή τον γενικό διευθυντή ή τον εκπρόσωπο του νομικού προσώπου, στο οποίο υπάγεται το μέσο ανταπόκρισης ή επικοινωνίας. Σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης, το ως άνω απόσπασμα παραδίδεται στον επιχειρηματία.

β) Αν το νομικό πρόσωπο υπάγεται στον έλεγχο ή την εποπτεία του κράτους, το ως άνω απόσπασμα παραδίδεται και στον Υπουργό που εποπτεύει το νομικό αυτό πρόσωπο ή στον Υπουργό που προΐσταται της δημόσιας υπηρεσίας.

Το ηλεκτρονικό κωδικοποιημένο μήνυμα, το οποίο λαμβάνει η Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.), περιέχει όλο το κείμενο της διάταξης που επιβάλλει την άρση του απορρήτου. Η σχετική αλληλογραφία είναι απόρρητη και τηρείται σε ειδικό αρχείο, στο οποίο έχουν πρόσβαση ο Πρόεδρος της Α.Δ.Α.Ε. και ένα ακόμη μέλος της Ολομέλειας που ορίζεται από αυτήν, καθώς και μέλη του προσωπικού της, τα οποία είναι ειδικά εξουσιοδοτημένα προς τούτο από την Ολομέλεια της Αρχής. Ο Πρόεδρος της Α.Δ.Α.Ε. ενημερώνει σε κάθε περίπτωση τον Πρόεδρο της Βουλής και τους αρχηγούς των κομμάτων, που εκπροσωπούνται στη Βουλή και κοινοποιεί τη διάταξη στον Υπουργό Δικαιοσύνης. Με απόφαση της Ολομέλειας της Α.Δ.Α.Ε. όλες οι διατάξεις περί άρσεως του απορρήτου που έχουν αποθηκευτεί σε φυσικά αρχεία στην Αρχή από την ίδρυσή της, ψηφιοποιούνται και μετατρέπονται σε ηλεκτρονικά αρχεία. Με ίδια απόφαση ορίζονται ο τρόπος και η διαδικασία της ψηφιοποίησης. Μετά την πάροδο πέντε (5) ετών από την πιο πάνω ψηφιοποίηση, τα φυσικά αρχεία καταστρέφονται.

5. Μετά την εκτέλεση της διάταξης συντάσσονται μία ή περισσότερες, κατά τις περιστάσεις, εκθέσεις από την υπηρεσία η οποία διενήργησε τις πράξεις άρσης του απορρήτου. Οι εκθέσεις υπογράφονται από το εντεταλμένο όργανο της αιτούσας αρχής και σε αυτές αναφέρονται:

α) οι ενέργειες που έγιναν για την εκτέλεση της διάταξης,

β) ο τόπος, η ημερομηνία και ο τρόπος εκτέλεσης των πιο πάνω ενεργειών,

γ) το ονοματεπώνυμο των υπαλλήλων που τις διενήργησαν, εφόσον το κρίνει αναγκαίο το όργανο που εξέδωσε τη διάταξη.

Αντίγραφα των εκθέσεων αυτών διαβιβάζονται με απόδειξη, μέσα σε κλειστό φάκελο, στην αιτούσα αρχή, στη δικαστική αρχή, που εξέδωσε τη διάταξη και στην Α.Δ.Α.Ε.

6. Η χρονική διάρκεια της άρσης του απορρήτου δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο (2) μήνες. Παρατάσεις της διάρκειας αυτής, οι οποίες δεν υπερβαίνουν κάθε φορά τους δύο (2) μήνες, μπορούν να διαταχθούν με την διαδικασία, που προβλέπεται κατά περίπτωση, για την επιβολή του μέτρου και υπό τον όρο ότι εξακολουθούν να υφίστανται οι λόγοι της άρσης. Σε κάθε περίπτωση οι παρατάσεις δεν μπορούν να υπερβαίνουν συνολικά τη διάρκεια των δέκα (10) μηνών. Το ανώτατο αυτό χρονικό όριο δεν ισχύει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η άρση διατάσσεται για λόγους εθνικής ασφάλειας.

7. Μετά τη λήξη της διάρκειας της άρσης, ή μετά τη λήξη του επιτρεπόμενου ανώτατου χρονικού ορίου της, παύει αυτοδικαίως η άρση του απορρήτου.

8. Με διάταξη του οργάνου που επέβαλε την άρση μπορεί να διαταχθεί η παύση της και πριν από την πάροδο της ορισμένης διάρκειάς της, αν εκπληρώθηκε ο σκοπός ή έλλειψαν οι λόγοι επιβολής του μέτρου.

9. Στις περιπτώσεις του άρθρου 4, η Α.Δ.Α.Ε. δύναται, μετά τη λήξη του μέτρου της άρσης, να αποφασίζει τη γνωστοποίηση της επιβολής του μέτρου αυτού στους θιγόμενους, με τη σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και υπό την προϋπόθεση, ότι δεν διακυβεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε.

Τα στοιχεία που είχαν συλλεγεί ή κατασχεθεί και το υλικό που εγγράφηκε ή αποτυπώθηκε σε εκτέλεση της διάταξης για την άρση του απορρήτου σε περίπτωση διακρίβωσης εγκλημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 4, επισυνάπτονται στη δικογραφία, αν συνιστούν αποδεικτικά μέσα για την ποινική δίωξη κατά την κρίση της αρχής που εξέδωσε τη διάταξη. Στις περιπτώσεις των παρ. 1α και 1γ του άρθρου 4 και της περ. ζ' της παρ. 3 του άρθρου 36 του ν. 4443/2016 (Α' 232) τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιούνται επιπλέον κατά τη διοικητική διαδικασία για τη διαπίστωση της παράβασης των άρθρων 3 έως 7, 29 και 30 του ν. 3340/2005 (Α' 112), του άρθρου 93α του ν. 4099/2012 (Α' 250), καθώς και των διατάξεων των στοιχείων (α) και (β) του άρθρου 14 και του άρθρου 15 του Κανονισμού (ΕΕ) 596/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 για την κατάχρηση της αγοράς (Κανονισμός για την κατάχρηση της αγοράς) και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125/ΕΚ και 2004/72/ΕΚ (L 173) και επισυνάπτονται στη σχετική δικογραφία κατά τη διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

Διαφορετικά επιστρέφονται στον κύριό τους, εφόσον έχει αποφασισθεί η κατά το πρώτο εδάφιο γνωστοποίηση του μέτρου. Αν δεν συντρέχει αυτή η περίπτωση καταστρέφονται ενώπιον της αρχής που εξέδωσε τη διάταξη και συντάσσεται έκθεση για την καταστροφή. Υποχρεωτικώς καταστρέφεται το υλικό που δεν έχει σχέση με τον λόγο επιβολής του μέτρου. Η παρούσα δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις άρσης του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφάλειας, σύμφωνα με το άρθρο 3.

10. Το περιεχόμενο της ανταπόκρισης ή επικοινωνίας, το οποίο έγινε γνωστό λόγω της άρσης του απορρήτου, καθώς και κάθε άλλο σχετικό με αυτή στοιχείο απαγορεύεται, με ποινή ακυρότητας, να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως άμεση ή έμμεση απόδειξη σε άλλη ποινική, πολιτική, διοικητική και πειθαρχική δίκη και διοικητική διαδικασία για σκοπό διαφορετικό από εκείνον που είχε καθορισθεί με τη διάταξη. Κατ' εξαίρεση η αρχή που εξέδωσε τη διάταξη μπορεί, κατά την αιτιολογημένη κρίση της, να επιτρέψει με νεότερη διάταξή της να χρησιμοποιηθούν και να ληφθούν υπόψη τα παραπάνω στοιχεία, αν χρησιμεύουν για τη διακρίβωση άλλου ιδιαίτερος σοβαρού εγκλήματος από αυτά που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου, καθώς και για υπεράσπιση κατηγορουμένου σε ποινική δίκη για πλημμέλημα ή κακούργημα.

11. Υπάλληλος της υπηρεσίας, στην οποία ανήκει το μέσο ανταπόκρισης ή επικοινωνίας για το οποίο επιβλήθηκε η άρση, αν παρότι είναι αρμόδιος, δεν παρέχει στο εντεταλμένο όργανο πληροφορία σχετική με το περιεχόμενο της διάταξης και τεχνική ή υπηρεσιακή γενικά συνδρομή για την εκτέλεσή της τιμωρείται, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών. Αν ανακοινώνει σε

τρίτους ή χρησιμοποιεί το περιεχόμενο των κάθε είδους μηνυμάτων, πληροφοριών και στοιχείων που περιήλθαν σε γνώση του λόγω της άρσης του απορρήτου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών.

Με την ίδια ποινή τιμωρείται αν ανακοινώνει σε τρίτους ή γνωστοποιεί οπωσδήποτε το γεγονός της άρσης του απορρήτου, καθώς και αν παραβιάσει την υποχρέωση εχεμύθειας του κατά τη διαδικασία άρσης του απορρήτου που προβλέπεται από το άρθρο 8 του π.δ. 47/2005 (Α' 64).

12. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, καθορίζονται όλες οι τεχνικές και διαδικαστικές λεπτομέρειες για τη θέση σε εφαρμογή και λειτουργία της διαδικασίας της παρ. 4 ως προς την παράδοση του αποσπάσματος της διάταξης με ηλεκτρονικό κρυπτογραφημένο μήνυμα.

13. Δημιουργείται ηλεκτρονική πλατφόρμα παράδοσης της διάταξης του εισαγγελικού λειτουργού της παρ. 3 του άρθρου 5 του ν. 3649/2008 για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών για λόγους εθνικής ασφάλειας, η οποία λειτουργεί στην Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (Ε.Υ.Π.), με σκοπό την αποστολή και παράδοση αποσπασμάτων των διατάξεων για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών με ηλεκτρονικό κρυπτογραφημένο μήνυμα στους αποδέκτες που ορίζονται στις περ. α' και β' της παρ. 4 και την αποστολή και παράδοση ολόκληρου του κειμένου των διατάξεων για την άρση του απορρήτου στην Α.Δ.Α.Ε.. Με απόφαση του Διοικητή της Ε.Υ.Π. καθορίζονται όλες οι τεχνικές και διαδικαστικές λεπτομέρειες για τη θέση σε εφαρμογή και λειτουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και την εν γένει λειτουργία της διαδικασίας της παρ. 4 ως προς την κατά τα ανωτέρω παράδοση των διατάξεων με ηλεκτρονικό κρυπτογραφημένο μήνυμα.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΕΝΓΚΕΝ

Άρθρο 99

1. Τα στοιχεία σχετικά με τα πρόσωπα ή τα οχήματα εισάγονται, τηρουμένου του εθνικού δικαίου του συμβαλλομένου μέρους που προβαίνει στην καταχώρηση, με στόχο τη διακριτική παρακολούθηση ή τον ειδικό έλεγχο, σύμφωνα με την παράγραφο 5.

4. Στα πλαίσια της διακριτικής παρακολούθησής τους, οι ακόλουθες πληροφορίες μπορούν, εν όλω ή εν μέρει, να συγκεντρώνονται και να διαβιβάζονται στην αρχή που έχει προβεί στη σήμανση, με την ευκαιρία μεθοριακών ή άλλων αστυνομικών και τελωνειακών ελέγχων που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας:

- α) το γεγονός ότι βρέθηκε καταχωρημένο άτομο ή όχημα
- β) ο τόπος, ή ώρα ή ο λόγος του ελέγχου
- γ) το δρομολόγιο και ο προορισμός του ταξιδιού
- δ) τα πρόσωπα που συνοδεύουν τον ενδιαφερόμενο ή οι συνεπιβάτες του οχήματος
- ε) το χρησιμοποιούμενο όχημα
- στ) τα μεταφερόμενα αντικείμενα
- ζ) οι συνθήκες υπό τις οποίες βρέθηκαν το πρόσωπο ή το όχημα.

Κατά τη συγκέντρωση των πληροφοριών αυτών, είναι σκόπιμο να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να μην παραβιάζεται ο διακριτικός χαρακτήρας της παρακολούθησής τους.

ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Άρθρο 137^Α

1. Υπάλληλος ή στρατιωτικός, στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη, η ανάκριση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη, εάν υποβάλλει σε βασανιστήρια κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του με σκοπό: α) να αποσπάσει από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο ομολογία, κατάθεση, πληροφορία ή δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας, β) να το τιμωρήσει ή γ) να εκφοβίσει αυτό ή τρίτα πρόσωπα. Με την ίδια ποινή τιμωρείται υπάλληλος ή στρατιωτικός, που με εντολή των προϊσταμένων του ή αυτοβούλως σφετερίζεται τέτοια καθήκοντα και τελεί τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου.2. Με την ίδια ποινή τιμωρούνται τα βασανιστήρια τα οποία τελούνται από τα πρόσωπα και υπό τις περιστάσεις που προβλέπει η προηγούμενη παράγραφος ακόμη και χωρίς τον αναφερόμενο σε αυτή σκοπό, εφόσον η επιλογή του παθόντος γίνεται λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Στην περίπτωση αυτή δεν εφαρμόζεται το άρθρο 82 Α.3. Επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων: α) τελούνται με μέσα ή τρόπους συστηματικού βασανισμού, ιδίως κτυπήματα στα πέλματα του θύματος (φάλαγγα), ηλεκτροσόκ, εικονική εκτέλεση ή παραισθησιογόνες ουσίες ή β) έχουν ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του θύματος. Η ποινή αυτή επιβάλλεται και όταν ο υπαίτιος, ως προϊστάμενος, έδωσε την εντολή τέλεσής τους.4. Σωματική κάκωση, βλάβη της υγείας, άσκηση παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και κάθε άλλη σοβαρή προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που τελείται από τα πρόσωπα και υπό τις περιστάσεις που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 2, εφόσον δεν υπάγεται στην έννοια των βασανιστηρίων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη αν συντρέχει η περίπτωση β' της προηγούμενης παραγράφου. Ως προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας θεωρούνται ιδίως: α) η χρησιμοποίηση ανιχνευτή αλήθειας, β) η παρατεταμένη απομόνωση, γ) η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.5. Αν οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων επέφεραν τον θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.6. Βασανιστήρια συνιστούν, κατά το άρθρο αυτό, κάθε εσκεμμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, καθώς και κάθε παράνομη χρησιμοποίηση χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνικών μέσων με σκοπό να κάμψουν τη βούληση του παθόντος. Δεν υπάγονται στην έννοια των βασανιστηρίων πράξεις ή συνέπειες συμφυείς προς τη νόμιμη εκτέλεση ποινής ή άλλου νόμιμου περιορισμού της ελευθερίας ή προς άλλο νόμιμο μέτρο δικονομικού καταναγκασμού.7. Η καταδίκη για τις πράξεις των παραγράφων 1 έως 5 συνεπάγεται αυτοδίκαιη αποστέρηση αξιωμάτων και θέσεων, που επέρχεται μόλις η καταδικαστική απόφαση γίνεται αμετάκλητη.8. Σε περίπτωση που οι

πράξεις των παραγράφων 1 έως 5 τελούνται υπό καθεστώς σφετερισμού της λαϊκής κυριαρχίας, η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία.⁹ Η συνδρομή των όρων των άρθρων 20 έως 25 ουδέποτε αίρει τον άδικο χαρακτήρα των πράξεων αυτού του άρθρου.¹⁰ Ο παθών των πράξεων του άρθρου αυτού δικαιούται να απαιτήσει από τον αμετακλήτως καταδικασθέντα και από το δημόσιο, που ευθύνονται σε ολόκληρο, αποζημίωση για τις ζημίες που υπέστη και χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή περιουσιακή βλάβη.

N. 1729/7-8-1987 / Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 144Α.

Άρθρο 20.- Προανάκριση.

1. Η αστυνόμευση για τη διαπίστωση των παραβάσεων του νόμου αυτού, ο σχετικός έλεγχος και η προανάκριση κατά τις διατάξεις των άρθρων 34 και 243 του Κ.Π.Δ. ενεργούνται από υπαλλήλους της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και του Λιμενικού Σώματος κατά λόγο αρμοδιότητας.

2. Συνιστάται μικτό όργανο αποτελούμενο από υπαλλήλους των υπηρεσιών της παραγράφου 1 για την αξιοποίηση πληροφοριών και το συντονισμό της δράσης των αρμόδιων υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και του Λιμενικού Σώματος.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Οικονομικών και Εμπορικής Ναυτιλίας, ρυθμίζονται οι αρμοδιότητες και κάθε άλλη λεπτομέρεια σχετικά με τη λειτουργία του οργάνου της παραγράφου 2.

4. Οι προανακριτικοί υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας, της Τελωνειακής Υπηρεσίας, του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και του Λιμενικού Σώματος μπορούν να καλούν για εξέταση μάρτυρες και να παίρνουν απολογίες κατηγορουμένων για πράξεις του νόμου αυτού, ανεξάρτητα αν οι μάρτυρες ή οι κατηγορούμενοι είναι κάτοικοι της περιφέρειάς τους. Επίσης μπορούν να μεταβαίνουν για τη διεξαγωγή των παραπάνω προανακριτικών πράξεων και έξω από την περιφέρειά τους, εφόσον πρόκειται για χώρο εδαφικής αρμοδιότητας του Σώματος στο οποίο ανήκουν, ειδοποιώντας ταυτόχρονα τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου στον οποίο διεξάγεται η προανακριτική πράξη.

5. Για τον έλεγχο προς διαπίστωση της απόκρυψης, κατοχή ή μεταφοράς ναρκωτικών ουσιών, σε περίπτωση που υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες, μπορεί να χρησιμοποιείται κάθε κατάλληλο επιστημονικό μέσο

Άρθρο 25B.- Πράξεις ελεγκτικών οργάνων.

1. Δεν είναι άδικη η πράξη αστυνομικού, τελωνειακού υπαλλήλου, υπαλλήλου Σ.Δ.Ο.Ε. και λιμενικού υπαλλήλου που με εντολή του αρμόδιου για τη δίωξη ναρκωτικών προϊσταμένου του και με σκοπό την ανακάλυψη ή σύλληψη προσώπου, που διαπράττει έγκλημα από τα αναφερόμενα στα άρθρα 5 και 8 του παρόντος νόμου, εμφανίζεται ως υποψήφιος αγοραστής ή μεταφορέας η εν γένει ενδιαφερόμενος για τη διακίνηση, φύλαξη ή διάθεση ναρκωτικών. Το ίδιο ισχύει και για τον ιδιώτη που με αυτό το σκοπό ενεργεί ύστερα από πρόταση των αρμόδιων, για τη δίωξη ναρκωτικών, υπηρεσιών. Οφείλει όμως στην περίπτωση αυτή, ο επικεφαλής της υπηρεσίας αυτής να ειδοποιήσει προηγουμένως, έστω και τηλεφωνικά, τον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

2. Επίσης, δεν είναι άδικη η πράξη αστυνομικού, τελωνειακού υπαλλήλου, υπαλλήλου Σ.Δ.Ο.Ε. και λιμενικού υπαλλήλου, όταν ύστερα από βάσιμη καταγγελία ή ισχυρές υπόνοιες ενεργεί έρευνα σε μεταφορικό μέσο για την ανεύρεση ναρκωτικών.